

Borger = Bennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

for

Det forenede Understøttelses-
Selskab.

Fire og tredivte Aargang.

Kjøbenhavn, 1822.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

05.6
Bo 66

1822
Aug. 34

17518

Register

over

Indholdet af Borgervens-Bladet.

Fire og tredivte Aargang.

No.		Side
1.	Den ædle Udvandrede	1:8
2.	Fortsættelse af samme	9:16
3.	Fortsættelse af samme	17:24
4.	Fortsættelse af samme	25:32
5.	Slutning af samme, og Anmeldelse om Resolution paa Ansøgninger om Laan, Pension og Gratifikation	33:48

No.	Side
6. Sang paa Kongens Fødselsdag, Uegen- nyttighed og dens hædrende Belønning	49:56
7. Sang paa Kongens Fødselsdag, General D'Hara	57:64
8. Den blaae Fugl og den gule Muus	65:72
9. Slutning af samme, et slemt Misgreb, de skrækkende Brød, og den uformodete Bortførelse	73:80
10. Slutning af den uformodete Bort- førelse, og den u-saareliggjørende Baa- bensmed	81:88
11. Ikke altid blænde Høihed og Magt, og Pave Sixtus den Femtes Salat . .	89:96
12. Enkelte Træk af den forrige spanske Inquisitionens og Munkevæsen . .	97:104
13. Fortsættelse af samme	105:112
14. Fortsættelse af samme	113:120
15. Fortsættelse af samme	121:128
16. Fortsættelse af samme, og Selskabets Kvartals-Regnskab	129:136

No.	Side
17. Selskabets Quartals-Regnskab, og Fortsættelse af Historien om Inqui- sitions- og Munkevæsen . . .	137:140
18. Fortsættelse af samme, og Anmeldelse fra Administrationen, om Betalin- gen for Ugebladet	141:148
19. Fortsættelse af Historien om Inqui- sitions- og Munkevæsen	149:156
20. Slutning af samme	157:164
21. Tale ved Høitideligheden for de Maa- mannske Søndagskoler	165:180
22. De forvandlede Slotshaver	181:188
23. Fortsættelse af samme	189:214
24. Fortsættelse af samme	215:230
25. Fortsættelse af samme	231:242
26. Slutning af samme	243:253
27. Sund Sands, vore Lider høist tjenlig	259:266
28. Fortsættelse af samme	267:274
29. Slutning af samme og Selskabets Quartals-Regnskab	275:278

No.	Side
30. Henrettelse, og nogle Bemærkninger ved en i det nittende Aarhundrede be- drevne Dørtroe	279:286
31. Fortsættelse af nogle Bemærkninger ved en Dørtroe	287:294
32. Repræsentant = Valg, og Ekinnet bedrager	295:302
33. Munterheds = Triumf	303:310
34. Fortsættelse af samme	311:318
35. Slu = ning af samme, og sandt Mod og Vresfølelse	319:326
36. Udembai	327:334
37. Fortsættelse af Udembai	335:342
38. Fortsættelse af samme	343:350
39. Fortsættelse af samme, og Selskabets Kvartals = Regnskab	351:354
40. Fortsættelse af Udembai, og Anmel- delse til Efterretning for de An- føgende	355:362
41. Fortsættelse af Udembai	363:370
42. Fortsættelse af samme	371:378

No.

Side

43. Slutning af samme, og Fædrelands-	
Sang	379=386
44. Hof=Intriguer i Konstantinopel	
under Karl den XII's Ophold i	
Tyriet	387=396
45. Fortsættelse af samme	397=404
46. Fortsættelse af samme	405=412
47. Fortsættelse af samme	413=420
48. Fortsættelse af samme	421=428
49. Fortsættelse af samme	429=436
50. Slutning af samme	437=444
51. Om Forbedringshuse	445=452
52. Selskabets Quartals=Regnskab, og	
Politolovene som de ere Tydskland	453=456

Det anmærkes, at No. 36 i Bogtrykkeriet feilagtig er pagineret med 228, istædet for 328, saa at man fra bemeldte Nummer og saa fremdeles stedse finder Pagina 100 mindre i Ugebladene, end her i Registeret.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 1.

Løverbagen den 5 Januar 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

De ædle Udvandrede.

(Af det Tydske efter Kochlig).

Endskjøndt mange af det blidere Kjen, som i den franske Revolutions stormfulde Dage søgte Beskyttelse i Tydskland, ikke altid have givet Beviser paa hoi romantisk Aand; saa have dog ikke saa fremstillet et desto skjønnere Monster paa det milde, rolige Taalmod, den fromme, men ikke uwirksom sværmende Hengivenhed i deres Skjebne og den sieldneste Standhaftighed i Livets Afsværlinger. At være ligegyldig ved Livet, naar Lykken glipper, er ikke vanskeligt; det falder derimod tungere efter den tabte Lykke at føre Livet paa en værdig Maade, ikke at bukke under for Skiebne's tunge Slag; men kraftigen at udholde Proven. I den fyrige Enthusiasmes Time

at kunne nægte sig det, som gjør Tilværelsen let og behagelig, er ikke tungt; men naar Trængslerne blive til Nar, da at vedligeholde sit Mod og bevare Tillid og Koelighed i Hjertet: hvor faa ere de, som kunne bestaae denne Ildprøve?

Skjebnen har villet befæste min Troe til Mennesker derved, at den gav mig Leilighed til at kjende Dig, Leonores ædle Moder. Jeg fremstiller dit Billede som et lysende Exempel. Min Fortælling være simpel og usmykket som Du selv var det.

Parlamentsraad de B... var iblandt dem, som allerede ved Udbruddet af den første Revolution forlod deres Fædreland. Hans ædle Gemalinde, hans brave Søn, hans dengang fjortenaarige Datter fulgte ham til Tydskland, fulgte ham i Glendighed; men dette Offer var dem let. Moder og Datter bleve tilbage i en Hovedstad ikke langt fra Rhinen, imidlertid Fader og Søn droge ud, for, som de troede, at redde deres Fædreland. Leonore var efter den gamle franske Skik opdraget i det stille, rolige Kloster. Hun kjendte blot Verden inden dets Mure og Mennesket efter Søstrener

der lignede hinanden i Grundsætninger. Hun ønskede heller ikke at kjende Verden og Mennesker fra nogen anden Side. Pludseligen tog Faderen hende ud af det eensomme Kloster, og med ham fortes hun ud i den urolige Verden, som hidtil havde været hende ubekjendt.

Moder og Datter førte et stille Liv i det Opholdssted, som Faderen havde anvist dem. Moderen især tællede hver Time, som kunde bringe hende Efterretning om hendes Mands og Søns Skiebne. Endelig kom det første bestemte Budskab fra det frygtelige Tog til Champagne. Faderen skrev saaledes:

”General Dumouriez havde besat fem snevre Tilgange og lurede med et frygteligt Artillerie bag stærke Forhugninger; blot ved et Underværk kunde man være istand til at erobre dem. Et Korps Frivillige trænger sig imidlertid ind i Huulveien, hvor Døden rasede frygtelige. Liig hiine græske Helte ved Thermopylæ vilde disse unge Mænd seire eller falde. De seirede, een af disse snævre Tilgange blev taget, og din Søn, Elise, var iblandt de seirende Frivillige.”

Min Søn iblandt dem! min Søn iblandt dem, saabte Moderen, og var først efter langt Dphold istand til at læse videre.

”Vor Carl stred foran i denne Trop af seirende Ynglinger. Han faldt i Spidsen; de øvrige, som ikke bleve kraftigen understøttede, maatte trække sig tilbage, og jeg kunde ikke begrave min unge Helt.”

Den ømme, sorgfulde Moder indsluttede sig i sit eensomme, mørke Kammer. Nogle Timer efter kom hun frem og tilsalte den grædende Datter med disse Ord: ”Jeg har født min Carl til Pligt og Ære; han har i det nittende Aar naaet sit Maal. Sedt hvile hans Støv! høitideligt blive os hans Minde! Lad os omkrandse hans Billede der paa Væggen med Laurbær.”

Neppe fire Uger derefter fik hun følgende Brev fra hendes Gemals gamle tro Kammertjener! ”Jeg kommer fra min ædle Herres Døds seng. Kummer og Nød paa vort Tilbagetog virkede stærkere til hans Død end nogle slet behandlede Saar, han fik i Angrebet. De Ord: lever vel! overst paa dette Blad, skrev han med døende Haand. Gud være deres Trost og opfyldte deres Gemals sidste Ønske. Jeg bliver i Krigens Tummel, for at lære

at glemme Nøden eller at finde et Endeligt som min Velgjører og Herre."

Datteren flød hen i Taarer; Moderen trykfedede hende til sit Bryst: "Lad mig ikke ganske bukke under, du Verdens Etyrer! sagde hun: jeg maa jo endnu leve for dette mit Barn! Vi ville bringe vor sidste Ven og Forsørger det stille Taareoffer!"

Hun gik i sit Kabinet og traadde for sin Gemals Billede, som hangte ved Siden af hendes bekrandsede Søn. "Saa ere I da hos hinanden, ophøiede over Jordlivets Glendighed, sagde hun; stedse ville vi bevare Eders Minde i et erkjendeligt Hjerte. Tak være Dig, min troe Ledfager; Du forlod mig ikke. Med Stolthed siger jeg til mig selv: jeg var dig ikke uværdig; men jeg vil ogsaa stedse blive ved at være det. Jeg vil fatte mig, og som Du gaae alt, hvad der truer mig, imøde, være standhaftig til mit sidste Dieblif, at du hiffet kan modtage mig med Glæde!

Hun kom med sjelden Gatning til Leonore, som endnu svømmede i Taarer. Hun dæmpede ikke disse Taare; men søgte paa mange Maade at sætte sit gode lydige Barn i Beseftigelse, og derved lærte det unge Hjerte uformærkt at sørge mildere.

Kort Tid efter fik hun et Brev fra den Mand, til hvis Redelighed de havde betroet deres Gods og Formue, hvori han meldte, at al deres Eiendom var inddraget, at Godserne vare overgivne til hans Bestyrelse, og at de aldrig kunde vente noget deraf eller mere at see deres Fædreland, som bortstødte og affkyede alle Utroe.

Den sidste Udsigt til, at deres forrige Lykke kunde vende tilbage var herved gandske tilintetgjort. Alt hvad den lange Bane havde gjort til en anden Natur, var nu tabt for de Ulykkelige. Den eensomme lille Landsby, hvor hun havde tilbragt den tidlige Ungdoms Dage, og hvor hun siden i Kjærligheds Arme havde nydt sit Livs skjønneste Timer, hvor hun kjendte hver Hytte og hvert Træ, og hvor de dyrebare Levninger af hendes Forældre og Slægt hvilede, skulde hun nu for stedsse forlade, og dette blev med bitter Haan tilmeldt hende af en Usling, der skyldte hende alt, og paa hvis Redelighed og Hengivenhed hun hidtil havde stølet. Dette Brev maa vi tilintetgjøre, sagde hun til Leonore, og sonderrev det uden at fælde en Taare. Ved alt, hvad Skjebnen tilføier, kan Menneskene let bevare sit Hjerte for Forbittrelse; men hvad

Menneffene gjere — sukkede hun med dybeste Bæsmod, dog uden Bitterhed.

Vi maa nu, min Datter, trække os tilbage fra dette kostbare Levested dybere ind i Tydskland, sagde hun nogle Dage derefter; vi maa herefter lære os til at undvære mange Ting; vi maa lægge os efter at erhverve. De reiste til M... Moder og Datter arbejdede næsten Dag og Nat, og den første underviste tillige nogle unge Piger af velhavende Huse i kvindelige Arbejder og Eprog. Neppe havde de begge nogenledes indrettet sig i denne ny Leve-maade, førend Beleiringen af denne Stad drev dem og alle Fremmede bort derfra ligesom Hjorde uden Hyrder igjennem Dræner. De søgte Bæsfyttelse i flere Stæder, men her vilde man ikke modtage dem, fordi de fremtrængende franske Armeer frygtede for de Udvandrede Grundføtninger og paa andre Stæder blot af den Grund, at de ikke bragte Guld med sig.

Endelig kom de til St... Det var lykkedes Frue de B... at blive anbefalet til et derværende anseet og meget velhavende Huus. Her blev hun i det mindste forsaa vidt antaget, at man tillod hende at undervise Husets Døtre, og hun blev anstændigen lønnet derfor; men ved en sølsom Grille fandt blot Mo-

deren Afgang i Huset. Hun maatte derfor den største Deel af Dagen være skilt fra sin elskede Datter, ved hvem hendes hele Sjæl nu hængte. Denne var jo eneste Arving til hele hendes Kjerlighed; det eneste Gode, som var bleven hende tilbage i Verden, og hvilket et Gode! De to sidste Mars Lidelser havde tidlig modnet Leonores Aand og dannet hendes Hjerte; det var saa langt fra, at hendes Skjønhed havde lidt ved Kummer og Lidelser, at den endog derved havde faaet et mere rørende Præg, en dybere Interesse og en mildere Ynde, som langt hævedes over hver anden Skjønhed, der udvikler sig i Lyffens og Glædens Skjød.

(Fortsættes)

H. Baagøe,

Bogholder ved det Kongelige
Universitet.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 2.

Løverdagen den 12 Januar 1822.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

De ædle Udvandrede.

(Fortsat. See forrige No.)

Naar den sømme Moder om Aftenen, efter en ofte trykkende Dag vendte tilbage til sit eensomt liggende Havehuus, og da kunde omarme og trykke sin ængstelig vekkende Datter til sit Bryst, nyde det tarvelige Maaltid, som hendes elskede fromme Barn havde tillavet og derved meddele alle smaa Tilfælde i den henlevede Dag; hvor sjeleglad kunde hun ikke da føle sig? Kunde jeg nogensinde have tænkt, sagde hun i en saadan Aftenstund, at vi efter to Aar igjen skulde kunne leve saa tilfreds! bliv du kun, min Leonore, Gud og Dyden tro, saa vil jeg ogsaa igjen blive ret lykkelig! og dette mit eneste Ønske opfylder mit Barn sikkerligen! Datteren fløi med

hede Taarer til Moderens Hjerte, og denne var ikke hele Aftenen istand til at berolige det heftige Udbrud af hendes Følelse.

Den følgende Aften ilede Moderen som sædvanlig med Kjærlighed og Længsel til sin lille Hytte. Hun aabnede den altid tillaaede Dør. Leonore stod ikke denne Gang ventende som sædvanlig; Hun steg opad Trappen; Leonore ilede ikke denne Gang i hendes Arme. Forundret aabnede Moderen Dagligstuen. Leonore var ikke heller der. Bittrende gjennemsogte hun nu Huset og Haven; men Leonore var ingensteds at finde, halv afmægtig raabte og søgte hun paa ny; men forgjæves.

Gud! jeg er dog kun et Menneske, raabte hun, forbarm Dig og læg ikke mere paa mine svage Skuldre! — Og Han havde paalagt hende det. Al Efterforskning var forgjæves. Alt hvad Leonore ejede, var der og i bedste Orden; hun selv var ingensteds at finde.

Den ulykkelige Moder sørgede for hende som for en Afdød, og syntes allerede selv at maatte bukke under for sin Rummer, da hendes Stolthed vaagne: Saa megen Sorg har jeg overvunden, for nu tilsidst at falde uden Kamp?

Nei! alt er mig nu berøvet; jeg elsker intet mere; jeg haaber ikke mere. Paa denne Maade kan jeg møde hver fiendtlig Magt, og sonder-rives end det Baand, der bandt mig til Livet; min Land skal hæve mig, og uden Skam træder jeg til Eders Side, I to ædle hedenfarne, Fader og Son, hvem jeg hisset skal møde!

Med Kulde, dog ei med Bitterhed samlede hun alt, hvad der havde tilhørt Datteren, lod alting blive i Bærrelset, som denne havde beboet, luskede det for aldrig mere at sætte sin Fod der, og opfyldte sine sædvanlige Forretninger, end-skjøndt som en vankende Skygge, med endnu større Iver end forhen.

De franske Armeer rykkede seierrige og øde-læggende mod de W....ske Grændser; nogle Bevægelser blandt Indvaanerne gjorde de Sei-rende endnu frygteligere. Alle Fremmede maatte forlade W... Beklaget derfor ikke den uslykke-lige Moder! Velgjørende for os Mennesker er det, efter store Lidelser at gaae de mindre i Møde. Den tabte Lykke og Roe kunde ikke bringes tilbage, og nu havde hun næsten intet mere at haabe eller ønske her i Livet.

Frue de B... e drog nu hen til det fredelige Sachsen. Her lærte jeg at kjende og hoi-agte den Wdse under det simple Navn Madam D.... Hun havde aflagt sit Familienavn, fordi det, ved den Maade, hun nu var nødt til at leve paa, var hende til Hinder, og fordi hun derved lettest undgik Efterforskning, Nysgjerrighed og qvælende Beklagelser endog af dem, som ikke vare ligegyldige ved hendes Bæ og Vel. Gode Mennesker i T. — lærte noiere at kjende den ædle Kone, betroede hende nogle unge Pigers Opdragelse, og saaledes dannede sig efterhaanden et lidet qvindeligt Opdragelses-Institut næsten af sig selv, paa hvis Anlæg hun end ikke havde vovet at tænke.

Tre Aar efter fik Madam D... følgende Brev fra den i Tydskland ikke ubekjendte Hr. M. som dengang opholdt sig i B.

"Jeg har allerede i rum Tid hert meget fortrinligt om deres lille Opdragelses-Institut. En særdeles Anledning, hvorom jeg strax skal forklare mig, gjorde, at jeg omhyggeligen søgte Underretning om deres Institut, og endelig, da jeg nyligen besøgte Dem Selv, blev jeg fuldkommen overbevist om dets fortrinlige Plan og sam-

med heldige Udførelse. Jeg lever ugift, men har for omtrent to Aar siden taget et lidet Pigebarn til mig, som nu gaaer i sit fjerde Aar, og hvis Anlæg langt overstige alle billige Forbringer paa et Barn af den Alder. Det blev overgivet mig sygeligt af en aldrende Kone, der syntes at være dets Dpvarterke, og som med sit Herfskab reiste igjennem min Landstye. Hun had mig ikke at gjøre nærmere Undersøgelser, og et Brev, som hun overrakte mig fra dets Forældre indeholdt den meest rørende inderlige Bøn, at antage Barnet som mit eget og at gjøre alt til dets fuldkomneste Uddannelse, hvorved man lovede mig, Tid efter anden anseeligen at belønne mig, og naar visse sørgelige Forhold havde forandret sig, at afhente Barnet og at forklare mig alt til min fulde Tilfredshed. Jeg har troligen søgt at opfylde, hvad man forlangte af mig, og Therese er bleven mit Hjertes Lyst og Glæde, Gandske uventet kalder en høiere Magt mig til et anseeligt geistligt Embede i K. . . . Jeg bør ikke afflaae dette Kald; men jeg vover ikke under den nærværende politiske Forhold at gjøre en farlig Øvelse med et Barn i den Alder. Til Hvem kunde jeg ønske at overlade dette dyrebare mig

betroede Pant hellere end Dem Madam? Vil De modtage det; saa er den største af mine Sorger i dette Dieblig lettet for mig. Jeg skal da meddele Eftermanden i mit nu havende Embede Beretning om, hvor han kan hæve til Dem den halvaarligen mig stedse tilsendte rigelige Understøttelse, og tillige hvorhen han har at vise Enhver, der maaskee i Tiden ville indhente Efterning om Barnet.” Med særdeles Hoiagtelse

Deres hoistforbundne M...

Madam D. tog Therese til sig. Hun havde aldrig seet et mere interessant Barn. Det fandt Belvillie hos enhver, som saae det, og den som lærte noiere at kjende det, kunde ikke andet end elske det. Madam D... hængte med inderlig Møderkjærlighed ved den Lille. Hun antog Barnet som en Erstatning for Leonores Tab — et Tab, som hemmeligen alt for ofte sonderleed hendes Sjel; dertil kom, at Nands og Legems Lighed fandt Sted imellem Therese og hendes Leonore og derved blev hiin saa meget ommere bundet til hendes Hjerte. — Ofte saae jeg hendes Dine pludseligen fylde sig med Taarer ved de inderlige Beviser paa den Lilles Gjentkjærlighed, og det var ikke blot Glædestaarer, skjøndt den gode Moder ofte

segte at faae mig til at troe det og troede det maaskee selv.

Madam D. kunde maaskee have havt Therese hos sig omtrent eet Aar, da en Aften, hvor jeg just var hos hende og talte med hende om mange særegne Træk i den Lilles Karakter, en fremmed Officeer lod sig melde. Den Lille var allerede bragt til Sengs. Jeg vilde gaae; men Madam D., forundret over dette sildige Besøg, bad mig at blive. En ung meget skjøn Mand, af ædel Anstand, traadde rast ind, gjorde Undskyldning for sit sildige Besøg, men troede at blive frikjendt, naar han havde forklaret Hensigten dermed.

”Og hvilken da?” spurgte Madam D. Deres Therese! Tillader De mig at see dette Barn? ”Det sover allerede.”

”Blot see det,” sagde han begejstret, man førte ham sagte ind i Sovekammeret. Han stod længe hensunken i Synet af Barnet. Det smilede i Sovne. Underligen rørt og tavst bøjede han sig henover det sovende Barn. Taarer faldt ned paa dets over Kors liggende Arme. Barnet gjorde en lille Bevægelse. Han kyste det omt og det vaagnede. Therese spurgte lidt forskrækket:

Moder! Kjære Moder! hvem er det? Vi ahnede Sammenhængen og vare saa tørte, at vi ej kunde svare. Blandt den Lilles Synderligheder horte ogsaa den, at hun uagtet hendes bløde Sind holdt ligesom raske Drenges særdeles meget af alle Soldater. Hun spurgte altsaa med et venligt Smil endnu engang: Hvem er den Hr. Soldat, Kjereste Moder?

Din Fader! din lykkelige Fader! raabte den Fremmede henrykt, idet han tog Barnet op fra Lejet paa sin Arm. Gud være lovet! at jeg finder dig saaledes igjen! O min elskede Hustru! at Du ikke har kunnet tage Deel i denne Time!

(Fortsættes)

H. Baagøe,

Bogholder ved det Kongelige
Universitet.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 3.

Løverdagen den 19 Januar 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

A n n e l d e l s e.

Mandagen den 21de denne Maaned om Efttermiddagen Klokken 5 holdes General-Forsamling paa Prindsens Palai bag Slottet, til hvilken Tid De Herrer Repræsenterere ville behage at møde.

Administrationen for det foreenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

E. Koble.

De ædle Udvandrede.

(Fortsat. See forrige No.)

Vi gik tilbage til Stuen. Den Fremmede beholdt Therese paa Skjodet; hun legede med Fjederne paa hans Hat, glædede sig over hans Epauletter, og syntes at have været i lang Tid bekendt med ham. Han gav Madam D. de sikkerste Beviser paa, at han var den, han udgav sig for, anførte hende alle Omstændigheder fra den Tid, Barnet blev hende overgivet af den Geistlige, og tillige næsten Ord for Ord det Brev, som fulgte med. Der var ingen Tvivl mere. Midnat gik forbi under tusinde Slags smaae Beviser paa faderlig Omhed mod Barnet; først da det atter blev sovnigt, var den Fremmede istand til at skille sig fra det, bar det til Lejet, lagde saa faderligen ømt Sengen tilrette, og med det sidste Kys indslumrede det søde Barn.

Officeren gik bort med det Lovte, at han næste Morgen vilde komme igjen. Han var der endnu tidligere end han havde lovet. Nu først

var han istand til at kunne takke Madam D. for det, hun havde gjort imod hans Varn. Dette laae endnu i den sødeste Søvn. Han meddeelte nu Madam D. med Lillid sin Historie.

Jeg er eneste Søn af General Baron von S. sagde han. Min Fader tog mig som en tyveaarig Yngling med sig paa Toget mod den Nation, som han stedse havde hadet — mod de Franske. Han blev kort efter kaldt tilbage, for at træde ind i Hofkrigsraadet, og lod mig tilbage som Lieutenant i Prinds — — Folge. Prindsen stod i adskillige ubehagelige Forhold, og opgav sin Post; men min Fader vilde, at jeg skulde blive ved Armeen og jeg fandt Ansættelse i en af de ikke ubetydelige tydske Stæder. Jeg havde lejet mig et eensomt Huus i Forstaden. Den lille Have derved var blot skilt fra Naboens med et levende Gjerde. Her saae jeg stundom en ung engelsk Pige glæde sig, men oftere sørge. Jeg havde aldrig elsket. Hendes Blik henrev min hele Ejel. Hun var stedse allene. Hundrede Gange vilde jeg stjæle mig til hende igjennem Gjerdet; men hendes rene Uskyld, som fremlyste af alt, hvad jeg saae af hende, og hendes lille, sjeldent vigende Kummer holdt mig saa

ledes i Urefrygt, at jeg blot vovede ubemærkt og sagte at boje de grønne Grene tilside, at glæde mig ved at beskue hende, men ogsaa derved desto stærkere at opblusse Ilden i mit Indre.

En skøn Sommermorgen saae jeg hende spadserende i Haven og fulgte hende Skridt for Skridt i min. Hun satte sig under et blomstrende Lindetræ, ved hvis Fod en Nattergal havde sin Rede. Dens herlige Sang maatte røre saa meget mere, som man efter Nærstiden maatte frygte for, at man snart horte den sidste Gang. Vigen lyttede rørt og tungsindig paa dens omme Tone. Da Nattergalen taug, begyndte hun selv en veemodig fransk Sang, hvis Omqvæd havde Hensyn til alt for tidligt hedenfarne Elskede. Da hun tredie Gang vilde begynde hiint Omqvæd, brød hendes Taarer frem; hun taug, støttede veemodig sit Hoved paa Haanden og faldt i en mild Graad. Havde hendes Sang gjennemtrængt min hele Sjæl, saa bragte hendes Tavshed mig endnu mere ud af mig selv. Jeg var mig ikke selv mægtig; jeg maatte til hende. Nu slog hun Diet op. Dette Blik bragte mig til mig selv og gjorde, at jeg frygtsom og ærbødigt nærmede mig til hende. Forfækket foer

hun op og vilde hurtigen bortfjerne sig. Jeg holdt hende tilbage. "De foragter, De flugter for den, som vil sætte sin reneste Glæde i, at kunne formilde Deres Taarer."

"Det vil Gud," sagde hun, idet hun mere rolig saae paa mig med sine blaa Dine.

"Ja det vil Gud," svarede jeg; "men ved Mennesker — stod ikke disse bort fra Dem."

Hendes Hjerte var i dette Djeblik blødt, og Uttringen af min Følelse alt for inderlig til, at hun ikke i sin fromme Uskyldighed skulde have hørt mig. Allerede i denne Time stod den Tanke fast i min Sjel: Hun din Hustru, eller ingen. Vi saae hinanden ostere. Jeg var ubeskrivelig lykkelig, da jeg mærkede, at der ogsaa i hendes Sjel vaagnede en hende selv ubekjendt Dmhed for mig, og hiin Tanke blev derfor til urokkeligt Forsæt i min Sjel.

"Og havde Deres Elskede ingen Forældre?" afbrød Madam D. den Fremmede meget angstelig.

"En Moder havde hun."

"Og denne kunde De ikke unde Deres F. trolighed?"

"Jeg indsaae alt for vel den Mængde af Vanskeligheder, som vilde sætte sig imod vor

Forbindelse, og som jeg først maatte overvinde, til at jeg burde gjøre en Tilstaaelse, som for nærværende Tid blot vilde ængste Moderen, og maaskee forlede hende til overlede Beslutninger, hvorved jeg og hendes Datter kunde have blevet ulykkelige; men jeg følte mig alt for god og stærk til, at jeg skulde tvivle om, engang at seire over alle disse Vanskeligheder, og min Elskede havde sagt mig saa meget Fortræffeligt om den ædle Moder, at jeg da kunde være vis paa hendes Samtykke."

"Og Datteren — ogsaa Hun fortroebe sig ikke til sin Moder?"

"Deri var hun uskyldig. Jeg havde stedse blot viist mig som hendes Ven. Hvad der foregik i hendes Indre — kjendte Hun det maaskee selv? Desuden ligger det i den rene Kjerlighedens Natur, at den førend Erkjendelsen er yderst frygtsom. Min Kone har siden meget ofte gjort sig Bebreidelser derover; men jeg er overbevist om, at hendes retskafne, forstandige Moder allerede for længe siden har tilgivet Hende. Og saa vilde den kjerlige Datters Tavshed sikkerligen ikke have varet længe, dersom ikke en gandske uforudset Skjebne desværre havde forlænget den."

Med taarfulde Øjne bad Madam D. den Fremmede at blive ved. Noget forundret fortsatte Han Fortællingen:

”Jeg har aldrig gaaet Omveje, allermindst i det, jeg erkjendte for saa reent og godt som min Tilboielighed til den Elskede og mine Hensigter med Hende. Jeg skrev til min Fader med Aabenhjertighed og Frimodighed. Jeg kunde vel formode, at han vilde misbillige mit Skridt saavel fra Uergjerrighedens Side, som formedelst det Had, han bar til den Franſke Nation; men den Haardhed, han viiste, havde jeg aldrig kunnet vente af hans Redelighed og Kjerlighed. Denne Haardhed ophidsede mig og desværre for hæftigt. Jeg skrev ham mere kort og bestemt til, at jeg før vilde fortjene mit kummerlige Brød med min Kaarde, og for opgive al den Lykke, jeg kunde vente som hans Søn end forlade min Elskede. Han ansaae dette for Trodsighed og Dvermod, og desværre kan jeg ikke nægte, at han havde Aarsag til at antage det derfor. Jeg fik ikke noget Svar. Jeg besluttede nu, frit at forklare mine Forhold for min Elskede og hendes Moder. Ungstelig ventede jeg næste Morgen at see den kjære Nabocikke ved

sædvanlig Tid i Haven. Hun kom ikke. Uengsteligere ventede jeg om Eft. middagen; men hun kom ikke heller da. Min Tjener bragte mig den Efterretning, at man savnede hende og søgte hende forgjeves, og at hendes Moder var trostløs. En Tanke foer som et Lynild pludseligen igjennem min Ejel: Hvad tillader Krigen ikke? Men hvad fattes Dem Madam? sagde den Fremmede, da han saae Madam D. zittre og blegne."

"Bliv ved min Herre! jeg besværges Dem, bliv ved!" raabte hun hæftig.

Endnu mere forundret blev han saaledes ved:

"Samme Nat brød jeg op, lod min tro Tjener blive tilbage, for at iagttage og give mig Efterretninger. Jeg opdager allerede nogle Dage efter Sporet, naaer den sjette Dag den ulykkelige Ekabning, som man paa den snedigste Maade havde bemægtiget sig, og nu vilde bringe til K. til anstændig Nøilighed, som man sagde.

(Fortsattes).

H. Baagøe,

Bogholder ved det Kongelige
Universitet.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 4.

Løverdagen den 26 Januar 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

De ædle Udvandrede.

(Fortsat. See forrige N^o.)

Hun modtog mig som sin frelsende Engel; men min Bestræbelse at befrie hende var frugtesløs. Man smigrede mig Dag for Dag med de bedste Forhaabninger og gjorde det umueligt for Hende at skrive til sin Moder. Dette skeete allene for at holde mig op. Jeg indsaae endelig deres Hensigt, og at man gjorde Anstalt til paa ny og forsigtigen at skjule den uskyldige Fangne. Nu holdt jeg det ikke længere ud. Ved kjerlige Forestillinger fik jeg min Elskede overbevist om, at det eneste Middel til ærefuld Redning var at lade os vie og for evig forbinde vor Skjebne med hinanden. Dette skeete og man turde nu ikke forholde mig min Gemalinde. Jeg bragte

den saa tusendfold Vengstede som i Triumph fra K. og ilede med hende til den gode Moders Arme. Ak! vi fandt vore egne forudsendte Breve; men hende selv fandt vi ikke! Byen M. var bleven bombarderet; alle Fremmede havde i Forvejen bortfjernet sig; begge vore Baaninger laae i Aske; min Gemalinde sank halvdød ned paa den Steenhob, som havde været hendes stille Boepæl, og raabte utrøstelig: min Moder! min ulykkelige Moder! Alle Efterspørgelser efter Frue B...e vare og bleve forgjeves.

”O! til mit Hjerte! til mit Hjerte, min Søn! min dyrebare Søn, raabte den ædle Frue med Henrykkelsens Taarer. Jeg, jeg er Deres Leonores Moder! hvor er mit Barn. Bring mig til den Eneste, jeg har tilbage!”

Efter Henrykkelses Uttringer, som ingen Ord forstaae at skildre, fortalte Sønnen sin fundne Moder, at hans Gemalinde ikke havde kunnet gjøre Reisen med, fordi hun ventede sin anden Nedkomst. Hun havde følt en ubeskrivelig Længsel efter sit første Barn, og dette havde gjort, at han saa hurtigt som mueligt var reist til hiin Præst, og siden hertil for at afhente Therese. Dette bragte begge tilbage til den afbrudte Ser-

tælling. Moderen oplyste ham nu om, hvorfor hans Efterforskninger maatte blive forgjeves, og han vedblev derpaa saaledes sin Fortælling:

Vi opholdt os nogle Maaneder i det forhen saa behagelige men dengang saa sorgelige M.; men alt hvad jeg gjorde, for at opdage Deres Opholdssted var frugtesløst. Imidlertid fik jeg et Brev fra min Tante, hvis Yndling jeg altid havde været, og som var en ligesaa forstandig som retskaffen Dame. Hun boede paa sit Landgods ikke langt fra min Faders Opholdssted. Uagtet de undertiden i hele Nar ikke saae hinanden, formaaede hun dog meget over ham. Hun meldte mig, hvad jeg nu allerede vidste om min Faders Foretagende, men som jeg imidlertid havde faaet tilintetgjort; hun advarede mig indstændig for overilede Beslutninger, og forsikrede mig tillige, at jeg aldrig paa den betraadte Bane havde noget Godt at vente af min yderst opbragte Fader; dog kjendte hun mig ogsaa for godt til at forlange mere af mig end den nødvendige Forsigtighed, efter den uværdige Fremgangsmaade imod mig og den Forbittrelse, jeg maatte føle derover. Giv mig dit Resord, saaledes endte hun sit Brev, at du ikke mere vil

gaae frem paa den begyndte Maade; at du vil underrette mig om alt, hvad der angaaer dig og din Elskede med samvittighedsfuld Oprigtighed, og ganske overlade til mig at styre Sagen: saa vil jeg gjøre for Eder alt, hvad der staaer i min Magt, og du kan da fra din vel alt for hæftige men dog ædle Faders Side sikkert haabe, at alting vil vende sig til dit Bedste. Hvor inderligen takkede jeg den moderlige Veninde og lovede at lægge Alt i hendes Hænder.

Kort efter fik jeg en Indbydelse fra min Tante, hemmeligen at komme til hende med min Gemalinde paa hendes Gods, men at holde vore Navne skjulte paa hele Reisen. Hun meddelte mig tillige sin ligesaa godt udtænkte som velmeente Plan, der var forbunden med det tunge Vilkaar at skille os fra vort elskede Barn. Jeg havde hørt saa meget godt om den værdige Præst M. i S. og dette bevægede os til at betro ham vor Therese. Hvor uudsigeligt smertede denne Skilsmisse min Gemalinde! hvor dybt saarede det hende, at vi end ikke kunde efterlade Barnet sit Navn, ja ikke engang torde forlange umiddelbare Efterretninger om det! Havde jeg ikke allerede paa det inderligste elsket Leonore,

derved at hun bragde mig dette Offer, at hun bragde det uden Bebreidelser, ja endog saavidt mueligt skjulte sine Klager og sin Smerte for mig — derved havde hun for evig maattet fængsle mit Hjerte.

Vi kom i Stilhed som Broder og Søster til min Tantes Gods, og man udgav os for vidtløftig Paarørende af hende. Med hvilken Hensrykkelse bemærkede jeg, at Leonore inden faa Dage havde vundet min fortreffelige Tantes Hjerte! ja endog dette glædede mig ubeskriveligt, at alle Betjente og Enhver, som lærte at kjende hende, viiste den hjerteligste Hengivenhed for den skjønnede Frøken.

Men min Tantes Plan gjorde en ny Skilsmisse nødvendig. Du maa igjen til Armeen, sagde hun; maa derved gøre mig det mueligt at udføre mine Hensigter med din Gemalinde og give din Fader et Beviis paa, at du vil underkaste dig hans Villie, og tillige, om mueligt, tage hans ædle Stolthed til Fange. Skriv til ham fra M., træng paa din Ansættelse, søg at udmærke dig, tal intet om hiin hemmelige Artikel, men overlad denne til mig. Efter en haard Kamp opfyldte jeg hendes Ønske, hvis

Hensigtsmæssighed jeg ikke kunde nægte. Min Fader lod i sit Svar ikke falde et Ord om hine hemmelige Anliggender, som ikke vare ham videre bekjendte end at jeg havde befriet Leonore, for at bringe hende tilbage til hendes Moder. Han ubvirkede min Ansættelse og det lykkedes mig under Clairfait og Erkehertug Carl at udføre Noget, som erhvervede mig Agtelse og min Faders levende Bifald.

Den kloge Tante havde imidlertid ikke været mindre end uvirksom.

Min Fader havde allerede for flere Aar siden lovet hende at tilbringe en Maanedstid paa hendes Gods. Hun anmodede ham nu om at opfylde dette Lovte og han kom. Leonore blev forestillet for ham som en Fader- og Moderløs, der var anbefalet til hende af en Veninde, og min Fader blev, for ikke at forstrække hende, forestillet hende som en Paarørende af Tanten.

Min Fader lærte at kjende Leonore nøjere og hun vandt hans hjertelige Velbehag og Kjærlighed, hun lærte nærmere at kjende min Fader, og han vandt hendes fortrolige og hjertelige Arefrygt. Ved den Omhu, hvormed hun opvarte ham ved en pludselig tilstødt Upasselighed,

erhvervede hun sig efterhaanden hans Kjerlighed til den Grad, at hun blev ham uundværlig og han ikke kunde nyde nogen Fornøjelse, uden at hun maatte deeltage i den. Ved Musik og munter Underholdning forfordede hun ham desuden de lange Høstafstener og derved stemte hun ofte hans Sind til de blideste Tølelser.

Tanten talte nu ogsaa om mig, naar hun var allene med ham. Han vidste ikke alt, hvad han vilde sige til min Berømmelse, og tænkte aldrig paa den Fornærmelse, jeg havde tilføjet ham. Han havde slet ikke siden kunnet erfare, hvad der var blevet af Leonore, han yttrede ofte Bekymring for hende, og gjorde sig hemmelige Bebrejdelser over sin alt for raske Fremfærd mod den maaskee uskyldige Pige. Tanten berørte med megen Omhed denne Punkt, mærkede meget snart, hvorledes han var stemt, og formildede stedse mere og mere hans Hjerte imod den, som han maaskee havde gjort uslykkelig tilligemed mig.

”Man skulle dog i det mindste forst have lært at kjende den stakkels Skabning” sagde hun venlig.

”Hun er en fransk Adelig, svarede han merk; den franske Adel er i Bund og Grund fordærvet.”

”Og dog seer De paa vor gode Leonore, hvilke Undtagelser ogsaa denne Regel har, om der kunde være Regler i sligt.”

”At kaste sig i et ungt tre og tyveaarigt Menneffes Arme imod hans Faders Willie, og at flygte med ham?”

(Fortsattes).

H. Baagøe,

Bogholder ved det Kongelige
Universitet.

Commissionen, som bestyrer Ugebladet, samles Søndagen den 3die Februar, da Herr Professor Thoring meddeler sit Bidrag

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 5.

Løverbagen den 2 Februar 1822.

Forslag af Understøttelses-Selskabet,

Trykt hos E. M. Cohens Enke,

Pilestræde No 105.

A n n e l d e l s e .

Efter den i General-Forsamlingen den 21de forrige Maaned fremlagte Beregning, over Selskabets Indtægter og Udgifter, tilligemed Renterne for forrige Aar, var at anvende til Aaan 3550 Daler rede Sølv, samt til Pension og Gratifikation 2221 Rbdlr. i Sedler. Disse til Aaan anvendelige 3550 Daler rede Sølv, blev, iblandt de derom Ansøgende, bevilget 28 Medlemmer, og af foransførte til Pension og Gratifikation anvendelige 2221 Rbdlr. i Sedler, besluttede Repræsentanterne, at 150 Rbdlr i Sedler skulle forbruges til Pension saaledes: at 10 nye Pensionister ansættes hver med 10 Rbdlr. i Sedler, og 50 Rbdlr. i Sedler at for-

bees som Tillæg paa 10 af Selskabets allerede
værende Pensionister hver med 5 Rbdlr. i
Sedler, og de øvrige 2071 Rbdlr. i Sedler at
udbees som Gratifikation.

Som nye Pensionister bleve ansatte:

	3 Sedler
1. Prokurator Nabyes Enke . . .	10 Rbdlr.
2. Dverfkiærer Vindkerts Enke . . .	10
3. Bogtrykker Sebbelows Kone . . .	10
4. Controleur Scherbeck	10
5. Inspektør Mejers Enke	10
6. Bognmand Andersens Enke	10
7. Budet Hollinghausers Enke	10
8. Smedker Walther	10
9. Klædekammer Horndrups Enke	10
10. Uhrmager Studsgaards Enke	10

Følgende forhen paa Pension ansatte erholdt
Tillæg.

	3 Sedler
1. Biinkjopper Erichsen	5 Rbdlr.
2. Skomager Rings Enke	5
3. Captain Havns Enke	5
4. Slagter Petersen	5
5. Maler Lundberg	5
6. Lysestøber Almind's Enke	5
7. Captain og Sværdseger Mejers Enke	5

8. Klokker Lysters Enke	5 Rbdlr.	3 Sedler
9. Amtschirurg Græbe	5	
10. Knapmager Krags Enke	5	

De til Gratifikation anvendelige 2071 Rbdlr.
i Sedler bleve således uddeelte:

1. Prokurator Nabys Enke	10 Rbdlr.	3 Sedler
2. Overfører Pinderts Enke	8	
3. Episevært Giobels Enke	10	
4. Grønhandler Sandbergs Enke	8	
5. Skomager Holms Enke	8	
6. Bogtrykker Sebheloms Kone	10	
7. Controleur Echerbeck	10	
8. Inspektør Mejers Enke	10	
9. Birkeskriver Gøthjes Enke	15	
10. Fyrbøder Lohmands Enke	10	
11. Equipagemester Hastes Enke	20	
12. Hovmester Sorterup	10	
13. Bognmand Andersens Enke	8	
14. Antersmed Caspersens Enke	10	
15. Mægler D'Andrades Enke	20	
16. Skoleholder Møllers Enke	15	
17. Værtshusholder Karstensens Kone	12	
18. Skomager Hoyer	8	
19. Maler Cuanekjærs Enke	10	
20. Bogholder Heilbuth	15	

	3 Sedler
21. Bogholder Strandgaard's Enke	10 Rddlr.
22. Præsten Kyndes Enke . . .	15
23. Budet Hollinghausers Enke . .	10
24. Sergeant Freeses Enke . . .	15
25. Smedker Walthers	10
26. Toldbetjent Berghens Enke . .	10
27. Vandmester Hiorts Enke . . .	20
28. Laqual Smiths Enke	10
29. Seminarielærer Clausens Enke .	12
30. Laugsbud Didrichsens Enke . .	10
31. Skræder Krone	20
32. Stomager Branting	8
33. Forvalter Juels Enke	15
34. Toldbetjent Commers Enke . .	10
35. Kammerfører Ipsens Enke . . .	10
36. Friseur Knudsens Enke	8
37. Parykmager Gundels Enke . . .	8
38. Kobbersmed Trane	10
39. Fuldmægtig Evenstrups Enke . .	10
40. Toldbetjent Greithers Enke . .	10
41. Sergeant Thoersens Enke . . .	15
42. Inspektør Clemens Enke	20
43. Candidat Medens Enke	20
44. Klædekammer Horndups Enke . .	10
45. Lemmermester Robbertsons Enke	12
46. Tomfrue Fürst	15

	3	Gedler
47. Opstgtsbetjent Rosted	10	Rbdlr.
48. Slagter Riedel	15	
49. Pudsemynnmager Meers Kone . .	20	
50. Uhrmager Studsgaards Enke . .	10	
51. Forhen Sergeant Hansen	15	
52. Bromand Smiths Enke	10	
53. Buddet Binas Enke	8	
54. Forvaiter Clemens ns Enke . . .	8	
55. Urtekrammer Jensens Enke . . .	15	
56. Glashandler Wernig s Enke . . .	20	
57. Bygbinder Anthons Enke	8	
58. Maler Blaumüller	10	
59. Commissionair Sorterups Enke . .	15	
60. Fuldmægtig Herms Enke	10	
61. Oberstlieutenant Hansons Enke .	20	
62. Kirkesanger Graulunds Enke . . .	20	
63. Nebsluger Mahns Enke	10	
64. Skomager Holm	10	
65. Skræder Rasmussen	8	
66. Faktor Rosenbergs Enke	8	
67. Liimfabrikur Westensbergs Enke .	8	
68. Skomager Olsens Enke	8	
69. Tomfrue Lintrup	10	
70. Kammerlakai Hielmns Enke	10	
71. Brændevinsbrænder Lund	10	
72. Graver Dvists Enke	20	
73. Prokurator Hansens Enke	10	
74. Viinkopper Erichsen	12	
75. Skomager Rings Enke	15	
76. Bogholder Hvids Enke	30	
77. Capitain Havns Enke	15	
78. Porcelainshandler Hoffildes Enke .	15	
79. Dreier Kihmes Enke	10	
80. Skræder Rudelbachs Enke	10	

	3	Sedler
81. Stalbkarl Truellsens Enke . . .	10	Abdr.
82. Provstinde Wellejus . . .	15	
83. Edigebygger Halls Enke . . .	12	
84. Klædekammer Helgeruds Enke	12	
85. Slafter Petersen	10	
86. Bogbinder Graaes Enke . . .	10	
87. Riibmand A. Mejers Enke . . .	20	
88. Bankvægter Grindbergs Enke . .	12	
89. Sergeant Mandras Enke . . .	10	
90. Præsten Dischers Enke	12	
91. Brændevinsbrænder Weises Enke	8	
92. Handffemager Smiths Enke . .	8	
93. Maler Lundberg	10	
94. Guldsmed Lydervals Enke . . .	8	
95. Bysfoged Reimers Enke	12	
96. Iskræmmer Proms Enke	10	
97. Maler Holms Enke	10	
98. Handffemager Reikels Enke . . .	12	
99. Parokmager Bernharts Enke . . .	10	
100. Bundtmager Bremers Enke . . .	15	
101. Forvalter Grims Enke	10	
102. Mægler Hovis Enke	10	
103. Bogtrykker Christensens Enke . .	10	
104. Billedhugger Willcrups Enke . .	10	
105. Skræder Babs Enke	8	
106. Skomager Weinbachs Enke . . .	8	
107. Skræder Angels Enke	8	
108. Budet Dettleffsens Enke	10	
109. Sergeant Konnings Enke	10	
110. Trakteur Thausens Enke	10	
111. Skibsbygmester Humbles Enke . .	15	
112. Skræder Kolbeck	10	
113. Tomfrue Lofte	10	
114. Steenhugger Karlebyes Enke . .	20	

	3 Sebler Riddlr.
I 15. Rivisor Webers Enke . . .	15
I 16. Bogholder Kroymans Enke . . .	10
I 17. Lysfestøber Alminds Enke . . .	10
I 18. Skræder Lunds Enke . . .	8
I 19. Skomager Fransveds Enke . . .	10
I 20. Bæver Segers Enke . . .	10
I 21. Kammeraad Timbers Enke . . .	15
I 22. Sprogslærer Bays Enke . . .	12
I 23. Theehandler Brggman . . .	10
I 24. Maler Hultmans Enke . . .	10
I 25. Captain og Sværdfejer Meiers Enke	15
I 26. Fuldmægtig Lassens Enke . . .	10
I 27. Degnen Thaulovs Enke . . .	10
I 28. Jomfrue Edelman . . .	10
I 29. Guldsmed Nielsens Enke . . .	8
I 30. Udsæstent Møllers Enke . . .	12
I 31. Brændevinsbrænder Gistrups Enke	10
I 32. Præsten Kochs Enke . . .	15
I 33. Snedker Biedts Enke . . .	10
I 34. Blytækker Peterseus Enke . . .	10
I 35. Skomager Borup . . .	8
I 36. Bogholder Meyers Enke . . .	12
I 37. Porcelainshandler Thomsens Enke	8
I 38. Skipper Lykkes Enke . . .	10
I 39. Bogholder Ambergs Enke . . .	15
I 40. Guldsmed Wærums Enke . . .	10
I 41. Hattemager Jansens Enke . . .	15
I 42. Snedker Harrens Enke . . .	10
I 43. Urtekræmmer Kirchhofs Enke . . .	10
I 44. Instetutlærer Borchorst . . .	20
I 45. Præsten Mariagers Enke . . .	15
I 46. Skomager Grænzman . . .	8
I 47. Glarmester Evigers Enke . . .	8
I 48. Slagter Smiths Enke . . .	10

	3. Sedler Rbdlr.
149. Assistent Brøndts Enke . . .	20
150. Hørkræmmer Lysters Enke . . .	10
151. Captain og Farver Staal . . .	10
152. Parykmager Krygers Enke . . .	8
153. Friebager Springers Enke . . .	8
154. Klokker Lysters Enke . . .	15
155. Hørkræmmer Langes Enke . . .	12
156. Hønefoged Missens Enke . . .	10
157. Instrumentmager Fastings Enke	10
158. Bager Bresløvs Enke . . .	10
159. Guldsmed Kongsbachs Enke . . .	16
160. Skræder Hofstrups Enke . . .	8
161. Jomfrue Schulz	8
162. Bødker Meilbye	10
163. Gørtler Hainsens Enke	10
164. Skræder Meier	10
165. Skoleholder Bedes Enke	10
166. Pakhusforvalter Bruns Enke	20
167. Parykmager Hansens Enke	12
168. Brodeur Brøndts Enke	10
169. Amtchirurg Græbe	15
170. Knapmager Krags Enke	10
171. Skomager Sylveds Enke	10
172. Politie-Adjutant Möllers Enke	12
173. Dugmager Frøys Enke	10
174. Cantor Murols Enke	12
175. Parykmager Ipsens Enke	10
176. Guldsmed Carstensens Enke	8
177. Smedker Koedts Enke	8
178. Castillet Chef Mejers Enke	12

Som nye Medlemmer i Selskabet bleve antagne:

- Hr. Sicf, Statsraad og Legationsraad Ridder af
Dannebrog
- Skrike, Legationsraad
 - N. Glasen, Skomager
 - A. Schulmeier, Smedker
 - P. Schiman, Skomager
 - A. P. Agersborg, Skomager
 - E. Ehrhart, forhen Bogholder paa Kysten
Guinea
 - J. D. C. Hansen, Bogtrykkersvend
 - S. H. Simonsen, Bomuldsvaaver
 - M. Block, Silke- og Flos-Hatte Fabrikør
 - E. L. Lassen, Destillateur
 - H. A. Winther, Controleur ved Frederiks
Hospitaal
 - N. W. Myllen, Theehandler
 - S. S. Spitius, Captain v d Land-Statens
 - J. P. With, Lands-Dverrets samt Hof- og
Stadsrets-Assessor
 - N. N. Bang, Captain og Seglmager
Erne Langemark.

Administrationen for det foreenede Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

G. Koble.

De ædle Udvandrede.

(Sluttet. See forrige No.)

”Med ham, som hun elskede, med ham, som havde reddet hende fra sit Fængsel, som bragte hende tilbage til hendes Moder.”

”Og ikke et Ord til den bedrøvede Fader.”

”Til ham, hvem hun blot kjendte som den, der modsatte sig hendes Lyksalighed, som hun var fremmed for, i et Unliggende, hvor Dødsfættelse, tilgiv, at jeg siger det, kunde efter Sandsynlighed styrte hende i Elendighed.”

”Hvis dette endog havde været Tilfældet? Nej, det havde vor Leonore for Exempel aldrig gjort!”

”Ogsaa hun er en Pige, ogsaa hun har megen Følelse og Mangel paa Kundskab om alt, hvad Hjertet ikke lærer.”

”Nej, nei! Hun havde aldrig gjort det! Kalb paa hende; vi ville forelægge Hende Tilfældet, som os uvedkommende, og hun vil affige Dommen med sin sædvanlige Habenhjertighed.”

Overrasket, noget forlegen og betænksom stod Tanten op. "Gaa De, gaa De kun, blev han ved; De skal høre!"

Tanten gik og bragte Leonore med sig. Man forelagde hende Tilfældet, og Tanten formilbede ved undertiden at falde ind i Taler, hvad Faderen fremsatte i for stærke Udtryk. Den stakkels Leonore! Hendes Forlegenhed, hendes Angst var ubeskrivelig. Fortællingen var rask kommen til det Punkt, hvor Elskeren vilde bortføre sin Elskede fra Faderens Opsyn, som han kaldte det. "Nu, kjere Barn! vedblev han; sig De reent ud: hvad havde De gjort?"

Leonores Taare brød frem; hun kunde ikke svare. "Sæt Dem, kjere Leonore! gandske ind i Tingenes Stilling! Tænk om jeg var Faderen, og De Sønnens Elskede."

Her bleguede Leonore og saae med ængstelige Blik snart paa Tanten og snart paa Faderen.

"Ja min Gode! blev Tanten betydningsfuld ved: naar De var Sønnens Elskede, var Ven her Faderen og nærværende; da vidste jeg vel, hvad De skulde gjøre!"

"Jeg vilde knæle for ham, sagde Leonore inderlig rystet, og sank ned for hans Fodder,

vilde tilstaae min Uret, og ikke lade af med Bønner og Kjerlighed, før jeg havde faaet hans Tilgivelse."

"Jeg veed ikke, vedblev Officieren, om Leonore ahnede Sandheden eller om blot hendes Sølelse henrev hende; hun greb hans Haand og vædede den med sine Taarer; forgjeves søgte Faderen i største Forlegenhed at reise hende op. "Min Gud! hvad fattes Dem? kjere gode Barn, kom dog til Dem selv! raabte han."

"Nej hold den fast, denne Haand, raabte Tanten: hold den fast, indtil dens første hjertelige Tryk tilsikkrer Dig Tilgivelse; det er din Carls Faders Haand! ogsaa din Faders!"

Faderen traadde bestyrstset tilbage, Leonore blev afmægtig. Tanten tog hende i sine Arme. Søster! raabte min Fader, Søster! dette kunde Du gjøre imod mig?"

"See her blot paa denne henblegnede Ufskyldige og vredes da, om Den kan."

"Min Gud! saa hjælp hende dog! raabte han. Leonore! Kjereste Leonore! kom dog til Dem selv! Her er min Haand! Der, der! det er jo det første hjertelige Tryk, som forsikkrer Dem om Tilgivelse! Kom dog til mit Hjerte,

Kjæreste Barn! Du er jo min gode Datter. Forglem alt det Foregængne, ligesom jeg af Hjertet har forglemt det!"

Han tog Hende i sine Arme; hun vaagne og ved Faderens Bryst og hans Glædestaarer vædede hendes igjen rødrende Kinder.

Jeg overlader til Dem selv, hedste Moder! hvad der er saa let, at tænke sig, den nærmere Udvikling af dette Optrin, Faderens og Datterens hæftige Glæde, Lantens hellige inderlige Følelse og min Henrykkelse, da en Kourer bragte mig et Brev fra min Fader, hvori han skrev: De nuværende politiske Forhold ville frembringe en Stilstand i Armeens Hoved-Operation. Kom til os. Her ligger den af mig udvirkede Dilladelse. Reis i første Til, du kommer til din lykkelige Fader og til din lykkelige Kone.

Frue de B...e henfald i Glædens Taarer. Hendes Søn trykte hende til sit Hjerte; da kom den lille Therese fra Sidsværelset: "Moder skjend paa mig; jeg har forsovet mig; du har ikke vækket mig; skjend kun paa mig!"

Hun trykkede Barnet til sit Hjerte. Jeg har da i Dig opdraget min Datterdatter, uden at vide det; nu veed jeg, hvilke hemmelige

Dræk der saa uimodstaaeligen fængslede mig til dig, min gode Therese!

Saa Dage efter reiste de tre Lykkelige til ——. En ny Glæde ventede der den unge Ugtemand. Leonore havde nogle Dage efter hans Ufreise født ham en Søn. Den gamle Herre havde aldeles forbudt, at skrive Sønnen et Ord derom. Han skulde ikke erfare, at han havde faaet en Søn, førend han kunde trykke ham til sit Bryst.

De Reisende ankom lykkelig til Tantens Gods. Det var Nyeaarsdagen 1799. Generalen lod dem opholde sig en Stund hos Tanten, gik til sin Svigerdatter, som smilede til det diende Barn, og nu forberedte han hende til den ventende Glæde.

”Barn, sagde han, vi ere nu ingen Time fikkre paa, at vor Carl overrasker os. Om han endnu i Dag kom og bragte Dem Deres Therese til Nyeaarsgave, og De gjorde ham Gjengjeld med Deres Gustav.”

”O maatte han dog komme i Dag!” sukkelede Leonore med Længsel.

”Er det ham mueligt, kommer han sikkert; bertil kjender jeg ham alt for godt.” Kort efter

blev han saaledes ved: "Vi ville nu udgjøre en saare lykkelig Familie. Kun Skade, at der fattes os en Person, som ikke burde mangle!"

Læreren stod i Leonores Dine ved denne Uttvring.

"Og dog findes denne Person sikkerligen ogsaa. Dersom Deres gode Moder nu traadde ind; jeg frygter for, at De vilde skrækkes til Døde! men nej! hun maa endnu nogen Tid blive borte; vor Gustav vilde maaskee lide derved!"

Forskrækkes? nej, bedste Fader! aldrig vilde jeg skrækkes derved," sagde Leonore henrykt; jeg ser hende jo dagligen for mine Dine og spørger hende om Raad ved alt hvad jeg foretager mig."

"Altsaa De vil ikke blive forskrækket?" falbt den Gamle hende ind i den glædeste Tone. "Nu vi vil see!"

Derpaa stod han op, gik hurtigt bort og efterlod den gode Datter i den sødeste Bedøvelse. Fløjdbørene bleve lukkede op; man hørte den gamle Herres Stemme langt borte lyde gjennem Bærelserne.

"Giv Agt! Nyeaarsgave over alle Nyeaarsgaver! Fremad! marsch Frue Søster!"

Den gode Tante traadde ind; ved hendes Arm gik Leonores Gemal, som forte den lille Therese ved Haanden. De hullede endnu i salig Smarmelle, da Frue B...e nærmede sig ved Faderens Arm. "Har jeg ikke holdt Ord? Frue Datter? men De har lovet mig ikke at blive forstrakket."! Derpaa tog han den lille Gustav op. "Og der er endnu een, som vil have sin Faders Velkomsthvs til Guds heilige Jord!"

Lykkelig den, som efter slige sande Optrin i Livet kan nedlægge Pennen!

Her Glædens tause Taare tale
Her Løben mangler Lyd.

H. Waagøe,

Bogholder ved det Kongelige
Universitet.

Commissionen, som bestyrer Ugebladet, samles Søndagen den 3die Februar, da Hert Professor Thoring meddeler sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 6.

Løverdagen den 9 Februar 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos G. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

S a n g *)

Det var en Skik i Benneslag

Blandt Mænd i Nord,

At hilse Fyrstens Fødselsdag

ved festligt Bord;

Thi samler os til Sang og Fryd

For Skioldungs Fæst.

Han ynder Ret, han over Dyd,

Han elstes mest,

Og Kongens Høitid vi hædre.

*) Denne Sang, affungen paa Kongens Fødselsdag, 28 Januar 1822, i Selskabet Nordia, har Forfatteren, Hr. Prof. Finn Magnusen, venstabeligen tilladt Udgiveren at meddele i Borgerbennen, for hvis Læsere dette Kvad vistnok, formedelst sin megen og smukt udtrykte Nationalitet, vil være en kjærkommen Nydelse. Til

Alt Vintermalmets mørke Hær
 Har Slaget tabt,
 For Himmelfsets Heltefærd
 Og Straalekraft;
 Mod Frostens Tætter Freyer*) vandt
 En Seier bold;
 Den Jord er løst, som Loke**) bandt,
 Fra Dnbets Bold,
 Naar Konningens Høitid vi hævde.

Saa vige hver en Uhelbs-Ånd
 Fra Daners Strand!
 Saa løses Tidens Trængsels-Bånd
 Af Folk og Land!
 At Fridrik mild paa Frodes***) Stol
 Maa frydes vel
 Ved Lykkens fejre lyse Sol
 Og Landets Held! —
 Dit Konningens Høitid vi hævde!

Læs for de mindre Kynndige har Bladets Udgi-
 ver, med Hr. Forfatterens Samtykke, tilføiet, under
 Sangen, et Par oplysende Fingerpeg.

*) Solens Gud, efter Nordens gamle Tro.

**) Udgaarbs-Loke, Tætternes Behersker ved
 Fiskhavet, frembringende Vinterens Rædser.

***) En dansk Konge i Oldtiden.

Os Haabet vinker — Himlen blid

Det signe vil —

Os Kongen skjænker Kraft og Tid

Og Hjertet til;

I Danner, Troskab, Taal og Mod

Han finde Lon!

Da hører Skjæbnens Hersker god

Vor Høitidsbøn:

Held Danmark og Fridrik, vets Fader!

Uegennyttighed og dens hædrende Belønning.

(Af Morgenblatt für gebildete Stände, f. Dec. 1819)

Tsing-Tai, en Kjøbmand fra Chen-Si i China, mistede paa en Reise til Mong-Tsing, hvorhen han vilde begive sig for at indkjøbe Bomuld, en Pung med 170 Unzer Solv, i Nærheden af Bierget Song-Kia. En fattig Landmand, ved Navn Chi-Yeou, som ploiede ikke langt derfra, fandt Pungen næste Morgen. Dog, langt fra at ville tilegne sig denne Skat, besluttede han strax at bringe det Fundne tilbage. Med

dette Forsæt vedblev han at arbejde til langt ud paa Aftenen, idet han tillige bestandigen henvendte sine Dien til Stedet, hvor han havde fundet Pungen, i det Haab, at see Eiermanden komme for at søge det Tabte. Da nu ei Regen irndfandt sig, gik Chi-Yeou hjem. Saasnart han havde vrist sin Kone det Fundne, udbrod denne: "O, min kjære Mand! vi maae ei tænke paa, at beholde dette, da det ikke tilhører os; hellere vil jeg leve i Armod, end tilegne mig fremmed Eiendom. Søg derfor imorgen at opsørge den, hvem Skatten tilhører!"

Saasnart Tjing-Tai var kommen til sit Bestemmelse-Sted, blev han i Bærtshuset, hvor han tog ind, med Skræk vaer sit store Tab; men, da han ikke vidste, hvor han havde tabt Pungen, og derfor ansaae egen Efterføgning som frugtlos Umag, led han opslage, i forskjellige Egne af Staden, en Bekjendtgjørelse, hvori han lovede den redelige Finder af den nede beskrevne Eiendom Sammes Halvdeel; hvis det Fundne heelt og holdent blev tilbageleveret.

Chi-Yeou havde ikke saasnart hørt om denne offentlige Meddeeling, ferend han ufortøvet gik til en Mandarin, der var En af de fornemste

Dørligheds = Personer i Staden. Til denne mældte
 Chi = Yeou, at han havde fundet Pungen;
 tillige at han, naar han maatte forelægge Kjøb-
 manden fra Chen = Si nogle Spørgsmaal, snart
 vilde skionne, om denne var den retmæssige
 Eier, eller ikke. Tsing = Tai blev altsaa kaldet
 til Møde for Mandarinen. Efterat hiin havde
 tilfredsstillende besvaret Finderens Spørgsmaal,
 tilbagegav denne ham, til hans store Forundring,
 Pungen i samme Tilstand, som fandt Sted ved
 den, da den tabdes. Henrykt over dette,
 næsten uventete, Tilfælde, henvendte Tsing =
 Tai sig til den ærlige Landmand og sagde, idet
 han aabnede Pungen: "Jeg har lovet at dele
 Pengene med den, der vilde give det Fundne
 tilbage; nu maa jeg ogsaa holde Ord." "Nei,
 tog hiin tilorde, Jeg har ingen Fordring paa
 Noget af det fundne Sølv; det er altsammen
 Eders, og jeg vil ikke modtage en eneste Unze
 deraf." Uagtet denne Chi = Yeou's hoimods-
 fulde Begring, afstællede dog den taknemmelige
 Kjøbmand 85 Stykker, og paastod, at hiin
 skulde modtage disse. Dog Alt uden Virkning.
 Tilfidsst saae Tsing = Tai sig tvungen til at
 give Sagen en anden Vending. Han lod nem-

lig de 107 Unzer blive tilbage i Pungen, og, idet han fremtog de øvrige 63, sagde han: "Jeg vil ikke belæge for Eder, at jeg har laant det, der nu ligger i Pungen; men det, jeg holder i Haanden, tilhører virkeligen mig selv; jeg beder Eder derfor, uden Dmstændighed at modtage dette." "Jeg har ikke mere Ret til det Ene, end til det Andet, vare Landmandens Ord; begge Dele tilhøre Eder, og I maae beholde det Hele."

Alt dette skeete udenfor Chi-Yeou's Huusdør, i Dverværelse af flere Naboer, hvilke denne Prove paa Uegennyttighed saaledes behagede, at de strax begave sig til Dver-Manbarinen, og meddelte ham det Forefaldte. Denne, ligesaa meget sat i Forundring over Handlingen, som bestoet af det Ønske, at dette Tilfælde maatte blive Regjeringen bekendt, lod Parterne komme for sig, udkundskabede noie alle Dmstændigheder, og sendte tilsidst en formelig Beretning derover til Statholderen i Provinsen Ho-Man, hvor Begivenheden havde tildraget sig. Denne Dvtighedsperson fikkede strax den ædelmodige Landmand en Foræring af 50 Unzer Solv, til Belønning for hans Dvdsforhold. Paa samme Tid lod han tilsende Landmanden

og hans Kone et Maleri, der forestillede den ædle Bedbestrid udenfor Chi-Yeou's Dør, med den Underskrift: Et, ved Uegennyttighed og Udelmodighed udmærket Ugtepar. Endnu ikke nøiet med disse Bifaldsbeviser, befalede han Provindsens Overkammerer at nedskrive Tildragelsen og overalt gjøre den bekjendt, forat Folket kunde have en saa priisværdig Handling til Monster. Ogsaa blev det paalagt Guvernøren, Mong-Sing at lade oprette ligeoverfor Chi-Yeou's Hus et Mindetegn. Tillige ansaae Over-Overigheden Sagen værdig til at berettes selve Keiseren. — Handlingen fandt lige saa meget Monarkens, som Statholderens Bifald. Han besluttede derfor at bruge Leiligheden til, at frembringe hos de Undersaatter, der maaskee ikke sølde sig tilbøielige til flige dyrbønds Handlinger, en gavnlig Sinds-Forandring. Keiseren udfærdigede derfor egenhændigen en Befaling, af hvilke Uffrivter, tilligemed Statholderens Beretning, bleve sendte til alle Provinser, og hvori han ophøiede Chi-Yeou til en ærværdig Mandarin af syvende Klasse, samt gav ham Ret til at bruge den

Klædebragt, Medlemmerne af denne Stand bære.
 Desuden forærede Keiseren ham 100 Unzer Sølv,
 forat Intet maatte mangle, der kunde bevæge
 Andre til Efterlignelse af dette herlige Dyds-
 monster.

R. R. Thoring,
 Professor.

Tyffeil i Num. 5.

Pag. 41. Stedet for A. S. Agersborg, Skomager,
 læs: A. S. Agersborg, Skræber.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 7.

Løverdagen den 16 Februar 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabets

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

S a n g *)

Mel. (Weyses Musik til den forenede Nationalsang).

Trindt i det elskede Daniens Land;

Ved Arels Strand;

Trindt i de Danfingers ældgamle Stad

Jublen lyder heel festlig og glad.

Den lyder saa lifligt i Kongingens Hal;

I høien Sal;

Den fremvinker Glæde, forjager Dval

I lave Dal.

*) Utter har Udgiveren den Fornøielse, at meddele Bladets Læsere en Sang, forfattet af Hr. Pastor Michelsen, og aflungen ved Høitideligholdelsen af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag, i det forenede borgerlige Selskab. Udgiveren føler sig overbevist om, at denne Festsang vorder, som hjertelig og værdig Tolk af Danerfjokets Følelser for bets ædle Fyrste, læst med Deeltagning og Velbehag.

Her, hvor de Borgere sank sig kroer,
 Skjoldungen troer;

Her, hvor Foreningens herlige Navn
 Minder om Pligter til Fødelands Gavn;

Her Høitidsbægerets klingende Klang
 Til Høitidsfang,

Com hist i Borgen, i Hytten, i Bang,
 Er Hjertets Trang.

Fredrik! Hvad fordum Din Navne har sagt,
 End er i Agt:

”I sine Borgeres venlige Skjød
 Trygt hviler Dankongen, fri for al Nød!”*)

Det Sandsagn gjelder, om festlige Bord,
 I hele Nord.

Ei gjelde saa i hvert Land paa vor Jord
 De gyldne Ord.

Medens vi fejre den frydfulde Dag
 I Borgerlag;

Kalder Din Oldfaders Tale saa sød
 Alle til Trost og i Liv og i Død!

Dankonge, Fredrik! vor Jubel modtag
 Med Velbehag!

Dig tolke den, til Din sildigste Dag,
 Vort Sindelag!

*) Tjerde Frederik til Czar Peter den Store, under
 dennes Ophold i Kiøbenhavn, 1716.

General D' H a r a.

Skjggerids af en Levned's-Beskrivelse.

(Af Miscellen v. Bran.)

Ved denne, almindeligen agtete, Mand's Død, henimod Enden af Aaret 1819, tabde Staden Pittsburgh i Pensylvanien En af sin Velstands første Skabere. Fød i Ireland, 1754, udvandrede han, i sin Alders nittende Aar (1772) til de forenede Stater, og begav sig straxefter sin Landing til Fortet Pitt, dengang en særligen liggende Grændsepost, beboet af faa drivtige Riobmænd, og bevogtet af en lille Troppe-Afdeling. Uden Benner og Anbefalinger, uden Penge opflog Unglingen sin Bolig iblandt disse Folk. - Ikke kunde hans Evner længe blive skjulte, og næppe vare derfor sex Uger forløbne, inden han allerede blev tagen i Tjeneste, som Befuldmægtiget for Handelshuset Simon og Campbell, der i næstfølgende Aar optog ham som Deeltager i Handelen. D'Haras Liv giver mange og tydelige Beviser paa, at et Menneſke kan ved

Evner, forbundne med Drivtighed, Gliid og Mod,
 flabe sig selv sin Lob i Verden; thi alle disse
 Egenskaber udmærkede den Bortdode. Medens
 han nu, i de vestlige Egne, var sybselsat med
 moiesfulde og farlige Handelsforretninger, hvorved
 han ofte maatte taale Mangel og Besværlig-
 heder i en saadan Grad, kun et stærkt og kraft-
 fuidt Legeme formaaet at udholde, overdrog Re-
 gieringen ham hyppigen adskillige Hverv, og
 brugde ham til Sendelser, der udfordrede den
 største Dueltighed. Saaledes skiktedes han ofte,
 i Regieringens Tieneste, til Indianske Folke-
 stammer og til det Spaniske Distrikt, ved hvilke
 Leiligheder han udførde sine Forretninger paa
 den meest hensigtsmæssige og ærefulde Maade.
 Engang oprettede han, ved en vis Anledning,
 af egen Drivt et Kompagnie Frivillige, og ind-
 god alle sine Medborgere en Uforskrækketheds-
 Mand, der sidenefter fremvirkede de meest vel-
 giørende Felger.

Da Folkemængden tiltog i de vestlige Egne,
 og D'Hara havde indledet Forbindelser af større
 Indflydelse, bleve hans Talenter og Dueltighed
 meere agtete efter deres sande Værd, og bragte i
 Anvendelse til Gavn for det Land, han havde an-

taget i Godsellands Sted. Under det Tidrum, da
 Vanskabnen meest truede dette Land, beklædede
 han en General-Quartiermesters vigtige Post,
 og erhvervede sig, ved denne Leilighed, Helten
 Waynes Genskab. De Tienester, han viisde denne
 Feldtherre og hans Armees, vare af yderste Vig-
 tigtighed, og almindeligen beundrede man den
 Kraft, Hurtighed og Udholdenhed, han ved sine
 Tienstforretninger lagde for Dagen. Da Leve-
 randorerne udebleve med de ventete Forraad,
 forstod D'Hara, paa en saa beqvem Maade at af-
 hjælpe den pludselige Mangel, som formedelst
 hiin Udebliven fandt Sted, at General Wayne
 offentligen erklærede, General-Quartiermesteren
 havde ene og alene reddet hans Armees.

Allerede meget tidligen var D'Hara den
 Eneste, der rigtig forstod at skionne Vigtig-
 heden og Fordelagtigheden af Pittsburghs Be-
 liggighed. Medens Andre, mindre skarptseende,
 ansaae Erhvervelsen af Grundeiendom i denne
 Egn som uvigtig, skuede han med sit skarpe Blik
 ind i Fremtiden, og forudsagde allerede dengang,
 under de meest iverfulde Forhaabninger, at itiden
 vilde paa dette Sted opstaae en betydelig og vel-

Havende Stat. Skæbnen magede det ogsaa, at han selv skulde opleve sin Forudsignings Opfyldelse. — Da han havde trukket sig tilbage fra Statsembeder, helligede han alle sine Landskræfter, saavel som alle de Midler, hans fyrstelige Formue gav ham i Hænder, til at forstørre og fuldkommengjøre den fremvoksende Stad Pittsburgh, hvilken han betragtede som sit Fædre hjem. Han var den første, som tænkte paa der at anlægge Manufaktur, og dette paa en Tid, da man ansaae denne Idee for et blot Indbildningsfoster. Under Kamp med uforudseelige Vanskeligheder lykkedes det ham endelig, at anlægge sit Glas-Manufaktur og sidenefter sit Bryggeri. Ved uførtroent at arbejde til Opnaaelsen af sin Hensigt, ligesom ikke mindre ved Anlæggelsen af mange Bygninger, han selv lod opføre, og hvis Tal kunde næsten alene udgjøre en Stad, betragtedes han almindeligen som Samfundets Belgiorer. Under sine Foretagener havde han ei nogen sinde Egennytte til Hensigt; men Almeenvellet var hans eneste Formaal; de Fattige gav han Brød og de Arbeidsløse Eyselsøttelse. Med saa Dyd: han var en anden Cosmus af

Medicis*), og, hvis hans Virkekreds havde været ligesaa udbredt, som hiin Florentiners vilde ogsaa hans Gavnildhed have været liig dennes. — D'Hara besad en yderst hurtig Fattes Evne, og en Bittighed, der i hans yngre Alder, paa det Behageligste, oplivede hans Bekjendtskabs Kreds, og som, i Forhold til Omstændighedernes Medfør, viisde sig snart bidende, snart spøgende. Ubegrændset var hans Gæstgæmtilhed, ja hans Velgiørenhed næsten bleven til et Ordsprog. Gierne antog han sig Indbyggerne, især de Irelændere, Banskæbuen havde fordrevet fra deres Hjem. Ikke blot hans Raad, men ogsaa hans Pung var dem til Tjeneste paa enhver Tid, og ideligen mindedes han, med dyb Følelse, den Dag, da han fordem, som Yngling uden Benner, uden Beslytter landede

*) Den Mediciske Familie i den Italiske Stad, Florents, havde fordem ved Handel erhvervet sig betydelig Formue. Til denne Slægt hørte Cosmus de Medicis den Ældre, som levede i det 15 Aarhundred. Hans Gavnelyst, Ædelmodighed samt flere Dyder forskaffede ham Navn af Fædrelandets Fader, ja han blev anset som den Florentinske Republiks Overhoved. (s. Prof. D. Wolffs hist. Lexikon, og Conversations-Lexicon af Overlærer Kosob).

paa Americas Kyst. Egen Erfaring havde lært D'Hara at kiende, med hvilke Genvordigheder en hjælplos Fremmed maa kæmpe: derfor negtede han ei heller, saalænge han levede, en Saadan sin Beskytning og sin Deeltagen i hans Skæbne.

Han døde i sit serogtresindstyvende Aar, under religiøs Forudsølelse af et bedre Liv efter Døden. Ingensteds saae man, saalænge dette Land har været beboet, en talrigere Liigskare. Det syntes, somom hele Stadens Folkemængde udgjorde, ved denne Leilighed, kun en eneste Familie, der viisde en elsket Frende den sidste Ære. Mindet om den Hedengangnes Handlinger der vare Virkninger af det reneste Edelsind, opfyldte enhver Borgers Gemt med Attraa efter, at vorde ham liig i Tænkemaade og Daad.

K. K. T h o r i n g,

Professor, og Lærer ved det
Kongl. Søecadet-Akademie.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 8.

Løverbagen den 23 Februar 1828.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No 105.

Den blaae Fugl og den gule Muus.

Et Dagaligt*) Digtidsfagn.

(Af Literarishes Conversationsblatt No. 75, 1821.)

Wetinga-Luli-Pra, Solens Sønneson, herstede i Riget Sanuli-Setan, hvorfra er Dpgangen til Himlen. Denne store Fyrstes Handlinger vare en Skræk for Daarerne og de Onde, medens de Wise og Gode sang til hans Hæder; thi paa Jorden beskyttede han Retfærdighed, der med ham var kommen ned fra den høie Wethers Bolig. Paa dens Sæde styttede sig hans Trone, og, ligesom Morgenduggen forfrister Blomsters

*) Dagalerne ere Beboere paa de Philippinse Der.

beddene, saaledes kvægebe Retfærdigheden vennel-
 huld de store Sieler med sin styrkende, Aand.
 Tusende Binde hævede sig fra Havets Salilas
 rullende Bølger; Skibenes Seil bugnede, og
 Styrmanden rettede sin Kuurs mod Solens Op-
 gang, hvor Dagen omhyllede Mørkets Børn
 med Lysets Glor. Dagens Søner lagde ind i
 Havnen ved Dalen Doritis, og bestege Strand-
 bredden, der var omgivet af den elskværdige Skys-
 gubinde Atwallas Rosenlund. — Held Dig
 Vetingas-Tuli-Pra! udjublede de glade Sø-
 mænd, da de forlode det gyngende Hav og satte
 Foden paa den faste Jord, der bar Blomster og
 Frugter til Bederqvægelse for de lidende, kummer-
 fulde Menneſker. Den store Sultan gik foran
 dem henimod Dalen Doritis, hvor Moderen
 havde ladet ham opføre et Slot, paa hvilket
 han ſkulde udhvile fra Herſkerlivets Sorger.
 Naturligen, naar Haugerne anlægge deres nye
 Blomsterklædning, seilede han til denne Kyst, og
 beboede dette Slot, hvor et Tempel, helliget Solen,
 hævede sig mod Himlen og havde et Altar, paa
 hvis Trin Sultanen opmærksomt ſyſſelsatte sin
 Aand med de gode Tanker, ved hvilke hans Folk
 ſkulde lykkeligjøres. Disse Tanker, opſoiete

over den krybende Mængdes Dromme, vare hans Bezirer. Da Fyrsten engang havde bedet paa Alvosi Dag, og nye Velgierninger imod Menneskerne vare Genstanden for hans Siels Pønsning, gik han eensom, under Skyggen af Træerne, foran sit Keisersæde. Dog var han ikke alene; thi Dnsterne for hans Folks Held ledsagede ham. Nu saae han i det Fierne nedslige, fra Bierget Tjepura, en Vandrer, hvem han kiendte; thi det var Usdin den Bise, ham Mændene med den dybe Videnskab ærede, som deres Mester og Lærer. Keiseren havde, allerede som Yngling, øst af Usdins Wiisdoms-Kilde; han var den Wises Lærling. Herfæren over Riget Sanuli-Setan sagde nu til sig selv: Er det ikke Usdin den Bise, der nærmer sig? Isandhed denne Mand er mægtigere, end jeg; thi med mine Krigere og Flaader formaaer jeg ikke at erobre, endog kun den mindste Provins af hans uendelige Aand-Verdens Land, hvor han har sit Hjem og uddeler Fortienestens Hæder-Krands. Wiisdom! dit Rige er dannet af den fineste Æther! Du svæver over Jorden, og den dumbristige Dodelige, der troer at kunne underkue Dig, griber i Luften, hvis Eusen betyder ham, at Aanden ei lader sig fængsle.

Da Keiseren havde i sine Tanker saaledes betragtet
 Wiisdommens Magt, var Usdin kommen nærmere,
 og hilsede ærbødigen Sanuli: Setans Behersker.
 Betinga derimod kaldte ham sin Ven og sagde:
 Forsmaa ikke den Fattiges Tal, Du Rige! jeg
 takker Dig, fordi Du kommer til mig; thi ære-
 fuldt er det og takværdigt, naar den vise Usdin
 nærer i sit store Hjerte Tiltro til mig; Betinga
 bliver, endog paa Tronen, hans og Wiisdoms-
 mens Ven. Usdin tog tilorde: Du kalder Dig
 en Fattig og mig en Riig. Siden nu Sandheden
 stedse maa boe paa en Keisers gyldne Læber, og
 da den Rige bør meddele den Fattige Gaver,
 vil jeg strax opfylde denne Belvilligheds-Pligt.
 Dgsaa har dit Skarpsind skjønnet Aarsagen til
 mit Komme. Jeg bringer Dig da to Foræringer,
 dem selve Verdens rigeste Fyrste vil vide at skatte,
 som kostbare Klenodier. Denne blaae Fugl,
 der sidder paa min Skulder, bygger ikke sin Rede
 paa Jorden; den har sit Ophav fra Solen, og
 modtog den Gave, at kunne skielne imellem de
 Aander, som afverlende giennemfare Menneffelivet.
 Denne gule Muus, jeg her leder ved en Riæde,
 er fød paa den mørke Side af Maanen; den er en
 Vndling af Nattens og Mørkets Søner, ja er-

farer deres hemmeligste Tanker. Fængslet ved en Mand fra Solen maa den gule Muus altid være til Tjeneste for den, der er i Besiddelse af den blaae Fugl. Saasom Du, Betinga! er Ven af Wiisdom og beskytter Retfærd, da Du ikke vil herste over Slaver, men ønsker, at Enhver af dine Undersaatter maa være en Fyrste i Tænkemaade, bringer jeg Dig den blaae Fugl og den gule Muus. Saalænge Du hører efter disses Tegn, vil dit Folk være lykkeligt, og din Regering prises som et Mønster for alle Tider. Dertil sagde Keiseren: Lær mig, vise Asdin! hvilke disse underfulde Dyr's Tegn ere, og hvorledes jeg af dem kan høre det, jeg ikke forstaaer; thi endnu skionner jeg ikke det, Du siger om de Mander, der veylende giennemfare Menneffelivet. Du kjender jo, gjenmælede Asdin, de jordiske Vinde; disse ere den synlige Verdens Kræfter, ikke underkastete de Dødeliges Willie. Dine mægtigste Flaader formaae Intet mod Vindenes Magt. Ligesom nu idag Luftstrømmen fremsuser fra Sonden, imorgen fra Osten, og paa denne Maade hartad hverdag under idel Afverling; ligesom altsaa Vindene afløse hverandre i det Rige, dine Sandser kunne omfatte: saaledes herster, i afverlende Forhold,

høiere Aander i det usynlige Rige, og Mennesket
 formaaer lige saa lidet imod disse, som det ikke
 staaer i dets Magt, at stille sig mod Stormen fra
 Vesten, og byde denne at vende tilbage til Østen.
 Ligesom Du nu efterforsker, fra hvilken Side Vin-
 den blæser, inden Du udsender dine Flaader,
 saaledes vil det ogsaa være Dig til stor Nytte at
 vide, i hvilken Retning de høiere Aander mægtigen
 fremtrænge. Jeg skal lære Dig en Trylle-For-
 mular, til hvilken den blaae Fugl vil lytte, og der-
 efter antyde Dig, hvilken Land det er, der farer
 igiennem de usynlige Egne. Derefter maae Du
 rette Dig, inden Du udsender dine Tankers Flaade
 for at erobre Dyd, dit Folks Hæder og Held.
 Hvis nu da den blaae Fugl betyder Dig, at en
 god Land, Sandhedens, Dydens og Sædelig-
 hedens Land, der ikke finder sin Glæde i Tyrannie
 og Slavesind, men i Retfærd og Wiisdom, gien-
 nemfarer de usynlige Egne, da maa Du ogsaa
 lære at kiende denne gode Lands Modstandere.
 Mark Dig nu vel, hvad fremdeles jeg har at sige!
 Paa samme Tid vil den gule Muus staae stille
 ved alle de Dudes Dørre, naar Du om Natten
 fører den ved Kiæden igiennem Gaderne; vogt
 Dig da for, ikke at flippe Kiæden af Haanden!

thi, idet den gule Muus føler sig fri, løber den ind i Husene til sine Frender og Venner, samt bringer dem Tryllemidler til, at forgiwte Menneskelivet med Tyrannie og Grusomhed. Dette og endnu meget Andet, det Ingen, uden en retfærdig og wiis Fyrste maae vide, meddelde Usdin Keiseren. Dgsaa var Betingas ei mindre wiis, end retfærdig; derfor hævede han sit Folk fra Slavedømmets Mørke til dydige, velopdragne, tænkende og frie Menneskers klare Lys.

Bed denne Fyrstes Hof levede *Sin sin p o d a*, den sorte Prinds, i hvem Mørkhedens Siel, avlet af Misd, Løgn, Hykleri og lav Herskesyge, havde sin Bolig. Denne Prinds havde den gode Sultan og misundede ham hans Lykke, ligesom ogsaa Folkets Held var ham en Uffky. Da nu engang Uheldsgudinden *Parvosi* hiemsøgte *Sannul-Setans* Beherster med Eygdom, og han maatte overlade Regjerings-Eyslerne, samt Ansorgen for sit Folk, til *Bezirerne*, vakde den sorte Prinds Oprør, og ved Hjælp af Mørkhedens Børn satte han sig paa *Betingas* Trone. Stedse havde han troet, at *Betingas* Lykke var et Værk af Tryllerie; thi han visde, at den blaae

Fugl og den gule Muus havde tient ham. Derfor satte han sig i Besiddelse af disse underfulde Dyr, idet han lod deres Bevogtere myrde. Men Einsins-poda kiendte ikke Trylle-Formularen, til hvilken den blaae Fugl lyttede; ogsaa lod han den gule Muus slippe af Riæden for, saaledes at vinde dens Hengivenhed. Derved skeete det, at de vidunderlige Dyr bragde ham i Fordærvelse, og styrtede Riget i Forvirring.

(Sluttes i næste Num.)

K. K. Thoring,

Professor, og Lærer ved det
Kongl. Sæcadet-Akademie.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No. 9.

Løverdagen den 2 Marts 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

Den blaae Fugl og den gule Muus.

(Sluttet. See forrige Num.)

Vest og Oprør tumlede sig rasende iblandt Menneskerne; de Vise flygtede til de eensomme Bjergdale; Daarerne, der bleve den sorte Prinds troe, vidsde ikke at hjælpe sig. De Dnde dertil imod rasede med utømmelig Magt mod ham og sig selv. Saamegen Elendighed og Jammer havde Verden endnu ikke seet. — Da forbarmede sig endelig den vise Asdin over Menneskernes Lidelser. Han indhyllede sig i den usynlige Kappe, kom til den endnu søge Keiser, bragde ham Frugten Solimetta, hvilken Keiseren fortærede. Strax kom den blaae Fugl flyvend. igiennem Luften ind i Keiserens Gemak, og holdt den

fængslete Muus i det gyldne Næb. Keiseren vaagnede ligesom af en dyb Søvn, og følede sig paany styrket til at leve og virke med Kraft. Usdin! sagde han, forsaml igien de Vise til en høitidelig Raadslaaning; thi jeg seer af den blaae Fugls Svingninger, at den sorte Prindses Tid er tilende. — Snart viftede igien blide Luftninger; paany førde bugnende Seil Skibene til Havnen Doritis. Nu vaagnede da fuldeligen Betinga=Duli=Pra og mærkede, han havde drømt paa Farten over Havet Salilas rullende Bølger.

E t f l e m t M i s g r e b .

(Af Miscellen v. Bran, 3 S. 1821).

Mussel Covin, en anseet Indbygger fra Staden Manchester, i Provinsen Vermont, forsvandt pludseligen, Aar 1813, paa en hemmelighedsfuld Maade. Efter lang og frugtløs Forskning formodede man endeligen, at den Forsvundne maatte være bleven myrdet af sine Naboere, Etesen og Jesse Brown. Denne Formodning bestyrkedes, ved sammentræffende Omstændigheder, saaledes, at de Mistænkte bleve stillede for Retten, og de Eedsvorne

erklærede dem skyldige. Denne Erklæring siges for en Deel at være anlediget af en Drøm, En af de Eedsvorne paa den Tid havde havt, og som ansaaes for en guddommelig Aabenbarelse. Dog maa man høiligen tvile om, at der, i vore Tider, skulde hos et saa oplyst Folk findes tolv Mænd, som kunde gjøre Medborgeres Liv til Offer for overtroiske Indskydelse. Snarere var denne Handling en Folge af Mangel paa tilbørligt Omsyn, og møden Dømmekraft, hvilket Sagens Udfald endog klarligen viisde. Et Menneſte, der ynkedes over hine Ulykkelige, som, bestemte til Galgen, dagligen ventede i Fængslet Dømmens Guldbyrkelse, faldt nemlig paa, da de hidtil anstillede private Efterforskninger for, at opspore den formentligen Myrdete, havde været uden Virkning, at lade bekiendtgjøre i alle meer eller mindre offentlige Tidninger, i det store Statsforbund, en nøiagtig Beskrivelse over den Savnete, ligesom ogsaa de nærmere Omstændigheder ved hans Bortkomst. Ikke længe varede det, inden den, man havde anseet for død, indfandt sig i sit Hjem, Manchester, til megen Glæde for hele Staden. Ubeskriveligen stor var nu ogsaa de uskyldige Dømtes, deres Frenners og

Benner's Hentykkelse. Dog, hvo holdt dem skadelose for deres Dødsangest, deres tilintetgjorte Sundhed, deres ødelagte Formue-Ømskændigheder! — Nu erfoer man da, at Covin var pludseligen, kort før sin Forsvindelse, bleven betagen af en Sindsforvirrelse. I denne Tilstand kom han til en fiernt og eensomt boende Bekiendter, der, som det synes, ubekiendt med hans øvrige Livsforhold, beholdt ham hos sig, og hos hvem han siden levede affondret fra den øvrige Verden. Saasnart nu ovennævnte Bekiendtgjørelse naaede denne Eensomheds-Bolig, forsømde man ikke, at ledsage den Savnede til hans Hjem, hvor han heldigviis indtraf endnu betids nok til, at redde hine Ufskyldige fra en smertefuld Død, og forebygge, at en uudslettelig Skamplet ikke kom til at hvile paa Amerikanernes Retspleie.

De skrækkende Brød.

(Af Morgenblatt für gebildete Stände, Mai 1821).

For nogle Aar siden paakom Indbyggerne i den engelske By Reading stor Skræk, i Anledning af nogle betydningsfulde Tegn, de fandt ind-

prægete paa Brødet fra en vis Bager i Staden. En gammel Kone saae ganske tydeligen, paa Eiden af det uanskaarate Brød, Omridset af et Dødningshoved, tilligemed forsviis anbragte Knogler. Konen blev ved dette Syn, hvilket hun betragtede som et useilbart Dødsbud, saa forstrækket, at hun strax efter faldt i en heftig Sygdom. Et andet Fruentimmer, i blomstrende Alder, saae ganske klarligen paa et Brød Ordene: "død 30 September," og sluttede deraf, at Skæbnen vilde paa denne Maade forudforhinde hende Dødsdagen. Paa en Tredies Brød stod, med store Bogstaver: "RESURGAM*)." Den forstrækkete Kone viisde Brødet til en skalkagtig Naboer, der, uden at tænke paa noget Overnaturligt derved, ansaae det for en uskyldig Tankeløse Paapegning af Bageren, som derved maaskee vilde tilkiendegive sit Dnske om, at Brødet maatte tilgavns raskke sig. Imidlertid brød man dog i hele Byen Hovederne for, at udfinde Aarsagen til disse underfulde Syner. Efter adskillige ansatte Udkundskaabninger opløstes Gaarden paa en meget underlig, skönt ingenlunde for Bageren saare ærefuld Maade.

*) Jeg skal opstaae.

Formedelst nogle, paa St. Giles Kirkegaard foretagne, Forandringer laae endeel flade Gravstene henflængte, idet de Personer, over hvis Grave hine engang vare blevne lagte, havde saalænge beboet det snevre Huus, at der ei mere fandtes nogen Ven, som kunde og vilde hævde dem Besiddelsen af deres sidste Ret, Steendækket med sit: *hic jacet**), hvilket Kiærlighed, eller Pligt fordum helligede deres Ibhukommelse. Nu hændedes det, at just den daværende Kirkebørge var den fornemste Bager der i Byen. Med lystne Dine saae han disse herlige, glatte Stene, der syntes saa aldeles at passe sig for hans Dvn, som just trængde til en ny Bund. Hvadenten nu Bageren gik ind i Kirken, eller han kom ud af Kirken, var det altid det Samme med ham: han kunde nemlig ingensinde kaste Dinene paa disse Stene, uden tillige at tænke paa sin hullede Dvnbund. Fristelsen var her for stor til, at han kunde modstaae den. Ihaast fattede han Beslutning. Han lod Stenene bringe til sit Huus og tilfredsstillede sit Dnske, idet han anbragde dem i sin Dvn, hvor ei noget andet Die, end hans eget, skulde nogensinde see dem. Dog, de stumme Stene fik Mæle. Endskjønt

*) Her hviler.

Lidens Længde havde for en Deel glattet dem, vare dog Sporene af deres første Bestemmelse ikke aldeles udsløttede, og disse aftrykte sig ganske naturligen paa Brødenes underste Skorpe.

Den uformodete Bortførelse.

(Af Morgenblatt für gebildete Stände).

En Scotter, der henhørte til den berøgtede Armstrongs Bande, var formedelst sine Røverier bleven hæftet. Greven af Traquair, der saae ham i Jedburghs Fængsel, spurgde, hvorfor han var fængslet. "Fordi, svarede Armstrongeren, jeg har stiaalet et Par gamle Ko-Klover." Endeligen tilstod han dog, at der med disse gamle Ko-Klover havde fulgt et Par trivelige Køer. Ifølge Grevens Forben blev Armstrongeren til sidst sat i Frihed. — Ikke længe derefter ventede Greven Afgjørelsen af en vigtig Proses, der svævede for Rätten. Den fornemste af Dommerne var hans Fiende: det syntes derfor rimeligt, at, naar hiin, ved Domsældelsen i denne Sag, skulde være tilstede som Præsident, maatte Dommen falde ugunstigen ud for Greven. Nu frem-

stillede sig hiin Armstronger, almindeligen kaldet: Christins Willie, for Greven, og tilbød at ville bortstjæle Præsidenten. Denne pleiede, somoftest alene, at gøre sig en Ridetuur ved Floden Leith. Endag søelskede Armstrong sig med ham, og lokkede ham, under munter og levende Samtale, bort fra Veien, ind paa den øde Hedestrækning, Frigaty Whines. Her rev han den ærværdige Herre pludseligen af Hesten, indsvøbde ham i en Kappe, og lagde ham som en Pakke foran sig paa sin Hest.

(Sluttes i næste Num.)

K. K. T h o r i n g,

Profesor, og Lærer ved det
Kongl. Sæcadet = Akademie.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 10.

Løverdagen den 9 Marts 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Bude,

Fiskestræde N° 105.

Den ufornødete Bortførelse.

(Sluttet. See forrige Num.)

Ad mange, Armstrongeren alene bekiendte, Biveie og Krumveie bragde han sin indpakkete Person til Slottet, Grahaus-Tower i Annandale, hvor han affatte ham uforulempet, og lod ham omhyggeligen bevogte. Præsidentens Hest blev funden; men Herren manglede, og snart troede man derfor almindeligen, at han var død. Hans Frender anlagde Sorg for ham, og hans Post blev besat med en And.n. Den stakkels Retslærde tilbragde imiddelstund sin Tid, meget ubehageligen, i det gamle Slots Sale, uden at see en menneskelig Skabning. Epise gaves ham rigeligen ved Hjælp af en saadan Indretning, der forstum fandt Sted i Klosterne. Kun undertiden hørde

han udenfor Menneske-Stemmer, men i et Sprog, han ikke forstod. Endeligen faldt han paa, at han maatte være kommen i en Herremesters Hænder. — Da nu imidlertid hiin Profes var falden ud til Fordeel for Greven af Traquair, blev Præsidenten midt om Natten atter greben fat og indpakket, hvorefter han i en Fart fordes bort over Stok og Steen, over Bierg og Dal. Da der standsedes, og Præsidenten nogenlunde var kommen til sig selv igien, efter denne voldsomme Bevægelse, befandt han sig paa samme Plet, hvorfra han for tre Maaneder siden var bleven bortført. Man kan let forestille sig saavel Præsidentens Benners Glæde, som det lidet behagelige Indtryk, hans Tilbagekomst maatte giøre paa den, der var udnævnt til hans Eftermand; men Alle troede, at Præsidenten maatte have været i en frem Herremesters Hænder. Længerehen blev Sagen opklaret; thi, da Præsidenten tilfældigviis kom igien i Eggen, hvor hiint Slot laa, opgik for ham et nyt Lys, der aldeles klarede Begivenheden Dog, Handlingen ænsedes ikke i de daværende urolige Tider, og derfor anstilledes ingen Undersøgning til at opdage Gierningsmanden. Præsidenten hed Alexander Gibson, Lord af Durin, og døde Aar 1646.

Den usaareliggiørende Waabensmed.

(Af Skriftet: Denkwürdigkeiten aus der Menschen-
Volker- und Sitten-Geschichte, v. Baur).

U... en Offiseer ved Fodfolket, skulde, da Syvaarskrigen udbrod, drage i Marken mod Siens-
den. Omendskiont nu U... var en Kriger, der
i Fredstid punktligen opfyldte sine Pligter, havde
han dog en afgiort Mobbydelighed for Krigen. Da
man nu i Feldten ikke noget Dieblik er sikker
for, at man jo i nærmeste Tidspunkt kan enten
rammes af en Kugle, eller saares med et
Sværd, onskede han af Hjertet sig befriet fra at
drage tilfældts. Dog al hans Bestræbning for at
ubfinde en Maade, hvorpaa han kunde opnaae
sit Ønske, var frugtlos. Derfor tænkte han paa
et Middel, hvorved det var ham muligt, i det
Mindste at sikre sig mod de Farer, der i de fore-
staaende Træfninger kunde møde ham. Han kiendte
nemlig en Waabensmed, om hvem man havde
fortalt ham, hvorlunde han forstod den Kunst,
at giøre usaarelig. Til denne henvendte han
sig i sin nærværende Forlegenhed. "Jeg besidder

rigtig nok," sagde han, "saameget Mod, at jeg ikke egentligen frygter for nogen Fiende; men, da undertiden endogsaa den Tapperste falder i Slaget, og det er ethvert Menneskes Pligt, saa meget muligt at sørge for sin Selv-Bevarelse, ønsker jeg at lære den Kunst, hvorved man kan gjøre sig usaarelig i Krigen. Nu har man med Tilforlidelighed forsikket mig, De skal være indviet i denne Kunst, og derfor beder jeg Dem, at gjøre mig bekendt med Samme." For nu at bevæge Manden til, at vise sig seielig, gav Offiseren ham strax en Forøring, og forsikrede ham om sin Erkiendtlighed isfremtiden, naar han vilde yde ham dette Benskabs-Beviis.

Saavel Gaven, som Lovtet behagede Waabensmeden særdeles vel; han gav derfor Offiseren den Forsikkring, at han skulde gjøre ham usaarelig. Dog fordrede han tillige, som en uestergivelig Betingelse, paa det Noiagtigste opfyldt alt det, han anordnede Naturligviis lovede Offiseren særdeles gierne dette.

Waabensmeden forfærdigede nu for Offiseren en Sabel, og leverede ham denne med den Underrefning, at han havde lagt i dens Fæsteknap det, der skulde gjøre Besidderen usaarelig. "Denne

Sabel vil," tilføjede Waabensmeden, "saalænge fikke Dem, som De betiener Dem af den, og De kan dristigen gaae alle Farer imøde uden Frygt for, enten at vorde saaret, eller dræbt. Dog, saalænge De vil vedblive, at være usaarelige ved Besiddelsen af denne Sabel, maa de aldrig aabne dens Fæsteknap; thi, skeer dette, vil den deri liggende Kraft aldeles forsvinde." Offiseren lovede at rette sig efter denne Forskrift, og forlod Waabensmeden, efterat have ydet ham vægtig Tak.

Modig gik nu A. . i Krigen, under den fasteste Tillid til sin Sabel. Han udmærkede sig i ethvert Tilfælde, ved sin ualmindelige Tapperhed og Landsnærværelse. Intet kunde svække hans Mod, om endog den støtste Livsfare var forhaanden; ja han udsatte sig selv for Fare, og udmærkede sig, ved alle Leiligheder, som En af de tapperste Offiserer i Armeen. Altid stolede han nemlig derpaa, at hans Sabel gjorde ham usaarelige, og at han for sin Gave til Waabensmeden kunde, uden nogensomhelst Ulempe, erhverve Hæder og Berømmelighed. Hele Armeens Offiserer undrede sig saameget meer over hans Tapperhed, som Nogle iblandt dem troede, medens han endnu laa i Standquarteer, og ikke havde været i Be-

skeddelse af sin nye Sabel, at have, under Samtaler om den forestaaende Krig, opdaget hos ham Spor af Frygtsomhed.

Da nu Freden var gienvunden, vendte U., smykket med Hæder og Berømmelse, tilbage til sit fordums Standquarteer, uden at være nogensinde bleven saaret i et Slag. Han gav Waabensmeden nye Beviser paa sin Erkiendtlighed, uden dog at kunne paa nogen Maade erfare den hemmeligholdte Kunst, at gjøre sig usaarelig. At opdage denne, ved at aabne Fæsteknappen paa sin Sabel, syntes ham at være et alfor farligt Foretagen, da Waabensmeden flere gange havde forfikkret ham om, han derved vilde ophøre at være usaarelig. Man kunde jo ikke vide, om maaskee en ny Krig vilde udbryde, og Waabensmeden syntes ikke villig til, at gientage sin Kunst til Fordeel for ham. Ogsaa frygtede han Mandens Fiendskab alformegst, til at han skulde have vovet Sabelknappens Aabnelse; da han meget vel vidste, at han mindre havde sin Tapperhed, end sin Sabels Egenskaber, at takke for sin Hæder. For tillige ikke at gjøre nogen Anden lysten efter Besiddelsen af dette herlige Mordgevær, havde han aldrig talet om, at han var usaarelig. Han undertrykte derfor sin Mys-

gierrighed. Dog, da Waabensmeden var død, og A., havde, formedelst sin tiltagende Alder, faaet en hæderfuld Uffkeed fra Krigstienesten, troede han at kunne, uden Betænkning og uden Fare, aabne Sabelknappen, for dog endeligen engang ei alene at tilfredsstille sin Nysgierrighed, men endogsaa at opdage Usaareligheds-Hemmeligheden. I denne Sabelknap fandt han nu, da han aabnede den, ei Andet, end en Seddel, hvorpaa var skrevet: "Vær tapper og forsvær Dig, Du Feige!"

Denne Opdagelse var noksom overraskende. Rigtignok indsaae nu A., at Usaareliggjørelsen var kun et Blændværk, og en Indbildning; ikkedestomindre fødte han sig dog vel tilfreds med, at Waabensmeden havde, ved sin foregivne Kunst, ført ham paa Tapperhedens Vej. Han var overbevist om, at han, uden Tillid til sin Sabels undergiørende Kraft, ingensinde vilde have kæmpet som tapper Krieger. Ogsaa bifaldt han nu aldeles Waabensmedens Mening, at der ikke gaves noget bedre Middel til Usaarelighed i Krigen, end at være tapper, og at værges sig; thi den Feige kan langt snarere,

end den Tappe, blive saaret, eller dræbt. U..
giemde derfor, med største Omhyggelighed, sin
Sabel og den i Sabelknappen fundne Seddel,
som en Helligdom for sig og Efterkommere.

A. R. Thoring,

Professor, og Lærer ved det
Kongl. Sæcadet-Akademie.

Trykfeil i Num. 9.

Side 80, Linie 9, Armstrong, læs:
Armstrongeren.

Commissionen, som bestyrer Borgervens-
nens Udgivelse, forsamles Søndagen den
18 Marts, da Hr. Cancellieraad og Archivarius
Behrmann meddeler sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 11.

Løverdagen den 16 Marts 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

Ikke altid blænde Høihed og Magt.

(Af Skrioret: Interessante Scenen aus der Geschichte der Menschheit).

I Aaret 1778 bleve Syriens Sletter hjemføjte af en utallig Mængde Græshopper. De ødelagde Markernes Afgrode, idet de opaade Sæden lige til Roden, og overalt var Hungersnød Følgen af denne Landeplage. En Landmand, i Egnen ved Damascus, fødte Virkningerne af denne Udelæggelse i saare høj Grad. For at afhjælpe sin talrige Families store Trang, solgde han dagligen Noget af sit Fæmør. Dog denne Hjælpekilde blev snart tilstoppet. Den ulykkelige Familiefader, trykket af de ublide Omstændigheder, saae en endnu skrækkeligere Fremtid imøde. Dreven af Hungersnøden, begav han sig endag til Staden for,

der at sælge sine Ugerdyrknings-Redskaber. Forsynets skjulte Haand ledede hans Skridt, som fordam Engelen tiende den unge Tobias til Veileder. I det nu Landmanden tilkøbde sig Noget af det Korn, der nyligen var kommet fra Damiette i Egypten, hørde han tale om Murat Bøys Baabenlykke: at denne Feldtherre havde overvundet sine Fiender, og holdt et glimrende Indtog i Cairo. Man skildrede ham denne Krigsheltes Legemsstikkelse, Karakter og Herkomst; man fortalte, hvorledes denne Krieger havde, fra laveste Slavestand, svunget sig op til Magtens høieste Spidse. Forbauset gienkjendte Landmanden i ham sin Søn, der, i hans Alders tolvte Aar, var bleven ham berøvet. Hans Hjerte oplivedes af Haabets Straale. Han ilede hjem for, at bringe sin Familie det indkøbte Kornforraad, fortalte dem det, han havde faaet vide om Murat Bey, og besluttede, at foretage en Reise til Egypten. Hans Kone og Børn vædede ham, ved Afskeden, med deres Taarer, og bøn-faldt Himmelen om hans lykkelige Tilbagekomst. Nu begav han sig til Havnen ved Alexandrette, gik ombord paa et Skib, og kom heldigen til Damiette. Dog, en ængstende Dvil plagede

ham uophørligen: om nemlig hans Son, der havde forladt sine Fædres Tro, havde antaget den Muhamedanske Religion, og levede i den mest glimrende Lykkestilstand, ogsaa vilde erkende ham som Fader. Denne Tanke laae ham som en Steen paa Hjertet. Fra den anden Side indgød ham saavel Ønsket om, at see sin Familie udreven fra den frygtelige Hungersnød, som ogsaa Haabet om, igien at finde et Barn, hvis Tab han længe havde begrædt, nyt Mod, og drev ham til og at fortsætte sin Reise. Endeligen naaede han Hovedstaden, og begav sig til Murat Beys Palats. Han mældte sig hos Fyrstens Hoffolk, og forlangde at tale med denne. Da man nu ikke strax viisde sig reddebøn til at opfylde hans Begiering, blev han paatrængende, og anholdt indstændigen om at vorde fremstillet for Fyrsten. Oldingens Klædebragt, og hele Ydervæsen vare ham just ikke til sønderlig Anbefaling; men hans høie Alder, denne Alder, der i Østerlandene saa høiligen holdes i Ære, talede til hans Fordeel. En af Murat Beys Offiserer mældede denne, at en Olding, der syntes at være i usle Omstændigheder, ønskede at tale med ham. "Man lade ham komme ind!" bød

Fyrsten. Skielvende traad Landmanden ind paa det kostbare Teppe, hvormed Gulvet var bedækket, og angstfuld nærmede han sig Beyen, der laa paa en med guldbroderet Silketoi overtrukken Sofa. De manghaande Følelser, der bestormede Ddingen, betogte ham Mælets Brug. Endeligen, efterat han havde vedkiendt sig i Fyrsten sin forlængesiden borttrovete Son, seirede Naturen over hans Frygt. Han faldt ned for Hins Fødder og sagde, idet han omfavne de disse: Du er min Son! — Beyen løftede ham op, betragtede ham noie og, da en nærmere Forklaring fra Ddingens Eide havde overbevist ham om, at denne virkelig var hans Fader, lod han ham tage Sæde hos sig og overosde ham med Kiærtegn. Efterat de giensidigen havde noksom ladet Hjertets sammeste Følelser tale, skildrede Ddingen for sin Son den beklagværdige Tilstand, hvori han havde efterladt sig hans Moder og Bredre. Fyrsten gjorde ham det Foreslag, at føre disse til Egypten, hvor de Alle skulde deeltage i hans Rigdom og Magt, hvis de vilde bekiende sig til den Muhamedanske Troeslære. Den heimodige Christen havde forudseet dette Tilbud, og derfor ikke villet medtage Nogen af sine Sønner til Ledfager. Han forkastede altsaa

standhæftigen sin Søns Foreslag; ja han vovede endog, at lade denne føle Urigtigheden af hans egen Religionskiste. — Da nu Murat Bøe saae, at hans Fader var ubevægelig, og at den kummerfulde Tilstand, i hvilken hans Familie befandt sig, udfordrede en hastig Understøtning, lod han udbetale til Faderen en stor Sum Penge, og skienkede ham tillige et med Korn fuldtladet Skib. — Den lykkelige Landmand begav sig nu, saasnart muligt, til Sletterne ved Damascus. Hans Ankomst forjog Nød og Taarer fra hans iandlige Bolig, hvor han tilbagebragde Velstand og Glæde.

Pav Sixtus den Femtes Salat.

(Af Skrivtet: Anti-Hypochondriacus).

Da Franciscaner-Munken, Montalto, var bleven Pave, under Navnet: Sixtus den Femte, havde han næsten glemt en vis Advokat Turinaz, med hvem han, som Munk, stod i noie Venstabs-Forbindelse. Den skikkelige Advokat faldt engang i en haard Sygdom. Saa som nu hans Kaar vare saa maadelige, at han endog i sine Sundhedsdage undertiden mang-

lede det Nødvendige til Livets Ophold, maatte han i sin Sygdom næsten undvære al fornøden Tilsyn og Pleie. Tilfældigviis bragde Advokatens gamle Bærtinde Paven's Livlæge til ham, og ligesaa tilfældigen kom denke, ved næste Besøg hos Paven, til at lade falde nogle Ord om den syge Advokats Træng. Sixtus afbrød Samtalen om denne Genstand. Dagenester udlod han sig for Livlægen paa følgende Maade. "Det er sandt: ved De vel, jeg ogsaa undertiden beskæftiger mig med at skrive Recepter? De talte igaar om den fattige Turinaz. Jeg erindrer endnu med Fornøielse, at jeg fordem retgodt har kiendt denne brave Mand: derfor sendte jeg ham igaar en herlig Salat, der rimeligviis vil helbrede ham."

"En Salat? hellige Fader!. isandhed et ganske nyt Helbredelses-Middel! Dog, vi troe jo paa Deres Ufeilbarhed."

"Siig De kun Turinaz, tilfoiede Paven med et Smil, at han ifremtiden ikke skal bruge nogen anden Læge, end mig! Denne Kunde snapper jeg saa væk fra Dem."

Den nysgierrige Læge anbefalede sig, og ilede strax til Advokaten. — Denne sandt han nu rigtig-

nok næsten helbrede, hvilket varde hos ham ei liden Forundring.

”Vil De mig dog, udbrød han nysgierigen, den undervirkende Salat, Hans Hellighed har sendt Dem! det maa være Urter af en besonderlig Art.”

”Bistnok, sagde den Syge smilende; iblandt alle Deres Lægeurter kan De ikke fremvise mig en eneste saadan Plante.”

Nu hentede Turinaz Kurven, hvori Paven havde sendt ham Urterne. Lægen undersøgte disse, og fandt dem at være en ganske almindelig Art Salat.

”Hvorledes! og dette har helbrede Dem?”

”Undersøg De nøiere! Nedenunder ligger den egentlige Almeen-Lægedom,” sagde Advokaten.

Dette gjorde nu Lægen og fandt da — en betydelig Sum Bechiner *). ”Uha! der have vi Læge-Middelet, udbrød han. De har Ret: Slige Midler ere vi Læger ei altid i Stand til at give de Syge.”

*) En Venetiansk Guldmønt, der siges at have faaet sit Navn af Stedet Becha eller Becca, hvor den først skal være møntet.

Denne Uddragelse har givet Anledning til et i Italien gængse Ordsprog. Naar man nemlig vil tilkiendegive, at hiin, eller denne trænger til Pengehjælp, siger man gierne: Ham mangler kun en Salat fra Pave Sixtus den Femte.

R. R. Thoring,

Professor, og Lærer ved det
Kongl. Sæcadet = Akademie.

Commissionen, som bestyrer Borgervennens Udgivelse, samles Søndagen den 17 Marts, da Hr. Cancellieraad og Archivarius Behrmann meddeler sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 12.

Løverdagen den 23 Marts 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

Enkelte Træk af det forrige spanske Inquisitionens- og Munkevæsen.

(Efter le Pas-par-tout de l'église Romaine
par Gavin).

Under Ferdinand den Katholikes og Isabellas Regiering, i Sidstningen af det 15de Aarhundrede, opstod en hemmelig geistlig Ret i deres Riger Arragonien og Castilien, eller Spanien, forsaavidt det stod under deres Herredomme, Inquisitionensretten. Hele Halvøen paa hiin Side Pyrenæerne havde, paa en liden Provinds nær, i flere Aarhundrede staaet under Maurernes eller Saracenernes Herredomme, men lidt efter lidt var det lykkes de christlige Tyrker igjen at fravryste dem, snart den ene snart den anden Provinds. De overvundne Maurer maatte

da enten udvandre eller forbytte Mahomed's Religion med den christ-katholiske. En Følge deraf var, at mange, for ikke at miste deres Formue, mange Gange store Eiendomme, ikkun paa Skromt antog den nye Religion, men i Hjertet bleve deres Forfædres hengivne, og imod disse blev egentlig Inquisitionen indført.

Dertil kom 12 Aar efter dens Indførelse endnu en anden Religionssect, imod hvilken den udstrakte sin Jernhaand, Jøderne. Disse havde nemlig ikke alene erhvervet sig store Rigdomme, eiede ikke alene Jordgodser, men nød endog vigtige Hædersposter og havde mægtig Indflydelse paa Landets Regiering. Man holdt dem des-aarsag for alt for farlige Medborgere og tænkte paa Midler til at forekomme Faren. Men istedetfor at benytte sig af lempelige Midler til at forebygge den, Staten truende, Fare, greb man, efter disse barbariske Tidens Skik, til de allervoldsomste, man fordrev alle Jøder, som ei vilde gaae over til Landets herskende Religion, man brugte endog utilladelige Midler til at tvinge dem at antage Christendommen.

Paa denne Maade opstod der en Blanding af ægte gamle Christne, og af nye mauriske

og nye jødiske Christne, paa hvilke de Første, ligesom af renere Blod, saae ned, og som oftest selv behandlede, med Foragt. Det var naturligt, at disse ny Omvendte, tvungne til en ny Lære, uden at være overbeviste om dens Sandhed og Godhed, hemmeligen vedbleve at dyrke den gamle, de havde maattet affvørge. Imod disse, vel offentlige Christne, men hemmelig Muhamedaner eller Jøder, — Kjættene kaldte man dem, — var egentlig Inquisitionen rettet. Dmtrent 40 Aar derefter opstod en endnu farligere Fiende for den romerske-katholske Kirke, Reformationen og nu forfulgte Inquisitionen, til Vre for Gud og Moder Maria, ogsaa alle dem, der faldt fra den ene saliggjørende romerske Troe, som evig fordømte Kjættene, med Sld og Sværd, og tusinde Ulykkelige bleve, for at vedligeholde Religionens Reenhed, levende brændte eller ved de grusomste Martre piinte til Dode. Det blev endog siden en offentlig Statshøitidelighed, naar flige Slagtoffre førtes til Retterstedet, som hele Hoffet beærede med sin Nærværelse. Saa meget til Indledning.

Vi lade nu Manden, som har været Dienvidne og, som Munk og Præst, tildeels var indviet i dette Uvæsen, fortælle om hvad han har hørt og

seet. Han taler om Provincial-Inquisitionen nemlig den i Saragossa, hvor han selv havde levet og været ansat som geistlig Embedsmand.

"Inquisitionsbretten bestaaer af tre Personer, af hvilke den første er en Theolog, den anden en Casuist og den tredje en Retskyndig. De to første maae tillige være Præster og sædvanlig er det Domherrer, som man ophøier til denne Værdighed. Den tredje er ikke alletider Præst, men maae dog bære en geistlig Dragt. Foruden disse tre Inquisitorer er der en Storprovst, som har en stor Mængde Betjentere og Trabantere under sig, foruden dem som ophelde sig i Inquisitionsbbygningen. Man siger neppe for meget, naar man paastaar, at alle Betjentere og Trabantere ere ligesaamange Bødler, skjønt der gives en Person, som egentlig er udnævnt til at ersequere Inquisitionens Domme. Ogsaa gives der flere *Qualificateurs* og *Familiers*, om hvilke jeg skal tale siden.

Inquisitorerne have uindskrænket Magt over alle og enhver, af hvad Stand han end er, og det maae ikke indvendes det ringeste imod Udførelsen af deres Befalinger. Selv den Person, de lade

paagribe, har ikke Lov til at tale eller at beklage sig over sin Ulykke.

De Efterretninger, Inquisitorerne erholde imod nogen, gives meest om Natten og paa en saa hemmelig Maade, at Angiveren aldrig bliver opdaget. Efterat Angivelsen er skeet, sende de, sædvanlig om Midnatstider, en Kareth for den anklagede Persons Huus, med nogle Betjenter. Disse banke paa Døren, og saasnart der spørges: hvem det er, svares blot: "Den hellige Inquisition." Saasnart dette Svar er hørt, lukker den Spørgende, uden nogen Støi og uden videre Omstændigheder, op for dem, da den ellers selv vilde udsætte sig for den samme Fare, som den paagjeldende Person. Inquisitionen udsender nemlig aldrig sine Betjenter til at afhente en anklaget Person, uden i Forveien, ved deres Speidere, at være overbevist om, at den er hjemme, og findes den ikke: saa bortføres hele Familien i dens Sted. Derfor skjælver enhver, naar han hører Ordene: den hellige Inquisition, og haster for at lukke den ind. Saasnart de ere komne i Huset, gaae de til den anklagede Persons Værelse, føre den med sig uden at sige et Ord, sætte den i Vognen og bringe den i det hel-

lige Fængsel, og ingen af Husets Beboere vover at reise sig eller give ringeste Lyd fra sig. Selv Naboerne vove ikke, naar de om Natten hore en Kareth kjøre paa Gaden at see ud af Binduet, fordi de vide, at der paa denne Tid sjelden ere andre Bogne paa Gaden end Inquisitionens. Frygten for denne rædsomme Ret holder dem endogsaa tilbage Dagen efter at gjøre Slægtningerne af den bortførte Person det ringeste Spørgsmaal desangaaende; thi enhver, som taler det ringeste om Inquisitionen, staaer i Fare for at blive ophævet paa samme Maade, maaskee allerede den følgende Nat. Derfor tør selv heller ingen af Familien vove at sige Sandheden, naar en af deres Paarørende eller Venner spørger dem om Aarsagen til deres Bedrovelse, men Svaret lyder alletider: "Vor Fader, eller, vor Søn eller vor Moder, (efter hvad den bortførte Person er), er ikke kommen hjem iafte, den er nok slaaet ihjel, eller, vor Datter er bortført af sin Kjæreste ic." Ved at faae disse Svar, veed den Spørgende allerede Besked og der tales slet ikke mere derom. Ikkeheller vover nogen i Inquisitionensretten at spørge efter den hæftede Person, thi dette vilde alene være nok for strax at blive hæftet. Den eneste Trost

for den ulykkelige Familie er under disse Omstændigheder den Forestilling, at den Bortførte er sendt til et af Indierne eller en anden langt bortliggende Egn. Derfor kjender heller ingen de Fangne i Inquisitionens Fængsler saa længe Dommen ikke er offentlig bekjendtgjort, uden de Præster og Munk, som maae være tilstæde ved deres Proces.

Inquisitionens vigtigste Medhjelpere ere de saakaldte Qualificateurs og Familiers, som gives mange af baade i Stæderne og paa Landet og som have Magt til, under samme Hemmelighedsmaske, i Nødstilfælde at lade paagribe enhver mistænkt Person og at overlevere den i den nærmeste Inquisitions-Commissærs Hænder. Denne maae staae inde for, at den Paagrebne sikker bliver bragt i Arrest. Alt dette skeer om Nattetider. Qualificateurerne ere egentlig de Personer, som efter høiere Ordre undersøge de Forbrydelser, som de Fangne skulle have begaaet imod den katolske Troe og som tilkjende Straffen derfor. De ere forpligtede til at iagttage den samme Hemmelighed, som enhver anden, og, da dens Antal er meget stor, saa udvælge Inquisitorerne gjerne 10 — 12 af de Klogeste iblandt dem, for af dem at betjene sig i vanskelige Tilfælde. Imidlertid

ere deres affagte Domme ikkun en simpel Formali-
 tet, og Inquisitorerne tage aldrig Hensyn til dem,
 men domme selv uigjenkaldeligen i alle Sager.
 Qualificateurerne have et Udmærkelsesstegn, det
 hellige Tribunals-Kors, nemlig en Guldmedaille,
 saa stor som et Rigsordstykke, og midt i samme
 et Kors halv hviid og halv sort; dette Tegnet bære
 de foran paa Brystet. Ved offentlige Forretninger,
 ved Processioner f. Ex., bære de Præster og
 Munke, som ere beklædte med dette Embede et
 meget stort Kors, som er broderet paa deres
 Kappe eller Klæder.

(Fortsættes i næste No).

B e h r m a n n,
 Cancellieraad og Archivarius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 13.

Løverdagen den 30 Marts 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

Enkelte Træk af det forrige spanske Inquisitionens- og Munkevæsen.

(Fortsat. See forrige No.)

En Qualificateurs Embede giver Mandens hele Familie stor Ære og Anseelse, fordi det anses som et Beviis paa sammes gamle Christendom og, som man siger, reent Blod. Dog søges denne Post ikke af adelige Personer, men af rige Borgere, som derved ligesom vil hæve sig og deres Familier i Adelsstanden. At naae denne Ære er forbundet med mange Omkostninger. For det forste maae den, som har Attraae til en saadan Post møde for det hellige Inquisitionens-Tribunal, der offentlig aflægge sin Troesbekjendelse, erkjende Inquisitionstribunalet for den høie-

ste Domstoel og Inquisitionerne for sine eneste Dommere. Derefter maae han nedlægge en Døbe-Attest, og sin Genealogie i fire Leed, Navnene paa de Steder, hvor hans Forfædre have opholdt sig, og 200 Louisd'or, for at Inquisitionen dermed kan bestride Omkostningerne ved at lade eftergrandstke, om hans Udsagn er sand. Derpaa vender han hjem, og bliver han ikke kaldet igjen inden 6 Maaneder, inden hvilken Tid de anførte Eftergrandstninger anstilles; saa mister han sine Penge og tillige alt Haab om nogensinde at ville blive holdt for værdig til at beklæde denne Post, noget som ikke skeer sjelden.

Disse Undersøgelser om Candidatens Værdighed til en saadan Post i Henseende til hans Herkomst lader Inquisitionen foretage med den største Nøiagtighed og Strænghed. I alle de Sager, hvor hans Forfædre lige til Tjoldesadren have boet, blive Kirkebøgerne og andre Dokumenter efterseete, for at faae Viished om, at der i hans Blod ikke er en Draabe Kjætterisk eller jødisk. Dgsaa blive derom Vidnesforhør optagne og enhver, som har afgivet et falsk Vidnesbyrd, kan, naar det bliver opdaget, være vis paa Inquisitionens Hævn. Derfor er man meget for-

figtig i at aflægge saadanne Vidnesbyrd. Har man ved disse Undersøgelser funden, at der ei flyder andet end reent, ublandet, katholisk Blod i hans Arer: saa bliver der anstillet Undersøgelser om hans eget Liv og Levnet, men mere for Syns Skyld end for Alvor, da en saadan Person's moralske Karakter ei tages saa noie i Betragtning. Ei heller har den Examen, som foretages med samme om Troens Artikler, den hellige Skrift, Kirkefædrene o. s. v. meget at betyde, og der bliver ham ikke forelagt andre Spørgsmaal end saadanne, man veed, han paa Stedet er istand til at besvare.

Saa snart hans Examen er endt, udstæder Inquisiteurernes Secretær en Bestalling for Manden som Qualificateur, hvori der udtrykkelig anføres, at det skeer saavel i Betragtning af hans gamle Christendom og hans Forfædres uforfalskede Blod, som hverken er blandet med kjæterisk eller jodisk Blod, som for hans personlige Dyder og gode Sæders Skyld.

Dagen derefter møder den nye Indviede i Inquisitionens store Sal for en Forsamling af sine Colleger, den første Inquisitor læser Messe, understøttet af to Qualificateurs, den ene som

Diaconus og den anden som Subdiaconus. En af de ældste Brødre holder derpaa en Tale, man gjør en Procession omkring i Salen og lader Candidaten aflægge Sed paa Evangeliernes Bog. Paa Knæerne modtager han nu af Inquisitorens Hænder det hellige Kors og derpaa synges et: Te Deum, med flere Ceremonier, efter hvis Endelse man lykønsker ham, drikker Chocolate hos den første Inquisitor og gaaer saa hjem.

Dagen derpaa spiser dette nye Medlem hos Inquisitorerne; efter Maaltidet forelægger Secretæren ham en Regning paa de Omkostninger, som ere anvendte for at faae noie Efterretninger om ham og hans Familie, saavel fra Moderens som fra Faderens Side. Disse beløbe sig, foruden de 200 allerede i Forveien betalte Louisd'or atter til 2 a 300 Louisd'or, og naar Efterretningerne har maattet hentes fra Udlandet, som oftest til henimod 1000. Disse maae udredes paa Stedet og forind dette er skeet, faaer han ikke Lov til at komme ud af Inquisitionens Bygninger.

Ligesom Qualificateurerne bestaaer ene af Munkes eller verbsslige Præster; saaledes tages til Familiars d. e. Fortrolige Rægmænd, dog

ikkun saadanve, som have god, sund Forstand og nydt en god Opdragelse. Disse maae udholde de samme Prøver, som de første, være det samme Tegn, nyde de samme Uresbeviisninger og Privilegier og ere ikke underkastede nogen anden Domstoel end Inquisitionens, men deres Forretninger ere af en anden Art. De ere nemlig forpligtede til at indhente Efterretninger om alle de Skrifter, som kunde være stridende imod den romersk-katholske Troe og at udspeide alle Foretagender af mistænkelige Personer. Derfor sendes de undertiden ogsaa ud paa Landet, men uden offentlig at bære deres Kors, for at blive ukjendte, undtagen naar Omstændighederne fordrer det. De søge da gjerne alle Slags Selskaber, blande dem i andres Samtaler og føre som oftest selv et frit Sprog imod Inquisitionen og Religionen, for paa denne Maade at faae andre til at røbe deres Tænkemaade. De ere altsaa Inquisitionens hemmelige Spioner, og de farligste Personer for enhver Borger. Da de maae gjøre deres Reiser paa Landet paa deres egen Bekostning: saa koster det dem heller ikke saa meget som Qualificateurerne at erholde det hellige Kors. Heller ikke er deres Antal saa stort

som disse; thi ifølge en Liste, jeg har seet var (1706) i Arragonien af Qualificateurer 243, verdslige Præster og 406 Munke, imedens der kun anførtes 208 fortrolige.

Inquisitionens Bygninger bestaae for det meste af vidtloftige, befæstede Gaarde. Saaledes beboede Inquisitorerne af Arragonien Slottet *Aljaferia*, som i forrige Tider havde været Kongernes Residents, og her var tillige deres Dombuus og deres Fangehuus. De smukkeste Bærelser beboe Inquisitorerne og deres Tjenere, de andre Stor-Propsten og hans Betjentere. Skjøndt de her i andre Henseender trodse al menneskelig Magt: saa maae de dog undertiden give efter for Bajonetten. Saaledes lod Hertugen af Orleans, som Generalissimus over den spanske og franske Armee, i den spanske Successionskrig, jage de hellige Fædre ud af det anførte Slot og lagde en Besætning deri i deres Sted, ihvormeget de end protesterede derimod. De flyttede ind i et andet stort Pallads, hvor de sikkert kunde bevogte deres Fanger. Men endogsaa herfra fordrev Krigstumlen dem.

Hertugen af Orleans havde paalagt Byen Saragossa en Contribution af 18000 Louisd'or

maanedlig, foruden de frivillige Gaver, han havde forlangt af de geistlige Stiftelser. Saaledes vare Jesuiterne, — som netop vare Inquisitorerne — taxerede til 2000 Louisd'or og de øvrige Klosterne i Forhold til deres Indtægter. Hertugen var marskeret bort og havde overdraget General-Lieutenant Leval Commandoen, med den udtrykkelige Ordre, at inddrive disse Penge, af hvilke 1000 Louisd'or maanedlig vare bestemte til hans Tafel. Byen betalte sin Contribution, men Jesuiterne vægrede sig ved at betale den Sum, de vare taxerede til, under det Naastud: at dette stred aldeles imod de geistlige Privilegier. General Leval, som ikke kunde finde sig i slige Undskyldninger, sendte fire Companier Grenadere i deres Gaard, for der at leve paa deres Bekostning, indtil Contributionen var betalt. Dette bragte de hellige Fædre i Harnisk og de sendte en Courer til Kongens (Philip V) Skriftesader, som selv var Jesuit. Men imedens Coureren var paa Veien holdt Grenadererne saaledes Huus i Gaarden, at Lysten forgik de hellige Fædre at oppebie dens Tilbagekomst, de betalte altsaa Generalen de 2000 Louisd'or.

Ligeledes vægrede Dominikaner- Munkene, som ere gandske afhængige af Inquisitorerne, sig ved at betale de dem paalagte 1000 Louisd'or, under det Paaskud, at de ingen Penge eiede, men viiste sig tillige saa ærftige, at de lode tilbyde Generalen deres Halgenbilleder af Selv, hvis han endelig forlangte den frivillige Gave. De havde i deres Hellighed været overbeviste om, at Generalen ei turde vove at tage imod dette Tilbud, men de bleve skuffede. Generalen modtog Tilbudet, med det Løfte om at de skulde faae alt tilbage igjen, hvad de vare værd over de 1000 Louisd'or, naar de vare smeltede og myntede,

(Fortsættes i næste No).

B e r m a n n,
Cancellieraad og Archivarius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 14.

Løverdagen den 6 April 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No 105.

Enkelte Træk af det forrige spanske Inquisitionens- og Munkevæsen.

(Fortsat, See forrige No.)

Da Munkene nu saae dem stufede i deres Haab om at Generalen, af religios Respect, ei vilde modtage deres Tilbud; saa besluttede de at bringe deres Helgenes Solvilleder i heitidelig Procession til ham, og haabede da med Vished, at Folket vilde reise sig i Masse og ikke tillade slikt Hjætterie. Dominikanerne satte deres Plan i Værk. Under mange religiøse Ceremonier, med tændte Vortlys i Haanden, førte de deres Solv-Helgene, midt om Dagen, til General Legal. Denne, underrettet om deres Forehavende, lod i den Gade, hvor han havde sit Qvarteer, opstille 16 Com-

pagnier Muffetere, af hvilke enhver havde Musketen i den ene Haand og et tændt Vortlys i den anden Haand, for med den samme Ærbødighed at modtage Helgene, hvormed Munkene syntes at ville overlevere dem til ham. Alle Bestræbelser at opægge Folket, vare forgjæves, thi der laae otte Regimenter i Byen. Efter saaledes med den største Ærbødighed og Agtelse at have modtaget de hellige Billeder, lod Generalen dem strax sende i Mynten for at stikke dem, forvandlede i Pjastre, ud i Verden. Det var et Tordenflag for de gode, ærlige, katholske Sjæle. At stege en Kjetter, et Menneſke, som ikke troede det Samme som de, det var jo i deres Dine det største Beviis paa ægte Religioſitet og Gudsfrugtighed; men at indsmelte et Solbillede, som ſkal foreſtille en Helgen, hvilket affkyeligt, utilgiveligt Kjetterie!

Yderſt opbragte over, at alle deres Planer vare mislykkede, henvendte de hellige Mænd ſig med deres Klage til Inquisitorerne, med ærbødigt Bøn om at ville frelſe deres Helgen og, for denne grove Forbrydelse, at ville ſætte Generalen i Band. Intet kunde mere glæde de hellige Fædre end nu at ſee de meeſt retfærdige Grunde til at hævne dem paa

den ugubelige General for deres 2000 Louisd'or. Uden at tænke paa de 14,000 Bajonetter, han med et Ord kunde sætte i Bevægelse, besluttede de at efterkomme deres Undergivnes billige Bøn. Båndbrevet blev udfærdiget og underskrevet og Inquisitionsscretæren fik Ordre at overbringe og forelæse det Generalen selv. Skjelvende naaede han Generalens Quarteer, ei lidet glad over at denne tog høflig imod Papiret med den mundlige Beseed: "han skulde hilse sine Herrer, de skulde faae Svar Morgenen derpaa."

Generalen lod nu ved sin Secretær affkrive Båndlysningen ganske ordret, undtagen at han i Stedet for sit eget Navn lod sætte: de hellige Inquisitorer. Den anden Morgen tidlig sendte han 4 Batailloner til Inquisitionsgaarden, med Secretæren, som bar Båndbrevet, i Spidsen. Denne havde den strængeste Ordre selv at oplæse Båndlysningen for de hellige Fædre, og, ved den ringeste Modsaetelse, at jage dem ud af Gaarden, at aabne Fængslerne og at indquartere der to Batailloner.

Generalen kunde vove dette Skridt saa meget des sikkrere, da Hertugen af Orleans allerede forhen havde ladet alle Borgere afvæbne og under

Dødsstraf forbudt dem at føre nogen anden Waaben end en Raalde. Sekretæren udførte punklig sin Ordre og de hellige Fædre bleve hderst opbragte over at see sig bandsatte af en Krigsmand, og i deres Raserie raabte de hoit: Kjettere! Kjettere! Krig imod Kjetteren Legal! Sekretæren vedblev altsaa og erklærede i Generalens Navn: at Kongen trængte til denne Gaard for der at indquarttere en Deel af sine Tropper og at de hellige Fædre derfor maatte forføle dem bort, ifald de vilde undgaae Uleiligheder. Istedetfor at svare paa deres Indvendinger hetimod og paa deres Steien og Rasen lod Sekretæren dem ved et Detaschement bringe til et Privathuus, som allerede i Forveien var udseet dertil, da de nu begyndte at finde sig i deres Skjebne og anmodede Sekretæren om at erholde deres Meubler og Effecter med, saa tillod han dem, at de maatte lade disse afhente. De begave sig snart derefter til Madrit for at klage over dette Medfærd for Kongen, men uden at erholde andet end Trost for Fremtiden.

I følge Generalens Ordre aabnede Sekretæren Dørene til alle Fængsler og gjorde derved Ju-

quisitionens Uffhyeligheder aabenhare. Fire hundrede Personer bleve derved befriede af det afskyeligste Fangenskab og blandt disse 60 meget net klædte unge Piger, som efter al Sandshylighed havde udgjort de tre Inquisitorers Serail, som ogsaa nogle af dem selv tilstode. Denne Opdagelse gjorde naturligviis megen Opsigt; for altsaa at afværge et slet Ry, hvori det kunde bringe de hellige Fædres Ære, bad Erkebispem Generalen om at han vilde sende alle disse Piger til hans Residents, med det Lovte, at han vilde bære Omfarg for dem. Han havde i Sinde, lagde han til, at lade bekjendtgjøre en skarp Kirkebod imod alle dem, som fordristede sig til, paa ilde grundede Rygter, at blamere Inquisitionens hellige Tribunal. Generalen svarede Erkebiskoppen igjen: at han hjertelig gjerne vilde understøtte hans mennekkeljelige Hensigter, saameget det stod i hans Magt, men hvad de unge Piger angik, som han forlangte, saa var det ham umueligt at opfylde hans Begjæring, da de deels havde søgt deres Forældre igjen, deels vare fulgte Offitere som deres Bestiere, og dert svæeg han ei Sandheden. Thi da det stod i Inquisitorer-

nes Magt at bortrane de Piger, som de lystede: saa kan man let formode, at de ei toge de slyggeste, og de franske Officerers franske Galanterie var altsaa at undskylde, naar de ikke uleverede et for dem saa behageligt Bytte.

Jeg har kjendt flere af disse ulykkelige Slagtoffer, forend de bleve bortførte fra Deres Forældres Huus, men jeg vil ikkun tale om een, som jeg siden hændelsesviis traf sammen med igjen. Dette skete i en Gæstgivergaard i Rocheford, som jeg paa min Flugt fra Spanien tog ind i. Jeg havde kjendt hende som en ung og meget smuk Pige i hendes Forældres Huus, jeg kjendte hende strax igjen og var forbauset ved at træffe hende i Frankerige. Hun kjendte mig ikke, da jeg bar Uniform istedet for Galotten. Jeg bestuttede at blive en Dag over i Rochefort, for noiere at erfare hendes Bortførelses-Historie. Faderen, en ansiet og agtet Embedsmand, Bola briga, erklærede, at hun var bortført af en Officeer, thi han turde ei andet; han turde ei engang tilstaae Sandheden for sin Skriftefader, for ikke at løbe Fare for selv at blive berøvet Lyset. Jo mere han havde holdt af sin eneste Datter, des dybere var Bekymringen og kort Tid derefter laae han i Graven.

Ved hendes Befrielse havde en Lieutenant, Faulcaut taget sig af hende og da hun efter sin Faders Død intet sikkert Tilflugtsted havde, beholdt hende hos sig. Hendes Skjønhed, Belevenhed og andre Dyder havde bevæget ham til at give sig med hende og at bringe hende som Kone til sin Faders Huus, som netop var Eieren af Gjæstgivergaarden, hvori jeg traf hende. Hendes Mand befandt sig netop i Paris, da jeg logerede hos hans Forældre. Men dette gjorde intet til Sagen. Svigerforældrene lode mig endog ved Svigerdatteren opfordre til at blive nogle Dage hos dem og at tage til Takke med hvad Huset formaaede, et Tilbud, som jeg, af Frygt for at blive opdaget, under den Paaskud, at nødvendige Forretninger ei tillode mig noget Ophold, maatte afslaae. Efterat vi havde spist, lode Svigerforældrene os alene og jeg tog denne Leilighed vaer til oprigtig at tilstaae hende, hvem jeg var og tillige at bede hende om ligesaa oprigtigen at ville fortælle mig sin Bortførelses-Historie. Da hun, som hun selv sagde, ikke var i Saragossa, men i Frankerige, og følgerigen sikker for Inquisitionens Efterstræbelser: saa fortalte hun mig følgende:

Mad. Faulcauts Bortførelsehistorie ved Inquisitorerne.

Min Moder besøgte en Gang, tillige med mig Grevinde Utteras, hvor vi traf hendes Skriftefader, Don Francisco Torrejon, som var den anden Inquisitor. Efterat vi havde drukket Chokolade, spurgte denne mig efter min Alder, Navnet af min Skriftefader o. s. v. og forelagde mig tillige flere forfængelige Spørgsmaal i Religionen, som jeg paa Stedet ei var istand til at besvare. Hans alvorlige, barske Udseende bragte mig ganske ud af min Fatning, men saasnart han mærkede det, lod han mig sige ved Grevinden, at han ikke var saa streng, som han saae ud til. Han klappede mig siden, han sagde mig tusinde skønne Ting og var saa naadig at række mig sin Haand, som jeg kyskede med den største Verbodighed. Ved Afskeden sagde han: "jeg skal have Dig i Grindring, mit Barn, og Du skal snart see Beviiser paa det." Som et femten Aars Barn forstod jeg ham ikke og vidste ikke, enten det skulde betyde noget Godt eller Ondt, men desværre fik jeg det tidlig nok at vide.

(Fortsættes i næste No).

B e h r m a n n,
Cancellieraad og Archiparius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 15.

Løverdagen den 13 April 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

U n m e l d e l s e.

Mandagen den 15de denne Maaned om Eftermiddagen Kl. 5 holdes General-Forsamling paa Prindsens Palai bag Slottet; til hvilken Tid Dhr. Repræsentantere ville behage at møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

G. Købte.

Enkelte Træk af det forrige spanske Inquisitionens- og Munkedæsen.

Mad. Faulcauts Bortførelseshistorie
ved Inquisitorerne.

(Fortsat. See forrige No.)

Allerede Matten efter dette ulukkelige Møde, blev der heftigen banket paa vor Dor. Min Pige, som laae med mig i eet Kammer, sprang hastigen op, aabnede Vinduet og spurgte, hvem det var. Neppe hørte jeg de Ord: "den hellige Inquisition", førend jeg gav mig høit til at skrig: "Fader! min kjære Fader! jeg er forloren for evig!" Han kom ængsteligen løbende til og saasnart jeg paa hans Spørgsmaal: "hvad er der da paa Færde?" havde givet ham det Svar: "Inquisitionen", styrtede han, af Frygt for, at Pigen ikke skulde lukke hastig nok op,

ned ad Trapperne, for selv at lukke op, for, ligesom en anden Abraham, at overleve sit eneste Barn til Inquisitorernes Ild. Frygt, Angst, Forestilling om de Pinsler, som muligens forestod mig, bragte mig til at udstøde heftige Skrig og Udraab, indtil min Fader kom og holdt Munden til paa mig for at vise det hellige Tribunal fuldkommen Lydighed og sin Iver for den katholske Troe, i den Tanke om at jeg maatte have begaaet noget, som var stridende imod Religionen.

Uden at tillade mig at tage andet end et Skjort og en Nattoie paa og uden at jeg maatte hyde mine Forældre Farvel, førte Inquisitionsbetjenterne mig ind i Karethen og kjørte med mig til Inquisitionen.

Jeg tænkte ikke paa andet end at maatte døe endnu samme Nat: da man førte mig ind i et meget pænt Værelse, hvori der stod en meget smuk Seng.

I det Betjenterne forlode mig, traadde med det samme en Pige ind og præsenterede mig en Tallerken med alle Slags Confecturer og en Karaffel med Caneelvand, med den Anmodning om at ville tage nogen Forfriskning førend jeg gik

til Sengs. "Det er mig umuligt at nyde det bitterste", var mit Svar og jeg bad hende ængsteliggen at ville sige mig: om jeg skulde døe? "Døe?" sagde hun, o nei! De er slet ikke kommen her for at døe, men for at leve som en Prindsesse. De vil ikke mangle her alt hvad De vil ønske Dem og nyde alle Fornøielser, De kan tænke Dem, undtagen den Frihed at gaae ud. For dette Dieblisk beder jeg Dem om, blot at ville gaae til Sengs og sove roelig; thi Imorgen vil de faae forunderlige Ting at see her i Huset, og saasom jeg er udnævnet til at være deres Kammerpige, saa vil jeg bede Dem om at ville have nogen Godhed for mig." Jeg vilde endnu gjøre hende nogle Spørgsmaal, men hun undskyldte sig med, at hun ikke kunde give mig mere Oplysning førend den anden Dag, og at hun endnu havde nogle smaae Forretninger, hvorefter hun vilde komme til mig igjen, for at lægge sig i en Seng, som var redt ved Siden af min.

I omtrent en Quarteerstid, hun lod mig allene, var jeg i et Slags Eindsforvirring, hvori jeg hverken tænkte paa mine Forældre, min ulykkelige Stilling eller den Fare, jeg var

udsat for. I denne Stemmning fandt Pigen mig, da hun kom tilbage. Hun lukkede Døren efter sig og sagde blot: "lad os nu gaae til Sengs, Mademoiselle og sig mig bare, hvad Klokketæt jeg imorgen skal bringe Dem Chokoladen." Jeg spurgte hende om hendes Navn, og da jeg havde faaet det at vide, udbroed jeg hulkende: "saa sig mig dog, for Guds Skyld, min kjære Marie, om jeg er kommen her for at døe eller ei!" "Jeg har allerede sagt Dem, var hendes Svar, De er ikke kommen her for at døe, men for at leve, som den lykkeligste Person i Verden." Jeg turde efter dette barfke Svar ei gjøre flere Spørgsmaal, og lagde mig, anbefalende mig vor Herre og Moder Maria, til Sengs, uden at kunne faae Søvn i mine Dine, da Døden bestandigen svævede mig for dem. I Dagbrækningen stod jeg op, Marie sov til Kl. sex og faldt i Forbauselse ved allerede at see mig oppe. Smidletid spurgte hun mig høfligen ad, naar jeg befalede Chokolade, og paa mit Svar: naar det var hende beleiligt, forlod hun mig. En halv Time derefter kom hun tilbage med to Kopper Chokolade i Sølvkummer og nogle Dvebakker. Jeg drak den ene og gav Marie den anden, og be-

gjendte derpaa igjen mine Spørgsmaal med:
 "Men, Marie, kan Du nu ikke sige mig,
 hvorfor jeg da egentlig er her?" Ikke endnu
 var Svaret, men hav lidt Taalmodighed. Hun
 forlod mig atter. En Time efter kom hun igjen
 med smaae Kurve, hvis Indhold var en meget
 fin og smagfuld Morgenhabit, som kunde være
 passende endog for den fornemste Dame. Kunde
 jeg end ikke strax indsee Hensigten af en saa bril-
 lant Foræring til en ung Pige, som var bestemt
 til Døden, saa troede jeg at gjætte samme, da
 der med denne Foræring tillige fulgte en smag-
 fuld Snuustobaksdaasse af Guld med Don
 Francisco Torrejons Portræt. Jeg var
 i den rædsomste Forlegenhed. Modtog jeg For-
 æringen ikke, saa var jeg vis paa at miste mit
 Liv, modtog jeg den: saa var jeg sikker paa at
 miste min Ære. For at undgaae disse, lige
 farlige, Klipper, valgte jeg en Middelvei. Jeg
 lod Don Terrejon ved Marie sige: at jeg,
 da jeg ved min Afhentning ei havde haft Tid
 til at tage mine Klæder med, ansaae mig for
 at være ham meget forbunden for hans Godhed
 imod mig, men hvad Dosen angik, vilde han
 naadigst undskylde mig, at jeg sendte den til:

bage, da jeg ikke bragte Tobak. Marie gik men kom strax tilbage igjen med Inquisitorens Portræt, indfattet i Guld med fire Diamanter, een i hvert Hjørne, og tillige med den Gjenhilsen: at han var meget fortrydelig over at see sig Puffet, og at han bad mig at modtage dette Portræt, som han vilde ansee for en stor Gunstbeviisning. Min Forlegenhed var paa det yderligste, da Marie tog Ordet. "Jeg raader dem," sagde hun, "at modtage dette Portræt, thi betænk, at De, naar De ikke i alting retter dem efter hans Billie, ei har andet at gjøre end strax at berede Dem til Døden uden at nogen Dødelig er istand til at frelse Dem, at De derimod, naar De følger Dem efter ham, vil finde i ham den fineste og meest forbindtlige Verdensmand og den fuldkomneste Elsker; De vil være her som en Dronning, han vil give Dem andre Værelser med en smuk Have til og flere unge Piger ville besøge Dem. Jeg beder Dem derfor, at give ham et høfligt Svar og endogsaa at bede ham om selv at ville besøge Dem. Ellers, jeg gjentager det, vil De snart faae Ursag til at fortryde det."

Livet? eller Uren? derom var endnu Spørgsmaalet i min forvirrede Aand, da Marie spurgte:

”hvad skal jeg nu svare ham.” Hvad Du finder for godt, gjentog jeg, og dermed gif hun. Strax derefter kom hun meget fornøiet tilbage for at melde mig, at Inquisitoren vilde gjøre mig den Ære at spise hos mig til Aften og at han var fortrødelig over ved nogle nødvendige Forretninger at forhindres i at besøge mig strax, at han lod mig bede ikke at ville tænke paa andet end paa min Fornøielse, og at lade Marie tage Maal af mig til en fuldstændig Klødning. Løvrigt havde han givet hende Ordre til at skaffe mig alt hvad jeg ønskede.

(Fortsættes i næste No).

B e h r m a n n,
Cancellieraad og Archivarius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 16.

Løverdagen den 20 April 1822.

Forklagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

U n m e l d e l s e.

Da det ved Selskabets Love, bestemte Antal Repræsentantere, til Dverværelse ved en General Forsamling, ikke mødte afvigte Mandag, var man nødsaget til at hæve Samlingen, saa at Intet blev foretaget. Administrationen har desaaarsag paa nye ladet udgaae Indbydelsler til samtlige Repræsentantere om, at møde til en General-Forsamling Mandagen den 22de hujus om Eftermiddagen Klokken 5 paa Prindsens Palai bag Slottet, og ud-

beder sig, at De Herrer, hvis Leilighed tillader det, behageligen ville møde til det bestemte Klokkeslet. Ekstrakten af forrige Mars 4de Quartals Regnskab følger hermed

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Mourath. Lindstorff. Drejer.

G. Købe.

Extract

af,

4de Kvartals Regnskab,

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter,

i Kvartalet, fra 1ste Octbr. til ultimo

December 1821.

I n d t æ g t.

	Sedler og Begn.		Rbd. Sølt
	Rbd.	/ 3	Rbd.
Kasse-Beholdningen fra f. D. (see Ugebladet No. 52 f. N.) var . . .	2483	48	925
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 33te Aargang fra No. 40 til No. 52 inclusive	440	79	—
B. Kvartals Contingent for 3die og 4de Kvartal fra 1ste Juli til ultimo Decbr.	1175	6	—
C. Laans og Forskuds Afbetaling i dette Kvartal	319	—	521
	Rbdlr.	37	144
	4418	37	144

At forestaende Extract af 4de Kvartals Hæft 1821 er overensstemmende med Administrationens Control bevidner

Konrath. Lindstorff. Drejer.

U d g i f t.

	Sedler og Tegn.		Rede Sølvs.	
	Rbd.	/β	Rbd.	/β
De aarlige staaende Udgifter, for Ugebladets Trykning, Papiir, Lønninger ic.	762	79	—	—
De aarlige Pensionister i dette Kvartal	467	48	—	—
Til Laan til et Medlem	—	—	200	—
Tilfældige Udgifter :				
) efter 5 diverse udstædte Udgiftsordre 55 Rbd. 6 β.				
) henført paa uvis Sjælds Eto. Tilgodehavende hos afskediget Bud M e e h, hvilke ei har været at erholde hos Causationisten 248 — 79 =	303	85	—	—
albo bliver Casse: Beholdningen (inclus. 1890 Rbd. 10 β. Sedler og Tegn og 532 Rbd. rede Sølvs, for udstædte, men ej betalte Laans og Kvartals Dvitteringer . . .	2884	17	1246	34
Rbdlr.	4418	37	1446	34

Kiøbenhavn, den 31te December 1821.

P u n d,
Kasserer.

Enkelte Træk af det forrige spanske Inquisitionens- og Munkevæsen.

Mad. Faulcauts Bortførelseshistorie
ved Inquisitorerne.

(Fortsat. See forrige No.)

Paa sine egne Begne lagde Marie til: "Gaa dette Dieblik af anseer jeg Dem, Mademoiselle! for mit Herkab, og den første Pligt jeg skylder Dem, troer jeg, er Oprigtighed. Jeg maae altså sige Dem, jeg har været her i det hellige Huus i fjorten Aar og kjender fuldkommen alle Skikke og Sædvaner; men da der under Dødsstraf er paalagt mig Tausshed, saa tør jeg ikke aabenbare andre Ting for Dem end saadanne som vedkomme deres egen Person. Jeg gjentager derfor mit Raad, paa ingen Maade at modsætte Dem den hellige Faders Onsker. Endvidere, De vil faae nogle unge Piger at see, men spørg dem for alt i Verden ikke, hvorledes de ere komne herind, hvorledes de have det her o. s. v.

fort' sagt, vogt Dem for ethvert lignende Spørgsmaal; De behove heller ikke at frygte for, at disse ville gjøre dem saadanne Spørgsmaal. De ville kunne fornøie Dem med dem i de bestemte Tider, hvor de fordrive Tiden med Musik, Spil og mange andre Slags Lege. Tre Dage om Ugen spise de sammen og det er alle unge, muntre Piger af Stand. Jeg kan forsikre Dem, man føer her det lykkeligste Liv af Verden, og naar De først har faaet Smag paa det, vil De aldrig længes efter at komme ud igjen, thi De vil nyde her større Fornøielse end De kan have hjemme. Naar Deres Tid er udløben, sende de hellige Fædre Dem i en anden fraliggende Provinz, hvor de skaffe Dem en Standsperson til Mand. Endnu et Raad, thi jeg bærer Godhed for Dem: Navnet Don Francisco og Deres Navn, maae aldrig komme over deres Læber. Skulde De iblandt de unge Piger træffe nogen af Deres Bekjendskab, saa ville disse lade, som om de aldrig havde seet Dem og tale med Dem om ligegyldige Ting; det samme maae De iagttage og aldrig nævne Deres Families Navn.

(Fortsættes i næste No).

B e h r m a n n,
Cancellieraad og Archivarius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 17.

Løverbagen den 27 April 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No 105.

A n m e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 22de hujus, blev fremlagt Kassererens Extract af forrige Aars 4de Quartals Regnskab (indsført i forrige Ugeblad) og Extract af forrige Aars General Regnskab, som hermed følger; og bleve De Herrer Cancellieraad Thornam og Grosserer Fæster udnævnte til at revidere forrige Aars Regnskab, hvilke begge vare tilstæde, og behagede at paatage Dem Revisionen.

Det øvrige i denne Forsamling afhandlede skal i næste Nummer blive anmeldt.

Administrationen for det fornede Understøttelses-Selskab.

Mourath. Lindstorff. Drejer.

G. Købe.

Enkelte Træk af det forrige spanske Inquisitionens- og Munkewæsen.

Mad. Faulcauts Bortførelseshistorie
ved Inquisitorerne.

(Fortsat. See forrige No.)

Disse formanende Efterretninger bedøvede mig saaledes, at jeg blev ganske slum, og, førend jeg kunde fremsøre et Ord, havde Marie allerede forladt mig, for, som hun sagde, at bestille Middagsmad. Hun sukkede ogsaa nu, som altid, naar hun gik fra mig, Døren efter sig igjen. Der vare ikkun to, meget høie, Vinduer i mit Værelse, af hvilke man hverken kunde see ud eller ind. I det jeg nu fortvivlet gik op og ned, opdagede jeg et Kammer, hvori jeg forefandt en Bogsamling af Romaner, Kjærligheds-historier og andre Fortællinger og et fuldkomment Skrive-Apparat. Da jeg var midt i en

interessant Historie, kom Marie før at vække Bordet. Jeg erklærede hende da, jeg havde mere Lyst til at sove end til at spise og hun var saa galant at spørge mig igjen: naar jeg da befalede, hun skulde vække mig. Jeg sov virkelig og roligere end jeg havde ventet. Paa det bestemte Klokketid kom Pigen med Maden, som bestod af de meest udsøgte Retter.

Efter Maaltidet forlod hun mig igjen med den Underretning, at jeg, ifald jeg havde noget at befale, blot behøvede at ringe med Klokken. Den første Historie, jeg havde læst, havde saaledes fortryllet mig, at jeg ikke kunde modstaae Lysten til at læse flere. Jeg søgte altsaa mit Bibliothek igjen og tilbragte der hele tre Timer. Jeg troer, jeg har været forheret, thi jeg tænkte i al den Tid hverken paa Fader eller Moder eller min egen ynkelige Tilstand, saa meget behagede denne Læsning mig. Jeg blev derfor næsten fortrydelig, da Marie kom og meldte mig, at Don Francisco var kommen hjem igjen fra sine Forretninger, og for Guds Skyld bad mig om at ville berede mig til at modtage ham med al muelig Høflighed. Klokken syv kom han virkelig selv i Elaprok og Nathue med al en Sn-

quisitors strænge Alvorlighed og en Krigsmands muntre Ligefremhed. Efterat han meget høflig havde hilset mig, erklærede han, at han havde haft den Hensigt, at spise med mig til Aften, men at vigtige Forretninger, som han endnu maatte fuldende, forhindrede ham deri. Han var blot kommen til mig, lagde han til, af særdeles Agtelse for min Familie og for tillige at lade mig vide, at nogle af mine Tilbedere havde gjort mig uhykkelig for evig ved at anklage mig for nogle Religionsartikler; at Underretningerne derom allerede vare indhente og Dommen imod mig affagt saaledes: at jeg levende skulde blive brændt i en tør Kjedel ved en langsom Ild, men at han af Medlidenhed for mig og af Ven-skab for min Familie havde forebygget Dommens Udførelse. Hvert af hans Ord var for mig et Dolkestik, og, uden at vide hvad jeg gjorde, fastede jeg mig for hans Foder og bad ham at ville sige mig: "om han før bestandig havde forebygget Dommens Udførelse." "Dette vil komme an paa Dem selv," svarede han, "og ønskede mig i det samme en god Nat."

Mærte traf mig i en Strøm af Taarer og spurgte mig deeltagende, hvorfor jeg græd saa

bitterlig. "Å! kjære Marie," gjentog jeg, "sig mig, for Guds Skyld! hvad vil det sige en tør Kjedel og langsom Ild? Thi jeg maae vist bøde denne Død." "Bør ikke bange, Demoiselle," var hendes Svar, "De skal en anden Gang faae begge Delene at see, men denne Straf er ikkun bestemt, for Folk, som sætte sig op imod de hellige Fædre. Men De er villig til ganske at føie dem efter Don Francisco og imod saadanne er han den artigste Mand, skjøndt han ellers er grusom, som en Nero. Spiis derfor blot og vær kun rolig."

Dette var ikkun en ringe Trost i min store Sjeleangst. Den tørre Kjedel og den langsomme Ild svævede hele Natten for mine Dine, som jeg derfor ikke kunde lukke.

Om Morgenen derefter vaagnebe Marie meget tidlig, og da ingen andre vare oppe endnu, tilbød hun sig, at ville viise mig Kjebelen og Ilden, men jeg maatte give hende min Haand paa, aldrig at ville røbe denne Hemmelighed. Hun førte mig da i et mørkt Kammer, som hun lukkede op med en meget tyk Portnøgle. Her var en Døn og oven paa denne en stor Kobberkjedel med Laag af samme Metal og en Laas

udenfor; der var endnu Ild under Kjedelen. Jeg spurgte Marie hvad denne Kjedel skulde til, men uden at svare tog hun mig ved Haanden og førte mig i et andet Kammer. Heri fandtes et stort Hjul af stærke Egeplanker, hvis Rand indvendig var huul, og i det hun lukkede en lille Dør op og ved Lyset lod mig see derind, blev jeg vaer, at det rundtomkring var besat med skarpe Knive. Derpaa viiste hun mig en Pøl, som var fuld af Slangar, Skruptudser og lignende Dyr. "Nu vil jeg forklare Dem," begyndte hun, i det vi forlode disse rædsomme Steder, hvad vi have seet. Den tørre Kjedel og den langsomme Ild er bestemt for Kjættene og for de Personer, som modsætte sig de hellige Fædres Forlystelser. Man kommer Dem levende og ganske nogen i denne Kjedel og naar Laaget er lagt paa og lukket, tænder Bødelen en svag Ild, som efterhaanden bliver forstorret indtil Legemet er brændt til Aske. Hjulet er for dem, som tale ilde om Paven og Inquisitionen. Naar Bødelen har kastet en Person i samme igjennem den lille Dør, saa dreier han Hjulet saa længe om, til den er flaaeren i Stykker. Pølen er en Straf for dem,

som foragte de Helgene og ikke viise geistlige Personer den tilbørlige Respect.”

Efterat Marie havde givet mig denne Forklaring, lovede hun mig endnu, en anden Gang at ville viise mig de Pinceredsfaber, man anvendte imod offentlige Forbrydere og Dvertræderne af Kirkens fem Bud. Men hvad jeg havde seet, havde allerede angrebet mig saaledes, at jeg bad hende for Himlens Skyld om at ville forskaaene mig for mere.

Da vi vare komne i vort Bærelse, vedblev Marie sine Formaninger i Henseende til min Opførsel imod Don Francisco. Min Angst for den tørre Kjedel var altfor rædsom til at jeg havde kunnet forkaste hendes Raad, og saasnart jeg havde lovet at ville følge samme, udraabte hun med Glæde: ”saa lad al Frygt fare og tænk bare paa de Fornøielser, som vente Dem her og som De endnu kan faae at smage i Dag. Tillad mig derfor, at jeg strax klæder Dem paa, thi De maae ønske Don Francisco en god Morgen.”

Hun førte mig igjennem et Gallerie til Franciscos Sovestue. Han bød mig høfligen at sidde ned og befalede Marie, om to Ti-

mer at bringe Chokoladen. Hun gik; jeg maatte blive.

Allerede yderst flamsfuld og forlegen ved hendes Tilbagekomst, blev jeg det endnu mere, da hun, liggende paa Knæerne, ligesom for en Dronning, præsenterede mig to Kopper Chokolade een til mig selv og een til Francisco, som ogsaa meget artigen tog den fra min Haand. Pi-gen forlod os og kom Kl. 10 igjen, klædte mig paa og førte mig ind til et andet langt behageligere og bedre meubleret Værelse end det, jeg havde beboet før. Vinduerne vare lavere og jeg nød en herlig Udsigt over Floden til Haverne paa hiin Side. Til samme hørte endnu en Forstue og et Sovestue.

(Fortsættes i næste No).

B e r m a n n,
Cancellieraad og Archivarius.

I n d t æ g t.

	Sedler og Legn.		Rebe Solv.	
	Rbd.	ß	Rbd.	ß
A. Kasse-Beholdningen fra forrige Aar	3185	90	1026	31
B. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 33te Aargang fra No. 1 til 52 inclusive	1738	68	—	—
C. Qvartals-Kontingent fra 1 October 1820 til ultimo December 1821	2886	78	—	—
D. Aarlige Indtægter:				
1) Det Kongelige Huusets velgjørende Gave	20	—	100	—
2) De overordnelige Medlemmers Kontingent	201	—	—	—
E. Laans og Forskuds Afbetaling	1302	—	1911	—
F. Renter af Selskabets Kapitaler	1046	84	2888	15
Rbdlr.	10381	32	5925	46

At forestaaende General-Extract af Regnskabet 1821 er overensstemmende med
Administrationens Kontrol bevidnes

Monrath,

Lindendorff.

Drejer.

E. Købke.

U d g i f t.

	Sedler og Legn.		Rebe Solv.	
	Rbd.	ß	Rbd.	ß
I. De aarlig staaende Udgifter:				
a) for Papiir til Ugebladet og dets Trykning heele Aaret, samt Lønninger og Budenes 2 pCt. af Inkasationen	3088	60	19	12
II. Til de aarlige Pensionister i dette Aar	1867	48	—	—
III. Til Gratificationer inclusive Budenes	2064	—	—	—
IV. Til Laan til 26 af Selskabets Medlemmer	100	—	3700	—
V. Tilfældige Udgifter:				
a) for kjøbt 1000 Rbd. Obligationer af Banklaanet 4 Februar f. N. og Nyeaars Douceur	—	—	960	—
b) affreven paa uvis Gjælds Konto for affædiget Bud Reeh 248 Rbd. 79 ß.	—	—	—	—
c) forskellige anviste Udgifter	128	20	—	—
377	3	—	—	—
Saldo bliver Kasse-Beholdningen inclusive 1890 Rbd. 10 ß. Sedler og Legn og 532 Rbd. r. Solv, for udstædte, men ei betalte Laans- og Qvartals-Qvitteringer	2884	17	1246	34
Rbdlr.	10381	32	5925	46

K i ø b e n h a v n, den 31te December 1821

L u n d,
Kasserer.

E x t r a c t

af

G e n e r a l - R e g n s k a b e t

for

det foreenede Understøttelses - Selskabs

I n d t æ g t e r o g U d g i f t e r

fra primo Januar til ultimo December 1821.

Borger = Vennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 18.

Lørdagen den 4 Mai 1822.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

A n m e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 22de forrige Maa-
ned blev v. dtaget, at de, som herefter antages
til Medlemmer af Selskabet, for Ugebladet
Borgervennen paa Trykpapir i det ringeste
erlægge ugentlig 6 § . Tegn, og paa Skriv-
papir 8 § . Tegn.

I samme General-Forsamling blev fore-
taget Repræsentant-Valg, og skal de afgaaende
og tiltrædende Repræsentanter nærmere i Uge-
bladet vorde anmeldte, naar Valget af samts-
lige Vedkommende er antaget.

Som nye Medlemmer af Selskabet bleve
antagne:

Hr. Stebus, Cancellist i det Kongelige danske
Cancellie

- Hr. Flindt, Under-Cancellist i det Kongelige danske Cancellie
- Brunnich, Krigs-Cancellie-Sekretair, Føds- og Consumptions-Inspektør i Bogense
- Flindt, Copiist i Stats-Gjelds-Direktionen
- Sigm, Oberstlieutenant og Vice-Brandmajor
- Bentzen, Kongelig Fuldmægtig
- Scheibel C., Slagter
- Brandt, Muurmester
- Dussing, H. C., Slagter
- Sødermann, Maler
- Boetius, General-Lotto-Administrator
- Lassen, Justitsraad
- Blom, Muurmester
- Jacobsen, L., Professor Medicinæ
- Dyrhauge, Registrator
- Sundbye, H. C., Urtekræmmer
- Refolii, J. C., Urtekræmmer
- Mortensen, Skolelærer
- Jørgensen, Skrædersvend
- Tomfrue U. M. Næsted
- M. C. Didrichsen
- Madame Mogensen, Skipper Enke
- Hr. Milo, Bogbinder

- Hr. Lier, Bundtmager
 — Dber, N. H., Skoemager
 Frøken C. L. Wolmeister
 Hr. Møller, Havnefoged
 — Hoppensach, Parykmager
 — Holst, Suedker
 — Bech, Bud ved Frederiks Hospital
 — Rønne, H. H., Coffardie-Kapitain
 — Nimb, Kammerraad og Renteskriver
 — Tabert, N. J., Skomager
 — Paulsen, A. C., Opsigtsbetjent ved
 Holmen
 — Nysum, C. J., Opsigtsbetjent ved Holmen
 — Hoyer, P., Dber-Kanoneer
 — Schow, J., Inspecteur ved Søe-Etatens
 Pigeskole
 — Zeiner, Kammerraad og Revisor
 — Eskildsen, P. A., Kammerraad og
 Skibsmaaler, Ridder af Dannebrog
 — Klingenberg, C., Tal-Lotterie-Col-
 lekteur
 — Wedel, Sekretair og Contoir-Chef
 — Møller, T., Havne-Controller
 — Ibsen, H., Kongelig Skibsbygger

Hr. Schifter, N., Grosserer

Somfrue J. M. Wold

Hr. Nyholm, N. P., Kobbersmed

— Nsted, P., Sukkermester

Administrationen for det forenede Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

G. Købe.

Enkelte Træk af det forrige spanske Inquisitionens- og Munkevæsen.

Mad. Faulcauts Bortførelsehistorie
ved Inquisitorerne.

(Fortsat. See forrige No.)

Marie meldte mig, at de unge Damer i Huset vilde aflægge et Besøg hos mig og siden spise i Selskab med mig til Middag. Hun gjentog derved tillige sin Advarsel: "at jeg fremfor alting vilde huske paa de Regler, hun havde givet mig og ikke gøre mig ulykkelig ved unyttige Spørgsmaal."

Neppes havde hun udtalt disse Ord, da jeg allerede i Forstuen blev en Mængde unge, smukke og velklædte Piger vaer, som kom, den ene efter den anden, for at omfavne og lykønske mig til min Ankomst her i Huset. Jeg blev saa forbauset, at jeg ikke kunde svare et eneste Ord.

En af de unge Piger, som bemærkede dette, talte mig derfor med de Ord: "Demosfelle, Ensomheden af dette Sted vil i Begyndelsen nok være noget paafaldende for dem, men naar De først har besøgt vort Selskab og taget Deel i vore Fornøielser og Forlystelser, saa vil deres Sorgmodighed snart tabe sig og De vil leve ligesaa glad som vi. I dette Dieblik bede vi Dem bare om, at De vil gjøre os den Ære at spise til Middag hos os, en Fornøielse som vi for Fremtiden vil nyde tre Gange om Ugen." Jeg takkede paa det høfligste jeg havde lært og vi gik sammen tilbords.

I en meget lang Sal var der dækket tre Borde, et paa hver Side og et paa den ene Ende. Vi vare to og halvtredstindstyve Piger, af hvilke den ældste neppe var fire og tyve Aar. Sex Piger opvartede de andre, Marie var for mig alene. Retterne vare udsøgte og Efterbordet bestod af de herligste Frugter og det delicateste Bagværk. Efter Maaltidet gik vi oven paa, i et, fra alle Sider ved store og smukke Binduer herlig oplyst, Gallerie, hvor nogle fornøiede dem med at spille paa musikalske Instrumenter, andre med at spille Kort, og andre med at spadserere

op og ned. Talt blev der hverken her eller ved Bordet noget, som var Umagen værd at lægge mærke til. Efterat vi i en omtrent tre Timers Tid havde — jeg kan ikke sige fornøiet, men heller — kjedet os her, gav Marie ved en Klokke Tegn til, at enhver skulde forsoie sig i sit Kammer, men lagde hun mundtligen til, siden det var en Fornøielsesdag i Dag, saa kunde vi begive os i hvilket Kammer vi vilde, og blive der til Kl 8 om Aften. Alle bade om Tilladelse at maatte tilbringe Tiden hos mig, hvormed jeg var meget vel fornøiet.

Ved Indtrædelsen i mit Forgemaal forefandt vi et Bord, besat med alle Slags Bagværk, Sis, Mandelmælk og deslige Forfriskninger. Enhver af os tog hvad den behagede, men intet Ord taltes der hverken om den prægtige Beværtning eller de gavmilde Givere. Efterat vi havde vederqvæget os og siden underholdt os om ligegyldige Ting indtil det bestemte Klokkeslet, gik enhver til Sit. Ikkun jeg nød den ynkkelige Naade at blive kaldt til Don Francisco, hos hvem jeg maatte spise til Aften ic. Den følgende Morgen fandt jeg i mit Bærelse to nye, meget brillante Paaklædninger. Efterat Marie havde hjulpet

mig i Klæderne, som de andre unge Piger, endnu
 smukkere og prægtigere paa Klædte end Dagen til-
 forn, for at hilse paa mig. Vi henbragte Dagen
 som den forrige og dette vedvarede i tre samfulde
 Dage. Der skete alt hvad muligt var for at
 opmuntre mit Sind, og skjøndt Marias Ord,
 "at jeg her skulde leve som en Dronning",
 syntes at ville gaae i Opfyldelse: saa tillod den
 Sjeleangst, jeg ei kunde blive af med, og det nye
 Helvede i min Barm, mig dog ikke at føle den
 ringeste Glæde ved alt hvad der blev foranstaltet
 til min Fornøielse.

(Fortsættes i næste No).

B e r m a n n,
 Cancellieraad og Archivarius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 19.

Løverbagen den II Mai 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

Enkelte Træk af det forrige spanske Inquisitionens- og Munkevæsen.

Mad. Faulcauts Bortførelseshistorie
ved Inquisitorerne.

(Fortsat. See forrige No.)

Den tredje Morgen spurgte Marie i en temmelig
bydende Tone "om jeg vilde staae op, en af De-
moisellerne ventede paa mig i sit Kammer." Jeg
stod i den Tanke, at der var beredt en nye For-
noielse for mig, men hvor fandt jeg mig fluffet,
da Marie førte mig ind i en anden Demoiselles
Bærelse, som neppe var fire Alen langt og ganske
lignede et Fængsel. Marie meldte mig i denne
Demoiselles Nærværelse, at dette var mit Kammer

og at hun var bestemt til at gjøre mig Selskab og forlod os derpaa uden videre. "O! Himmel! hvad er dette?" udbrod jeg. Sig mig dog, tiltalte jeg min Selskabsøster, sig mig dog, er dette et fortryllet Pallads eller er det Helvede paa Jorden. Jeg har mistet Fader og Moder, jeg har mistet min Sjeleroe og min Salighed og ——. "Øster! — thi saaledes kaldte vi hverandre for Fremtiden — afbrød den anden mig, "græd ikke og piin dem ikke selv uden Nytte; alle deres Klager og alle deres blodige Taarer ville ikkun tjene til at sanke gloende Kul paa deres Hoved, eller heller paa deres hele Legeme, hvortil man vistnok har vist Dem Indretningen. Vores Ulykke er af samme Beskaffenhed, og hvad De lide, have vi maattet lide førend De. Vi have ikke Lov til at lade os mærke med den retfærdigste Bedrøvelse af Frygt for at udsætte os for større Under. Haab til Gud og hvor hellige Moder, er hvor eneste Trøst." Hun sagde endnu mere for at trøste mig; hendes egen Ulykke rørte mig, og hendes blide Hengivenhed i sin tunge Skjebne og hendes yttrede Haab gjød lindrende Balsam i mit saarede Hjerte. Hun advarede mig især for Marie, som hun kaldte det eneste Middel til at skaffe os enten Pinsler eller Fornøielser. Tovrigt lofte hun mig, naar vi vare mere fikker paa ei at blive belurede, at ville sige mig mere

Ved Leonores — thi dette var min nye Contubernialindes Navn — ved Leonores Spuntringer erholdt jeg saa megen Seier over mig at jeg ganske kunde skjule min Bedrøvelse, da Marie kom til os med Middagsmaden, som dengang bestod i ganske simpel Kost. Efter Maaltidet hentede en Pige Tallerknerne og Kniven, thi vi fik ikke mere end een. Da hun nu havde lukket Døren efter sig og Leonore holdt os for sikke, tog hun det høitideligste Løfte og den helligste Eed fra mig, stedse at ville beholde hos mig selv, saa længe jeg var der i Huset, de Hemmeligheder, hun nu vilde aabenbare mig.

”Kjære Søster!” begyndte hun, ”De anseer alt hvad der er vederfaret Dem her, for meget haardt; De har deri Ret, og det kan vel kun være til liden Trøst for Dem, at alle vi andre have maattet gennemgaae de samme haarde Prøver. De vil med Tiden faae vores Historie at vide, ligesom vi haabe, at De vil fortælle os Deres. Jeg tvivler ikke paa at Marie jo er Ursag til alle vore Rædsler ved Indtrædelsen her i Huset, og at hun ogsaa har ført Dem til rædselfulde Steder, omendskjøndt hun ikke har vist Dem alle disse, og at dette Syn saaledes har forvirret Deres Aand, at De, for at undgaae de grusomme Martre, Deres Indbildningskraft var opfyldt af, jo har taget det samme

Partie som vi andre. Ved alt hvad der er skeet med os, vide vi, at Don Francisco er vor egentlige Nero. De tre Farver, vi bære i vore Klæder, ere Tegn paa, hvem vi egentlig høre til. Den røde Farve er Franciscos, den blaae Don Pedro Guerreros og den grønne den tredie Inquisitors Don Antonio Aliagas. De første tre Dage bærer en bortført Pige blot dennes Farve, som har ladet hende bortføre og hun er i den Tid hans Favoritinde. Vi have den utrykkeligste Ordre at vise de største Blædesyttringer de tre Dage igjennem, saa ofte en Pige har den Ulykke, at blive bragt hertil, som vi nu have gjort ved Dem, og som De vil komme til at gjøre ved alle dem, som endnu herefter ville blive førte hertil. Disse overordentlige Bederqvægelser undtagne, leve vi her som sande Fanger uden at see nogen Person foruden vore sex Opvartningspiger og Huushovmesterinden Marie. Tre Dage om Ugen spise vi sammen i den store Sal, de øvrige Dage bliver enhver for sig selv indelukket i sit Kammer. Har en af de hellige Fædre Lyst til at tilbringe en Aften eller længere i en af sine Slavinders Selvskab, saa bliver denne om Aftenen kl. ni afhentet af Marie og bragt i hans Børelse, hvor hun forbliver til Marie henter hende igjen."

"Hændes det, at en bliver frugtfuld, saa bliver hun lagt i et eget smukt Børelse, hvor hun

intet Menneske faaer at see uden Pigen, indtil hun er bleven forløst. Barnet bliver strax bragt bort og der tales ikke mere om denne Ting.”

”Marie taaler aldeles ingen Trætte imellem os og viser en sig fortrydelig, saa bliver hun meget haardt straffet, og dette holder os i stedsevarende Frygt og Angst. Jeg har været her i sex Aar, jeg havde ikke fyldt fjorten endnu, da Inquisitionsbetjenterne hentede mig fra min Faders Huus.”

”I dette Dieblik ere vi to og halvtredssindstyve Piger her. Vores Antal har været større og jeg har engang talt tre og halvfjerdsindstyve. Men aarligen miste vi syv, otte og flere, uden at erfare, hvorhen de blive sendte. Dog bliver deres Dab snart igjen erflattet ved andre. Vi nære bestandig, og vel ikke uden Grund, den ængstelige Tanke, at de hellige Fædre, naar de ere kjed af en, lader hende dræbe, af Frygt for, at deres djevelfke Gjerninger skulde blive røbede. Dette er Aarsagen, hvorfor vi ikke vove at gjøre nogen Modstand og at vi gjøre os deelagtige i de skammelige Forbrydelser; men vi bede indbrystigen vor Herre og den hellige Moder at ville tilgive os dem, da vi begaae dem imod vor Billie, blot for at undgaae en grusom Død. Bæbn Dem altsaa, min kjære Søster med Taalmodighed, indtil vort Haab bliver opfyldt at blive befriede herfra.”

Leonores Grindringer satte mig i en vee-
 mobig, dog rolig Stemning. Jeg erfarede siden
 selv Sandheden af hvad hun havde sagt mig. Vi
 levede sammen i Inquisitionensbygningen i atten Maas-
 neder og denne Tid mistede vi elleve af vores ulyk-
 lige Skjebnes Deeltagerinder og saae nitten komme
 i deres Sted. Jeg kjender næsten alle disse Slagt-
 offeres Historie, men det vilde blive for vidtloftig
 at fortælle dem samme.

Genimod Enden af den attende Maaned kom
 Marie en Aften i vort Kammer, befalede os at
 følge hende og førte os ind i en Karet. Vi troede
 i Sandhed, det var vor sidste Dag. Vi bleve bragte
 i et andet Huus, hvor vi fik et Kammer, som var
 endnu værre end det vi kom fra. Her bleve vi
 indsluttede i to Maaneder, uden at faae nogen
 anden levende Sjæl at see end vor Plagegeist, Marie.
 Derpaa bleve vi paa den samme Maade førte til
 et andet Huus, hvor vi forbleve, indtil vi derfra
 paa en vidunderlig Maade bleve befriede ved de
 franske Officerer. En Lykke for mig var det, at
 netop Hr. Faucourt sukkede Døren op til vores
 Kammer og tog os med sig i sit Qvarteer. Da
 han havde erfaret vor Ulykkes Historie lod han mig
 vie til sig af Feldtpræsten og sendte os, af Frygt for
 at det skulde drage Hlemme Følger efter sig, udflædte
 som Mandfolk og med franske Passer, herhen til.

fine Forældre. Jeg blev modtaget og behandlet som en Datter af Huset. To Uar derefter gik det Regiment, hvorved han stod, ind og han kom nu hjem. Le on o r e er siden ligeledes bleven gift med en Officeer i Orleans, og jeg tør love for, at De vil være dem kjærkommen naar De, paa deres Reise til Paris, vilde besøge dem.” — Saavidt Mad. Fauc aut.

Jeg har allerede fortalt — vedbliver nu Forfatteren — at Hertugen af Orleans tvang Inquisitorerne til at forlade Slottet *Aljaseria*, for at lægge en Besætning i samme *). Hertugen havde tilladt dem at føre deres Fanger og deres Effecter bort og derved havde de vundet Tid til at tilmure Dørene til de Kjeldere, hvori de havde deres dievelske Pine- og Mordredskaber, som de ikke kunde føre med. Derfor blev der heller ikke opdaget noget af disse Helvedesmaskiner og i den sidste Gaard, hvorfra General Legal fordrev dem, vare formodentlig ingen indrettede, fordi de nærrede det Haab, snart igjen at blive satte i Besiddelsen af *Aljaseria*. Besynderligt er det, at man af de mange hundrede Fanger, som bleve befriede ved General Legal, neppe fik en eneste i Tale. Formodentlig har

*) Borgervennen No. 13 p. 110 og 111, hvor der ved en Trykfeil er sat General *Leval* istedetfor *Legal*.

Frygten for, paa Kong Philip V. eller Pavenes Ordre igjen at blive satte i Fængslet, drevet dem ud paa Landet; og de havde vel Marsag dertil, thi Hungersdoden kunde neppe forekomme dem saa yfselig, som et Inquisitionssfængsel.

Det Haab, Inquisitorerne havde næret, skufede dem ikke. Allerede otte Maaneder efter deres Fordrivelse tog de igjen ind i Slottet Aljaseria, beklædte, endog med en langt større Magt, end de havde havt før. Da de nordlige Provindser i Successionskrigen havde viist større Hengivenhed for den østerrigiske Prinds, Carl, end for den franske, Philip, saa havde Paven, paa den Sidstes Anmodning, overdraget den første Inquisitor i Saragossa, Don Pedro Guerrero, Magten til at anfille Undersøgelser og at straffe alle dem, som han fandt ilde sindede imod imod Philip V. Hans Dom var den sidste Instans, han var baade Pave og Konge og fuldkommen Despot.

(Fortsættes i næste No.)

B e r m a n n,
Cancellieraad og Archivarius.

Commissionen, som bestyrer Borgervennens Lidgivelser, forsamles Søndagen den 19 Mai, hvor Hr. Professor Nyerup meddelede sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 20.

Løverdagen den 18 Mai 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No 105.

Enkelte Træk af det forrige spanske Inquisitionens- og Munkevæsen.

Mad. Faulcauts Bortførelsehistorie
ved Inquisitorerne.

(Sluttet. See forrige No.)

Det første han gjorde, var, at han lod bekendtgjøre en offentlig Liste paa de Forbrydelser, hvorfor de enkelte Fanger, som de franske Officere befriede, vare blevne satte i Fængsel, med tilføiet Befaling om, under Dødsstraf, strax igjen at overlevere alle dem til Inquisitionen man kunde faae fat paa. Blev Don Pedros Befaling i Henseende til de befriede Fangers Ublevering end ikke

opfyldt, saa udbredte den dog en panisk Skræk og Angst i alle Familier, da der ikkun vare faae, som ikke havde staaet med den ene eller anden Fange i nogen Forbindelse og man af Inquisitorernes Hævn-gjerrighed og Grusomhed kunde vente alt. Virkelig bleve i en kort Tid henimod 300 Munkke, 150 verdslige Præster og et stort Antal Lægmænd fæstede i Fængsler. Hvad der er blevet af de Sidste har man aldrig erfaret, men det er mere end sandsynligt, at de ere blevne et Offer for Inquisitionen, da deres Formue blev confiskeret, deres Gods offentlig solgt og deres efterladte Familier bragte til den yderste Armod. Disse Grusomheder bevægede flere hundrede Familier i Saragossa til at forlade Byen og lade alt i Stikken, hvad de eiede. Under disse Omstændigheder kan man let forestille sig, at Don Pedro, beklædt med en uindskrænket despotisk Magt, ei har glemt Rekruteringen af sit Serail.

Inquisitorerne bestjæftige sig ei alene med, ved den rædsomste Strængthed, at paasee den ene

saliggjørende Religions Keenhed, men indlade sig og i de ubetydeligste Smaating, som kunde forlede til det evig fordømte Kjætterie. Da den faldne Engel, Diævlen, i deres Dine især maae bære Skylden for at lede Folk paa urigtige Veie, saa er det ogsaa især ham, de ved alle Leiligheder sidde paa Nakken. Ei blot hos besatte Menneſker søge de at bringe ham i Knibe, ved deres Besværgelsesformler, men selv Dyr tillade de ham ei at vælge til Bolig, ei engang bøde.

Jeg har selv været Dienvidne til en saadan Exorcismus med en død Hest, som skulde være besat af den Dnde. Historien er følgende:

Bed Universitætet i Saragossa var en Pedel, Guadalarra med Navn, som Rectoren brugte som Spion imod Studenterne og som viiste sig meget ivrig i at opfylde sit Kald. Den ringeste Worden af en Student blev angivet og Gjerningsmanden straffet. Intet Under derfor, at han var yderst forhadt hos de Studerende. De bleve endelig enige i at spille ham et Puds. De forsamlede sig i Universitætsgaarden under Klokken, imedens sex af de stærkeste vare oven paa Klokketuset. Disse havde bunden en af deres Comilitoner en stærk Strik om Skuldrene og Armen,

saa de kunde hisse ham op og ned. Efter
 Afale skulde det første ske, saasnart de ovenpaa
 horte Ordet Krig. Studenterne i Gaarden
 gjorde en heftig Støi og Larm, som om de vare
 i Slagsmaal. Det varede ikke længe, førend
 Guabalaxara kom, for at vogte sit Kalb. Han
 tog fat i en, som han holdt for en af de værste,
 men han blev snart omringet og tumlet hen til
 Klokk. n. Man raabte: Krig! og pludselig følte
 Pedellen sig, just ikke lemsældig, omfavnet og
 ført igjennem Luften. Men da han var kommen
 en halv Snees God i Veiret, saa slap den Sorte,
 som havde ham i sin Favn, ham igjen, og Stu-
 denterne opfangede ham i deres store Kapper;
 dette gjentoges adskillige Gange. "O min Gud!"
 raabte Pedellen uophørligen, "Fanden tager
 mig"! og Studenterne gjentog hvergang, Fa-
 den! som Chor, hvorved de tillige spillede paa
 flere Instrumenter, for at Tilskuerne, som havde
 forsamlet sig omkring dem, ei skulde mærke,
 hvad der egentlig foregik. Disse hørdt det tilfidsst
 ei heller for andet end en simpel Studentersfor-
 nøielse og glæ.

Ledsaget af sine Commilitoner under ved-
 varende Instrumental- og Vocal-Musik førte den

Sorte Vedellen nu ud af Byen paa en Mark, Ildmarken kaldet, fordi man pleiede der at brænde Kjøttere. Her laae en død Hest. De chirurgiske Studenter øvede deres Kunst paa at aabne Hestens Bug, at tage Indvoldene ud og at udvide Åbningen, som sidder under Halsen, ved at skjære et Stykke Kjød bort. I denne Hule blev Guadalaxa, med bundne Hænder lagt saaledes, at hans Hoved stak frem at den modsatte Side af Hestens. Derpaa blev Skindet syet til igjen. Gyselig maatte vel Matten være for Stakkelen i dette Mørkens Bolig, men end skrækkeligere var Morgenens derpaa. Der indfandt sig nemlig endeel Hunde for at tage deres Frokost og den Fangne maatte opbyde al sine Lungers Kraft for ved ha! og ho! og pft! og hm! at afholde de sultne Gjæster fra at tage fat i ham selv. Hundens Gjoen opvakte de Forbigaaendes Nysgjerrighed, man gik hen for at see, hvad der var paa Færde. Men Stemmen fra Hesten opvakte Gysen. Man signede sig, slog et Kors og trak sig med et: Bevaer os for den Døde! hastig tilbage. Nyttet greb om sig, Stimlen blev større, men ingen vovede at nærme

fig det talende Skrog, indtil en Notarius kom paa det Indfald, at melde denne synderlige Casus for Inquisitorerne. Midkjære i at opfylde deres Pligt, som disse Zions Vægtene vare, og for misundelige til at unde den Dnde endog kun Rummet i et dødt Dg, fandtes de strax beredvillige til at fordrive ham. Men selv at gaae ud paa Marken, sommede sig ikke for deres ærværdige Stand. De befalede derfor nogle af Inquisitionsbetjentene at hente det besatte Skrog og at bringe det op paa den store Inquisitionssal.

Udrustede med stærke Raaben imod Helvedes Regenten, besprengte med Rievand, behængte med Kors, og viede Oblater i Lommen, vovede Betjentene at røgte deres Dont. Vel raabte Guadalaxara uden Dpher: "For Guds Skyld frie mig! Jeg er ikke Fanden, jeg er Pedellen Guadalaxara!" Men al hans Raaben og Skrigen var forgjæves, man rettede sig ene efter den givne Befaling og Hesten blev, under et talrigt Følge, bragt paa Inquisitionssalen. Her ventede de hellige Fædre, med deres Hjelpere og Hjelperes Hjelpere, allerede paa dens Ankomst.

Man modtog den med ave Maria, Pater noster og: Far ud, du urene Mand, uden at denne vilde vige. Man brugte andre Besværgelsesformler, men forgjæves; man forelagde den Dnde flere Spørgsmaal, men alle bleve besvarede med: "D! hjælp mig! jeg er ikke den Dnde, jeg er Pædellen Guadaluza" At dette kunde være sandt, faldt naturligviis ingen ind at troe; desuden kjendte man jo nok den Dndes List og Kneb. Man maatte altsaa gribe til andre Midler, for at faae Manden til at bekjende, hvem han var. Man bragte den, med sin hele Mondering paa, paa Pinebænken. Et stærk Toug blev bunden om Skroget og heftig trukken til. Dette syntes at ville hjælpe. Manden begyndte at give sig og man fattede Haab om, at den snart vilde give sig tabt. De hellige Fædre befalede endnu en tredie Gang at trække Snoren dygtig til. Dette skete, og med en saadan Iver, at Garnet brast, hvormed Hestens Bug var spet sammen, og den Dnde faldt, som Guadaluza halv død paa Gulvet. Man loe ad denne snorrige Feiltagelse. Guadaluza tilgav Studenterne og svor paa aldrig

mere at ville gjøre dem Fortræd. Om Inquisitorerne, som levende havde villet radebrække ham, talte han intet. Fjorten Dage derefter laae han i Graven.

B e h r m a n n,
Cancellieraad og Archivarius.

Commissionen, som bestyrer Borgervennens Udgivelse, forsamles Søndagen den 19 Mai, hvor Hr. Professor Nyerup meddeler sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 21.

Løverdagen den 25 Mai 1822.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

T a l e

ved Høitideligheden for de Wassmannske

Søndagsskoler, den 16de Mai 1822

af A. K. Holm.

Hæderlige Forsamling!

Fædrenelandets, Haandværkstandens, Ungdommens Benner!

De Skoler, hvis Stiftelsesdag vi nu helligholde, vide vi ere oprettede til Gavn for den Ungdom, som er bestemt til at dannes til den hæderlige Haandværksstand i Borgersamfundet. Det var Agtelse og Kjerlighed for denne Stand, christelig Omforg for dens Liv og Trang, der lagde Grunden til disse Skoler og har under mange Besværlig-

ligheder og uheldige Tidsomstændigheder vedlige- holdt dem i saa mange Aar. Det er en Fæst for Haandværksstanden og dens Ungdom, vi holde, det er et Bid, Sbyrd om ustrømtet Fædrenelands- Kjerlighed, vi aflægge, da vi saaledes her for- samles for at yttre vor Agt og Velvillie for en Borgerklasse, der, formedelst sin Stilling, Daad og sin Indflydelse paa det Hele, fortjener al den Opmærksomhed, al den Velvillie, al det Brodersind, man kan vise den. Det bør da Den, som vil være Ordferer ved en saadan Fæst, at overveie, hvorledes hans Ord kunne bevare Hen- gigheden for den Stand, og opmuntre især dens unge Medlemmer til alt mere og mere at være den værdige. Enhver forstandig og retsindig, der tænker paa den Kundskab, det Bid, den An- strængelse, den utrættede, vedholdende Flid og Dvælse, den uangehaande Opofrelse og Selvfor- nægtelse, som er her uforbigjengelig fornøden, den uberegnelige, uoverseelige Indflydelse paa hele Livets Nødtørst, Bequemlighed og Nydelse, og paa hele Samsfundets Vel, denne Stand maa have; Den, som foreskilder sig, hvor ublid- dens Lod, hvor tornefuld dens Bane ofte er fra Begyndelsen til Enden, med hvormange Hin-

dringer og Trængsler den maa kjempe, han kan ikke nægte den sin inderlige Deeltagelse, han maa føle, at det er Pligt at skjonne paa dens Værd, at lette dens Byrder, og opmuntre den paa den ofte trange Vei, den betræder. Der er saa mangen Mand i Borgersamfundets forskjellige Stillinger, der har sit større eller mindre Grinde at udrette, som udfordrer visse bestemte Timer, men alligevel giver ham rundelig Tid til Ro, til Bedrøvelsel, til at sysselsætte sig efter eget Lykke. Saaledes forholder det sig ei med den talrigste Klasse, der skal nære sig med sine Hænders Arbeide. For den er som oftest hele Livet Uro og Møie, Arbeidstimerne saa mange, Fritimerne saa faa. Der maa Dagens Byrde og Hede bæres, og med Længsel seer Arbeideren Aftenens Komme, for at udhvile de trætte Lemmer i saa Timer, at Arbeidet ved Morgenens Frembrud atter kan begynde. Der er saa mangen Mand, som for sin Virksomhed i Statens Tjeneste har sin bestemte Løn, paa hvilken han kan gjøre Regning, og er den ringe, stiger den til en høiere, er han tro over lidet, da vorder han sat over mere, og ere Tiderne trykkende, da letter den kjerlige Regent hans Byrde. Haandværksmanden faaer kun Betaling

for sit Arbeide, og ofte maa han være glad, om han faaer den i rette Tid, eller om man ei med noieregnende Strengthed afforter ham sin knappe Løn; og ofte staaer han den ganske Dag ledig, og Ingen leier ham, ofte har han Forraad af Arbeide, og Ingen kjøber det, ofte seer han sit Bærk tilsidetat ubilligen for det, som sniges ind fra fremmede Lande, ofte maa han græmme sig over at den dristige paatrængende Ublænding foretrækkes ham, ofte see sig forbigaaet, som var han ikke værdig Mesterens Navn. Der er mangen Mand, som arbeider, vover og lægger Planer, og han vinder, fordi han vover, hans Planer lykkes, hans Arbeide lønnes rigelig, og Velstand strømmer til Huset, og han frygter ei for et Tab eller den kommende Alderdom, eller for den talrige Børnesflok, han har at forsørge. Hvor saare sjelden vorder Haandværksmanden rig, hvor saare sjelden har han mere end det daglige Brød, hvor sjelden kan han lægge store Planer eller tilvende sig ved gunstige Omstændigheder anseelige Fordele? med hvormange Medarbeidere maa han kappes, hvor mange Hænder gribe efter enhver Vinding, han attraaer? Derfor er det enhver god Borgers Pligt at holde den gavnlige, med

faa mange Besværigheder kjempende Haandværks-
 stand i Hæder og Ære, at skjønne paa dens
 Flid, at opmuntre dens Virksomhed, ei at tage
 Brødet fra sine Egne og give det til Fremmede,
 ei af Lune, af Forfængelighed, af Lyst til Glim-
 mer og Overdaad at indføre i Landet ei allene
 alskøns undværlige Ting, men selv det, Landets
 Borgere kunne frembringe ligesaa godt og for-
 svarligt. Thi der ere tvende Stænder i Sam-
 fundet, paa hvilke Fædrelandets Sikkerhed og
 Belfærd især beroer. Det er Agerdyrkerens og
 Haandværkerens. Ere der i disse Stænder en
 stor Mængde sunde, duelige, driftige Menneſker,
 som kunne og ville arbeide, men som ei kunne
 blive satte i Virksomhed, som kunne og ville virke
 og gavne, men ei ved deres sure Svæd faae det
 tørre Brød — o! da er Fædrelandet i Fare, da
 vakler dets fasteste Grundpiller, da er dets rigeste
 Hjæpekilder tilstoppede; da faaer Staten en
 Sværm af Bettlere, den ei kan forløse, og en
 Mængde Forbrydere, den ei kan standse, da har
 Retfærd og Sædelighed og Religion og Borger-
 held faaet et Saar, som seent og maaskee aldrig
 kan læges. Du, som Alherren, der uddeler sine
 Gaver efter sin urandsfagelige Villie, gav Rigdom,

Evne, Middel til at gjøre vel, til at blive rig
 i gode Gjerninger, til at give, til at mædele,
 til at lægge en god Grundvold til det tilkommende
 Gode, at Du kan arve det evige Liv — følg
 Dit høie Kald — hold Dig ikke steds alleene til,
 de Planer, der kunne forøge Din Formue; vov
 Noget, opofre Noget for den værdige, den træn-
 gende Deel af Dine Brødre. Vedligeholder Du
 een Fabrik, hvorved mange Menneſker fries fra
 Hunger i trykkende Tider, understøtter Du et
 eneste Værksted, saa at en drivtig Huusfader har
 Brød for sig og sine, da har Du gavnet, fremfor
 om Du brammede med Udlændingernes sjældne
 Pragtværker; — og naar Du gaaer did hen, hvor
 Dine Skatte ei følge Dig, da skulle de, Du har
 frelst fra Armod, Forbrydelse og Skjendsel, vel-
 signe Dit Minde, og deres Taarer og deres Bøn
 skulle give dig Naade for hans Throne, der sagde:
 Jeg var hungrig, og J gav mig at æde. Eller
 kan Du, hvis Stemme høres, naar det gjelder
 Statens de store Anliggender, kan Du ved Din
 vældige Indflydelse tale et Ord i rette Tid for
 Haandværksstanden, kan du, som dens og Fæ-
 drenelandets oprigtige Ven, som Sandhedens fri-
 modige og r. delige Talsmand, tale forstandige,

fyndige, djerve Ord til dens Bedste, at Byrderne
 lettes, at nye Næringsveie aabnes, at Glib og
 Arbeide opmuntres, at alle lave fædrelandst-
 fiendste Planer forstyrres, at sand ædelt Borger-
 sind vækkes, næres, haandhæves, da bruger Du
 Din Magt værdigen, da er Din Rang Dig til
 sand Ære, da skal Du have det, Magt og Stand
 ei kan give, Din Samvittigheds Fred og Dine
 Brodres Belsignelse, og naar Du gaaer didhen,
 hvor der ikke er Persons Anseelse, da skal Herren
 forbarme sig over Dig, fordi Du forbarmede Dig
 over den Ringe. Men skal Haandværksstanden
 hævede sin Ret til Hæder i Borgersamfundet,
 skal den opfylde sin Hensigt, skal den vise sig
 som brugbar og gavnlig, skal den gennemgaae
 de Trængsler, Lidenne medføre, bestaae den
 Prove med Ære og vorde luttret ved Trængs-
 lerne, da maa den selv vide, hvad der tjener
 til dens Fred, hvad der beforder dens Værdig-
 hed og bidrager til Opfyldelsen af dens Bestem-
 melse; da maa den forsage al Dorstthed, al
 Bedhængenhed ved Fordomme, Vane og Ved-
 tægter, al indskrænkende Laugsaaend, og tillige
 al daarlig Lyft til tom Forsængelighed, til utidig
 Glimmer, til at tage Deel i den store Verdens

Udspreddelse, da maa den ikke ville gjælde ved noget andet, end ved sit rette eiendommelige Værd, ikke ansee noget andet Navn saa agtbart, saa betydningsfuldt, som Mesterens ærefulde Navn; thi det det er det, ingen Tyrste kan give, ingen Rang kan erstatte, det maa kjøbes ved Duelighed, det maa bevares ved trofast Virksomhed. Vi kunne ikke andet, end glæde os ved i mange Maader at have erfaret Standens Fremstræben til det Bedre. Der er iblandt os flere Haandværker, som i den senere Tid have gjort udmærkede Fremskridt, og ladet os see Arbeider, der staae ved Eiden af de bedste fra fremmede Lande, og som selv vedeyfares Ret uden for Riget. Der er lagt en forstandig Plan til Haandværkstandens Forædling, kyndige og retskafne Mænd vedblive stadigen ufortrøden at fuldfore. Der er sørget for at vække og bevare den Tillid for Standen, at Mænd af de høiere Borgerclasser ikke vægre sig ved at sætte deres Sønner i Lære hos Haandværkere. Lysten til Tegnekunsten, der er saa aldeles uundværlig for denne Stand, hvorved den skal lære at arbejde efter Regel, og danne sig efter de bedste Mynstere, er mere udbredt, og Haandværks-

manden begynder alt mere at tænke paa, hvorledes mangen Videnskab kan opklare hans Dine, og udbrede et nyt Lys over hans Bane. Og vi kunne ikke undlade, som et Vidnesbyrd om Stændens Følelse af sit Værd, at anføre den Opmærksomhed, den Velvillie, saa mange agtværdige Mestere vise for vore Søndagskoler, ei allene ved at betro os deres Lærlinge, men ved at understøtte vor Stiftelse, tage Deel i Opsyn og Bestyrelse, og være dens Talsmænd hos velværdige Medborgere. Og nu da, I unge Mennesker! der ere traadte ind i denne Stand, og ville i den danne Eder til at være duelige, gavnlige, hæderlige Borgere i Samfundet, I begynde Eders Bane paa en Tid, da det synes, som om Udsigterne ikke vare de blideste, men naar I agte paa, hvorledes man bærer Omhu for Eders Oplysning og Dannelse, hvorledes man omgaaes i det Hele med Eder, da skulle I vide, at I have store Fortrin fremfor Eders Forgjængere i de forbigangne Dage, og at Eders Læreaar ere blidere end deres. Føler Eders Forpligtelse, og gjører Eder et rigtigt Begreb om, hvad Eders Stand fordrer af Eder. I opofre Eder til et Kald, hvor der ikke venter Eder Magelighed og

gode Dage, Næring og Ophold uden Arbeide, Velstand uden Umage, eller Leilighed til at tage Deel i Livets Udspreddelser og Fornøielser. Der venter Eder et Kald, hvor I ikke skulle tænke paa at glimre, at ansees af Menneſker, at høste, hvor I ikke har ſaaet, at ſamle, hvor I ikke har adſpredt, at komme let til Binding, eller hæve Eder over andre. Nei! mine unge Venner! jeg vil ikke følge det for Eder, I gaae ind paa en Bane, hvor Arbeide og Anſtrængelse og Nøisommelighed venter Eder, hvor I maa lære at være ſtandhaftige og taalmodige, lære at ſavne, at undvære, at opofre ſaa meget, hvor Eders Liv maa henſvinde i en vis Gensformighed, afſondret fra Verdens vilde Tummel, helliget Pligt og Daad, indviet til Tarvelighed og til Nøisommelighed. Men frygter ikke, ſom om den Bane ſkulde kun være beplantet med Tørne, ſom om ingen Blomſt ſkulde paa den fremſpire for Eder. Vandre I den med redelig Villie, i en god Henſigt, med oprigtig Gavnelyſt, med Tillid til Gud, med Kjærlighed til Retfærdighed og Dyd, med Haab om en bedre Evighed, ſaa ſkal Livet ikke være uden Fryd og Held for Eder. I ſkulle arbeide, og ſee Frugt af Eders Arbeide, I ſkulle

vinde Fortrolighed, Agtelse, Tillid hos Eders Medborgere, I skulle vide, at I æde Eders eget Brød, og ere Ingen til Byrde, og have vel skundom Noget at meddele den Trængende, I skulle ved Glid, ved Nøisomhed, ved Tarvelighed fries for mange Fristelser og Laster og bevare Sundhed paa Ejet og Legeme. I skulle uden Nag tænke paa de sundne Dage, og uden Frygt see de kommende imøde. Og naar I vorde trætte og længes efter Hvile, naar Aftenen kommer efter den modige Dag, da skal Eders Af- fkeedstund vorde rolig, og Samvittighedens Stemme skal tilraabe Eder den Trost: Jeg har stræbt at være en god Borger. Saa ville I da, for at naae dette uskatterlige Held, fra Eders første Læreaar af og fremdeles danne Eder til Eders Kald og Bestemmelse, og erhverve Eder al den Kundskab, Duellighed og Færdighed, Eder er mulig, men tillige minde Eder om, at Kund- skab og Duellighed intet udretter, naar den ei er forenet med en retskaffen ædel christelig Tænke- maade og Wandel. I Eders Stand staaer den Døgne tilbage, og den Uduelige vorder tilsidefat, men den Duelligste, der lader sine Lyster herske over sig, vorder med det bedste Anlæg, med den

heldigste Dannelse ubrugbar og uheldig. Besynder derfor vel — og holder Eder til Gud og hans Ord, da skulle I ende vel. Vore Ønsker, vore Bønner ledsage Eder.

*

*

*

Et Aar er atter henvunden. Et Aar have vi atter arbeidet for Eder, og aabnet Eder Udgang til Kundskaber, der siden i Eders Kreds ville være Eder saa uundværlige. Vort Arbeide har ikke været frugtesløst. Leiligheden til Kundskab er bleven vel benyttet og mange have gjort megen Fremgang. Iblandt dem, som ved de holdte Prøver ere befundne værdige til de bedste Vidnesbyrd, tilkjendtes Præmie og Roes følgende:

(Her uddeelttes Præmierne.)

Lader dette mine Venner! være Eder et Vidnesbyrd om Selskabets Tilfredshed med Eders Lærvillighed, og en Opmuntring til at svare til de Forventninger, I have opvaakt. Gaaer stedse frem i Kundskab og Duellighed, det er og bliver

stedse Held og Hæder. Forener hermed et ærligt Hjerter, et gudfrygtigt Sindelag, en retskaffen Opførsel, da vil Eders Hæder ikke svinde, da vil Tillid ikke vige fra Eder. Gaaer bort i Fred, Herrens Naade ledsage Eder paa alle Eders Veie. — J, som ikke har modtaget denne Udmærkelse, enten fordi J endnu ikke have været saalænge hos os, at J kunne fortjene den, eller fordi J endnu ikke af forskjellige Aarsager have gjort den Fremgang, stræber frem, som de Lærvilligste af Eders Brødre, og vi ville glæde os over at kunne opmuntre Eders Bestræbelser. Bruger den kostbare Ungdoms Tid, den svinder saa hastigen, bruger den, og det vil fryde Eder i Eders Alderdom.

*

*

*

Vore Skoler have atter bestaaet et Aar, ved vor hulde Landsfaders, ved vore elskede Medborgeres Kjærlighed. Hver disse Skolers Velgjører, Talsmand, Børge, Lærer modtage vor inderlige Tak, og lønnes med den Bevidsthed, at have virket for en god Sags Fremme. De det Kongelige Kapels Medlemmer, de Tonkunstens æbte

Beninder og Benner, som atter saa velvilligen have bidraget til at forskjønne denne vor Høitidelighed, aflægge vi vor skyldigste ærbødigste Taksigelse. Alle, som ved deres Nærværelse i Dag have viist os deres Opmærksomhed og Deeltagelse, bevidne vi vor Erkjendtlighed. — Med Overbevisning om at vor Gjerning er god og vor Hensigt er reen, med Taknemmelighed for hvert Beviis paa Forsynets Baretægt og Brødres Godhed gaae vi tillidsfulde den uvisse Fremtid imøde. Vor Gjerning vil Du, vor Fader i det Høie, velsigne! Vort Værk vil Du opholde! Velsign Kongen og hans Huus, hans Land og Rige, velsign Kirken og Skolen!

2	erholdt	1ste	Præmie	—	Selskabets	større	Medaille	forgyldt.
5	—	2den	—	—	Selskabets	større	Medaille.	
18	—	3die	—	—	Selskabets	mindre	Medaille.	

af de 39, som tilkjendtes udmærket Noes, fik

27 Selskabets Sangbog,

3 Exemplarer af Fædrenelands Catechismus af
Biskop Boisen,

9 Ussings Lærebog i Tegning.

Læringsen Johan Henrik Flitner, som i
Tegneskolen havde modtaget alle de Præmier,
som gives, blev tilkjendt fortrinlig Noes. 63 Lær-
linge bleve tilkjendte Noes.

I Skolernes fuldbendte 22de Aar ere blevne
underviiste:

2 Haandværksmestere,

23 — — — Evende,

422 — — — Drengene,

7 uden for Haandværksstanden.

Siden Skolernes Oprettelse den 4 Mai 1800 ere
derudi underviste:

48 Haandværksmestere,

701 — — — Evende,

4615 — — — Drengene,

208 uden for Haandværksstanden,

72 i den i Forbedringshuset oprettede,
men i Aaret 1817 afbrændte Skole.

Underviisnings Gjenstande have været: Skjøn-
skrivning, Rettskrivning, Regning, Architectur,
Ornament og Frihaandstegning, samt Fædrenes
landshistorie og Geographie.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 22.

Løverdagen den 1 Juni 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

De forvandlede Slots haver

eller

Kangstriden imellem de fire konge-
gelige Haver ved Slottene Frideriks-
borg, Rosenborg, Fredensborg og
Frideriksberg.

I n d l e d n i n g.

Det er omtrent et Hundrede Aar siden, da en vis Hr. Hoe von Hoenege, formodentlig en Sachser, udgav en tydsk Serenade, der gik ud paa at skildre en Kangstrid imellem de ovennævnte kongelige Lysflotte. Han omtaler ethvert Slots Fortrin og Herligheder, og viser den Pragt og Ynde, som Natur og Kunst, Beliggenhed og Kongegunst, havde beskjæret ethvert især. Han vejer og sammenligner disse respective Fortrin indbyrdes imod hinanden, for at tilvejebringe det Resultat, hvilket af dem alle fire Navn af det allerypperste medrette kunde tilkomme.

Bogen hedder: *Das um den Rang wegen der Schönheit und des Vorzugs streitende Friedensburg, Friederichsberg, Friederichsburg und Rosenburg*, og er halvtredie Ark i Qvart, trykt i Kjøbenhavn hos J. G. Høpfner 1726.

Forf. lader Friederiksberg gjøre sig til af sit Navn, som er Kongens, af sin Beliggenhed med den herlige Udsigt over Mark og Strand, af sin skjøne Have, og det der indrattede seeværdige Menagerie.

Friederichsberg brammer med, at det saavel i Pragt som i Velde langt overgaaer de andre, at dets Kirke i Henseende til Kostbarhed er mageløs, og at ingen Fremmed kommer her til Landet, at han jo beseer Danmarks største Prydelse. Forf. lægger til, at de Kostbarheder, det har mistet (i Krigen 1659, da Carl Gustav var her i Landet) langt overgaae dem, som nogensinde ere blevne tildele alle de tre andre tilhobe. Det tiltaler sine Søstre, de andre Slotte, i følgende Arie:

Ich scheine Euch zwar alt,

Und bin doch schön gestalt;

Mein Alter macht mich schön.

Wil mir an Schönheit was abgehn,

Hat mich mein König so geschmückt,

Daß ich sein hohes Haus entzückt,

Da meines Schmuckes Kostbarkeit

Euch andern auch den Rang abstreift.

Rosenborg berømmer sig af sin sikke Beliggenhed inden Stadens Volde, af sit fortræffelige Drangerie og af de der opbevarede kongelige Regalier. Det udbryder i en Arie, saaledes:

Schwerdt, Apfel, Scepter, Kronen —
 Der Majestäten Heiligthum —
 Bewahr' ich stets zu meinen Ruhm.
 Kein König kan zum Thronen
 Der zweyen Reiche sich erheben,
 Eh' ich den Reichschmuck ihm gegeben.

Det forstaaer sig selv, at da Serenaden var bestemt til at opføres paa Fredensborg hvor Kongen og Hoffet da opholdt sig, saa har Digteren gjort sig Umage for, at vise, at dette Slot tilkom den højeste Rang. Til sidst lader han Apollo, som Boldgiftsmand i denne Beddestrid, affige den endelige Dom. Heraf hidsættes Begyndelsen:

Unnützer Zand und leerer Streit,
 Der Keinem nicht mehr Glück, als er besitzt, verleih!
 Einjeder kan sich ja mit den Vorzügen,
 So ihm sein König gönnt, vergnügen.
 Er ist der König von Euch allen,
 Drum muß Euch ja gefallen,
 Wenn er Euch alle liebt,
 Und bald dem einen, bald dem andern, Vorzug giebt.

Det er saa nær et Seculum forløbet, siden denne Serenade om Rangstriden mellem disse kongelige Slotte musikalsk skulde opføres paa Fredens-

borg. Det vilde nu være ganske interessant at see fremstillet, hvorledes den alt fortærende Tid har tilintetgjort de Fortrin, hvorpaa et eller andet af bemeldte Slotte især grunder sin Naastand om Forrangen, som, hvilke Forfijninger en renere Smag og kongelig Gavnildhed fra Frederik den 4de af og til Frederik den 6te, har tildelt et Slot fremfor det andet. At udføre dette Hverv i det Hele, derpaa vil den som skriver disse Linier, ikke indlade sig. Han agter blot at samle nogle Notitser som Bidrag til de ved Slottene beliggende Havers Historie. Haverne udgjøre jo altid et vigtigt Parti af hvad der udkræves til et Lysflot ialmindelighed, naar det er som det bør være, hvor meget mere naar det er en Konges Sommeropholdsted.

Det er, som sagt, Havernes, fra Tid til anden, forringede eller forøgede Værd, og sammes Fortrins vevelfe Stigen og Falden vi henvende vor Opmærksomhed paa. Og det er intet ringe Æmne, da Haverne i det angivne Tidrum vare langt flere og betydeligere Omstiftelser underkastede end Slottene i og for sig selv.

Ved den forehavende Udsigt over disse Havers Etiebne synes det naturligt at begynde med den Frederiksborgske, som den ældste, og at gaae derfra til Fredensborg. Naar vi da ere bleve færdige med disse udenbyes Slotshavers Beskuelse,

begive vi os til Hovedstaden, for at lade den Rosenborgske og siden endelig den Frederiksborgske passere vor Mønstring.

I s t e C a p i t e l.

Haven ved Frederiksborg.

Saa gammel den er, saa Lidet er der at sige om den. Den har heller ingensinde spillet en Rolle blandt de kongelige haver. Det pragtfulde gothiske Slot, som i Europa søger sin Lige, har den fast utrolige Mængde af Kostbarheder af alle Arter at fremvise, at det aldrig kan falde den forbausede Beskuer af disse Herligheder ind, at erkjendige sig om Havens Beskaffenhed.

De Efterretninger man, fra de ældste Tider af, har om Frederiksborg Have, beløbe sig omtrent til følgende:

I den 1646 af Slotsforvalteren J. A. Berg i Dvart udgivne Beschreibung des weitberühmten königlichen Hauses Friederiksburg, forekommer (paa 2det Blad i Arket C) følgende Underretning om Haven: "Die Bierden dieses Hauses sind die herliche schöne Gärten, als der Lustgarte, darin allerhänd wohlriechende Blumen, sonderliche Gewächse, und Früchte. — — — Zum andern, der Rücken-

garte; drittens, die beyden Thiergarten, darinnen Hirsche, Rehe, Damthiere, Caninchen, und dergleichen, häufig sich aufhalten."

Saa Aar efter (1653) udkom paa 7 Blade i Qvart: *La Solitude royale ou Description de Friedericsbourg*, en vers, par le Sieur Blondel. Her omtales, blandt Stedets Herligheder, ganske kortelig "ces rangs d'arbres que Pomona a plantes" og "ces terrasses, fertiles en contentements, avec leurs divers ornements."

I *Resens Atlas*, som haves i Manuscript i det kongelige Bibliothek, forekommr Aftegning af Frideriksborg og dens Omgivelser, saaledes som de vare 1663. Her antydes paa Tegningen nogle faa Blomsterquarterer, som Partier af en Lusthave. Forresten seer man den tykke Skov, med sine særskilte Benævnelser for visse Afdelinger, som f. Ex. den store Dyrehave, og den lille Dyrehave, hvilke nuomstunder bruges til Stutteri.

I det 18de Aarhundrede var det især de tvende Konger Friderik IV og Christian VI, som gjorde sig fortjente af denne Haves Forffjonnelse. Thura i den 1749 udkomne 2den Deel af *Danske Vitruvius* meddeler derom følgende Underretning: Den kongelige Lusthave er af Friderik IV sat i den Stand, hvori den nu er. Man finder der mange

yndige Gange, herlige Terrasser, smukke Lyst-
 kvarterer, og prægtigt Vandfald midt i Haven.
 Paa den yderste Ende af Haven har Kong Christian
 den VI i Aarene 1745 — 46 ladet opføre et rum-
 meligt Havehuus, hvori det kongelige Hershabs ad-
 skillige Gange om Sommeren har taget Natteleje.

Den Efterretning, som Pontoppidan 1764 har
 indført i Danske Atlas, denne Have angaaende,
 grunder sig alene paa det anførte Sted hos Thura.
 Eiden den Tid har saa godt som Ingen taget syn-
 derlig Notits af Haven. Enhver Rejsende bliver
 fuldkommen tilfredsstillet ved Beskuelsen af selve
 Slottets uvurderlige Kostbarheder.

I Kjøbenhavns Skilderie No. 57 for
 1807 omtaler Hr. Soldin Haven, saaledes: "Den
 nyere engelske Smag er endnu ikke bleven indført
 her. Alting har beholdt sin gamle og stive, men
 tillige ærværdige og til Bygningen saa ganske pas-
 sende Form. Snorlige Alleer, med Buxbom paa
 begge Sider, stive Rabatter og Blomsterbede,
 Træer udskaarne i alle Slags Figurer, findes her
 i Mængde; ja det Konstige, eller rettere Konstlede,
 var endog drevet saavidt, at man i gamle Dage
 fandt her den kongelige Chifre med Krone over af
 Græs og Buxbom. Friderik den fjerde har
 især anvendt meget paa denne Haves Forfjøn-
 nelse."

Nu har Referenten forresten kun at tilføie:
 a) den Efterretning, at, ifølge hvad han har hørt,
 bliver Haven af Bedkommende holdt i meget god
 Stand, og afgiver for Frederiksborg Byes Ind-
 vaanere en meget behagelig Spadseregang; b) nogle
 Stropher af Frimanns dejlige Digt Frederiks-
 borgs Egn. Saaledes besang han Haven i Maret
 1783:

Langs opad hæver sig paa grønne Trappetrin
 Et, du o Plantekunst! af dine Mesterstykker,
 Hvor majestætisk Ro og Taushed byder ind,
 Og Orden, Valg, og Kunst, og Alt henrykker.

Tidt gaaer jeg ensom her den blide Aftenstund
 I disse Hvelvinger og under disse Tage
 Af Vindens grønne Løb, mens Maanen cirkelrund
 Nu smiler ind, nu langsom gaaer tilbage.

Her stemmer du din Sang, o søde Nattergal!
 Hvo hører dig ei taus — o fødte Sangerinde,
 Lær mig — jeg synger og — dit rene Tonesald,
 Indgyd min Sang din Harmoni, din Ynde!

Og naar fra Jægershøj Baldhornets Tvillingepar
 Istemme, som er vant, og taus Omkredsen hører,
 Hvor morsomt lyder da det langsomgibne Svar,
 Som Echo hid fra Borgens Mure fører.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 23.

Løverdagen den 8 Juni 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

De forvandlede Slotshaver

2det Capitel

om

Haven ved Fredensborg.

Vi saae af Høe von Hoenegges Serenade, at Kong Friderik IV. havde fattet en særdeles Indsigt for dette Slot, han selv havde opbyggt, og hvis Beliggenhed var saa dejlig, at et skønnere Sommeropholdssted ikke kan gives i Sjælland.

Denne Indsigt gik i Arv til hans Efterkommere, af hvilke ogsaa 3 Konger i Række, i adskillige Aar af deres Regjeringstid, jævnlig tilbragde Sommeren her.

Hoffets saa idelige og vedvarende Ophold paa dette Slot under trende Generationer, gav Anledning til Havens successive større og større Forskjønnelse, og fremlokkede fra Tid til Tid de Undigheder, hvorpaa Naturen her er saa saare rig. Følgen var, at der vidt og bredt gik Ry af Fredensborg Have som en af de seeværdigste i Norden.

Det mangler da heller ikke paa, at der over disse Haveanlæg gives udførlige Beskrivelser, af hvilke vi her anføre nogle saaledes som de efter Tidsordenen følge paa hinanden.

Afbildningen af Haven sees paa Slottets Grundtegning i den 1749 udkomne 2den Tome af Thuras Vitruvius, Tab. XXII. Her lyder Texten saaledes: Haven i sig selv er ikke ret stor, men derimod meget artig og net, og med mange smukke Billeder, Vaser, og deslige Havesmykkelser, udpyntet. Den tykke Skov, som formedelst sin zirlige Indretning med Spadseregange, Lysthuse, med Grønt bevoxne Cabinetter, og deslige sær yndige Retraiter, snarere fortjener Navn af en Have end af en Skov, omringer Lysthaven paa alle Sider.

Noget efter det 18de Seculi Midte begynder en ny Periode i Havens Historie. Det seer man af den 1764 udkomne 2den Tome af Pontoppidans danske Atlas, hvor det Side 266 heder som følger: "Den kongelige Slotshave lader sig, paa nærværende Tid, ikke vel beskrive, da den nu ganske forandres, og anlægges paa ny efter det Forslag, som dertil er gjort af den kongl. Bygmester Jardin, paa hvis Forestillelse ogsaa er anlagt en ny og stor Plantage af nogle parallel løbende Alleer igjennem Coupplene ned til den ferske Sø, saa at Slottet paa den Side faaer en aabnere og friere Udsigt. Skoven selv, som ellers omringer Slottet, er at ansee for en stor Lusthave, da den baade paa langs og tværs gjennemskjæres af mange Alleer og Spadseregange, her og der besatte med Bænke saasom Hvilesteder. Ved den Slags Prydelse, som Konsten allene kan tilvejebringe, udi Baser, Statuer, Postamenter, og deslige Arbejde af Marmor og Sandsteen, er, i indværende saavel som næstforegaaende Aar, sket stor Forandring, ved Invention og Flid af vor berømmelige Wiedewelt, Professor paa det kongelige Maler- og Billedhugger-Academie, hvilken ved denne og

flere Lejligheder viser sig som vort Lands og vor Tids Praxiteles. Af hannem haver jeg, saasom selv lidet kyndig i de Materier, udbedet efterfølgende Beretning om det her forfærdigede Konstarbejde.’

Denne Beretning synes det ikke gjøres nødvendig at indføre her. Deels findes disse wiedeweltſke Arbejder omſtændelig beſkrevne i adſkillige nyere Bøger, ſom vi ſtrax komme til at nævne; og deels har man dem raderet i Kobber i de af J. G. Bradt 1768 i Folio udgivne Monumenta Fredensburgica. (jævnf. den lahdenyerupſke Biographie af Wiedewelt S. 14—17.)

De wiedeweltſke Monumenter ere anbragte hiſt og her i Haven, i paſſende Afſtand fra hinanden. Derimod har man i en Kreds i Haven, i den ſaakaldte Normandsdal en Samling af Statuer af Sandſteen, forfærdigede af den kongl. Hof-Billed- og Stenhugger J. G. Grund. De foreſtille lutter norſke Nationaldragter fra Norges Lands forſkjellige Egne, og ethvert Billede er, med Poſtamentet, 3½ Alen højt. De bleve ſtukne i Kobber af A. Heckel, og udkom under Titel af: Afbildning af Normands-

dalen i den kongelige Lysthauge ved Fredensborg. Kjøbenhavn 1773. i Folio.

I Dedicationen til Dronning Juliane Marie siger Udgiveren, Grund, at Kong Frederik den femte selv var Ophavsmand til dette Anlæg, og ofte ved sin Nærværelse drev paa Arbejdets Fremme-

Hirschfeldt i sin Gartentheorie kalder denne Normandsdal en af de interessanteste Scener i Parken. Det er — siger han — en vigtig Nationalgruppe; thi Statuerne forestille Inbyggerne af begge Kjon fra alle Stifter og Bøigder i Norge i deres forskjellige Dragter, Eysler, og Lidsfordriv. Man seer her Agerdyrkere og Bergfolk, Fiskere, Jægere, Sømænd, Spillemand, Dansere, Friere, Brude, Husmødre, med samt deres Verktøj og deres Stads. Allerede Indtrædelsen indbyder til Glæde. Man seer to dansende Figurer, og derhos to Musikantere, en med Fiolin og en med en Tromme. Det hvide Stjær af de mange Statuer imellem det lysgronne Græs og Lindetræerne gjør en fortræffelig Virkning, især just naar man træder derind. Anlægget har Nyhed og Mangfoldighed, og forener Sandhed med Nationalinteresse. Dalen ligger ensom og indsluttet, og er dog saa

felskabeliglig. Man gaaer fra en Person til den anden, det bæres en for som om man indlod sig i Samtale med ham, spurgte ham, hvorfra han kommer, hvem han er, hvad han hjemme tager sig for, hvad det er for et Nedskab eller for Pynt; man læser Indskriften paa Postementet, som viser fra hvilken Provinds i Norge han er, o. s. v.

Dette er taget af Hirschfelds 1780 udkomne Theorie des Gartenkunst's 3ter Band, hvor Forfatteren beskriver Haven med en saadan Bidtøftighed, at han dermed fyldte hele 13 store Kvartblade, S. 171 — 96.

Man har medfoje badlet den væmmelige Emigren, hvormed han udskjæumede sit ellers saa smukke Materi. Til Prove paa hans Maneer hidfættes her nogle Linier af Begyndelsen. "Hier — paa Støttet Fredensborg — ruh:de Friedrich der sünfte in den unvergeslichen Jahren seiner glücklichen Regierung, und machte dieses Lustschloß zur gewöhnlichen Sommerwohnung des königlichen Haus. s. Seine sanfte Seele ergözte sich hier an den Freuden der Natur und an dem höchsten Glücke eines Königs, den süßen Empfindungen, die ihm die reinste Liebe seiner Völker

erregte. Ihm, der tausend nützliche Anstalten aufleben, und alle Künste seines Vaterlands blühen lies, ihm verdankt der Garten seine Erweiterungen und Verschönerungen. Noch scheint sein Geist, wenn Seine Königin hier wandelt, in heiliger Stille über diese ehrwürdige Eichen zu schweben, die Er liebte, die Seine Juliana liebt. Sie wohnt hier gerne, und gerne wohnt der Friede und die Glüseligkeit bey Ihr. An jedem Tage erfreut Sie diese reizenden Spaziergänge mit Blicken, die alles um Sie hier erheitern, und mit einem Geschmack, welcher der Güte Ihres Herzens gleicht, fährt Sie fort, die Natur mit neuen Verschönerungen zu beleben, die noch in den weitläuftigen Revieren dieses Parks Raum haben.

Det bemeldte Tidspunkt, da Haven, ifølge Hirschfeldts Beskrivelse, stod i sin fejreste Flor, har tvende Digtere, en dansk og en norsk, søgt at uale Normandsdalen. Den danske var Sigvard Lyche, hvis Poem En dansk Mandes Sang i Nordmandsdalen, mangler æsthetisk Værd (see Lærde Eft. 1783 No. 15). Den norske derimod var Claus Friman, som efter Rahbeks Udtryk, i Lærde Eft. 1786 S. 29,

Kidrer sin Gjenstand med ædel norsk Barme.
Han synger saaledes:

Nys fandt mit Die der — hvor kjær et Syn for mig! —
En Konstberedet Dal af helligt Løv befygget,
En Dal! — nej — syntes mig, et Landskab aabned sig,
Et Folk stod frem, tæt Kredsen stod bebygget.

Jeg kjendte Norges Folk — jeg nævned dem ved
Navn,
Dg fuld af al den Ild, som Indfødskaand op-
flammer,
Jeg denne Hilsen gav: Held hvile paa den Stavn,
Fra hvilken du, min hjække Landsmand! stammer!

Sku, Norge! sagde jeg, at Sceptret vnder dig;
Sku dine Sønner her med fyrsteværdig Værel
Erkjend, mit Fædreland! og søl dig lykkelig,
Saalænge du kan Sceptrets Yndling være.

Da høved, syntes mig, da høved sig min Kreds,
Dg hilfed mig igjen, og taus mit Ord samtlykte.
Hver syntes fri for Sorg, med fine Aaar tilfreds
Hver Ansigtstræk min Landsmands Aand udtykte.

Sin Balbers med sin Kniv og spendte Bælte Rød;
 Fjelboen rakte frem sit lange Bjørnevæge;
 Daltrønden holdt den Ski, hvorpaa med raske Fod
 Som Pæl han flyver over Dal og Bjerger.

Strandboen flaved højt paa Knuddred Klippe op,
 For gjennem flebne Glas mod Havet vendt at
 spejde,
 Om nogen Sejler der ved Tegns fra Mastens Top
 Havnsøgende anraaber ham om Lejde.

Forskjellig for hver Egn var hver en Dragt saa
 sand,
 Og der saa levende mit Norges Bønder stode,
 At — søde Trylleri! — selv i mit Fødeland
 Mig syntes som jeg vandrede og bode.

De Hylbinger, som, vi see, af en Kjender
 som Hirschfeld og en Digter som Friman ydes
 denne nationale Idee, maa krosste Haven for
 den Mistkjendelse, der traf den en halv Eens
 Aar senere. Da Ramdohr 1792 udgav sin
 Reise nach Danmark, affagde han, ubarm-
 hjertigen denne Forkastelsesdom, over Anlægget:

”Noget affskyeligere lader sig slet ikke tænke, og
 ”dog ere disse Uhyrer stukne i Kobber; som de
 ”og anbringes paa Porcellainet i den kjøben-
 ”havnſke Fabrik.” Det forſtaaer ſig ſelv, at
 denne urimelig ſtrænge Dom er bleven under-
 ſændt af ſenere Rejsende, ſ. Ex. af Profeſſor
 Molbech i hans 1811 udkomne Ungdomsvan-
 dringer S. 195, og af Hr. J. C. Lange i
 hans 1822 udkomne Breve fra Fredens-
 borg S. 19.

I Rüttners' Reife durch Deutſch-
 land, Dänemark Schweden und Nor-
 vegen. 2ter Theil (Leipz. 1801) omtales Slot-
 tet og Haven. S. 146. Hans Yttringer ere
 ikke flere, end at hele Stedet her kan finde
 Plads. ”Dette er af alle de kongelige Lyſtfloue
 det der viſer ſig venligſt, hægſt bedſt, og egner
 ſig fortrinlig til Beboeſe. Hertil er Maſſagen
 formodentlig denne, at Enkedronning Juliane her
 tilbragte ſine ſidſte Leveaar. Bygningen er af
 ſtort Omfang, og paa Haven, der er i en ſyn-
 derlig egen Stil, har man anvendt mere end
 paa nogen anden af de kongelige Haver.”

Til ſamme Tidſpunct omtrent da Rüttners
 Rejſe udkom, nemlig til det 19de Seculi Be-

gynb se, henhører den Beskrivelse over Fredensborgs Have, som Abrahamson leverte til Lahdes uden Naal udgivne Prospekt af Danmarks Slotte. Det er, vel at mærke, den abrahamsonske Text, som er samtidig med Rüttner, og ikke Kobberne. Disse ere meget ældre. De vare forfærdigede i Aarene 1756—57 af den kongelige Cabinetsskildrer J. J. Brun og af ham publicerte 1761. (See Lærde Efterretninger 1806. No. 27)

Den af Lahde udgivne Prospekt af Fredensborg viser os folgelig ikke Slottet, og dets Omgivelse, Haven, saaledes som det saae ud 1801. Det er derimod deres Udseende af 1756, altsaa fra en Tidspunkt, som er lidet ældre end Prospektet i danske Atlas uden Dome imellem Pag 262—63.

Af Abrahamsons Beskrivelse af Haven hidsettes her de Linier, hvori Talen er om Normandsdalen. "Sloven er gennemskaaen med ligeløbende Alleer. De syv, som gaae tvært igjennem, kunne fra Slottet af sees lige til den yderste Ende. To af dem aabne endog Udsigten til den dejlige store Esrom Sø. Foruden dem ere endnu en Del andre behagelige Anlæg i

denne Lysklov. Især besøges af de Hidkom-
mende den saa kaldte Normandsdal. — Det er
en liden cirkelrund Jordbyning ganske nær ved
Haven hvori rundt om paa to Terrasser over
hinanden staae et Antal Billeder af Sandsten i
fuldkommen Mennekestørrelse. De fleste ere
parrede, da et Mandss- og et Qvindebillede staae
sammen, De ere forestilte i de forskjellige
Dragter, som ere brugelige i Norrigs Provind-
ser, der — siundom endog grændsende til hinan-
den — adskille sig endnu saa mærkelig i Sprog,
Sæder, og Skikke.”

Abrahamson har sammesteds antyndet en Kata-
strophe, der paa Fredensborg Slot med sine
Haveanlæg maatte kunne formodes at ville have
en ugunstig Indflydelse. Det var, naar Kon-
gerne ikke længere holdt Hoff her om Sommeren,
og istedenderfor valgte det ved Hovedstaden saa
nær beliggende Frideriksberg. Det varede da
heller ikke længere end til 1807, da vi læse i
Kjøbenhavns Skilderie No. 59, at Hr.
Soldin, ved at træde ind i Slotsgaarden, fandt
Altting øde og forladt. — Her skriver han —
hvor Altning for neppe tredive Aar siden tindrede
af Hofglands, hvor Natur og Konst vare søster.

lig forenede for at henrykke Sandserne, hvor man gav Fester, Skuespil, og Fyrværkerier, der kostede mange Tusinde, her er nu Alting dødt, øde og forladt. Selv den beundringsværdige skønne Normandsdals Stenfigurer have følt Virkningen af denne forladte Tilstand. Man finder her Dandsere med een Fod, og Spillemand med een Arm. Ukrudt og Græs groer i Fred omkring Wiedewelts Mesterværker, og Alting synes at være overladt til sig selv.

At der siden efter ikke er tænkt paa at forekomme og afvende disse, denne kostelige Haves Forvandling bebudende Varstær seer man af Hr. J. E. Langes, her forannævnte Brev fra Fredensborg. Ogsaa han klager over Mindesmærkernes forfaldne Tilstand. S. 29 heder det: "Man komme i denne Slotskov hvor man vil, næsten allevegne skuer man en Tilstand, som minder om Forgjængeligheden af al jordisk Storhed. De skønneste Marmorværker vandre mere og mere Ødelæggelsen imøde; de fortrinligste Anlæg til Bequemmelighed eller Forlystelse forfalde Dag for Dag; Alt hvad Konsten har bidraget til at forædle og forskønne, vorder saa

forgroet og overgroet, at det antager et aldeles vildt Udseende."

De antydede Mængler skjønner man dog tydelig, ikke at være større, end at de jo snarlig og med foje B kostning igjen kan afhjælpes. Det vil visseelig ogsaa skee. Ja det som mere er, man kan tænke sig en Idee, ved hvis Iversættelse dette Ry og Rygte, som gaaer af Fredensborgs Herligheder, vilde omstraales af en ny Glænde uden Lige. Dette Forslag bestaar i, at, hvis Normandsdalen, der, efter Begivenhederne 1814, er en Antiquitet, ikke føres til Kjøbenhavn til Muset for Oldsager, saa kunde den bruges til Mageslæg. Støtterne Fredensborg og Jægerspris kunde træffe et Magesliste; og hvilken overordentlig Tilvært af Interesse for Parken ved Fredensborg, naar den, foruden sine andre Ornamenteer, blev prydet med Mindestaene fra Jægerspris! Disse Monumenter, hvis Bestemmelse er ved Hylding af Forfædrenes Fortjenester at vække og nære Borgersands og Fædrelandsfjærlighed og som medrette med saa megen Varme og Begeistring omtales af Hirschfeld i hans Theori. III. S. 300 — 202, af Molbech i hans Ungdomsvandring. II. S. 26 —

28, af Friman i Fredriksborg Egn, og af Steenblof i Lahdes Danmarks Slotte, staae dog i den Afkrog, hvori de ere oprejste, ikke paa deres rette Sted. Det er ikke Enhvers Lejlighed at bekoste en Rejse til Jægerspris. Nej; sættes Mindestøtterne derimod ved Fredensborg, og raades derved tillige Bod paa den Ufuldkommenhed ved somme af dem, hvorpaa Molbeth, l. cit. S. 27—28, har gjort opmærksom, saa har Sagas Lund et passende Locale, og Ingen vil da længere tage i Betænkning at tillægge Fredensborg Have Rangen for alle dens Søstre.

O v e r g a n g til

T r e d i e C a p i t e l

som handler om

Haven ved Rosenborg Slot.

Vi endte forrige Capitel med at tildele Haven ved Fredensborg de jægersprisfiske hellige Nationalminder, og derved at forskaffe den Prisen og Rangen fremfor de andre med den rivaliserende Haver.

Indholdet af nærværende Capitel vil blive lige det Modsatte. Vi begynde her vor korte

Udsigt over Havens Historie med at anmeldte, at den, strax efter sit Anlæg, viste sig i majestætist Fylde og kongelig Pragt. Da den først havde blomstret under sin store Stifter, derpaa under de følgende Konger tiltaget i Skjønhed og Dir, og endelig opnaaet sin Culminationspunkt ved det 18de Seculi Midte, begyndte dens Lykkes Sol, lidet efter lidet, at dale. Fra Tid til Tid mistede Haven, under Kong Christian den 7des Regj. ring, en Prydelse efter den anden. Alleer omhuggedes, Lysthuse nedbrødes, Lystquar-terer bleve til Exercerpladse, Drangerier til Casserner, og Gange til Gader; og ved 18de Seculi Slutning var der saa at sige kun Frag-menter tilbage af et Anlæg, som Christian VI saa omhyggelig og med saa store Bekostninger selv havde staaet, selv plejet og opelsket.

Kjøbenhavn har ved denne Haves Degradation mistet en af sine bedste Prydelser, et Tab, som de aldrende Mænd med Bemød beklage, men som den nyere Slægt, der ikke har kjendt den i dens Flor, intet føler ved, ifølge Ordsproget: Den græd ikke for Guld, der aldrig Guld aatte.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 24.

Løverdagen den 15 Juni 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

De forvandlede Slotshaver

3 die Capitel

om

Haven ved Rosenborg.

1 ste Paragraph.

Der traf Haven ved Rosenborg, i dens første spæde Barndom, en Begivenhed, hvis Følger ikke strax mærkedes, men som dog efter den lange Række af Aar blev Spire og Rod til alle dens Uheld. Dermed havde det følgende Sammenhæng. Slottet Rosenborg, som af Christian IV*)

*) Ved en Trykfejl staaer S. 214 lin. 9 nedenfra. Christian VI istedenfor Christian IV.

blev byggt 1604, var allerførst indrettet til et Lystslot. Ideen af et Lystslot er, at det er et Sommeropholdsted, hvor en Fyrste, noget lettet for Regjeringsbyrden, og mere fri for det idelige Overhæng af Supplicanter, kan nyde frisk Luft og Sindets Forlystelse ved Naturens Skjønhed; og dog uden at være langt borte fra den egentlige Residents og Regjeringscollegiernes Sæde. Dertil var nu dette Slots Beliggenhed saare beqvem. Men neppe vare 4 Aar omme, før Kongen besluttede at rykke Stadens Grændser endnu længere ud mod Nord og Nordost; og nu blev, ved denne Udvidelse, Slot og tilliggende vidtløftige Have indsluttede inden Stadens Volde. Hvorledes den store Haveplads siden i sin Tid forvandledes, og delevis fik en ganske anden Bestemmelse, end at tjene til Sindets Forfriskelse for Fyrste og Folk, det ville vi faae at høre, alt eftersom ein Metamorphose indtræffer efter den anden.

En af de ældste Notitser man har om Haven og dens Prydelser, er Beretningen af Dyier, som i Aaret 1634 var her i Kjøbenhavn i den franske Ambassadeurs Følge. Han skriver i sin Rejsejournal, at da Ambassadeuren havde Antre-

delsesaudients hos Kongen, som gik og spadserede i Rosenborg Have, førte Kongen ham ind i et lille Glas = Lyshus (parvum tabernaculum, vitro septum) hvor der paa et Stenbord stod Confiturer, som Kongen bod ham af. Derpaa førte han ham ind i en firkantet med Malerier udpyntet Sal, under hvilken hans Musici pleje at have deres Plads. Paa eengang lod Capellet sig høre baade med Instrumental = og Vocal = Musik. Vi bleve ikke lidet forbausede over denne behagelige Overraskelse. Lyden kom igjennem forskjellige Lusthuller til vore Ører, og den lod til snart at være nær og snart langt borte. Ambassadeuren roste med mange Complimenter denne behagelige Opfindelse, hvortil Kongen selv var Dphavsmand. (Se Caroli Ogerii Iter Danicum, Svec. Polon. Lutetiæ, 1656, pag. 52 = 53, conf. Slanges Gesch. Christian des IV durch Schlegel. 2ter Theil 2te Abtheil, S. 355.)

Den første udførlige Underretning man har om Haven, er forresten af Aaret 1702. Dette Aar opholdt de la Brigny, der horte til den engelske Minister Vernons Svite, sig i Kjøbenhavn, og han har i sin 1706 udgivne Rela-

tion d'un Voyage fait en Danemarck
 beskrevet Haven saaledes som Oversættelsen lyder
 i Wolffs Journal for Politik 1813 2det
 Bind, S. 183:85. "Rosenborg Have er et
 Spadsferested, som kan anses for meget skjønt, og
 man vil kun finde faa Byer, der have Mage
 dertil inden Omhegnet af deres Volde. Den er
 meget stor og indeholder nogle Dages Pløjeland.
 Deri finder man adskillige Alleer, — besatte med
 ret smukke Træer, nogle Blomsterquarterer, og
 mange Billedstøtter. Man seer, iblandt andre,
 paa en Piedestal, Striden imellem en Løve og
 en Hest. Hesten maa bukke under, i det Løven
 sønderriyer hans Side med sine Tænder og
 Kløer. Disse to Figurer ere i naturlig stør-
 relse og af forgyldt Bronze. Der er i Rosen-
 borg Have en meget lang Allee*) — thi den
 udgjør Havens Brede — besat med Billedstøtter
 af Smaabørn i allehaande Stillinger, som vilde
 være en temmelig behagelig Gjenstand for Øjet,
 dersom de vare vel gjorte. De ere af Bly, eller
 Gips, og meget plumpe; de fleste sønderrevne

*) Det er den Gang som siden fik Navn af Sø-
 valiergangen.

eller lemlæstede, da Haven har været meget for-
 somt i nogle Aar. Men den nu regjerende
 Konge, som elsker Orden, vil sætte den i bedre
 Stand igjen; man begynder at arbejde derpaa,
 og at indrette Springvand. Der er et Bildnis
 i den, i hvis Midte staaer en Glassalon; og
 man har plantet et nyt som om en halv Snes
 Aar vil blive meget smukt. Desuden finder man
 adskillige smaa Lysthuse, og to andre Salons,
 samt en Art af Grotte, hvori jeg har lagt mærke
 til nogle Krands, og andre meget vel gjorte
 Prydelser, af Muslingeskaller; derovenover er et
 Fuglehus. Et meget skjønt Drangerie, hvis
 Dække, som man forsikkrede mig, har kostet over
 60,000 Rdlr., da det bestaaer aldeles af røde
 Kobberplader, der, efter Tykke, tages af og fly-
 des ind igjen. Dette Drangerie er af en meget
 stor Strækning, bygget imod Nordvest ved Siden
 af Bolden. Nordost dannes af en Canal, saa
 lang som Haven, temmelig bred, og besat, paa
 Havesiden, med en Allee af Træer, afbrudt ved
 en Teglstensbygning, der vender med Forsiden
 til en af Skraa-Alleerne.*)"

*) Betydelig der, hvor Herculeslogen nu er.

Af det Anførte sees, at Haven i nogen Tid havde været forsømt, men at Kong Frederik IV fra sin Regjerings= Tiltrædelse af var betænkt paa dens Restauration. Mod Enden af hans Regjering indfører von Hoenege, i sin oveni-terte Rangstrid imellem Slottene, Rosenborg brammende med sin Have

”Der mit stets grünenden und fremden Bäumen
Und lauter güldnen Früchten prangt,”

hvormed da sigtes til det i Haven anbragte Drangerie og Laurbærhuset.

De Forskjønelser og Forbedringer i Haven, hvorved, som vi har seet, Frederik IV gjorde sig fortjent af Haven og det kjøbenhavnske Publicum, gif det fort frem med under Christian VI; og saaledes fremstaaer da Haven i al sin Pragt og Ynde, og naaer ved Aarhundredets Midte den Højde af Fuldkommenhed, af rummeligt Omfang, og udvalgte Decorationer, hvorpaa den siden holdt sig i nogle Decennier.

Havens da værende Beskaffenhed og Udseende lærer man at kjende af Thura's Vitruvius 1ste Del som udkom 1746 og af hans Hafnia hodi-erna, som udkom 1748. I sidstnævnte Verk

har man baade Prospect og tillige en udførlig Beskrivelse af samme.

Af denne Beskrivelse hidsette vi her det væsentlige Indhold.

”Haven — siger Thura — er meget stor og vidtløftig, og har mangfoldige med høje Træer befælte Gange, hvis Skygge gjør Spadseregangen særdeles behagelig.

”De mange Springvande, de mange vel anordnede Lystquarteer, Boscager og Lysthuse, de adskillige, tildels rare og kunstige, Billeder og andre Zirater, kan ej andet end gjøre Stedet for Alle lystigt og behageligt; hvorfor den og om Sommeren vrimler med Mennecker, som forlyste sig med Spadseregang og Matteredgalenes lislige Stemmer, som der paa rette Aarsens Tid i Mængde opholde sig, ligesom for at forsøge Stedets Behagelighed.

”Af de iblandt denne store Haves Prydelser værende Billeder, vil jeg alleneffe anføre et Par af de mærkværdigste, nemlig: a) det bekjendte kunstige Billede Løvens Kamp med Hesten, som i Christian IVdes Tid er forfærdiget af en nederlandsk Kunstner. b) Hercules, som river Struben ud paa Løven, forfærdiget i Florents af Joh. Baratti 1709.

”Fagaden af Laurbærhuset, som er beliggende paa den Side af Haven, der vender ud til Volden, er af K. Christian VI ganske af ny opbyggt. Da Laurbærtræerne, som ere af en i disse Lande usædvanlig stor Højde og Tykkelse, alle staae fri i Jorden, og ej, som ellers brugeligt er, i Balger, følgerig ikke kan flyttes fra deres Plads, og dog om Sommeren saa lidet maa savne Solsens Varme og Virkning, som de om Vinteren maa fattes den fornødne Varme af Ild, er Taget af Bygningen saaledes indrettet, at det stykkevis, paa Rulder, kan skydes fra og over; til hvilken Ende, langs bag Bygningen imod Volden, ere store stærke murede Piller opførte, hvorpaa Taget hviler, naar det om Sommeren skydes fra Huset.

”Drangeriet er ej mindre værdt at beskue, dels formedelst de mangfoldige kostbare Væxter af allehaande Slags, som i en forunderlig Størrelse, saavel i Højde som i Tykkelse, derudi findes, dels og formedelst den kunstige og vel udfundne Indretning med Varme, der om Vinteren derudi skal holdes, og som ved murede Kanaler under Jorden, fordeler sig lige stærk og paa en temporeret Maade igjennem hele Huset,

ved hvilken Indretning endog aarlig en anseelig Del Ildbrand spares.”

”Midt for den saa kaldede Billed-Allé sees en Bygning, Eremitagen kaldet. Denne Bygning er endnu fra Kong Christian den fjerdes Tid, og bruges sædvanlig, naar det kongelige Herskab vil spise en eremitage; til hvilken Ende en kunstig Machine i Huset er indrettet, ved hvis Hjælp Maden og de drukkende Vare føres til og fra Taffelet.”

”I Haven findes endnu et lidet Lysthus af Grundmur, som man, uagtet dets Ælde, har anvendt al Flid, endog til vore Tider, at vedligeholde, og det fordi Christian den fjerde, som, foruden alle andre Konster og Videnskaber, var især en stor Elsker af Bygningskunsten, selv for Lyst med egen Hæand tidt skal have muret derpaa da det stod i Bygning.”

Dette er Thuras Underretning i hans *Havnia hodierna*. I Vitruvius, som han udgav to Aar tidligere, leverte han Grundtegning af Haven, og derhos efterfølgende Notits:

”Denne kongelige Have staaer aaben for alle stikkelige Folk (i den tydske Text ”allen honnetten Leuten”, i den franske: *a tous honnêtes gens*),

og er saaledes Kjøbenhavns Indbyggere's offentlige Spadsereplads om Sommeren. Højsalig Kong Christian VI har ladet opføre en Mur for Haven imod Gothersgaden og imod Rigensgaden ist. betfor det gamle Plankeværk, hvormed den tilforn var indhegnet. I samme Mur er imod Gothersgaden for alle Hovedgangene ladte store Aabninger som med kunstig udarbejdet Jernværk ere tillukte, og hvorigjennem man fra bemeldte Gade har en fri og angenem Indsigt i Haven.

"Iblandt den store Mængde af Billeder, Potter (i det franske: Vases) og andre Zirater, som denne vidtløftige Have er prydet med, og som dels ere gjorte af Sandsten, dels af Marmor, dels af Kobber, Bly, og tildels af Malm (Bronze) er isærdeleshed at beskue: a) en romersk Gladiator af Bly, i Legemsstørrelse. b) en Bathseba, af Bly, som skal være Copie af en oprigtig (c: veritable) Original af Michel Angelo. c) den bekjendte Gruppe, som forestiller en Love der ombringer en Hest, af Malm i Legems Størrelse (en grandeur naturelle). d) den herlige Gruppe af hvid Marmor, som

forestiller Herkules, der spærrer Struben op paa Leven."

Pontoppidans Efterretninger om Haven i den 1762 udkomne 2den Tome af danske Atlas Pag. 169, ere meget summariske, og dog have her en Bestemmelse, som savnes hos Thura. Det er Havens Størrelse. Den angiver Pontoppidan til 925 Alen i Længden, og 600 Alen i Bredden. Han lægger til: den er vistnok en af Stadens store Herligheder, ligesom den og stedse holdes i fuldkommen god Stand.

Til en Tidspunkt, lidet tidligere end den pontoppidanske Notits, nemlig til Aaret 1756, horer den Prospect af Haven, som Johan Jacob Bruun leverte i sin Samling. Den er kun lidet forskjellig fra den i Havnia hodierna, og for saavidt af ringere Gehalt, da man paa den savner de spadserende "skikkelige Folk", som Thura paa sin Table har anbragt. De gaae der hos Thura i deres etiqvetmæssige stive franske Costume, Damerne med brede Fiskebensstjorter, og Cavaliererne med Vidst eller Pung i Nakken og Kaarde ved Siden.

At Kaarden i hine Dage nødvendig horte med til en anstændig Paaklædning, derpaa have

ogsaa Exempel i en af Willebrands praktiske Rejsbmærkninger, hvormed vi her vil slutte de Efterretninger om Haven, som skrive sig fra Friderik den femtes Dage. I Willebrands 1758 udkomne Historische Berichte und praktische Anmerkungen auf Reisen 2c. forekomme S. 273 følgende tvende Erindringer: a) Dette er i Kjobenhavn saare behageligt, at man kan spadserere i Rosenborg Have. Denne Frihed bør man ikke misbruge saaledes, at man om Aftenen forbliver der over den sædvanlige Tid, for at sætte Ure, Penge, og Sundhed til hos godvillige Tøser. b) Det er ved Spadseringen i Rosenborg Have ikke Brug at gaae med Spadserestok og med Hatten under Armen; men sjelden seer man der Noget uden Sidegevær.

At det under Christian VI's Regjering havde hørt til Costumet, at gaae en chapeau bas i Rosenborg Have, seer man af den Prospect i Perspektiv af Slottet Rosenborg paa den Side hvor Parterret er, imod Laurbærhuset, som B. Noque graverte i Kobber 1745.

Hvad Havens Skjebne under Kong Christian den VI's Regjering angaaer, da blomstrede

dens skønne Anlæg vel endnu i det første Aar Decennier; men da den Tid var omme, saa gik det siden Knald og Fald.

I Havens Annaler er 1770 et af de meget mærkelige. Da blev, som der berettes i Struense's 1772 udkomne Levnetsbeskrivelse, S. 66, førend Maimaaneds Udgang de i Rosenborg Hauge tillukte Qvarterer oplukte til Publici fri Fornøjelse, og sammesteds tilladt en Lystcommerce, hvor de Lysthavende kunde blive opvartede efter Behag med Drikke- og Spise-Varer til Forfriskning, hvilken Anstalt tog sin Begyndelse Søndagen den 16 Junii, og blev forestaaet af Traktor Gabel, som siden kjøbte Grev Schulins Gaard paa Diergaden. Der blev og i Kongens Herre tilladt en Pharaobanque, som tog sin Begyndelse den 27 Junii og skulde efter kongelig Tilladelse være for Opfostringsstiftelsen for nyfødte Børn. Der blev og fra den Tid efter Kgl. Befaling, ventelig efter Struenses Raad, begyndt med at opføre Musik alle Søndags-Aftener paa Stadens Torve og i Kongens Hauge, som Alt skulde være til Publici Fornøjelse." Hermed kan man sammenligne Langebeks Skaldebidte S. 93 og 99 og Suhmiana S. 55 og 64. Paa sidstnævnte

Sted omtaler Suhm de Indelukker i Haven, som forhen ved Gartnerens Tærfindethed havde været tillaaefede. De bleve aabnede i Etruenses Tid, og under den følgende Regjering vedbleve de endnu (om Sommeren 1772) at staae aabne for Alle og Enhver.

Aar 1783 udkom Haubers, fordanskede, Beskrivelse af Kjøbenhavn. Her heder det S. 42: "Den store Hauge ved Rosenborg Slot tjener Kjøbenhavns Indbyggere om Sommeren til den behageligste Spadseregang, og staaer aaben for Enhver den hele Dag igjennem uden Penge. Man gaaer derind fra to Sider, fra Gothersgaden og fra Bolden. Den er 800 Alen lang og 600 bred. Ved Siden af Slottet er et saakaldet Parterre, og i Midten et Springvand. Ved Enden af en Hovedallee staaer en zirlig Fagade af et Lysthus med 3 Marmorstatuer, hvoraf den ene, Hercules som sønderriver Løven, er meget smuk. Andre Figurer i Haven ere: en Løve, der sønderriver en Hest, af Metal; 2 Løver af Kobber, en kobberforgylt Merkur, 2 Støtter af Granit o. s. v. En Allee er besat med store Kugler af italiensk Marmor. Drangerihuset falder smukt i Djnene, og er 400

Men langt, fuldt af store, i fri Jord staaende, Laurbær, og Figentræer, med Springvande. Taget bliver om Sommeren taget af."

Endnu et Par Aar senere var Haven paa sit Sejrested. I Aaret 1785 udgav Kobberstikker Schule en Prospect over Promenaden i Cavaliergangen sammesteds, hvoraf man kan gjøre sig et Begreb om den Brimmel af Kjøbenhavns Beaumonde, som der var at skue. Nogle af de paa Kobberet forekommende Figurer vare Karikaturportraiter af Personer, dem man dengang kjendte. Nu veed man kun ved Gaa, hvem der menes. Kun kan man ikke tage fejl af Keiser, Forfatteren til Kjøbenhavns "fyrgtelige" Ildbrands historie, da han gaaer her i sit sædvanlige Costume, saaledes som han sees paa det Portrait, man har af ham.

Den Persiflage, som Schules Gravstikke udgjød over de Spadsere i Cavaliergangen, fik ny Styrke ved den overdrevne Skildring af denne Spadseregangs Ubehagelighed, som læses i *Mi*, *nerva* for Junii Maaned 1789 S. 337. "Bed Kongens Have er en Modens Unode at mærke. Uagtet den er stor og bestaaer af Gange nok, — dog alle nu indsluttede og noget beklumrede —

besøges den dels ikke meget, dels er der (heri stikker fornemmelig Capricen) kun en eneste af alle Havens Gange, som bruges til Spadsfering. Et maadeligt Antal Spadsferende besætte derfor let denne saaledes, at Spadsferingen der bliver yderlig ubehagelig. Der er en Tummel, saa man umuligen kan fortsætte en sammenhængende Samtale, og man løber og løbes hvert Djeblig paa Armen. Imidlertid ere alle Havens øvrige Gange saa tomme for Folk, som om det var ti Mile fra nogen By; og for at begive sig til saadan en Ensomhed er det dog lige saalidt den Studerende forlader sin Stue, som for at lade sig trykke fordærvet i et larmende Dplob, hvor med Freqvencen i hin Gang har Lighed. Og dog er der i bemeldte Gang Intet sær tillokkende af Forfriskninger eller Sigt, som Brug skal være paa de offentlige Spadsferogange andre Steder. Naar det begynder at mørkne, er det desuden nødvendigt at Haven lukkes, og de Spadsferende erindres ved en Klokke om at begive sig ud. Da er det min Spadsferogang ialmindelighed begynder eller er nys begyndt.

Borger = Bienen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 25.

Løverdagen den 22 Juni 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Kohens Enke,

Pilestræde N° 105.

De forvandlede Slotshaver

3 die Capitel

om

Haven ved Rosenborg.

2 den Paragraph.

Vi kom sidst, med vore Undersøggelser om Rosenborg Haves Skjebne, til Aart 1785. Gaae vi et Aar Aar senere ned i Liben, saa læser man om mærkelige Forandringer, Haven imidlertid har været underkastet. Det store Blomsterparterre imellem Slottet og Reformert-Kirke var bleven forandret til en Exercerplads; paa den Side af Pladsen, som vender mod Gothersgade, n,

var opført et Exercerhus; og det ud mod Vol-
 den beliggende, 400 Alen lange Drangerihus
 var bleven ombyggt til Kaserne for Livvagten
 tilføds. Da skrev Prof. D. Wolf i Morgen-
 posten 1787 No. 48: "Den yndige Rosen-
 borg-Have som før lokkede den Bankende til sine
 bukkede Bildnisser, som før ved sine høje tæts-
 groede Træer udbredede forfriskende Luft, og
 qvægede os med sine kjælende Skygger, nærmer
 sig nu sin Udelæggelse med hurtige Trin. Træerne
 omhugges, og store Stykker af dig, du hulde
 Tilflugtssted for den mismodige Bankende! op-
 rives og bortskjæres fra vore Fjod. Buldrende
 Trommer og skingrende Piber, Krigens og Ulyk-
 salighedens Varsler, støje nu paa dine forhen
 rolige Enemærker. Nattergalen, som med sine
 klukkende Toner fortryllede vort Dre, er bort-
 skræmmet fra dine skyggesfulde Grene; den stille,
 højtidelige Grannegang nedkastes, og inden en stak-
 ket Tid vil der intet blive tilovers af dig, du yndige
 Have, Kjøbenhavns Prydelse! uden den støvede
 Cavaliergang. Da skal Staden ikke have et Sted
 inden sine Mure, hvor dens Jubvaaner kan svale
 sin Tøse i Solens Hede, eller vandre i de Fjæ-

lige Aftener for at udhvile sig fra Dagens Byrde" *).

Den berømte Rejsende, E. G. Rütner, som mod det 18de Aarhundredes Slutning besøgte Kjøbenhavn, stemmer, i sine Anskuelser af Havens Bigtighed for Hovedstadens Indvaanere, paa en særdeles Maade overeens med det ovenanførte af Morgenposten. Hans Uttringer lyde saaledes: Den store Have, som ligger ved Rosenborg Slot, er i mine Dine mærkelig og af stor Bærd; ikke fordi den udmærker sig ved fortrinlig Skjønhed eller ved god Smag i sine Anlæg, men fordi den er beliggende inden en stor Stads Mure, men fordi Indvaanerne her kan gaae og spadserere under Træernes Skygge. Dette er til visse Aarstider en vigtig Punkt i en stor By; thi der gives mangfoldige Steder, hvor man i ondt Vejr ikke kan røre sig, naar man vil bruge sine egne Ben. Hvor ofte har jeg ikke

*) Et mærkeligt Sidesykke til disse ovenanførte Uttringer er læst i danske Tilskuer 1791. No. 44. S. 351 - 52.

i mangen Stad sukket efter en Plads, hvor man om Vinteren kan gaae tørskoet, og om Sommeren finde nogen Skygge!

Nesborg Have — skrev Steenbloch, da han ved det 19de Seculi Begyndelse deltog i Lahdes Udgave af J. J. Bruuns Prospector — var engang den skønneste om ej den største i Danmark. Den var 925 Alen lang og 600 Alen bred, prydet med mange Bandspring, Lysthuse, og herlige Statuer. Men nu er dens Grændser meget formindskede, og Meget af dens Herlighed forsvundet. Den skønneste Del, eller idetmindste den, hvorpaa mest Kunst har været anvendt, er forandret til Exercerplads; det smukke Drivhus er bleven Kaserne for Garden tilføds, og man er især med, endnu at tage et anseligt Stykke paa den sydlige Kant til en ny Gades Anlæg. Det var Skade, om denne Have medtiden gandske skulde forsvinde, da den er den eneste offentlige Excerserplads i Kjøbenhavn. — Af de mange Springvande er eet allene tilbage, hvilket kun maadeligt er forsynet med Vand. Alle Lysthuse ere borte undtagen en lille Pavillon, et Mesterskylke i sit Slags, der staaer for Enden af den

saakaldte Cavallegang. Denne Pavillon er af den berømte Harsdorf.

Den Muligheds Realisation, som Stenbloch, paa Kjøbenhavns Vegne, gruer for: — at denne Have rent skulde forsvinde — synes adskillige Burseler paa en Maade at kunne antages at behude. Saaledes læser man i Journal for Politik for October 1802, Pag 104²⁷ et Stykke med Overskrift To Ord om Rosenborg Have, hvori det, blandt andet, heder: Rosenborg Have har efterhaanden lidt betydelige Afkortninger, Tab paa sine Behageligheder, i de sidste 16 Aar: den dejlige Plæne foran hin Tids Drangeriehuse og et stort Stykke af de herlige Side-Alleer; Haveparter, som alt for længe siden ere blevne indhegnede til militære Dvæller. Dertil kommer, i de sidste Tider, Bortskjærelsen af betydelige Gange og Pladser til Anlæg af den ny Gade. At der, med disse Indretninger, er bleven viseligen sigtet til Statens Tarv og Byens Bequemmeligheder, derom har man fuldeste Overbevisning. Men imidlertid føler dog Hovedstaden et længselsfuldt Affavn, ved at see sin skjønneste Prydelse, sit sundeste Vederqvæggelsessted, saa lidet frare til hin nydelige Forfatning,

hvori dens aldrende Indvaanere minde sig det, for nogle og tredive Aar siden. — Jeg mindes det ret godt; det er nu tolv Aar, siden Nattergalen slog i Rosenborghave, klynkende vemodigen sin Affkedsfang.

”Den dejlige, melancholske, Grannegang er i de sidste Tider, uden Nødvendighed, og til de Spadserendes Evang, bleven hegnet ganske ind, med samt dens omliggende Vilbnisser. I Forstningen lod det, som man vilde danke Blomst.rqvarterer af visse Indelukker, men, som Tiden udviser, begynder man nu, at belægge dem med Mistbeder, henad den vakke Cavaleers gongs ene Side; en Indretning, som vist nok vidner om Dpsynsmændenes Vindskiblighed og Dinhu for Havens Frugtbarhed, men dens andet, ikke mindre væsentlige, Djemed, Indbyggernes Forfriskning og Forlystelse, viger de ved betydeligen af. — Saaledes er Rosenborghave nu paa alle Kanter omgjærdet og belemret med de fuleste, raadneste, Etank-Møddinger; hvilke, især om Aftenen efter en varm Dag, (naar alt d.t Skarn og Dræk dunster ud) gjør Haven til det fæleste, usundeste Spadserested; og hvormeget forpestes ikke Byens Atmosphære ved en saadan

opbygget Strækning af forsublet Renovations-
Skarn indenfor sine Volde; uagtet man ellers
er saa omhyggelig for, at fore al anden Uhumsk-
hed ud paa fri Mark som snarest. Der er vel
altsaa intet Spørgsmaal om, at jo Byen vilde
vinde betydeligen i Bir og sund Luft, dersom
alle disse Mistbænke bleve afslaffede, og deres
Plads, som for nærværende udgjør Halvparten
af Haven, indrettedes til Alleer og andre vakre
Anlæg. Derved vandt Haven igjen hvad den
havde tabt af sit Glæderum. — Herimod kan
gjøres den betydelige Indvending. Ved Mist-
bænkernes Dyrkning indbringes en Deel, hvilket
da vilde savnes. Derpaa svares: naar Haven fik
hin skjøne og sunde Indretning (det Stykke som
ligger paa den anden Side af Kanalen, i Sølv-
gaden, maatte føjes til) saa kunde sikkert en
eller flere Restaurateurer staae sig godt ved at
betale en klækkelig Afgift for Stader eller Som-
mervaaninger i Haven; og denne Indtægt maatte
da anvendes til at kjøbe Jorder for, til de ind-
dragne Mistbænkens Anlæg udenfor Byen.

Denne Jeremiade, som saaledes løb i Jour-
nal for Politik 1802, har man i de siden
efter hencundne tyve Aar, mere end een Gang hørt

Echo af i adskillige Blade. I Stykket om Rosenborg Have i *Kjøbenhavns Skilderi* 2det B. (1804) S. 739 o. f. læses blandt andet: "I Cavaliergangen indaander man den Duft, som Vestenvinden af og til fører over fra Gartnerens vel tillukte og velbefæstede Blomsterhave. At see og lugte Blomsterne selv, det skal, som man vil paastaae, kun være dem forbeholdt, der ville forsyne sig med en Bouquet, og denne Lykke nyde kun Damerne, naar de skulle staae til Confirmation eller være Gæddere. Naar Elskeren med sin Elskede under Armen, og Forretningsmanden efter fuldendt Dagarbejde, nyde den kjælende Aftenstunds Bederqvægelse, saa behøver midt i deres Glæde, kun en Gartnerdreng at gjøre et Træk i Klokken, for at skræmme dem alle som Spurve ud af Haugen."

I den 1821 udkomne lille Beskrivelse over *Kjøbenhavn* heder det S. 52, at Haven nu især udmærker sig som Kjøkkenhave, og som Opholdssted for Ammer og Born; og i *Statsvennen* 1822 No. 17 siges, at den er forvandlet til en Torreplads. Vi see, at Haven saaledes med stærke Skridt vandrer sin Under-

gang imøde, og det tegner til, at den Spaadom i Kjøbenhavns Skilderi 1807 No. 31 rigtig kan gaae i Opfyldelse. I bemeldte No. af Skilderiet forudsiger en Prophet, at en Rejsende som i Aaret 1837 kommer til Kjøbenhavn, der ingen Kongenshave forefinder. "Af offentlige Spadseregange" — fortæller den Rejsende — "gives der i egentlig Forstand ikke andre i Kjøbenhavn end Bolden. Den smukke Rosenborghave, hvortil der endnu i min Ungdom (det er den Rejsendes Ord) vare nogle Brokker tilbage, er nu næsten aldeles bebygget. En af vorre unge Digtere har skrevet et elegisk Digt over den forrige Rosenborghave, hvori han med Ild og Varme viser, hvad den engang har været for Kjøbenhavn, og hvad den nu er. Hans Digt er helliget Philomele, som har maattet flye for Belona, og de høie skyggesfulde Castanietræer, som — endstjønt opvorne med Christian den Store — have maattet give Plads for Sproster og Brandredskaber".

Hvilken Spaadom! Du min kjære Rosenborghave! min Tilflugt i mangen mørk Time, og det Sted, hvor jeg i mine yngre Aar i Selskab snart med en god Bog og snart med en

munter Ven har nydt nogle af de behageligste
 Djeblikke i mit Liv, du skulde rent gaae tilgrunde!
 Det er saa fæl eu Spaadom, at jeg fristes til
 at udraabe med Digteren:

”Lad er din Tale, du giftige Trold!

Altidsens du spaaer om Ulykker.”

Det feiler kun — for at sætte Tagen paa
 sin højeste Spidse — at denne Ulykkesfugl, Spaa-
 manden i Skilderi et, skulde have føiet til, at
 ligesom ”Kungstrågården” i Stockholm staaer i
 Forbindelse med et Spisequarteer, saaledes vil nogle
 Værelser i den stolte Kongeborg blive afbenyttede
 til en Restauration! *) Dog! — ”hvo vilde

*) Det er mærkeligt, at Kongens Have i Stockholm
 har havt en Skjebne lig Rosenborg Haves. I
 hin var ligeledes i forrige Tider et Drangerie,
 som er bleven omstiftet til et Tøjhus. Havens
 Omfang er der ogsaa efterhaanden knebet saa
 Meget af, at der nu kun er en bitte lille Rest
 tilbage. Den besøges da heller ikke stort af andre
 Spadserende end af Gjæsterne fra den derved be-
 liggende Restauration.

sig med Grillen plage?" heder det i Wisen. Maaskee — var Holbergs trostende Ord — tænker Vorherre anderledes end de tydske Præster; og her kan man sige: maaskee tænker Kongen anderledes end en oeconomisk Gartner. Selve Skilberiets Udgiver har i en senere Aargang af sit Blad aabnet Havens Venner b idere Udsigter, dem vi trostigen vil holde os til, uagtet vel somme vil kalde dem altfor sangviniske Forhaabninger. Det er i No. 41 i Aargangen 1821, hvor han giver et Slags Haab om, at Havens indskrænkede Grændser vil blive udvidede, og at stikkelige Folk ogsaa skal blive forundt Udgang til Blomsterhaven. "I fordums Dage — saaledes bliver Torf. ved — forend Exercerpladsen blev indrettet, stode alle Drangerietræerne paa denne Plads, som da kaldtes Blomsterhaven. Hvor behageligt vil det ikke være for mangfoldige af Kjøbenhavns Indbyggere, naar de, ligesom deres Fædre og Mødre i hine Dage, her kan indaande den liflige Blomsterduft! Hvilken Nydelse vil det ikke være for den Svage og Gamle, der mangler Kræfter til at gaae udenfor Pørtten eller sjelden har Leilighed at tage ud paa Landet, at kunne finde om Sommeren indenfor Arelstads

Volde Floras Rige udbredt i sin hele Ekjenhed!
at kunne spadserer her mellem de ældgamle Laur-
bærtræer, Dranger og Myrther, der h. ntrykke
Nordboen til Italiens lykkelige Egne og bringe
ham til at glemme sin ublide Himmel!"

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 26.

Løverdagen den 29 Juni 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

De forvandlede Slotshaver.

4de Capitel

om

Frederiksberg Have.

Vi saae foran (S. 182) at Hoenege 1726 lader
Frideriksberg Slot gjøre sig til af sin smukke
Have, hvori man foreviste et mærkvoerdigt Me-
nagerie. *) Over begge disse to Dele, Haven

*) Af Hamborg Correspondent sees, at
1724, altsaa et Par Aar før Hoenege skrev,
bleve 9 Elsbjør bragte fra Norge til Menageriet
paa Frederiksberg.

og Menageriet, læser man en temmelig udførlig
 Beskrivelse i B. Diderichsøns, 1705 ud-
 komne Poem om Frideriksberg. Her hedder det,
 blandt andet, at, hvis Forf. vilde tage sig paa
 at skildre,

Her kunde Blomster sees i Hobetal og Mængde,
 Med al Naturens Kunst ivæved' og indsprængte,
 At yttre sig hos os i lige Skik og Art
 Som i sit Fædreland, en anden Verdenspart.
 Her kunde vises Træer, hvis Sommerflor og Blade
 Den Snerpe-vinters Kulde og Tvang kan aldrig skade,
 Men de staae grønne, naar i Næven tudes maa,
 Og mangen Frossenpind Skindpeltsen haver paa.
 Her kunde stilles frem saa mange Blomsterbede
 Med flig Gevexter, som, om end man vilde lede
 Den halve Verdens Grund igjennem, man dog nep
 I hele Riger fandt af dem en Bladelap.
 Her kunde sees de Dyr, hvis Grumhed ellers fnyser,
 Og, som en Busemand, hver Sjæl i Livet kysker,
 At have tæmt sig selv og sin Natur lagt af.
 Og drives af en Dreng med Hyrdestok og
 Stav.

Da Hr. Dibrichsons Nim ikke ere lette at forboje, vil jeg blot anføre Liste over de i Menageriet da værende fremmede Dyr, dem han karakteriserer hvert i sin Strophe, nemlig: en Løve, en Bjørn, oslindiske Hjorte, en Tiger, Desmerdyret, Løssen, Kaniner og spanske Gjæs. Tilsidst udbryder han:

Sa mer end hundrede Naturens Prøvemunster
 Af Urter, Fugle, Dyr, og Træer, og rare Kunstæ
 Her kunde stilles frem og Djet mættes paa,
 Om Gaasefjæren kun saa færdig kunde gaae.

Gaae vi fra Frederik den 4des Regjeringstid ned til Christian den 6tes, finde vi atter en poetisk Beskrivelse over Havens Herligheder. Den er paa Tydsk, som i den Tid var Hoffsproget, og den forekommer i Versuch einer poetischen Beschreibung zweyer americanischen Aeloen, welche Anno 1745 in dem königlichen Lustgarten zu Friedrichsberg geblühet haben. Copenhagen 1745. 4to.

Her læser man, Pag. 4 — 5, Folgende:

Zwar fehlt es nicht an Stof, von Fridrichsberg
zu fingen.

Ich konnte viel davon in Wort und Sylben zwingen.

Entdeckt der Garten nicht, da er so lang, so breit,

So viel Vortrefliches, so manche Lieblichkeit,

Die artig-ausgeziert und schnur-geraden Gänge,

Die wohlgeordnete abw. chslende Gepränge,

Da bald ein Blumen-Beth, bald ein geformter

Baum,

Bald eine Statue in dem entfernten Raum

Und andere Schönheit mehr, durch etliche Alleen,

Man stehe wo man will, auf einmahl anzusehen?

Wer siehet nicht mit Lust den schattenreichen Plan

Bewohnter Einsamkeit, die Enten-Insel an?

Dß ist noch nicht genug, ich würde auch erwehnen

Der vielen künstlichen und prägtigen Fontänen,

Ich zeigte auch den Ort, wo der verschlagne Lux,

Wo mancher bellender und gray-geflamter Fuchs,

Der Heklas Nachbar war, in dem Gefängniß liegen,

Wo alle Gattungen der schönsten Tauben fliegen

Und andre Vögel sind, wo auch ihr König sitzt,
 Der zwar mit ihnen frist, jedoch sie nicht beschützt.
 Ich rühmte auch die Meng' der kleinen Tannen-Wälder,
 Auch der Phasanen Land und die begrastn Felder.

Fra Friderik den 5tes Regjeringsstid giver den Aar 1764 udkomne 2den Tome af danske Atlas S. 226 følgende Underretning om Haven: Slotshaven er her tillands udentvivel den allerstørste, og overalt en af de ordenligste og prægtigste. Dens Alleer, Labyrinth, Lusthuse, Statuer, Drangerie og Menagerie, gjør, at endogsaa en Fransos eller Italiæner tilstaaer, Haven kunde kaldes kongelig, om den end laae i deres Climat som ved Naturen haver Meget forud af Det, Kunsten her maa bringe tilveje. Næstved er en liden Dyrehave, paa Slottets venstre Side en Fisangaard, hvor Fasanmesteren opdrager disse Fugle til Hoffets Behov."

Saa tarvelige de Notitser ere, vi hidtil har fremsat om denne Haves Beskaffenhed saa rundeligen forsynes man med Data, jo længere man kommer nedad mod vore Tider.

Classiff er den Beskrivelse over Haven, som Hirschfeldt leverer i sin Theorie der Gar-

tenkunst 3ter Theil. S. 217. Han ikke blot skildrer sin Gjenstand som den er, men han viser tillige tydelig de Forskjønelser, den kunde modtage. Haven — anmærker han — anlagdes paa en Tid, da Symmetri endnu beherskede alle haver i Europa. Dog bliver Symmetrien, som her foreskriver Anlæggene, noget formildet ved de høje Træer, der rejse sig i Hækkernes Mellemrum. De bestaae af Graner og nogle meget gamle og frodige vilde Kastanietræer, der danne skyggesfulde Alleer, hvilke hist og her omgives af smaa Græspletter. Haven bestaaer af en Slette af lutter Lindealleer, af Hækker, Damme, og runde Grønninger, Alt underkastet Regelmæssighedens strenge Befalinger. — Skulde denne Have, der for medelst sin lave Beliggenhed kun kan forskaffe faa oplivende Udsigter, ikke kunne vente sig forvandet af en renere Smag; saa kunde dog det store, paa den søndre Side af Slottet beliggende Stykke Land med en ringe Bekostning modtage fortræffelige Anlæg. Dette Stykke har omtrent en halv Mil i Omkreds. Det ligger højt, uden dog at gaae stejlt nedad. Jordbunden er meget frugtbar, det vise de derværende Plantninger af

Linde og andre Træer, samt det der vorende frodige Græs. Man har her de fortræffeligste Udsigter over de omliggende Marker, over Østersøen, Etranden hinside Amager, og de der sejlene de Skibe, Staden Kjøbenhavn, med det prægtige Residentsslot Christiansborg. Her kunde Smagen, ved nye Anlæg og nogle ædle Bygninger, hastig danne meget interessante Scener.

Som sagt, saa skeet. Hirschfelds Røst var ikke en Stemme i Orken. Vel sporedes for Djeblikket ingen Virkning deraf; men — guter Ding will Weile haben — siger den tydske Sentsents, og en Sæd var bleven udsaaet, som i sin Tid bar herlig Frugt. Den Tid som maatte oppebies, var Aaret 1784, da Frideriksberg udsaaedes til, istedenfor Fredensborg, at være Kongens Dpholdsted om Sommeren. Nu gik man frem efter det hirschfeldske Forslag, og Betsket fremmedes saa raff, at allerede 1787 (i Morgenposten No. 50) jubler Prof. D. Wolff over den nye engelske Park, paa den søndre Side af Slottet. Han udbryder, blandt andet, S. 403, med følgende Uttringer: Kjærkomment maa det være os, naar vi blive vaer, at der opstaaer en

Landstrimmel, ikke fjern fra vore Volde, hvor Smag og Skjønhed, understøttet af den veldædige Kongehaand, fremlokker Naturens Yndigheder, hvor vi stundom, omringede af de stille landlige Glæder, kunne forgjætte Byens kjedsommelige Dummel. Søndemarken er denne Ufskyldighedens Fristad. Her har Konsten og Naturen rakt hinanden Haanden, og fremledet Skjønheder, hvorover Diet smilende studser. Søndemarken er ved sin rumme Udstrækning, sine Skovbuske, sine nydelige Emaahøje, lige som dannet til at vise yndige Afvevlinger. Den Kant af Haven, som bøjer ud til Balby var særdeles skicket til at imodtage nogle ukonstlede Prydelser. Her kneise de tippede Høje, herfra skuer Synet ud over frugtbare Sletter og Landsbyernes stille Baaninger. Paa Højens skjønse Sider skjæpper Bonden sin Lee, Græsset svinder for hans Hug, og de vellugtende Hobunker fremstaae for vort Næ o. s. v. o. s. v.

Med noget mindre Barme anprifes disse nye Anlæg af Ramdohri hans 1792 udkomne Reise nach Dänne mark. Han yttre sig S. 210 om begge Havenne saaledes: Slotshaven, der er an-

lagt i den gamle franske Smag, bliver om Søndagen hyppig besøgt af Borgerfolk fra Hovedstaden. — Tæt ved Slotter, paa den Side imod Amager, ligger en Lund, Søndermarken kaldet. Den har skønne Partier, dem Konsten har søgt at hjælpe paa. Der er pakket for Meget sammen paa hinanden. Dog ere nogle Anlæg ret heldige. Sær er Udsigten fra den Høj med det chinesiske Lusthus, over en Dal hvor man seer Enge, en Dam, og en skovbegrænset Landsby, ret fortryllende, Paa et andet Sted har man villet efterligne en norsk Klippeegn, og man har endog anbragt et norsk Hus der. Ideen i sig selv var ikke at laste naar kun Pladsen var passende til sammes Udførelse. Men den er for lille, og Bakkerne for lave. Derved faaer det Hele Udseende af Legetøj.

Begge disse Forfattere, Wolff og Rambohr, har i deres Referat forglemt den mærkelige Omstændighed, at Søndermarken egentlig kun er en Have for den kongelige Familie. Vel muligt, at Hoffolkene, og Familier der om Sommeren boe i Frideriksberg By, stundom kan have havt Nogle dertil; men under Naas og Lukke har den

altid været, og ingensinde staaet saaledes aaben for Alt og Enhver som den egentlige Slotshave eller som Haven ved Rosenborg.

Vi saae, at Rambohr endnu i sin Tid foresandt Slotshaven anlagt i den gamle franske Emag. Men det varede nu ikke længe, før ogsaa der næsten Alt var forvandlet. Inden Aarhundredets Udgang bleve de engelske Anlæg ogsaa her de herskende. Med denne Metamorphosis kan man antage at et Verk staaer i Forbindelse, som udkom 1798 under Titel af Udkast til Haugeanlæg i den engelske Emag, ved Johan Ludvig Mansfa, kongelig Slotsgartner ved Fridriksborg, og over hvilket en interessant Bedømmelse af Prof. Duffen er at læse i Skandinav. Museum 1798. 1ste Bind S. 426—33. I denne Recension forekommer følgende Sted, hvorved dens Forfatter synes at have havt Fridriksberg Have for Æje: "Nogle af Hr. Mansfas Planer fremstille en Blanding af den saa kaldte franske Emag og den nye, der meget vil lætte Forstjønnelsen af saadanne Hauer, hvor det ældre Anlægs Producter have ved Alderen opnaaet en Urværdig-

hed, som kun en sacril:giff Dre og slet Smag kunde forgribe sig paa. Hvo vilde fælde en højtidelig Linde- eller Kastanje-Allé, fordi dens Træer staae i rette Linier?"

Læser man hele Recensionen, lodes man i Tvivl om, hvorvidt Hr. Plussen i det Hele ynder den forvandlede Frederiksberg Have. Derimod fandt de ny Anlæg i Prof. Steenbloch en entusiastisk Beundrer, og da vi agte at slutte vor Recit om Haven med hans Yttringer, vil det med rette kunne hede: laus in fine. I den Text, som fulgte med J. J. Bruns af Lahde udgivne og ovenomtalte Prospecter over Danmarks Slotte, skriver Hr. Steenbloch: Slotshaven er stor, og eft.r de Tidens Smag lida den blev bygget, ogsaa skjon. Symmetrie ansaae man da for ligesaanødvendig i en Haves som i en Bygnings Anlæg, og, ved slavisk at lyde dens strenge Love, tabte man ganske Naturen affigte. En Have maatte bestaae af lutter snorrette Alléer og beklippede Hække, som snart forestillede Mure, Taarne, og Fæstninger, snart Kugler, Pyramider, Regler, ja Mennesker og allehaande Dyr, og Gud vreed, hvor mange sølsomme Ting; kun

maatte intet Træ beholde sin naturlige Skikkelse, og see ud som Træ. Man anlagde Blomsterbeder i mathematiske Figurer, og hensatte Eta-
tlier i samme ængstelige Orden, som man op-
stiller Soldater i Gelede. Næsten i saadan
Smag var Frederiksberg Have. Men nu, da
dette Slot er bleven Kongefamiliens Commer-
sade, er der under Hr. Overhofmarskæl von
Hauchs Direction begyndt et nyt Anlæg i
engelsk Smag, hvor Kunsten venstkabelig rækker
Naturen Haanden, og søger at give dens Skjøn-
heder mere Ynde og Mangfoldighed. Man kan
ej andet end see dette skjønne Anlægs Fuldbrin-
gelse med Længsel imøde; saa meget mere, som
dette Sted er det eneste, hvor Kjøbenhavnerne
uden Omkostninger kunne nyde Landets Behage-
lighed. Med Tiden vil Frederiksberg maaſte
blive Kjøbenhavnernes Bauphal i det mindre.”

Foreskillingerne af Haven, dels i Prospect
dels i Grundtegning, ere følgende:

- a) Prospecten i Hoennegges oftciterede Bog om
Kangstriden imellem de kongelige Slotte.
- b) En særdeles elegant Prospect af Slottet og
Haven, tegnet 1728 af Architect C. Marsse-
lius, og stukket af J. A. Corvinus, en

Kobberstikker fra Leipzig. Her seer man en Pavillon midt i Haven, den lille Dyrehave, samt Cascader og Fontainer.

- c) Grundtegning af Slottet og Haven i den 1749 udkomne 2den Tome af Thura's danske Vitruvius. Her seer man den saakaldte Søndermark udgjørende en Del af Haven. Som om det var eet Verk bestaaende af tvende Tomer.
- d) J. J. Brun leverte 1756 Prospect af Slottet saaledes som det sees fra Midten af Haven.
- e) Pontoppidan har i 2den Tome danske Atlas som udkom 1764, Grundrids af Slot og Have; men det er egentlig kun Eftersik af Thura's i formindsket Maalestok.
- f) Schules Prospect, taget fra Indgangen til Haven 1786, giver intet Begreb om Havens Udseende, men deslommere om den Tids Modecostum. Hans Maneer er her igjen den samme

som vi kjende af hans foromtalte Promenade i
Cavaliergangen i Rosenborg Have.

Egentlig er jeg nu ganske færdig med Hoved-
indholdet af mine Collectanea om denne Have.
Dog dvæler jeg endnu med mine Tanker ved
samme, eller, om man vil, ved det sammesteds be-
liggende Slot. Jeg kan nemlig ikke rive mig løs
herfra, uden først at anføre nogle gylbne Ord,
i Anledning af at Kongen valgte at holde Hof
der om Sommeren, istedenfor at de henfarne Kon-
ger i det 18de Aarhundrede gjerne boede paa Fre-
densborg. Denne Alvorstale kom fra en Mand,
som var Kongeven og Folkeven, en Mand, som
brændte af Tver og Enthusiasme for Alt, hvad
der kunde bringe hans Fædreland og Medborgere
Hæder og Held, og som altid vil tælles blandt
Daniens Ypperste. Jeg affriver her hans Ord,
hvis Gjenlæsning, efter en Enes Aars Forløb,
vorte mig indtil Daarer: "Fredensborg Slot
"vilde maaskee stedse være bleven vore Regenters
"Bolig, de syv Maaneder om Aaret, dersom ikke

"Fadersindet havde mere raadet til det nærliggende
 "Fredrikseberg. Dette Fadersind har ophævet de
 "næsten uoverstigelige Skranker, der i fremfarne
 "Tider hindrede Udgangen til den Bestyrrende, og
 "lagde Borgernes Anliggender i Statstjenernes
 "Hænder allene. Men skulde saadan Udgang kun-
 "ne virkelig kaldes let, saa maatte den ogsaa kunne
 "faaes uden fem a sex Rigsdalers Bekostning, da
 "man ikke med ringere kan komme de fem Miles
 "Vej fra Kjobenhavn til Fredensborg og tilbage
 "igjen. Heller nægtede sig vort Kongehuus da
 "Commerens Nydelse paa det saa meget skjønnere
 "Fredensborg, og, for at lette Børnernes Udgang
 "til Faderen, nøjedes med det tarvelige Fridoriks-
 "berg. Det være velsignet ogsaa for Dette!" *)

*) Jeg lægger til: og hele Folket skal sige: Amen!
 Den Fædresmand, fra hvem den her ovenansførte
 Borgerstemme løb, var vor evig uforglemme Ige

Capitain Abrahamson. Stedet udgjør Finalen af hans Text til S. S. Bruns Prospect af Frelsdensborg.

R. R.

Commissionen som bestyrer Ugebladet, samles Søndagen den 30 Junii, da Hr. Pastor Michelsen indleverer sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 27,

Løverbagen den 6 Juli 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

Sund Sands, vore Lider
høist tjenlig.

(meddeelt af en Borgerven.)

Læser, Alle I, der trænge! og I trænge Alle.
Sandhed.

Tusind Mennesker vilde, og det lige paa
Stedet, ikke meer finde Livet saa fattigt paa Godt
og Nydelse, som de dog ansee det for, hvis
kun de vilde gjøre sig fortroligere med de blotte
Begyndelsesgrunde til al Wiisdom i Livet. Alt-
saa, lode dem hen til disse, lære dem at tænke
efter over samme, det er, at vorde dem en Vel-
gjører, berige dem og atter reise deres sjunkne
Lyft til Livet iveiret.

Man seer sædvanligviis først hen paa Andre; man bemærker og eftertæller, Hvad de allerede have, endnu bekomme og nyde. Da først hæfter man Diet paa sig selv og undersøger, om og man har og nyder selv Alt dette, eller i det mindste om man tør haabe sig det. Men, saadan en Eenshed finder et, og kan ei heller finde Etet. Flux vorder man da mismodig over det Manglende og gaaer i sit Mismod saa vidt, at man derover glemmer Det, man i dets Sted, eller og forresten, virkeligen har og eier, ja! saa vidt, at man lader dette upaaagtet og unydt. Her lofter Livets Wiisdom første Gang sin Stemme: ”Menneske! opled ikke Det, Du ei har, men Det, Du har!”

Vel blev et Fælledsmaal sat os Alle, det vil sige, Alle bestemtes vi til Lykkelighed; men en særegen Dei foreskrevs hver Enkelt diiden, og kun ad denne naaer han Maalet. At ville naae Maalet ad en Andens Dei var jo, at ville være ham, var jo, at forfeile Maalet. Alt kommer derfor an paa, at Enhver finder den ham foreskrevne Dei. Hvorledes finder nu jeg den?

Du, Du, der gjør det klogeste af alle Spørgs-

maal! udførst de Dig givne Kræfter! lær at kjende alt det Gode, Du har i Dig og ved Dig! Derfra gaaer Din Lei til Lykkeligbed ud; og i denne Henseende har da hvert Menneſſe faaet ſaa mange Kræfter og ſaa meget Godt, at han derved kan til ſin Tilfredshed worde lykkelig, blot at han det vil. Uddannelsen af diſe Dine Kræfter, Fuldkommengjørelſen af dette Dit Gode, det er den Dig foreſkrevne Lei, den Du ſkal vandre til Lykkeligbed. Nu gjøre Du Alt, hvad Dig er muligt og Omſtændighederne tillade, for at bygge op paa Dine Naturanlæg, dem Du ei gav Dig, ei valgte Selv, men der tildeelted Dig af høiere Haand! Andre kan Du dog nu eengang ikke faae; bygger Du altsaa ikke fremad paa dem, er det forbi med Din Lykke, og Du er ene Skyld deri. Men, jo rebeligere og ivrigere Du bygger fremad paa dem, deſto hjælpſommere derved vil Du og finde Omſtændighederne at være; thi den ſamme Haand, der forlenede Dig hine, regjerer ogſaa diſe og vil ikke bringe deres Foranſtaltninger for Din Lykke i Modſigelſe med ſig ſelv. Træder Du da ind i det borgerlige Liv med Dine uddannede Kræfter, med Dit uddyrkede Gode, vil vel Du ligeledes ikke kunne vælge Dig Dine

Stillinger i dette Liv, men samme høiere Haand vil bestemme Dig dem; og følgerigen kan Du være forvisset om, at den ikke heller i den Henseende, med Hensyn til samtlige Foranstaltninger for Dit Vel, vil gjøre sig skyldig i Modsigelser med sig selv. Gjør nu blot alt Dit, til ret at komme til at passe i Din Stilling, thi den er eengang Din! See Dig ikke om efter Andres Stillinger! det kan saa dog ikke hjælpe Dig. Sammenlign dem end mindre med Din! Du kan dog nu eengang ikke bedømme dem, som det bør sig, og Du kunde tilsidst uden Dit Vidende vel endog komme til at betragte dem gjennem et Forstørrelsesglas. Bestu Din Stilling, bestu den ret og betragt den fra alle Sider! Det kan hjælpe Dig, hjælpe meget. Derved vil Du komme paa Spor efter alle Livsnydelser, som Du kan i den Use af Dine Kræfter og af Dit Gode. Søg at gribe dem efter Dydens Grundsætninger, og, har Du dem, da tryk dem taknemmeligt til Dit Hjerte! Forandrer siden Din Stilling sig, saa bære Du Dig ligeledes ad, gjøre alt Dit, til ret at komme til at passe i den og opspore hver Livsnydelse, den nu kan vække Dig! Og, forandrede den sig ti Gange,

faa høre Du Dig ti Gange ad paa samme Maade! Da vil Du see, at Du har Nok; Du vil finde Livet værdt at takke for og et langt Liv værdt at ønske.

Fördi Tusind høre sig ikke saa ad, derfor den megen uretsfærdige Sammerskrigen over Menneskelivets Fatigdom paa Fryd og Glæde. Man indslutter, som Bjerget, de kostbareste Skatte i sig uden at kjende samme; man lader dem ligge hen, som Naturen skabte dem; man vilde, hvis blot man kjendte dem, være istand til at bytte dem bort mod langt ubetydeligere Ting, tidt mod sande Smaating, der have en blot falsk Glimmer, og den man seer i Andres Hænder; man nytter ei den Stilling, man eengang er og maa være i, man ønsker sig hen i andre, i hvilke man dog ei kan komme. O Mennesker, Mennesker, bliver Hvad I kunne blive, Hvad i skulle vorde! da ville I blive lykkelige.

Et andet Anstød mod de første Grundsaetninger for al Livsviisdom er det, at eet eneste fejlslaget Haab, een eneste mislykket Plan kan bringe Mange saa reent ud af sig selv, som om de dermed havde tillige mistet Alt det, de dog virkeligen allerede havde og endnu have. Hvit

og lydeligen hører man dem da klage over heel Glædetomhed og nægte det menneskelige Liv alt Værd, skjøndt dog de, inden de fattede dette Haab og udkastede denne Plan, ikke kaldte sig ulykkelige, og det slet ikke er afgjort endnu, om de og, hvis Haabet slog ind og Planen udførtes, vilde virkeligen vinde eller tabe derved.

Det er ret godt, at vi byde Haabet velkommen, naar det fremstiller sig for os; thi mange af vore Glæder og Nydelser vise sig først for os i det Fjerne, inden vi blive deelagtige i dem i Sandhed. Saa som vi nu gjerne vorde deelagtige i dem, see vi dem og gjerne forud i det Fjerne. Ligeledes er det ret godt, at vi gjøre Planer; Fornuften, der vækker os Tanken om en Fremtid, og den os egne Drift til at gjøre os Fremtiden saa behagelig som muligt, berettiger, ja! endog forpligte os dertil. Men vi vide derhos, at alt det Tilkommende svæver endnu i Uvis-
hed, at tidt det Gode og Glædelige, der viste sig for os i det Fjerne, pleiede vel og igjen at forsvinde og lignede et Luftslyn, der tændtes, blev og atter forsvandt i Kanten af Horizonten! Saa vide vi og aa, at de meest overlagte og bedst
drevne Planer kunne strande formedelst een eneste

mellemkommende og uforubseet Omstændighed! Thi burde vi og aldrig holde saa fast ved et Haab, som om vi allerede virkeligen eiede det Gode, Haabet foreholder os, aldrig sætte saa megen Tiltro til en Plan, som om den allerede var udført. Derved ene vilde alt vi forebygge, at, naar virkeligen et Haab, eller en Plan glippede, det da gjorde saa vældige Indtryk paa os. Vi havde jo den Nydelse, der viste sig for os, eller som vi stræbte efter, ikke endnu virkeligen; hvor kunne vi da vel føle os ved dens Udeblivelse fattigere, end ellers? Hvor kunne vi føle os saa fattige, som om derved de øvrige talrige Nydelser, vi havde virkeligen endnu, vare tillige gangne tabte for os? Her blander sig dog blot paa en ussel Maade vor Indbildning med i Spillet; og dertil er vor Fornuft bestemt, at den skal forbyde denne at fortsætte sit Spil. Kunde da ikke og en Gudsdyrker snart finde den Tanke, at hans fejlslagne Haab slog ham fejl, hans tilintetgjorte Plan tilintetgjordes, fordi dette vil til Slutning worde ham bedre, end om hiint var gaaet i Opfyldelse, og om denne var iværksat? Have vi sand Tro til et høiere Forsyn, eller ikke? Her maa denne Tro vise sig virksom. Og om da nu

ogſaa dette og hiint Haab miſlykkes, denne og hiin Plan ſlaaer feil, overraſſe os ikke derfor langt meer Nydelſer, vi ſlet ikke regnede paa? Modtage vi ei de vigtigſte Dele af vor Lykſalighed, uden nogenſinde at have lagt en Plan dertil? O, hvor fuldeligen udſoner ikke Skjebnen ſig med os, for at den ikke altid ſtemmer i med i vor Forſorg for os, i det den langt tiere ſorger paa det beſte for os uden al vor egen Omhu! Ja! har da vel, naar eet Haab forsvinder, Forhaabningernes Verden derfor ſtrar Ende for os? Træder ikke altid eet Haab i det andets Sted? Er der, foruden den feilſlagne Plan, ingen Plan meer mulig? Kunde vi ikke paa Stedet udkaſte en anden? Dette er den egentlige Virkning, een Plans Miſlykkelse burde have paa os, at vi ſagde til os ſelv: "bort med den da! en anden i dens Sted!"

(Forsættes i næſte No.)

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 28.

Løverdagen den 13 Juli 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

Sund Sands, vore Tider
høist tjenlig.

(meddeelt af en Borgerven.)

(Fortsat fra forrige No.)

Istedetfor at vi forøde Tiden paa Eftertanke
over, at een af vore Dmsorger for os selv for-
blev uden Virkning, burde vi heller anvende Ti-
den til, at være betænkte paa nye Dmsorger for
os. Istedetfor at vi slappe vore Kræfter i Har-
me over eet mislykket Udkast, burde vi heller hol-
de sammen paa vore Kræfter, for at blive stærke
nok til Udførelsen af et andet og nyt Udkast,

paa det at dette skal ikke strande formedelst Mang-
 gel af Kraft hos os, som hiint formedelst Om-
 stændighederne. Her, her altsaa er det, at Li-
 vets Wiisdom lofter anden Gang sin Stemme og
 raaber: "Menneske, skuffer eet Haab,
 "een Plan Dig, fortvivl derfor ikke!
 "Du har jo ei tabt Andet, end hvad Du
 "ei endnu havde. Tag Mod til Dig!
 "haab andetsteds fra! gjør andre Ud-
 "kast! Hvad der skal vorde Dit, det
 "vil du og faae; Hvad der skal skee,
 "det vil og skee. Nyd imens Det, Du
 "har! Dit er endnu Alt hvad Du for-
 "hen havde."

En saare stor Deel Mennesker tænke sig og
 ved Gledesnydelse altid kun hine Degnsnydelse,
 hine Timensnydelse, der ere forbundne med Glim-
 mer og Stoi og anden hæftig Sandseklidren;
 og, naar nu disse ikke følge paa hinanden i en
 næsten ubrudt Række, finde de deres Kaar utaa-
 teligen usle. Nu er det vel sandt, at det hele
 Liv er forgjængeligt; men, bør vi da vel sætte
 en hoi Priis paa Nydelse, hvis Forgjængelighed
 er saa stor, at deres Varighed strækker sig kun

til enkelte Timer, at vi, naar de glippe for os, føle os heelt ulykkelige? Hvad have da de Mennesker, hvem de bleve til Deel, forud for os, naar disse Timer ere ovre? Men horer der vel Meget til, til at tænke sig ud over disse Timer og lade, som om de allerede vare ovre? Brug dette Mittel!" raaber Livets Wiisdom." Forvandle Du derfor i Tanken Glædesdagen idag, den, der nægtes Dig, til Dagen imorgen, da den vil ogsaa være forbi for Dem, der have den nu, og hold Dig tillige nær til de Glædeskilder, der, naar de eengang flyde for Eder, flyde idag, imorgen, hele Livet tilende!"

Sundhed er een af disse herlige Kilder. Hvo der besidder den søge endeligen at beholde den; thi hele Hærskaren af hine Døgnlæder og Timeglæder opveier den ikke. Det Velbehag, Følelsen af at være karst yder os vedvarende, er alt i og for sig selv det meest tryllende. Vor Sundhed har tillige den veldædigste Indflydelse paa vor Sindstemning, og vi ere ved den muntre og glade. Er det nu Tilfældet, ere og vi tilbøielige til Tilfredshed og Nøisomhed; og et

fuldeligen sundt Menneske finder selv den mindste Glæde stor. Følelsen af hans legemlige Velbefindende forbinder sig med denne, og da forekommer det ham, som det Behagelige, hvortil hiint forhjelper ham, udsprang ogsaa fra denne, ligesom og selvsamme Følelse pleier at forvandle ham den meest sædvanlige Kost til Lækkerier. Hvor kunde vel den Sunde regne sig til de Fattige! Han eier dette Livs den største Rigdom, en Rigdom, mod hvilken tidt de saakaldte Rige gjerne bortbittede alle deres Skatte. Eller, brændemærke maaskee gruelige Forbrydelser hans Samvittighed, saa at han ved Larm og Støi, ved Dummel og Bulder anstret at bedøve sig mod dens Dommerstemme? Saa vide han da, at alle hine Døgnglæder ere ham kun en ussel Diebliskslindring, hvis Brug blot leder ham end længere af fra Menneskelvksalighed! Ingen retscaffen Mand, der tillige er sund og frisk, fere da piinlige Klagemaal over, at det Slags Glæder gaaer fra ham; ellers antager han uden Nød et lidseende af, at hans Samvittighed gjør ham dem uundværlige. Bei disse Tanker ret, Du Mand af god Legemsbestaffenhed! og sæt en ædel Stolthed deri, at Dit Jnderste er af en ligesaa god Bestaffenhed! Du behøver kun

at anvende een Deel af Dine Legemskræfters hele Fylde, saa kan Du tilfredsstille alle Dine Fornødenheder. Hvad fattes Dig da vel? Intet, uden Dverflod paa hine Dagnslæder! Saa betragt dog de Mennesker, der have dem og ødsle med dem! Hvorledes see de ud? Hvorledes befindes de sig? Følge de ikke selv deres Sundhed til Jorden derved? Kommer vel Lagen meget ud af deres Huse? Holde ikke de Enkelte af dem, der have den højeste Dverflod af saadanne Glæder, to til tre Livlæger for deres eneste Krop? Ved Jord og Himmel, om Du og denne Dag kunde det, byt ikke med dem!

Den skjønnede Natur er en anden Kilde til hine meer vedvarende Glæder. Ere vere ydre Sandser kun i vedborlig Stand, hvad Mere behøves der da for os, til efter eget Tykke at øse af den al den Salighed, vi ville, end ogsaa at have Sands derfor? For Enhver, der har denne, aabner den sit rene og hellige Skjød og opretter ham rundeligen Tabet af Fornøielser, hvis Dverflod er kun bundet til visse Steder og Stillinger. Vel Den, der opdrages lige strax til Sands for Naturen! Vel Den, der maatte en Tidlang leve i Gensomhed, hvor han nød-

tvungen uddannede denne Sands hos sig! Albrig vil han føle sig fattig, naar de sædvanlige Timeglæder i Selskaberne vorde ham sjældnere end Andre til Deel. Kunde han end have disse uophørligt, han vilde dog ikke have dem; thi snart mærkede han det jo, at de vilde quæle Sandsen for Naturen og følgelig tage Mere, end de gave.

Familielivet hører ligeledes til de Kilder, fra hvilke Lyksalighed udspringer, der er varig, ja! af en Varighed, lang som Livet. Enhver, der det kan, begive sig i dette Liv! Enhver reise sig, saa snart som muligt, sin egen lille huuslige Verden! Døstoværrer er det just Hænget til de yppige Nydelser, hvilke hine Fornøjelser, som fare saa hurtigt forbi og tilfredsstillende saa lidet, yde, der forbittrer saa utallige af de væsentligste af alle Glæder, Huusglæderne. Man seer, hvorledes den retskafne Huuskader maa indskrænke sig; man har ingen Lust til at efterligne ham heri; man forbliver da heller uden Kone og Barn, for herefter, som tilforn, at kunne findes, paa hvert Bal, ved hver Lyksalighed, ved alle Epileborde. Eller, overmandes man af Kjærlighed og rives midt ind i Uegtestanden, finder man

snart, naar Lidenskaben er kjølet, Huset for snevert for sig, og for tomt, og vender igjen tilbage i Verdens Bulder, koste det hvad det vil, Familiens Vel, eller endog dens gode Navn og Rygte. O, de Daarer, de Daarer! De søge udenfor, og uden at finde, Det, de kunde finde inden deres fire Væge, uden at søge det, blot at de havde Villie dertil. Naar ustadige og flygtige de drive om fra Glædeshuus til Glædeshuus, seer efter dem medlidende den lykkelige Huusfader, der ikke behøver, for at vorde glad, at sætte Foden ud over sin egen Dørtærskel. Han lever vel stillere end de, men og regelretttere; han lever tarveligere, men derfor gjør og med Det, de øde, han et heelt lidet Selskab lykkeligt, som takker ham hjerteligt derfor og mener ham det bedre, end alle deres Gildevenner og Epillebrødre mene dem det. Indtagende er ham alt Nutiden; end meer indtagende vil Fremtiden vorde. Naar Hine cengang komme til at sidde eensomt og forladte, eller naar deres Nærmeste vide Hænderne

over, at de forsømte Disses Vel, da vil, i Midten af sine Elskede og ham atter Elskende, han henleve Livets Aften signet, pleiet og trøstet; da vil han lige til det sidste Dieblif nyde den Bevisthed, som fuldeligen opretter ham den hele for ham tabte Verden, den Bevisthed, at han aarle har tænkt rigtigt over sin Bestemmelse.

(Forsættes i næste No.)

Borger = Bienen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 29.

Løverdagen den 20 Juli 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

A n n e l d e l s e.

Hermed følger Extrakten af dette Aars første Qvartals Regnskab.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Lindstorff.

Drejer.

C. Købke.

Sund Sands, vore Lider høist tjenlig.

(meddeelt af en Borgerven.)

(Sluttet fra forrige No.)

Wenſkab endeligen, Wenſkab i ædlere Forſtand, gjør Tallet paa Kilderne til de uforgjængeligere Glæder fuldtalligt. Den, der for Alvor klager over, at han ingen ſand Ven kunde finde, klager over ſig ſelv. Han forſkaffe ſig et Hjerte, der er en Ven værdt; han være deeltagende, forekommende, beſkeiden i Fordringer, tro og taus; da vil der, ogſaa udenfor hans Tag, gives et menneſkeligt Hjerte, der ſlaaer for ham med lignende Varme! Vel er Tallet paa ſaadanne Venner ikk: juſt ſtort; Den, der attraaer mange af det Slags, har ei endnu noget tydeligt Begreb om den ſande Ven. Han blander med ham hiin blotte Mednyder af Døgnlæder. To, tre ſande Venner ere tilſtrækkelige; ja! tidt opretter ogſaa een Eneſte os Tabet af al anden Dmgang udenfor Hjemmet. Fore vi ham nu ind i vore

Kjæres Kreds og see derved denne forøget med een Mand mere; fører han igjen os ind i Cines Kreds og behandler os aldeles som dem; aabne vi ham vort Hjerte, tale vi fortroligt, og uden at lægge Dolgsmaal paa Noget, med ham om vort Hjem, vort Kald, vor Stands Anliggender; raade, tjene, hjælpe vi ham; faae vi til sin Tid Gjenraad, Gjentjeneste, Gjenhjælp af ham; o, hvor let forglemme vi da ei, at foruden ham gives der endnu Hundre tusind, med hvilke vi kunde spise og drikke, ride og kjøre, dandse og spille! Og Alt, hvad han er os, forbliver han os saa længe han er til; og, naar han engang er ikke til meer, vil Mindet om ham være os noget endnu Mere, end han var os selv.

At Utallige gjøre selv sig Livet fattigt paa Glæde og Nydelse ved de Daarskaber, de begaae, derom skal ei engang mældes her; men, at de siden lægge Hænderne ørkesløse i Skjodet og give Fattigdommen frit Raaderum, ret som de slet ikke eiede Kræfter mere til at ryste dens trykkende Nag af igjen, det er Noget, hvorved de forsee sig endnu værre mod sig selv. "Have I feilet," siger derfor Livets Viisdom, "saa hænger ikke med Hovedet, men samler Eder og gjører

Feiten god igjen! "Da forvandler Ederes Fattigdom sig til Udkomme." I Grunden kan man gjere hver begangne Daarlighed god igjen, naar kun man vil. I det mindste vinder man Mere ved, at man saa vidt muligt gjor den god igjen, end ved, at man svømmer hen i Taaret over den, lader sig nedtrykke af dens bedrovelige Følger og tilsidst fører Menneskelivet selv den til Regning. Men, at fortsætte sine Daarligheder, det er kun, at fordemme sig selv til Prækerfattigdom paa Glæde i Livet.

I, der modtog den Gave, at kunne præke disse første Grundsætninger af den sande Livsvisdom, o, præker dem for Alle, der lægge Uvidenhed deri for Dagen! Mager det derved saa, at der altid herefter bliver færre og færre af disse unødvendige Klager, som kunne undgaaes, og af hvilke Jorden gjenlyder endnu den Dag idag høiest! I det I derved redde Verden for Menneskelivets Værd, binde tillige I Eder Selv den Skjønneste af alle Krandsse.

(Sintenis: Neue Menschenfreunden, 2ter Th.)

E x t r a c t

af

1ste Kvartals Regnskab,

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter,

i Kvartalet, fra 1ste Januar til ultimo

Marts 1822.

I n d t æ g t.

	Sedler og Tegn.		R G	
	Rbd.	/	Rbd	
Kasse-Beholdningen fra f. N. incl. Restanc. r (see Ugebladet No. 17) var	2884	17	124	
A. Ugentlige Indkomster for Ugebla- dets 34te Aargang fra No. 1 til No. 13 inclusive	434	73	—	
B. Kvartals Contingent fra 1ste Jan. til ultimo Marts 1822	603	80	—	
C. Laans og Forskuds Afbetaling i dette Kvartal	264	—	58	
D. Aarlige Indtægter: d' overordent- lige Medlemmers Contingent for 1821	132	—	—	
E. Renter af Selskabets Capitaler	1034	36	295	
	Rbdlr.	5403	14	478

At forestaende Extract af 1ste Kvartals
Aarsregnskab 1822 er overensstemmende med Ud-
sigtningens Control bevidner

Monrath. Lindstorff. Drejer.

U d g i f t.

	Sedler og Laan.		Rede Solv.	
	Rbd.	/3	Rbd.	/3
De aarlige staaende Udgifter, som for Ugebladets Trykning, Papiir, Lønninger ic.	627	54	—	—
De aarlige Pensionister i dette Qvartal	465	—	—	—
De aarlige Gratiaaler, inclusive Budenæs	2171	—	—	—
Laan til 28 af Selskabets Med- lemmer	—	—	3500	—
Tilfældige Udgifter i dette Qvartal: a) div. anviste Regninger	69	32	—	—
b) formeget anviste Renter samt Banque-Betjenterne	—	—	35	—
altså bliver Casse = Beholdningen (inclus. 1370 Rbd. 14 s. Sedler og Tegne og 882 Rbd. rede Solv, for udstædte, men ej betalte Laans og Qvartals Qvitteringer . . .	2070	24	1254	49
Rbdlr.	5403	14	4789	49

Kjøbenhavn, den 31te Marts 1822.

L u n d,
Kasserer.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 30.

Løverdagen den 27 Juli 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

Henrettelse.

(Forlangt indrykket.)

Efter 1ste Mosebog 9 Cap. 6 V. Math. 26. 52. Joh. Nab. 13. 10. er Dødsstraffen tilladelig; men, at den udføres offentligen, eller for Alles Dine, vil aldrig Menneskeljnderen tillade, fordi det kun kan have onde, og ingensinde gode, Folger. Saaledes har Misdædere ofte tænkt mere-paa at spille en fræk Trisfyrs Rolle ved deres offentlige Henrettelse, end paa at berede sig til Evigheden. Andre, aldeles forhædede Skurke, paa at vise Uskyldighedens og Dydens rolige Ansyn, forestille sig andægtige, og ganske ligegyldige imod Skafottets Rædder, uagtet de havde benægtet de klareste Beviser paa deres Misgjerning. Dette var f. Ex. Tilfældet

med Uhyret, Desrues, der med Gift havde myrdet Madame de la Motte og hendes Sen. Men, hvad var Følgen af hans offentlige Genrettelse? At Almuen, rørt af det Skin, som hans udvortes Dyd og Gudsfrugt viste, opsamlede Dagen derpaa, som kostbare Reliquier, Afken af denne stadige og dumdrislige Stinkelige.

For ei længe siden hortes fra Dresden, at en Artillerist havde angivet sig for at have begaaet tvende Mord, som man derefter opdagede, at en anden Artillerist, Kaltofen, havde udøvet; men, hvor mange har der ikke været og kan der fremdeles vorde af lignende Tilfælde, og hvor blindt hen steer da ei ofte Genrettelsen; dog, dette hører ei egentligen til mit Formaal her. Antager man endog, at kun de Døde see paa Retterstedet de Syndere, der anergivne og ængstelige nedboie deres Hoved under Straffens uforsontlige Dre, da føle hine blot derved en Tilfredshed over at see Dødens Kamp kun vare eet Dieblif; og piner man Livet af Synderen, da bemærke de kun, at Mange paa Cottessengen havde et nok saa pinligt,

og dog langt fra ei saa kort Endeligt, som den Henrettede.

Hvad Virkning, hvad Folge har da Skuet af Henrettelser, hvor man sees Misbæderen krodse enten Religion, eller Straf? Alene den, at de Onde bestyrkes, Rettens Sværd sløves, og de Gode, de Edle føle sig derved ulykkelige. Lad endog Misbæderen være nok saa angergiven, saa leer dog den Onde deraf, og seer kun, til sin Fornøielse, hvor let og hurtig en Dod Henrettelsen skjænker.

Den straffende Retfærdighed bør søge at ligne den straffende Samvittighed, det er: straffe i Løndom.

Al offentlig Straf, eller den, som seer i Fleres Paasyn, gjør altsaa, som yttret, den Gode, den Edle ulykkeligere, og forhærder, tør man bestemt sige, aldeles den Onde, der blot ved Udelmod kan vindes for Tid og Ewigbed.

Enhver Lidelse, man har følt, eller kun seet, er mindre skrækkende, end den man ei kjender det Allermindste til; derfor er den krigsvante Soldat mindre ræd for Rugler og Sværd, end for Slangebids, han ei kjender. Altsaa, med Hensyn til den yderlige Forargelse, den skrælle-

lige Forhørdelse, offentlige Henrettelser kunne fremvirke, og at deres tilsigtede Virkning er det Modsatte af hvad den skulde være, da burde Dødsdommen udføres saa skjult som muligt, og Dødsmaaden være Misdæderen aldeles ubekjendt.

Naar hans Død var ham forkjendt, skulde hans Fængsel, for at han ej skal afspredes, formærkes, hans Sjæl beredes og vorde vidende om, at hans Livs sidste Dicklik ikke var bestemt, men vilde komme over ham, som Lynslaget.

Hertil er, som høistvæsentligt, at sœie: At Christus siger: "Naar du vil straffe din Medbroder, da lad det skee imellem ham og dig;" og, at ikke de her anførte Bivirkninger, der gjøre Dødsstraffen tilladelig, give pinlig Dødsmaade allerringeste Medhold.

E. L. Wadskjær,

Major.

Rogle Bemærkninger ved en, i det nittende Aarhundrede bedreven, Overtro.

Den vidunderlige og, i vort Aarhundrede, særækelige Historie — Hvo der ej ved den strækkes, synes stiltiende at billige al Overtro — om Mirakelmanden, Førsten af Hohenlohe, havde forlængst opfordret undertegnede til at meddele gode Borgere, hvilke ej bor være overtroiske, men der ialmindelighed ej have Leilighed til at læse Tidenderne og andre didhørende Skrifter, Noget om dette Uvæsen, som er drevet og end, trods Dyrighedens Mad-Faranstaltning, drives — hvor? — i Tydskland!

Nu har man allerede i flere danske Blade læst meer end Noget herom, for Omgangen af Levering til dette Blad er kommen til mig. Og dog er det Meste, som herom er læst i Mødsersmaalet, kun pure historisk Fremstillen af hin

Opsigt vækkende Tildragelse; faa eller ingen Ord om dens Daarlighed, Ulovlighed og Skadelighed; end færre om dens fatale i Dine faldende Aarsag.

Derfor er jeg endnu af den Mening, at et Par Bemærkninger herover ej ville være oversflødige, ej staae paa urette Sted, og ej læses uden Nytte af Dem, som kunne have Gavn deraf. At Factum selv, nu tre til fire Gange repetet paa dansk, maa være Alle tilfulde bekjendt, forudsættes.

Utsaa først til Daarligheden. Daarlighet er det, at benytte sig af slige Mirakelmænd og Disses Curer der, hvor ordenlige, examine-rede, praktiske Læger findes; — og Disse findes i Mængde i Tydskland, saavelsom her; ligesom og denne Udfærd er netop karakteristisk for den Dvertroiske. Ham ere jo Heremesteren, Troldmanden, Quakksalveren, den kloge Kone langt troværdigere og dyrebareere, end Manden, der anvendte sin hele Levetid paa at granske over det menneskelige Legem, og over Midlerne til dets Helbredelse; Manden, der havde lang Dvells i at anvende Disse paa rette Sted og rette Maade. At ville indbilde sig, at kunne gjøre Denne Uf-

bræk i Hans Praxis, at lokke Tilhængere til sig, stifte sig et Navn i Aarbøgerne, er altsaa daarligt og flaut, med Hensyn til den mirakuløse Curmand selv, om han end ti Gange er Første. At lide paa sig Mirakelcur, at strømme til sagdan En og Hans Dpholdssted, som til et andet Bethesda, er ligesaa enfoldigt og flaut med Hensyn til de Syge; og rober total Mangel paa sand Dplysning og ægte Religiositet. Thi den Dplyste bør altid tænke og sige: "Ingen Virkning uden Aarsag;" den Religiose: "de Uforstandige bedrage sig selv med daarlige Forhaabninger!" (Syrak.)

Men denne Udfærd er tillige dumdriftig og ulovlig. Enhver god Underdan skal ære Lovene. Herfor fritage hverken Pergament eller Skjoldmærker; herfor heller ikke Første-Titelen. Uden mindste Hjemmel, uden legitimt Beviis for Duellighed i Lægevidenskaben, fremtræder i Historien Hohentloheren, fortæller hvad han er for en viis Mand — Blisdommen fik han egentligen fra Sjør Michel Martin — og lokker hele Skarer fra Pligt imod Lovene, imod den retmæssige Dyrlighed, ej at tale om Pligten mod Sig og Sine, til sin Bopæl, hvor de Enfoldige

flarcvis, glemmende Lovbud og Pligter, strømme hen i Haab om at erholde Hvad de, paa ordentlig Maade, ved ordenlige, lovlige Midler, maaffee hidtil forgæves søgte — Helbredelse. Er det at agte Lovene? Er det at være gode Borgere? Jeg mener det ikke.

(Fortsattes.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed, og
Lærer ved Søccadet-Akademie.

Commissionen, som bestyrer Ugebladet, samles Søndagen den 4 August, da Universitets-
Bogholder Waagøe meddeler sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 31.

Løverdagen den 3 August 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

Kogle Bemærkninger ved en, i det nittende Aarhundrede bedreven, Overtro.

(Sluttet fra forrige N^o.)

Skadelig er og unægteligen denne Udførd. Den ordenlige, examinerede, erfarne Læge staaer baade Staten og Patienten til Ansvar for sine Foretagender og Curer; af ham kan kræves Regnskab paa vedborlig Maade. Men hvem staaer Mirakelmanden til Rette for; Hvo kan kræve Ham til Regnskab, naar Sundheden er tabt, Helbreden ødelagt og den virkelige Læges Kunst forgjæves bestræber sig for, at gjøre det Onde godt igjen? Have vi ikke læst, at dette var Til-

fældet med Førstinden af Schwartzensberg, der i Utide slæbtes ud af sin Seng, tværtimod kyndige Lægers Raad? Og med hvormange Flere, hvis Tilstand er forfriet, har det ej kunnet være ligesaa? Hvormed erstatter da Bedrageren de anrettede Forstyrrelser og Ulykker? Hvor sege de Bedragne hen, for at erholde Gyldestgjærelse for Tabet af det Allerdyrebareste, Sundheden? Maa man ikke med Rette kalde en saadan Mand en sand Pest og Dødelæggelse for Menneſkeheden? Maa man ej med Rette holde de Patienter for de allerulykkeligste, der med hans plumpe, krænkende, usømmelige Ord og Udtryk afvises af ham, og saaledes hindredes fra at experimentere til Døden, eller endog til det, som er værre — levende Elendighed?

Spørge vi nu om Uarsagen, hvorfor en Mand, der fik en langt anden Standpunkt, en langt anden Virkekreds og Bestemmelse i Samfundet, greb til en saadan Haandtering; saa — hvis vi ellers ikke nødes til at fradømme Ham sund Menneſkeforstand og erklære ham for affindig — aabenbarer sig for den Tænkende Følgende: Enten en høi Grad af Gresfyge, der vil glimre, ligemeget paa hvad Maade, vække

Opfigt, ligemeget hvorledes og hos hvem; eller Mangel paa vedbørlig Beskæftigelse, der griber efter Noget at syse med; eller høj Grad af Enfoldighed, der ikke seer hen til Virkningen, saalidet som den vejer de tilstædeværende Kræfter til Udførelsen af sit Forehavende; eller — og dette er uden Tvivl netop Tilfældet med vor Mirakelmand — den krasseste Dvertro, det irreligiøseste — jeg veed vel, at Nogle uretteligen bæere det med det ufortjente Navn: religiøse — Sværmeri. Denne Uarsag synes at være indlysende især deraf, at Han, som vil helbrede, benytter sig fast ikke af noget andet Middel, end den hellige Skrifts fordrejede og ilde anvendte — ja — hvilken Gudsbespøttelse! — af Kristi egne Ord. At Sværmeren ellers ikke er consequent, bør, i Forbigaaende ej blive ubemærket: Thi han kræver for sine Patienter den ene saliggjørende — d. e. den romersk-catholske Tro; og dog tager han Jøder under sin Cur. Han kræver dydige og afholdne Mennesker; og de liberligste, mest udsvævende Belystlinge modtager og helbreder han. ”Risum teneatis! *)”

*) Kan man bare sig for Latter!

Lettere lade Narfagerne til det store Lilløb sig tænke. Mængden løber jo efter enhver Vind, griber ethvert Middel; Nysgjerrigheden forlanger Næring og finder den; og Døvtroen — Døvtroen vækker hjælpsom Haand og fører de Elendige til — hvortil? — Det have vi seet!

Og dog hedder det: "Der skal ikke findes Nogen iblandt Eder, som gjør Trolddom, eller omgaaes med Manen, eller adspørger Spaamænd, thi hvo som Saadant gjør, er en Bøderstygglighed for Herren!" (5 Moseb. 18, 10 — 12.)

Om Dvertroens Vittighed.

(oversat.)

Vittighed er den Evne i vor Sjel, at bemærke Tingenes Ligheder. Men disse Ligheder maa have Grunde, og passe til hinanden; ellers vorder Vittigheden ufornuftig og latterlig. Al Vittighed er elendig, der ikke staaer under Forstandens Herredom, som man seer paa saa mange vor Tids Vittige, naar de, ved usle Sammenligninger af Religionen og dens ærværdige Emner med andre smaa og ringe Ting, søge at gjøre hine latterlige.

Man skulde neppe formode, at Dvertroen kunde være vittig. Og dog vil man finde at næs-

sten alle den helbredende Overtroes Midler beroe paa visse Ligheder imellem Engdommen og Det, hvormed de ville helbrede; skulde Ligheden endog kun bestaae i blotte Navne.

Følgende Recepter fra Overtroens lille Apothek skulde herom overtynde:

1. Imod Djenstær bruge man det Vand, hvori tre Stære have badet sig.

Anm. I Frankrige, Spanien, Italien og Everrig vil Middelet ej hjælpe; thi i disse Landes Sprog er ingen Lighed i Navnet.

2. Imod Bygkorn paa Djelaaget tage man tre Bygkorn og kaste dem sittiende over Hovedet.

3. Imod Lungesot pulveriserte Rævelunger.

Anm. Her er dog Lunge mod Lunge.

Hertil kan henføres endnu følgende tvende Recepter:

Vil du være sikker for Feber hele Aaret igjennem, saa spiis de tre første Fioler, du finder, og kast Stilkene over Hovedet!

Giv den Gulsottige trende Luus paa
et Emmerbrød!

Kjære Menneſker! Hvor bliver Eders ſunde
Fornuft?

Nyt Exempel paa overtroisk Bedrageri.

For ikke længe ſiden kom en Skærſlipper med
Huſtruen til en af Sjellands ſmaa Kjøbſtæder,
hvor en fattig Daglonner længe havde ligget ſyg,
og hos hvem de retteligen anvendte Lægemidler
havde været uden Virkning. Skærſlipperen ind-
ſtiller ſig hos den bekymrede Huſtruen ſom den
Mirakelmand, der vel vidſte Raad, naar man
vilde ſtrængt følge hans Requiſitioner. Foruden
Loftet om Taushed og andre Sager, der kunde
være ham tjenlige, forlangte Denne den Skjorte,
Patienten paa ſidſte Kommuniondag
havde været iført, og en Sum Penge, der

saaledes oversteg Familiens Evne, at den maatte, for at tilvejebringe samme, udseje nogle Uundværligheder i Huusholdningen. Ingen Forandring sporedes i den Syges Tilstand; den smule Behave var solgt; Armoden blev trykkende; men Bedrageren og hans Medvandrerinde smurte Hætte — uden Tvivl ud af Landet; og, da Stedets Præst herom blev vidende, var det meget for sildigt.

Seje et overtroisk Menneske!

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed, og
Bærer ved Sæcadet-Akademiet.

Commissionen, som bestyrer Ugebladet, samles Søndagen den 4 August, da Universitets-Bogholder Baagøe meddeler sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 32.

Lørdagen den 10 August 1822.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

A n n e l d e l s e.

De i General-Forsamlingen den 22 April sidstleden afgaaede, og i deres Sted valgte Repræsentantere ere:

I første Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Kammerherre og Oberst Segermann Lindencrone, Ridder af Dannebrog. Kammerherre Barden- fleth, Commandeur af Dannebrog og Dannebrog- mand.	Hr. Kammerherre og Admi- ralitets-Deputeret Baron v. Solten, Ridder af Dannebrog og Dannebrog- mand. U n n. Ingen af de øvrige paa Valg ansatte, have antaget Valget.

I anden Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Statsraad Elserfen, Ridder af Dannebrog. Kammerraad og Rente- friver Bondo.	Dhrr. Justitsraad og Rente- friver Boesen. Kammerraad og Havne- Controlleur Koede.

Tredie Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Captain Lykke, Ridder af Dannebrog. Divisions-Chirurg Krüger.	Dhrr. Captain de Thura. Captain Grove.

Fjerde Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Captain Dorschens. Oberst Michaelsen.	Dhrr. Major Sommer. Captain Linde.

Femte Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Præsten Schidde. Sognepræsten Palludan.	Dhrr. Sognepræsten Solm, Ridder af Dannebrog. Stiftsprovst Clausen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Sjette Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Professor Botanicus Sornemann, Ridder af Dannebrog. Professor Nyerup.	Dhrr. Assessor og Apotheker Blau. Professor Kolderup Røsevinge.

Syvende Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Captain og Grosserer Nørregaard (død). Grosserer Gammeltoft (død).	Dhrr. Grosserer S. S. Christensen. Grosserer C. Busch.

8 ottende Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Glashandler Fritsche.	Dhrr. Urtekrammer Grave.
Hørkrammer S. Smidt.	Klædekrammer Spang.
Klædekrammer N. Jacobsen.	Klædekrammer O. Lund.
Wiinhandler G. Hansen.	Wiinhandler Ledertough.

9 niende Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Captain og Bødker Sall.	Dhrr. Major og Robbertsids Fabrikant Conradt.
Gørtler Rosborg.	Guldsmed Westrup.
Captain og Juveleer Winther.	Brandkaptain og Tømmermester West.
Seglmager S. Bang.	U n m. I denne Klassifikation indtræde ikkun 3de, fordi min, Lindstorffs, Plads, som Repræsentant, staaer aaben.

10 tiende Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Kjøbmand J. Raphael	Dhrr. Bogtrykker Bendixen.
Amtskirurg Fræncel.	Sadelmager Simonsen.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

G. Købe.

Skinnets Bedrager.

(Efter det Tydske).

En Scene i den franske Revolutions Tid.

Forpagteren Lucas var en af de meest anseete Mand i Landsbyen, hvor han boede. Han holdt til Raade med Sit uden at være Snier; han bad til Gud af et oprigtigt Hjerte og den af hans Naboer, som behøvede Trost og Hjelp, gik ikke feil, naar han bankede paa den brave Fader Lucas's Dør.

Det var i det ny Decemvirats Tid. Blandt de flere Tusinder, som af disse ny Kannibaler bleve sendte under Guillotinen, befandt sig ogsaa den gamle Lucas's Godsejer. Denne efterlød sig to Børn, som ingen bekymrede sig videre om. Godset blev inddraget, og Lucas, som hverken havde Børn eller trængende Paatørende, kjøbte det. De retmæssige Arvinger, en Søn og en Datter, vare førte med Faderen til Paris, og de vandrede maaskee nu omkring uden Brød og vare nødte til at bede om Almisse.

Ekjendt Gudsset paa lovlig Maade var kjæbt af Forpægter Lucas, kunde ingen paa Tid fordrage, at man saaledes kom til Ejendom. Han tabte meget af den Agtelse, man før havde baa-ret for ham; man stak hist og her Hovederne sammen, tog ikke mere Hatten af for ham, og ingen bød ham sit Glas, naar han undertiden en Søndagften traadde ind i deres Forsamlinger.

Det værste var, at hans Hustru, der ellers kjendte hans Værd, i denne Sag var meget utilfreds med hans Opførsel. Ved mange Leiligheder bebreidede hun ham, at der klæbde uretfærdigt Guds ved hans Hænder, og at han hisset maatte staae Gud til Ansvar for de Faderløses Daarer.

Ved slige Udbrud sad Fader Lucas gjerne stum og rolig i sin Lænestoel og rystede blot en Gang imellem med Hovedet eller blæste Røgen stærkere af sin Pipe, naar den gode Martha i sin Tver ikke ret kunde komme til Ende med sine Bebreidelser.

En Aften begyndte hun atter sin sædvanlige Bodprædiken. "Du er en brav Kone, afbrød Lucas hende, er tro og flittig i dit Kald, giver gjerne Almisse og forsømmer ingen Prædiken; men een Ting synes du ikke at kjende."

”Og denne Ting er?”

”At man ikke, kjære Martha, ber demme blot efter Skinnnet; dog det er en deilig Aften; det var Synd at fordærve den ved Uenighed; lad os gaae ned under Træerne i Gaarden og betragte den nedgaaende Sol.”

”Hvorledes kan man see til Himlen, naar Samvittigheden ikke er reen?”

Lucas truede hende halvt i Spøg og halvt i Alvor med opløftet Pegesfinger. ”Er Du den, som prøver Hjerte og Nyrer?” og gik derpaa ud i den fri Luft.

Som han der stod under sine Træer og gjorde sine Betragtninger, kom to Børn, en Pige paa ti Aar, og en Dreng paa otte Aar hen til ham, og bad ham i Uskylds aabne Sprog om Natteleje.

”Hvorfra komme I, Børn” spurgte Lucas.

”Fra Paris, hvor vi have været nærved at døe af Hunger,” sagde Pigen.

”Have I da ingen Forældre eller Naarørende?” ”Nej, sagde Pigen sukken; siden man henrettede vor gode Faber, har ingen villet mere kjendt sig ved os! Vi have nu i otte Dage van-

bret fra Landsbøye til Landsbøye, og vide ikke, hvad der skal blive af os." —

Drengen gav kun lidt Ngt paa denne Samtale. Han saae blot hen efter Frugten paa Træerne, begyndte endelig at græde og sagde; "af jeg er saa hungrig!"

Lucas folte sig bevæget i sit Indersie. "Børn! sagde han, hvad var Eders Faders Navn?"

De nævnte det, og Lucas tog, da han hørte det, dem glædeligen ved Haanden og førte dem ind i Stuen.

"Her, lille gode Moder! raabte han sin Martha i Mode, her bringer jeg dig Gæster. Nu hurtig Mad paa Bordet; de gode Børn ere hungrige!"

"Martha saae paa dem med Deeltagelse og spurgte: hvis ere disse Børn?"

"Vores, min gode Martha! Nu! er dette dig heller ikke tilpas? du jamrede, da den gode Gud tog vores Søn til sig, som sikkert har det bedre hisset end hos os, og nu sender han os et Par i hans Sted. I Dag haaber jeg, kjære Kone! Du vil blive forsonet med mig. Nu kan jeg sige Dig, hvorfor jeg har kjoibt dette Gods: blot for at bevare det for dem, som det egentlig tilhører. Jeg havde strax efter vor gode Herres

Død skrevet til en Bekjendt i Paris, og lagt ham paa Hierte at skaffe mig Underretning om, hvor Børnene opholdt sig; men han var ikke i stand til at opdage, hvor de vare blevne af; og nu fører Himlen selv dem til min Dør; der staae de — og de ere fra nu af vore Børn.

Den gode Martha stod som en Billedstøtte. Taarene randt ned over hendes Kinder; hun faldt sin brave Lucas om Halsen og kysede ham, tog derpaa Børnene i sine Arme, og bragte frem, hvad Huset formaadede.

For at undgaae de lurende Blodmenneskers Mistanke, udgav han dem for Børn af en Paare: rende fra en langt bortliggende Provinds, og først efter at de rædsomme Despoter vare styrte, adopterte han dem under deres sande Navn.

Bønderne i Landsbyen toge nu deres Hatte dybere af for ham end før, og hans Martha gjorde det ofte vndt, at hun saaledes havde kunnet miskjende sin brave Mand.

H. Baagøe,

Bogholder ved det Kongelige
Universitet.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 33.

Løverbagen den 17 August 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

Munterheds Triumf.

(En Skizze efter det Lydffe.)

Jeg gjorde for kort Tid siden en Spadseretour til Skovplantagen, hvor jeg i lang Tid ikke havde været. Da jeg traadde ind i Huset, hvor Opsynsmanden over denne Plantage boer, for at bestille mig en Frokost, fandt jeg til min Forundring lutter nye Ansigter. En ung smuk lille Kone i net Morgendragt, en Dreng omtrent tre Aar gammel med et virkeligt Amorshoved, en vakker Mand, som ret med Behag røgede sin Pipe, og hvis Ansigt viiste Munterhed og godmodigt spøgefuldt Lure, udgjorde et meget interessant Familieflykke. Konen paatog sig strap Omsorgen

for min Frokost; Manden vidste imidlertid at føre mig ind i en underholdende Samtale; saa at vi allerede i det første Qvarteerstid vare gode Bekjendte.

Jeg forespurgte mig hos ham om hans Formand i Tjenesten. „Ja!„ svarede han, „den gode Mand havde stedse Ulykken i Hælene og var aldrig ret fornøjet. Han havde, som de vel veed, et Par smukke Pigeborn af sin Familie i Huset. Ulykkeligviis fandt en Page ved Hoffet Lyst til at øve sine Streger hos dem; men da de besvarede Spøg med Alvor og engang saaledes forkradsede hans Melkebrøds Ansigt, at han i tre Uger ikke kunde gjøre Dpvarntning, fik Dpshynsmanden sin Afsskeed med en lille Pension og Ordre strax at forlade sin Post.“

„De, min Herre,“ sagde jeg, synes at være en Fremmed, ?

„Jeg er egentlig ingensteds fremmed, svarede han; thi hele Verden er mit Hjem. De smiler? nu vel, dersom de har Lyst at høre mit Livs Eventyr: saa lad os gaae ud i den frie Luft under Træerne. Jeg har heller ikke endnu spist min Frokost og vi kunne da drikke vor Kaffe med hinanden derude.“

Dette Tilbud var mig meget velkomment! thi ieg kunde i det minste love mig en Times behagelig Tidsfordriv ved den muntre Mands Fortælling. Vi gik ud med hinanden; den venlige lille Kone bragte os strax efter Kaffeen, stoppede min Pibe og han begyndte saaledes:

„Seg har som sagt hidtil ikke havt nogensteds et Hjem. Min Fader gjorde temmelig megen Larm i Verden! thi han slog paa Trommen hos en Trop Landsbye Comoedianter og til mit tiende Aar har jeg gjennemvandret det halve Tyskland. Da jeg vorte noget til, blev jeg antagen som Lærling i Konsten og Lysepudser Embedet blev mig betroet. Sandelig min Herre! uden mit fortrinige Talent hertil havde endeel Stykker tabt Halvdelen af deres Glands. I mit attende Aar ombyttede jeg Lysesaxen med Melpomenes Dolk. Mine Kraftroller vare især fortvivlende Elskere. Dagen tilbragte jeg i Al- og Brændviinstuer, for ret at studere Menneffene; disse er de sande Højskoler for Kunstnere, og ved en Snaps gjør man dybe Blik i det menneskelige Hierte. Mit Spil var originalt, kraftfuldt og gjorde utrolig Virkning. Naar jeg for Exempel som Hamlet fremsagde den berømte Monolog, havde jeg steds

den ene Haand i Lommen og den anden i Barmen; mod Slutningen tog jeg en Prise Tobak og dette blev hver Gang belønnet med overordentligt Bifaldsklap. I Scenen med min Moder Dronningen gik min theatraiske Hestighed saavidt, at jeg reev begge Malerierne fra Væggen og kastede dem lige mod hendes Ansigt. Sandelig, min Herre! Garrick og Schroder havde maattet deres Laurbærkrands med mig, dersom ikke fornærmet Vresfelelse havde standset mig midt paa min glimrende Konstabane. En af mine Konstbrødre, som var misundelig over det Bifald, der overalt strømmede ned over mig, spillede mig paa Scenen selv et saa plumpt og nederdrægtigt Puds, at jeg blues ved at fortælle det. Tilskuerne brast derved alle i Skoggerlatter; men den tydske Theaterkunst vil aldrig kunne tilgive ham denne flette Streg, der skildte dem ved et saadant Talent. Fra den Tid opgav jeg høitideligen Skuepladsen og den Udøselighed, jeg derved kunde have vundet, folgte for nogle Gylden min hele theatraiske Garderobe og vandrede paa Lykke og Fromme ud i den vide Verden.

En Skjærsliber, som jeg traf underveis, bibragte mig Lyst til sin Kunst, og den omflak-

kende Levemaade var det især som lokkede mig. Jeg er nærved at troe, at Mennesker, der som Diggere, Marionetspillere, Skjærslibere, Bjorne-trækkere, Kjødelsflikkere, polske Tøder, Sigeunere og et vist Slags Skribenter og Munke — ikke have noget egentligt Hjem, nærme sig næsten mere Naturens Bud end Borgeren inden for sine Mure og Bonden bag sin Plov, skjøndt jeg ikke vil eller kan nægte disse sidste Fortrinet i en Stat; thi, seer de, min Herre! Hvor man kommer hen, der har man hjemme. Overalt træffer man Sol, Maane og en af de fire Aarstider, paa Gronland, Finmarken og nogle andre Verdenskanter nær, og der holde de ovenanførte Virtuoser sig fra. Man giver hverken Skatter eller Tiender. Hvortil behøver man da ogsaa et Huus? Det bliver Sneglen suurt nok at slæbe sit om med sig. Lærken har jo intet Huus og dog jubler den allerede i den tidlige Morgenstund. Den nedda-ler paa Ugeren og holder sit tarvelige glade Maaltid, og den vilde, om man hindrede den deri, maaskee kunne sige: Hvorfor har man ikke ogsaa anvist mig min Plads, da man deelte Jorden? Seer De, min Herre! dette er en Stump af min Philosophie eller min Troesbekjendelse, De maa

nu finde den skjev eller ikke og kalde den, hvad De vil."

„Jeg blev snart enig med Skjærsliberen om, at han skulde lære mig sin Kunst, og derpaa vilde vi gennemvandre hele Europa — ja hele Jorden med hinanden, saavidt man nemlig kan komme til Guds og med en Skubkarre. Vort første Nattekvarteer toge vi ind ad mod Skoven noget fra Landevejen under et vildt Ubletræ. Det var i Begyndelsen af Sommeren og Natten var temmelig mild. Jeg bemærkede i Nærheden nogle Hiorte, som græssede deromkring i Kornet. Min Reisekammerat havde en gammel Pistol og noget Krudt og Bly. Jeg ladede det ulykkelige Gevær, listede mig saa nær hen til en af disse Kornrøvere, at jeg saae mig istand til at træffe den med mit maaedelige Jagtgevær. Den styrtede og jeg bar den paa min Ryg ligesom Falstaff den døde Percy. Men ak! min Glæde varede kun kort. En Forstbetjent fra det nærmeste Sted havde staaet paa Luur og ilede nu til ved Skuddet. Han raabte til mig, at jeg skulde staae stille, og gjorde derhos en saa eftertrykkelig Bevægelse med sit Gevær, hvori var et dobbelt Løb, at jeg stod som naglet til Jorden. Efter de første Velkomst-Complimenter, som ere

brugelige ved slige Leiligheder, befalede han mig, at tage Hjorten, som jeg i min Hjerteangst havde kastet fra mig, igjen paa Nakken og strax at følge med ham. Her var ingen anden Udvei end at indhulle sig ligesom Cæsar i sin Kappe og afvente det Stød, som truede mig. Et Huusmiddel, som stedsse har giort mig fortreffelig Tjeneste, naar Uheld hængte over mig, er følgende: Saa ofte en mørk Dag staaer i min Livsalmannak, forestiller jeg mig livagtigen, at jeg spiller Comœdie, hvorved det mindre kommer an paa Rollen selv end paa sammes gode Fremstilling, og derved vinder jeg endog ved de største Uheld en Slags Ligevægt. Jeg gik med temmelig raske Skridt til Sægerhuset, hvor jeg maatte nedlægge mit hornede Bytte. Derfra førte man mig i Fængsel, og næste Dag blev jeg fremstillet for Stedets Overamtmand, som skulde tage et Forhør over mig.

Efter at jeg havde giort Forklaring over mit Navn og min Alder, spurgte han mig om min Haandtering.

„Herre! svarede jeg, for nærværende Tid er jeg egentlig intet, men var paa en god Vej til at blive til noget; nu har Skjebnen kastet mig en Sten i Vejen.“

„J synes at være en Dmløber“ sagde han.
 „Jeg kalder mig for Velklangens Skuld en Verdensborger, var mit Svar; men i Grunden selv løber det nok ud paa eet.“

„Hos os, sagde han smilende, har man egne Huse for slige Verdensborgere.“

Jeg forsikkrede ham, at det var gandske imod min Tilbøjelighed, stedse at blive boende i eet Huus.

Mit muntre Lune bestaf min Dommer til min Fordeel. Han gav mig flere Spørgsmaal angaaende min Levnetshistorie, og af denne gav jeg ham en Skizze i Hogarths Maneer. Da han horte, at jeg var et Slags Skuespiller, foreslog han mig at slaae min Bopæl i deres lille Bye og at besørge Indretningen af et lidet Børnetheater, som nogle af de meest anseete Familier havde besluttet at oprette der. Dog, sagde han til, maa deres Sag først ganske være afgjort. At fritjende dem aldeles tør jeg ikke; i det mindste maa de betale Jægeren hans saakaldte Dyrbringerpenge.

H. Baagøe,

Bogholder ved det Kongelige
 Universitet.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 34.

Løverdagen den 24 August 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestrøde N° 105.

(Fortsættelse.)

”Langt heller betaler jeg Tøgeren sine Opbringerpenge end Straffebøder for mit Skud, svarede jeg, dersom han blot er at overtale til at antage en Bæxl paa mine Efterkommere, som uidentvivl ville være langt bedre ved Kasse end j. g.”

Overamtmanden gav den trøstelige Forsikkring, at min Pung derved ikke skulde skee Overlast, og foreskille mig derpaa for sine Børn, som allesammen hørte til Thalias Yndlinger.

Jeg foretog mig strax en Provescene med dem, hvorved jeg søgte at anbringe mit hele sammeligens samlede Forraad af Kunstord og Theater-Udtryk, og vakte derved ikke ringe Tanker om

min Person og mit Talent. Opbringerpengene bleve betalte for mig, og jeg levede nogle af de meest blomstrende Uger i min Ungdoms Vaar (endog Skinkerne vare, hvor jeg spiste, bekrandsede med Blomster) i denne lille Bye, endskjøndt min første Rolle her med den takkede Hjort paa Nakken langt fra ikke havde været glimrende. Nogle af Byens Honoratiories gjorde endog et Forsøg paa at beholde mig der paa Livstid og at ansøge om Besoldning for mig som Verdensborger; men Overhofmarskallen satte sig derimod, fordi han ikke kunde føre mig i nogen Rubrik i Statskalenderen, og desuden slet ikke holdt af bizarre Titler, skjøndt han vel kjendte og kunde have taget Exempel af Preussens Frederik den anden, der udnævnte en rangsyg Nar til Geheime-Overhofstrompeter.

Da jeg imidlertid endnu havde saa meget af see mig om efter i Verden, krænkede det mislykkede Project mig ikke synderligt, og jeg tog atter min Vandringstav i Haand, forend den endnu begyndte ret at grønnes. Overamtmanden gav mig foruden et ganske artigt Honorar endnu et Brev til sin Svoger i den nærliggende Residensstad, hvor han levede af sine Renter, men dog holdt sig

en Haandskriver, som paa Nyaars- og Fødselsdage maatte udfærdige hans Lykonfninger til hele Familien i op- og nedstigende Linie. Denne vigtige Post var for Djeblikket ledig, og Overamtmanden troede, at jeg maaskee kunde erholde den ved hans Ubefaling.

Hr. Holbein, saaledes var hans Navn, modtog mig med en vis Stivhed og Høitidelighed i sit Bæsen, der syntes ham medfod. Han læste sin Svogers Brev, kaldte derpaa sin Søster ind og beraadsflog i min Nærværelse med hende angaaende mig arme Synder. Deres Samtale blev ført paa Fransk; men jeg kunde dog let gjette, at jeg var Gjenstanden for samme. Endelig gav de begge deres Erklæring med de kolde Ord: "Herren der kan blive" og jeg blev da antaget.

Begge disse Godskende vare et Par ægte vel vedligeholdte Familiestykker, begge p. ægede efter eet Stempel.

De levede i ugiyt Stand, fordi de frygtede den Allarm, som et Givtermaal plejer at føre med sig. I deres Værelser saae man Intet, som jo havde hørt Familien til i det mindste i et halvt Aarhundrede. Paa deres Stole havde selv deres Udfædre taget Sæde og deres Oldemødre havde

vel ofte smilet ad sig selv i deres Speile. En lille Bologneser Hund og en Kat bleve regnede med til Slægtffabet og deres Navne stode i den hundredaarige Almanak optegnede blandt andre Familiefæfterretninger. Altting gik meget stille til i dette Huus, s. tv Hund og Kat havde vænnet sig til en stille Conversationstone. Glæden var vel ikke banlyst, men den havde sine bestemte Dage, paa hvilke den fandt Sted, og disse vare Nytaarsdagen, Festsdagene og Gudsels- og Navnedage. Da bleve sædvanligen et Par Netter mere satte paa Bordet; Stegene vare pyntede med Blomster, dog ikke med Mark- eller Haveblomster men med kunstige; thi det Friske, Ungdommelige var nu engang ikke efter disse Godtfolks Smag. Nogle gamle Historiebøger udgjorde deres hele Bibliothek, jeg skulde om Aftenen forelæse dem noget deraf; men allerede den første Prove skilte mig ved dette lille Embede. At stige og falde med Tonen og overhovedet alt hvad der hørte til Declamation var en gruelig Mislyd i deres Øren, som blot fandt Velbehag i eensformige, slæbende og sovndyssende Toner.

I dette Huus kunde jeg isvrigt have havt det ret godt; men det var for mig ligesom for de gamle Romere en Ulykke, at Jorden er saa stor;

dog med den Forskjel, at hine vilde besidde alt og jeg derimod var fornøjet ved blot at besee den. Overalt er det slet ikke min Lyst at eje meget; det skaffer alt for mange Bekymringer, og disse søger jeg stedse at holde langt fra mig; Lidet med et fornøjet Sind anseer jeg som Himlens bedste Gave.

De kan let tænke, at jeg aandede tungt blandt disse Menneſker og disse Meubler fra gammel Tid. Et lidet Tilfælde fremskyndede imidlertid min Afsked fra dette Huus. Hunden, der blev betragtet som et Stykke af Familien døde som saamange Prælater og høje Herrer af en Forstoppelse. Jeg fik Ordre strax at bekjendtgjøre dette sorgelige Dødsfald for samtlige Slægt og Venner i et Efterſkrivt, hvortil Brevet blot var en Bisag. Om Aftenen skulde Ligbegjængelsen gaae for sig. Soly blev indhyllet i Silke og ved den kydske Maanes Solhverfin begravet i Haven under en Taarepil. Damen i Huset vilde opreise et Monument for den, og jeg fik det hæderlige Kald at besørge dens Gravskrivt. En ond Aand indgav mig at sætte følgende Stropher til dens Minde:

Her hviler Een med tynde Lægge,
 Med lange Dren — af han maatte dø!
 Han syntes fød til Lykkens Kjæledægge,
 Had, drak, sov ind — og herte op at gjøe.

Ulykkeligviis gik mit bobbelte Herkøb paa meget tynde Been. Man ansaae mit Gravskrivt som en Satire paa Dem og tillige paa deres Uvirksohmhed, og jeg fik strax min Afsked.

Glad og ubekymret gjorde jeg nu atter min Lyftour ud i den vide Verden. Den gamle Digter maa have Ret, naar han siger, at Sorgen svinger sig bag Rytteren paa Hesten; jeg gik til Fods og lod den aldrig komme mig paa Ryggen. Undertiden gaves der vel knappe Maaltider; men til Lykke havde jeg fem Sandser, og hvor Summerne maatte faste, der søgte jeg noget for Diet og Dret. Jeg havde mange smaa Eventyr og fik en herlig Mængde af menneffelige Carricaturer i alle Stænder, som jeg engang tænker at udgive paa Prænumeration. Dmtrent otte Aar slakkede jeg omkring som Ulykses, og det havde maaskee varet, indtil Døden havde ladet Slagbommen falde for mig, dersom ikke et Tilfælde havde stødt mig ud fra den store Verden og i en Kurv.

Jeg kom nemlig en Aften til en Hytte, som ligger en Miilvej herfra. En Mand sad ved Døren og flettede Kurve. Jeg nærmede mig og saa med Fornøjelse paa hans Arbeide. Vi kom i en Sam-

fale. Manden fandt Behag i mine muntre Svare og nødte mig venstabeligen ind i sit lille Huus.

En smuk munter Pige paa omtrent atten Aar, som jeg holdt for hans Datter, satte Aftens maden paa Bordet. Med en lystig Mine bestrøede hun vore Retter, som bestod af Æg og Kartoffelsfallat, med Blomster, og Line smilede derved saa venligt, at en lille Stue første Gang i mit Liv syntes mig stor nok, for deri at nyde Livet med Glæde og Tilfredshed.

De gjetter let min Herre! at mit Livs Comoedie nu snart nærmer sig sin Oplosning. Amor bandt Knuden, som han i alle baade gode og flette Theaterstykker plejer at gjøre, og hans Halvbroder H y m e n, for hvem hiin mange Gange for Løjers Skyld slukker Fakkelen, trak den endnu stærkere sammen. Lovrigt er den Deel af min Levnetsbeskrivelse nærved at være den mavreste i min Fortælling. Jeg elskede L i n e og Line elskede mig; men vi ødslede hverken med Sukke eller Eder. Den lille vingede Gud laae under Blomster, da vi fandt ham og havde lagt baade Bue og Pile fra sig.

Med Kurvemageriet gik det særdeles godt. Jeg bragte det snart saavidt i denne Kunst, at jeg troede snart at kunne sætte Foden under mit eget

Bord. Jeg anholdt om Lines Haand hos hendes Fader; men hvor forbausset blev jeg ikke, da denne, istedet for at sige mig et venligt Ja, rystede meget alvorlig med Hovedet. Jeg blev urolig og vilde vide Aarsagen, og han fortalte mig endelig efter nogen Betænkning, at Lina ikke var hans Datter. "Pigen, sagde han, er et Elskovsbarn".

"Destobedre, svarede jeg, det er netop Elskov, der spiller Hovedrollen hos mig og jeg troer derved at blive meget lykkelig; der er alt for mange, der fare undet et falsk Flag i denne Sejlads. Pigen maa jeg have; hun er saa elskelig og god. Lider jeg Skibbrud her, frygter jeg, at det er ude med mig."

(fortsattes.)

H. Baagøe,

Bogholder ved det Kongelige
Universitet.

Commissionen, som bestyrer Ugebladet, samles Søndagen den 1ste September, da Hr. Professor Thoring meddelede sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 35.

Løverdagen den 31 August 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

(Fortsættelse.)

”Ja, svarede den Gamle, jeg holder meget af Dem og gav Dem gjerne Pigen, dersom det var min Datter; men hendes Fader er en geistlig Mand, som lever i D..., og jeg kan ikke give Pigens Haand bort, uden at jeg først har hans Tilladelse dertil.”

”Pigens Moder, sagde han, kom til min Hytte, hvor hun fødte Barnet og døde i Barselseng. Kort før hendes Død betroede hun mig denne Hemmelighed, og overleverte mig nogle Breve fra hendes Elsker, efterat hun først havde med zittrende Haand skrevet nogle Linier paa eet af dem. Hendes Elsker befandt sig den Gang ved

Universitetet, og vi maatte i Anledning af en en lille Arvelod, som var tilfalden min Kone, gjøre en Reise. Vi gave Barnet ud for vort eget og kom først to Aar efter tilbage til vort forrige Opholdssted. Lines Fader var imidlertid traadt ind i den geistlige Stand og havde faaet et Canonicat. Saavel dette som at han var af fornem Familie holdt os fra at opdage ham hans Datters Tilværelse. Da vi selv ingen Børn havde, betragtede vi Pigebarnet som en Gave fra Himlen og en tilkommende Stotte i vor Alderdom. Min Kone er død for for nogle Aar siden, og jeg har ofte været været i megen Tvivl og Urolighed i denne Sag. Jeg kan ikke efterlade Pigen noget, og hos hendes Fader vilde hun maaskee gjøre sin Lykke."

"Det maa nu gaae som det vil, sagde jeg saa maaden Hr. Canonicus i det mindste vide, at man ikke sender sine Børn ind i Verden som Ugerhønen sine Unger. Jeg vil endnu i Dag gaae til ham og tale et kraftigt Ord med ham."

Efterat jeg havde optegnet Navnet paa Lines Moder og for at være belavet paa alt, stukkede hendes Breve til mig, ilede jeg til Staden og søgte min Mand op.

Jeg fandt ham i et smagfuldt meubleret Værelse. Han havde sin Bønebog for sig; men skattede af og til i Crebillons Skummestee, som laae opslaaet for ham. En nærmere Beskrivelse over ham, ville De ikke forlange af mig; thi jeg vil ikke gjerne gjøre ham kjendelig. Jeg har nu glemt den Vending jeg brugte, for at lede ham hen til Hensigten med mit Besøg, nok — han var en af de blødhjertede Syndere, hvis Samvittighed ved mindste Anledning tegner sin Skyld paa deres Ansigt og hos hvem Anden er villig, men Kjædet skøbeligt. Han besvor mig, at kaste Kjærligheds Raabe over det Skeete. ”Han havde, sagde han, ikke hidtil hørt det mindste til Moderens eller Datterens Skjæbne, og vilde nu see at gjøre godt igjen, hvad der stod til at kunne gjøres bedre, med flere opbyggelige Ting, han ved denne Leilighed frembragte.

Jeg gjorde ham nu ikke nogen Hemmelighed af min Kjærlighed til Pigen, og han lovede mig al mulig Understøttelse; men da han ikke med tilstrækkelig Grund kunde tage sig af en ganske Fremmed og han heller ikke saa gjerne vilde have en Kurvemager til sin Svigersøn; saa fik han mig i nogen Tid anbragt som Kammertjener hos

en meget formaende Mand og jeg var saa lykkelig at vinde hans Yndest.

Mit Givtermaal med Line gjorde en høist lykkelig Ende paa Stykket. Man gav mig Opsynet over denne lille Planteskole, og jeg har ophængt min Vandringsstav paa den huuslige Lykkes Alter. Tovrigt veed min Line endnu ikke til denne Stund, hvo hendes Fader egentlig er. Da den geistlige Mand undertiden besøger os, saa vilde det maaskee være trykkende for hende, om hun vidste den rette Sammenhæng. Han viser hende særdeles Godhed og har sin største Glæde af mine rødmsede Børn, som holde meget af ham, og han kommer aldrig, uden at bringe noget med til dem. Den gamle ærlige Kurvemager lever ligeledes endnu, og bliver æret og elsket af os som den kjerligste Fader.

Dette, min Herre! er min Historie. De seer deraf at jeg er en særdeles Yngling af Lykken, skjøndt jeg aldrig har bekyndet mig om den gode Dame med Hjulet. Et muntert Sind er de Bises Steen. Rosen har Torne, Fiolen derimod ingen; derfor tager jeg denne og lader hiin blive staaende.

Meget sjældent vaagner Pængseln efter det omslakkende Liv hos mig; men naar jeg da hører

min Kones søde Stemme i munter Sang, eller jeg seer min Fris, der galopperer affted paa sin Hasselkjev; saa synes denne lille venlige Bopæl at være den hele Verden for mig. — Ja der gives gives endnu skjønnere Dieblikke, hvor jeg kunde skjære denne lille Plet reent bort fra den hele øvrige Jord, for at være allene og uforstyrret med min Lykke.

Sandt Mod og Vresfølelse.

Kalifen Almanzor var i Krig med Kongen af Persien. Han behøvede til et vigtigt hemmeligt Foretagende en Mand af Mod og Vresfølelse, til hvem han kunde sætte uindskrænket Tillid. Hele Krigens Udfald hængte af dette Foretagende, og den mindste Opdagelse af denne raske Plan kunde fordærve alt.

Almanzor havde allerede i otte Dage været tvivlstraadig om, hvem han skulde lade sit Valg falde paa.

Fem Huudrede Fanger, som ved en Opstand i Chorasán, vare gangne over paa Oprørernes Partie, bleve paa den Tid førte til Kalifens Hovedstad Bagdad. Man havde domt dem til Døden, og de bleve førte ud for at halskugges. To Hundrede af de Fangne havde under Trefuingen taget Flugten, men vare blevne affkaarne og bragte tilbage til Seierherren. De øvrige tre Hundrede

havde foragtet at redde sig ved Flugten og havde først efter en tapper Modstand tabt deres Vaaben og Frihed.

Kalifen, som stedse var beskjæftiget med den Tanke, som længe laae ham paa Hjerte, gik tilfældigviis over den Plads, hvor den strænge Dom over de Fangne skulde fuldføres.

Han blev staaende, og rørt over dette Syn, ønskede han i sit Hjerte at kunne skjenke dem Tilgivelse, uden at denne Benaadelse skulde kunne have skadelige Følger for Fremtiden. "Jeg tilgiver alle dem, som have taget Flugten for mine Faner. Alle de blandt Eder, som ville benytte sig af min Naade, træde over paa min høire Side!"

Ved disse Ord styrtede alle Fanger over paa Kalifens høire Side, paa en eneste nær, som blev staaende ubevægelig paa Pladsen.

Almanzor saae paa ham med Beundring.

"Hvorfor, sagde han, følger du ikke dine Kameraders Exempel, som deelte Ulykken med dig."

"Jeg følger aldrig de Feiges Exempel, "gav Krigeren til Svar."

"Jeg gjentager, sagde Kalifen, at jeg her ved tilgiver alle dem, som ere flygtede."

”Jeg har aldrig taget Flugten,“ sagde hiin.

”Rasende Menneſke! sagde Kalifen, hvorfor vil du ikke benytte dig af det Middel, jeg tilbyder dig, for at redde dit Liv?“

”Fordi jeg derved taber min Ære,“ svarede Krigsmanden.

”Kom, raabte Kalifen, med glad Hentyk-
kelse! Jeg tilgiver Dig, og din Sjælsstorhed ſkal
ikke blive ubelønnet.”

Han tog Krigeren med ſig, og betroede ham
det Foretagende, hvortil han behøvede en dristig
Anfører, ſom elſkede Æren over alt.

Den Tappre viiſte, at Fyrſten ikke havde
taget Feil i ſin Dom over ham. Med overorden-
lig Klogſkab og Mod udførte han Kalifens Plan.
Krigen blev derved ſnart endt paa en hæderlig
Maade, og Fyrſten belønnede ham med ſit Bønſkab
og Fortrolighed.

H. Baagøe,

Bogholder ved det Kongelige
Universitet.

Commiſſionen, ſom beſtyrer Ugebladet, ſam-
les Søndagen den 1ſte September, da Hr. Pro-
feſor Thoring meddeleſe ſit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 36.

Løverbagen den 8de September 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

A d e m d a i

eller:

Den, der har et guult Haar, vil
have det kruset.

En Østerlandsk Fortælling, af W. Bondi.

(Af Skrivtet Morgenblatt für gebild. Stände, Num.
57, 1821.)

En ung Mand gik enaften igiennem Nogle af
Bagdads Gader. Det var en fattig Haandværks-
svend og hans Navn Ademdai; kommende fra
sit Arbeid, vilde han isred tye til sit Hjem. At-
terede stod han i Færd med at træde ind ad Døren,
da Stoi og Baabenklir, i nogen Grastand, til-

trak sig hans Opmærksomhed. Ved Hjælp af Maanefkinnet vinede han to, i armenisk Dragt klædte, Personer, der værgede sig mod sex Røvere. Adembai, behjertet og rask, ilede den svagere Deel tilhjælp, og, skjønt bevæbnet kun med en Stok, angreeb han dog saa tappert, at han drev de Sex paa Flugten. Uden at vente nogen Lon, og uden at bekymre sig videre om de Røbdete, gik han nu ind i sin Bolig.

Næste Dags Aften, omtrent Klokken ti, just da han, sidde ved sit svagtflinnende Lampelys, overtænkte hos sig selv, hvormegen Noie Menneſket maa underkaſte sig for, at opholde et uſfelt Liv, og hvorledes Mangen, der med ſtørſte Gliid arbejder endogsaa hele Dagen igiennem, dog næppe kan have fortient Saameget, at han er i Stand til, endog kun med den tarveligſte Koſt, at ſtille ſin Hunger. Derpaa udbrod han lydeligen: hvilkt Stykke Arbeide har jeg nu ikke idag fuldendt, og dog ei faaet Mere, end en halv Larin*) derfor! O, Muhammed! vilde Du dog engang forunde mig det Aller-nødvendigſte til mit Livs Opbold, jeg ſkulde da anſee mig ſaa lykkelig ſom en Storvezir! — Næppe havde

*) Larin, en perſiſk Sølvmønt, lig med omtrent 70 Skilling r. S

Han holdt op med denne Tale, førend han hørde der heftigen bankedes paa hans Dør. Hurtigen stod han op og ilede hen for at aabne den, idet han formodede, at maaskee En af hans Naboere behøvede hans Hjælp; men hvor stor blev ikke hans Forfærdelse, da han saae en Skikkelse, i en lang hviid Raabe, at skrige hen imod ham. Den hellsede ham først ganske taus, idet den bøjede sin sorte Stav og nikkede med Hovedet, der havde til Prydelse en overmaade stor Turban; derpaa kom den videre frem i Værelset. Uagtet Adembai ellers ikke kjendte til Frygt, skrækkedes han dog ved dette Syn. Den majestætiske Skikkelse sagde, idet den strøg sig ned ad Skægget, der rakke næsten til Bæltstedet: Frygt ikke Adembai! Jeg er din Skyttaand, og kommer her for at tilbyde dig Belgierninger! Jeg hørde din Selv. Samtale og dit beskedne Ønske, at besidde kun det Nødvendigste. Er dette ikke din Mening?

O, min gode Skyttaand! udbrod Adembai, idet han fattebe sig, blot det meest Fornødne til Livets Opboldelse vilde jeg have. Kan vel et Menneske forlange Mindre? — Sandhed ikke! svarede Skyttaanden; men hvad forstaaer Du ved

det meest Fornødne? og hvad behøver Du for, at have det Nødvendige? Kun lidet, men noksom tilstrækkeligt for mig. Naar jeg hver Dag har min Riis, Brænde til at koge denne og varme mig ved, en Dragt til at klæde mig med: dette er Alt, hvad jeg behøver til min Lykke. — Hvormange Penge maa Du vel have for at kunne skaffe dig disse Ting? — Min dyrebare Skyttaand! kun en eneste Larin om Dagen; for denne Sum troer jeg at kunne tilveiebringe mig det meest Nødvendige. Lad saa være! her har Du 8 Lariner for 8 Dage; ved den ottende Dags Ende skal jeg, paa samme Tid, igien vise mig for Dig. Skulde een Larin om Dagen være Dig forlidet, da forlang Mere. Jeg vil give dig Mere, Sa Saameget, Du mon begiere, indtil Du endeligen har faaet det Fornødne. Jeg siger: det Fornødne; thi Dverflod vil jeg ei skienke Dig. —

Efter disse Ord bortfiernede Skyttaanden sig, og med glad Hu betragtede Ademdaï Pengene, hiin havde givet ham Dtte Lariner! saa riig havde Ademdaï ingensinde tilforn været i sit Liv. Endeligen har jeg da, sagde han, ikke Behov, længere med Uengstelighed at sørge for mit Dphold! ikke maae jeg nu, i mit Ansigts Sveed, arbejde hele Dagen

for, om Aftenen at fortære min Riis. Saaledes talede han, saae omkring sig, overtænkende det, der var foregaaet med ham, og udbrod endeligen: Ved Profetens Grav! Jeg har glemt, at bede min Skytsaand om mangen Fornødenhed. Ikke eier jeg et eneste Huusredskab. See her mit usle Leie! jeg maa dog have en Seng. En god Seng er visnok en fornøden Ting; at sove, ja at sove beqvemt er jo lige saa nødvendigt til Livets Dphold, som Spise og Drikke. Jeg har eiheller nogen Stol, hvæken for mig søtv, eller en Ben, der maatte faae isinde at besøge mig. Der mangler mig ogsaa et Bord, hvorpaa Jeg kunde spise; man vil dog gierne have lidt Beqvemmelighed ved sin Spiisning. Saaledes overtænkte Adembai alle de Ting, han ansaae det nødvendigt at have — og med Længsel ventede han sin Skytsaand. Den ottende Dags Aften overveiede han, medens han spilde sin Riis, endnu engang Alt, hvad der manglede ham. Det er dog virkeligen Skade, sagde han, jeg har kun een Larin at fortære om Dagen. Tor Riis er ogsaa alfor tør, og stedse ei andet end Riis, alfor ensformigt. Mangengang ønskede jeg gierne

at have Noget beri, Noget dertil, eller Noget derpaa, var det endog blot om Helligdagene? Min Skyttsaand vil rigtignok kunne sige: dette er unødvendigt; men han har Uret, og det skal jeg bevise ham. Det er nødvendigt, at Mennesket veler med Midlerne til sit Livs Underhold; thi hvortil skulde ellers Gud have givet os saa mangehaande gode Ting til Næremidler? for at spise naar man føle Hunger, og Isandhed! den evige Riisspisning forjager aldeles Hungeren. Festsdagene ere dog Glædes- og Fornøielses-Dage, men hvilken Glæde kan man da vel føle, ved den uophørlige Riis-Fortæring! Ja, det er nødvendigt, at jeg undertiden veler Spise. Jeg vil derfor bede min Skyttsaand at give mig een Larin for hver Festsdag; dette er dog vel ikke formeget.

Skyttsaanden holdt Ord, og lod sig tilsyne Klokken 10. Adembai synker ned for hans Fodder og beder ham om alt det, han ved første Sammenkomst havde glemt at forlange. Koligen hørte Skyttsaanden paa ham og svarede blideligen: Bøgt Dig, Adembai! for at begiere Mere, end det Nødvendige; yttret Du Lyst til at forlange Overflod, forlader jeg Dig aldeles. Adembai beviisde nu, at ei Noget af det, han har begieret, er overflødigt.

Ekstsaauden er overbevist, og giver ham ti Cherasier *) til at kjøbe sig Huusredskaber; skienker ham desuden een Larin til Ugens Festsdag, og bortsterner sig omsider, idet han lover at komme igien om otte Dage.

Næppe græde det ad Morgen, førend Adembai allerede gik ud for at gjøre Indkjøb. Han lod Sagerne bære ind i sit Huus, og troede, der vilde blive et Palats deraf. Dog snart gjorde han den smertende Sagttagelse, at Huusfagerne ere nye, hans Bopæl derimod gammel. Han undersøger sit Huus og tænker nu først, i hvilken jammerlig Tilstand det er, Ja at det snart vil styrte sammen. Han lader kalde en Byggekyndig. Denne siger, efter at have undersøgt Bygningen: Bogt Dig, min Ven! fra at foretage nogen Udbedrelse af denne Rede; det vil koste mindre at opføre et ganske nyt Huus. Adembai var utroostelig over, at maatte sætte sine smukke Møbler i det gamle Huus. Megen Pine aarsagede ham ogsaa den Tanke: Hvad om det styrter sammen? for Evtigt tabte ere hine, og Du

*) Cherasi, en persisk Guldmønt, liig med omtrent 6 Rddlr. r. S.

og Du maaſee ſelv et Dødsens Barn! Det er viſt ikke overflodigt at ombygge et Huus, ſom truer med at ſtyrte ned; thi den ſtorſte af alle Fornødvendigheder er dog Selvbevar. Iſen

Da nu Skytſaanden kom, aabenbarede Ademiſtai ham den Fare, hvori han ſvævede. Hiin indſaae, han havde Ret, og gav ham paaftedet 50 Guldſtykker til hans Huus's Ombyggelse. Hvor lykkelig er jeg dog ikke, ſagde han, at jeg beſiddet en ſaa god Skytſaand, der velvilligen forſhyner mig med alt det Nødvendige! Takket være han! Nu ſkal ifremtiden Intet kunne mangle mig. Han vil ikke afſlaae mig Noget; thi kun om det Høiſt fornødne anmoder jeg ham. Aldrig ſkal det falde mig ind, at forlange Noget overflodigt. Blot det Nødvendige gior os lykkelige; Overflod fører til Ulykkens Afgrund.

(Fortsattes.)

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 37.

Løverdagen den de 15 September 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 106.

A d e m d a i.

(Fortsættelse.)

Nu er da Huset bygget, og nu beboer Adembai d. tte, udpyntet med alle hans smukke Møbler. Snart sætter han sig nu paa denne, nu paa hiin bløde Pude; snart lægger han sig paa sin Seng, den han næppe kan forlade; snart tænker han med Glæde paa de flere Varmer, han nu kan anvende paa sin Fortæring, og ved Hjælp af hvilke han om Helligdagene kan giere sig tilgode. Bisnok maa han da nu vel have det Nødvendige! — Det Nødvendige? Besidder Man da ogsaa virkeligen dette, naar man er alene? Gives der da vel en fuldkommen Livsnydelse, naar man ikke kan dele denne med en elsket Genstand? Hvorhen Adembai vender sit Die,

feer han Harem'er *), i hvilke tredive, fyrgetyve ja flere af de smukkeste Fruentimre opholde sig: skulde det da vel være til Overflod, om han ønskede sig en eneste Ledfagerinde paa Livets Wei? — Det er dette, udbrød med Et Adembai, just dette, der endnu mangler mig. Hvor godt vilde nu ikke en smuk Kone passe til mit Huus? Dette skulde blive mig hundrebegange smukkere, og mit Liv forekomme mig tusendegange behageligere. Si, jeg vil spørge min gode Skytsaand, om en Kone vel skulde være mig overflødig.

Aldeles betagen af denne Tanke, kunde han ikke længere blive rolig hjemme. Uden at vide, hvorledes det var skeet, befandt han sig paa en Plads, hvor just en Slavehandler, omringet af Nysgierige, salbød sine Varer. En Slavinde af udmærkende Skønhed, af majestætisk Vart, og ynderiig Anstand vakde almindelig Opmærksomhed; ogsaa Adembai havde sine Dien uafsladeligen henvendte paa hende. Førstegang folde han nu Rier-

*) Konernes Boliger hos Tyrkerne, samt i adskillige asiatiske og afrikanske Lande. En saadan Boligs egentlige Naam er: H o r a m, d. e. et Sikkrelse. Et ed, hvortil Adgang er negtet Alle ikkebidhørende.

ligheds Magt, og desto større blev hans Skræk, da han saae en riigklædt ung Mand nærme sig Slavehandleren just for, at tilhandle sig hiin Skionne, i hvem han selv var saa forelsket. Pigen maatte nu aldeles afføre sig, og Adembai blev da vaer saamegen himmelsk Ynde, at Henrykkelsen og Beundringen gjorde ham ubevægelig, som et Marmorbilled. Kommen til sig selv igjen ved Slavehandlerens Tiltale hører han: Den skionne Slavinde er en Georgierinde, næppe atten Aar gammel; hun spiller mestertilgen paa Luth, synger med indtagende Stemme de herligste Melodier, og danser saa yndefuldt, at man fielden finder hendes Lige. Hun er tilfals for 2000 Eherasier. — Adembais Medbeiler byder 1500 for hende. — Han skælver — Dog, Slavehandleren sælger hende ikke for denne Sum — Adembai drager igjen Aande — Den unge Mand byder 1800 — Slavehandleren betænker sig — Adembai sveder Angestens Sved — Dog, hiin afstaaer ikke Slavinden under den engang bestemte Priis — og den unge Mand, mindre forelsket, end Adembai, opgiver Besiddelsen af den Skionne og gaaer sin Vej. Ogsaa Slavehandleren forlader erdeligen Pladsen uden, at have faaet en Kiøber til sin skionne Georgierinde.

Nu ilede Udembai til sit Hjem. Den Aften ventede han, og med saare megen Utaalmodighed, sin Skyttaands Komme. Endeligen banker det paa Døren. Udembai aabner, og styrter i det Samme for sin Velgjørers Fodder. Hvad feiler Dig? udbryder Skyttaanden — Hvi saa nedslaaet? Hvorledes! endogsaa Laarer? — Har jeg da ikke givet Dig alt det Nødvendige? — Bistnok har Du givet mig Uværdige Meget, dog ikke Alt, hvad mig er fornødent. Siig mig, vilde vel en Kone være til Overflod? Skal jeg da see mig fordømt til at føre Eensomheds-Livet, uden at turde kalde en eneste Siel min? Anseer Du Besiddelsen af en Kone som en overflødig Ting, da erkjender jeg, at Overflod maa være en Nødvendighed.

Skyttaanden, der næppe kunde holde sig fra at lee, sagde: Du har Ret, Udembai! en Kone er Dig nødvendig. Du maa skaffe Dig En; thi dette horer til en brav Mand's Lykke i Verden. Vælg Dig en Datter af en ærlig Haandværksmand iblandt dine Bekjendtere! jeg har ikke Noget at indvende mod et saadant Egtteskab. Dit Huus er nu som nyt og Du har faaet det velindrettet; for en Pige af din Stand er Du ingen slet Brudgom. — Ak! udbød Udembai dette er ikke, hvad jeg forlanger. Jeg er

allerede forelsket, og naar man befinder sig i den Tilstand, er det jo nødvendigt, at besidde Genstanden for sin Kiærlighed. — Saare nødvendigt, sagde Skyttsaanden. — Nu da, saa vil Du giøre mig til den Lykkeligste af alle Dodelige; thi Du har lovet mig det Nødvendige. Jeg elsker til Uffindighed en ung Slavinde, den er saa skion, at jeg i mit Liv ei saae Noget skionnere; men hun er alfor dyr, og jeg alfor fattig. — Hvormeget forlanger man da for hende? — Totusend Cherasier. — Det er rigtignok en vel høi Priis, sagde Skyttsaanden. Dog, siden Du er saa forelsket, maa dette Kiøb vel være nødvendigt; thi, hvis Du blev syg af Sorg, vilde det jo være fornødent at kiøbe Lægemidler, til hvilken som helst Priis de kunde faaes. Kiærlighed er hos Eder, I Dodelige! en Sygdom. Der har Du 2000 Cherasier; kiøb Dig nu for dem din Elskte. — I det Skyttsaanden sagde dette bortfiernede han sig, overladende Adembai til den meest glædefulde Hentykkelse over, at kunne faae sit Hjertes saa inderlige Ønske opfyldt.

Nu er da vor Helt i Besiddelse af sin elskte Pige, og nu ville vi da vel ingensinde herefter høre ham klage over, at der mangler ham Noget af det Nødvendige. Ikke desto mindre blev dette dog Til-

fælbet. Næppe har nemlig hiin elskværdige Slavinde, der hedte Arfelli, sat Foden ind i Adembais Huus, førend hun farer tilbage af Stræf og udbryder: store Gud! hvorhen har Du ført mig? Er dette det Huus, jeg skal beboe? Siig mig, Ulykkelige! sagde Hun til Adembai, har Du maaskee kjoibt mig for Dig selv? Hvorledes var det Dig muligt, at betale for mig 2000 Guldstykker? — Ak, udbød Adembai, dybt sukkende, min hele Formue bestod i disse Penge og jeg opoffrede Alt, Alt, for at besidde Dig! Dog vær rolig! Vi ville ingensinde faae Dverflod, men stedse have det Fornødne. — Heri tog dog vor Ungling fejl. Han havde een Larin for sig alene; men nu skulde to Mennecker leve af denne Larin Derpaa maatte han itide have tænkt; thi at vente 8 Dage til Skyttaandens Giinkomst, var jo en heel Ewigbed. Sorgmodigen gaaer han nu hen for at tilberede det knappe Maaltid, hvilket han skulde dele med sin Arfelli. Hun rører stikke ved Maden, og vil aldeles ikke ophøre med at græde; ja, da endeligen Adembai skælvende tilbyder hende den Riis, han selv havde tilberedet, stoder hun ham tilbage med Affky. Næppe vil hun sætte sig, saa haarde synes hende alle Sæder. Sengen, hvor-

paa Ademdai saa herligen vederqvægede sig, ansaa hun som den Sletteste i hele Bagdad, og endnu maadeligere fandt hun den ved nærmere Eftersyn. Bovede vor Helt, at tale til hende om sin Kiærlighed, eller at nærme sig hende, viisde hun ham tilbage med Foragt. Hvorledes tør Du vove, i en saa modbydelig Dragt at komme mig nær? Du taler om en god Aand, der giver Dig alt det Nødvendige; men troer da Din vakke Beskytter, at en anstændig Klædedragt horer til Dverflod? Jeg Ulykkelige maa ogsaa snart bedække mig med Pialter, for at ligne Dig. Ak! ud, n Dig vilde jeg maaskee nu være klædt med Asiens smukkeste Tøier; og Du, der har bragt mig i denne Elendighed, vil ovenikøbet, at jeg skal elske Dig? Umuligt! Stræbe vil jeg, mindre at affke Dig.

Ademdai fælde sig utrøstelig over disse Uttringer, ja ulykkeligere, end fordem i sin største Armød. Endeligen indfandt sig, efter Fraværelse i otte Dage, den med Længsel ventete Skyttsaand. Ademdai fløi ham imøde, tiltraabende ham med Bitterhed: Du har lovet mig det Nødvendige; men nu er jeg det Ulykkeligste iblandt alle Mennesker! — Hvorledes sagde Skyttsaanden, lidt forundret; har jeg ikke givet Dig Alt, hvad Du forlangde af mig?

Åh ja! men jeg var en Daare; thi jeg troede at det Nødvendige bestod i meget faa Ting, og deri har jeg feilet. — Saa lad mig da høre! sagde Skitsaanden, forklar Dig! — Du tillod mig det, som en Nødvendighed, at give mig; nu har jeg dog kun een Larin dagligen og Udgiifterne ere doppelte. Da det nu var nødvendigt, at jeg tog mig en Kone, er det saa ikke ogsaa nødvendigt at hun maae leve? — Meget nødvendigt. —

(Fortsattes.)

Trykfeil og Rettelse.

Foruden de i Num. 36 indløbne Trykfeil nemlig: Saa eget l. Saameget, maae l. maa, Fornødvendigheder l. Nødvendigheder, Ja l. ja, samt Mangel af Komma bagefter Ordet hørde, S. 229, og af Punktum ved Ordet ham S. 230, findes ogsaa, Lin. 11 og 12, S. 228, følgende Uagtsomhedsfeil ved Ordforeningen: Just da han, siddende o. s. v., overtænkte hos, hvilke Ord bør forandres til: Just da Adem dai sad o. s. v., overtænkte han.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 38.

Løverdagen den 21de September 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde N° 105.

A d e m d a i.

(Fortsættelse.)

Nu da: min Kone vil ikke leve; thi hun spiser ikke, drikker ikke, sover ikke, og sand Hjertesorg dræber saavel hende, som mig. Maden, jeg foresætter hende, og med hvilken jeg selv godt kunde roies, behager ikke hendes fine Gane. Hendes Fornødenheder ere ganske andre Fornødenheder, end Mine. Da jeg nu har kjøbt hende, og da jeg elsker hende som mit eget Liv: er det saa ikke nødvendigt, at jeg forskaffer hende de Fornødenheder, hvorpaa hun kan gjøre Fordring. — Upaatvileligen, svarede Skyttsaanden. Hvormeget behøver Du vel dagligen for, at skaffe hende alt det Nøvendige? Jeg har ikke gjort noie Overregning; men for to

Tomaner *) om Dagen kunde vi begge leve ret behageligen, dog uden Overflod. — Godt; er der ikke andet, som bedrøber Dig, saa modtag her 16 Tomaner for otte Dage; efter denne Tids Forløb kommer jeg igien for at efterspørge, om Du mon ønske endnu Noget, at Du omsider kan faae det Nødvendige. — Saaledes talede Skyttsaanden og vilde derefter gaae. Forund mig blot eet Dieblif! bad Udemdai; thi jeg har endnu Noget at sige Dig. Jeg elsker Arfelli med Ungdommens hele Fyrighed, er det da ikke nødvendigt, at hun giengielder min Kiærlighed? — Jo, ganske vist. — Nu kan hun ikke fordrage mig i min usle Dragt. Hun troer, at, hvis jeg ikke var, vilde hun være bleven en stor og mægtig Herres Elskte. Dersom det nu er nødvendigt, at hun elsker mig, maa jeg aldeles forandre min nærværende Klædebragt, og Du vil da indsee, at en kostbar, smagfuld Klædning i dette Tilfælde ikke er overflodig. — Du har Ret. — Ogsaa sagde Arfelli, at, hvis hun ei var kommen i min Bold, vilde hun maaskee have bagret

*)-T o m a n (rettere: Tumen), er en persisk Regnings-Pengesum, liig med omtrent 29 Rbd. r. S.

de herligste og smukkeste Tøier. Hun elsker Pynt; altsaa, hvis jeg vil være elsket af hende, maa jeg nødvendiggen søge at give hende alt det, hun ønsker sig. Hun er udrustet med Naturgaver: hun synger, hun spiller paa Luth; skulde hun da nu opgive Frugterne af en glimrende Opdragelse. Naar man har Naturgaver, er det da ikke nødvendigt, man bringer disse i Udøvelse? Jeg ønskede gierne at købe hende en smuk og god Luth; dette vilde uendeligen glæde hende. — Alt det, Du der siger synes mig isandhed uomgængeligen nødvendigt, sagde Skyttsaanden. Hvad kan vel det Hele koste? — Dmtrent 1000 Guldstykker. — Der har Du Saamange; lev nu vel, og søg at skaffe Dig det Fornødne!

Skyttsaanden gik, og Abembai traad med frydfuld Hu ind til Urselli. Af hans Dien straaede Glæden; dog gjorde han sig Umag for, ikke at forraade sit Hjertes glædefulde Stemning; thi han vilde overraske den Elskte, og sagde hende derfor ikke det Mindste om Sammenkomsten med sin Skyttsaand. Næste Morgen gik han meget tidligen ud. Hans første Forretning var da, at lade sig prægningen og smagfuldt paaklæde. Ledesaget af en Mængde Handlende, der ikke lidet un-

drede sig over, at see en saa prægtigen klædt Herre behoe et saa maadeligt Huus, kom han tilbage til sin Bolig. Arfelli kunde ikke begribe, hvad dette Tog skulde betyde. Næppe gienkiendte hun Adem-dai i hans kostbare Dragt. Nu nærmede han sig hende og talde saaledes: Har jeg ikke sagt Dig, at en god Skytzaamd giver mig det, ieg nødvendigens behøver; vær derfor vis paa, at ifremtiden Intet skal mangle Dig, forudsat, Du ikke forlanger Dverflod. Vælg Dig nu af disse skionne Varer dem, der meest behage Dig! Arfelli fandt nu sin Elsker elskværdig, og det, han sagde, velklingende: huu tog derfor ikke i Betænkning, at vise ham sit Bifald. Derefter lod hun Varerne udbrede for sig, valgde dem, der meest anstode hende, og, da hun var en forsynlig Pige, kiojde hun ei alene det, hun fortiden nødvendigens behovede, men ogsaa det, der ifremtiden kunde blive hende fornødent. Derefter faldt hendes Valg paa en Luth, hun fandt at være ganske fortræffelig. Adem-dai, der ei tilforn havde hørt hende synge, blev aldeles glædebrunken, da hun istemmede en kjærlighedsfuld og tryllende Sang. Han betalte Luthen samt de øvrige Varer, og affærdigede ihast de Handlende. Nu

er da Adem dai elsket, hvad mangler ham saamere? Har han da ikke det Nødvendige?

Herpaa fulgde tre for Elskerparret glædeskabende Dage. Først den fjerde Dag faldt det Adem dai ind, at forlade sit Huus og vederqvæge sig ved den friske Aftentuft. Efterat han noksom havde bevæget sig i det Frie, tiltraad han, næsten udmattet, Hjemvægen. Ikke langt fra sin Bolig seer han en ung Mand spadserere frem og tilbage, som syntes at have en særegen Hensigt, og som ræppe blev Adem dai vaer, førend han hurtigen i Skumringen bortfiernede sig. Hvorledes! tænkte Adem dai ved sig selv, skulde denne unge Mand maaskee have ifinde at indsnige sig hos mig, og forføre min skønne Slavinde? Hun er vistnok særdeles smuk, og naar han har seet hende, er det naturligt, han elsker hende. Dette Menneffe forekommer mig bekendt. Ja, ganske sikkert er han det samme unge Menneffe, der vilde kjøbe Arselli og bød 1800 Cherastier for hende. Skulde maaskee allerede en Forstaaelse imellem ham og hende finde Sted? Dette vilde være skrækkeligt! — Piint af Mistro traad han ind i sin Bolig. Han er forbittret og hans Aandedrag trangt. Arselli nærmer sig og spørger, hvad der er mødt ham. Hun bliver foruroliget;

thi Adembai tier, og kaster kun nu og da et mørkt, hartad vildt Blik hen paa hende. Det synes, som han i hendes Ansyn vil søge en Forbrydelse, han er færdig til at straffe, uden at have iforveien med Bished opdaget denne. Endeligen, ei længer Herre over sin Skinsyge, spørger han med bævende Stemme, om hun, i hans Gravværelse, ikke har seet Nogen, eller talet med Nogen. Urselli forsikkrer høit og dyrt, at ingen levende Siel har nærmet sig hende. Adembai seer hende med bitter Smil ind i Ansigtet; Dvil ængster ham; tabt er hans Ro, hans Lykke. O Skinsyge, Du Skrækkeligste af alle Sygdomme! de Midler, man anvender for at lindre Ondet hos dem, der lide af Dig, frembringe kun nye Sygdoms-Skikkelser; Du forgiøter det Hjerte, Du berører med din Braad! — Adembai sad nu hjemme harmfuld, og vovede ikke at forlade sit Huus, der indesluttede hans kærester Klenodie, som nu var ham dobbelt dyrbart formedelst Frygten for at miste dette. Da endeligen hans gode Skjtsaand igien lod sig see, traf denne ham mere ulykkelig, end nogensinde tilforn. — Er det muligt, sagde han, at Du endnu ikke skulde have det Nødvendige? — Ak, svarede Adembai, hvormeget fattes mig endnu ikke for at opnaae dette! — Hvad kan da nu

mangle Dig? — Er det ikke nødvendigt, svarede Udembai, at man undertiden maa gaae ud, deels til Forretninger, deels for at bevæge sig? Bistnok. — Er det ikke ogsaa nødvendigt, naar man har en skøn Slavinde, hvem man elsker over Alt, at skaffe sig Sikkerhed for, hun ikke bliver bortført? Aaja! denne Sikkerhed er uadskillelig fra Lykken. — Nu da, gode Skyttsaand, ædle Belgierer! hvis jeg saaledes skal vedblive, stedse at holde mig hjemme, vil min Dødstime snart nærme sig, og forlader jeg mit Huus, Hvo bevogter da min Slavinde? Ja, kunde jeg købe mig et Par Gildinger *); men dertil er jeg for fattig. Gildinger? spurgte Skyttsaanden, næsten forundret. — Ja, Gildinger. Ere disse ikke nødvendige til Sikkerhed for en gift Mand? Eller skal jeg døe af Skinsyge, fordi jeg ikke kan købe mig et Par saadanne usle Skabninger? — Nei, det var Synd, om Du skulde døe af en Sygdom, som Skinsyge. Siig mig hellere, hvormange Gildinger Du behøver. — Dette er ganske afhængigt af Skinsygens Grad. Hvis jeg ikke var meget skinsyg, kunde jeg nøies med et Par Gildinger;

*) Slaver, som bevogtede Østerlændernes Harem'er,

men, da nu min Skinsyge er liig Tigerens, maa jeg tilstaae, at sex Guldinger endnu ikke aldeles ville kunne berolige mig. Hvis nu Sindstro ikke fortjener at kaldes overflodig, ere i det Mindste sex Guldinger mig høist nødvendige. — Skyttsaanden kunde ikke indvende Noget mod sige kraftfulde Grunde, og Adembai sagde da fremdeles: Af din Taushed slutter jeg, Du troer, jeg har Ret; hor mig derfor videre! Naar jeg har sex Guldinger, maa jeg nødvendigvis give dem Epise, Bolig og Klæder. Mit Huus er meget lille, ja næppe tilstrækkeligt for mig og Arfelli: det er da ikke nogen Overflod, at jeg kjober mig en større Bolig. Nyligen har jeg just seet, i en af Bagdads meest besøgte Gader, et Huus, der er smukt og tilfals med alle fornødne Huusfager. Mig behager det særdeles; men det er meget kostbart. — Dette har ikke Noget at betyde; at have et passende Huus er en nødvendig Ting, og jeg har nu engang lovet at give dig det Fornødne. — Du seer, sagde Adembai, at jeg ei heller forlanger noget Overflodigt af Dig.

(Fortsattes.)

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No. 39.

Løverdagen den 28de September 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

A n m e l d e l s e .

Hermed følger Extrakten af dette Aars
2det Quartals Regnskab.

Administrationen for det foreenede Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

E. Koble.

A d e m d a i.

(Fortsættelse.)

Jeg maa lade din Nøisomhed vederfares Ret, gienmælede Skytzaanden. Hvad koster vel Huset? — Femtusend Tomaner. — Skytzaanden gav ham nu en Anviisning paa disse femtusend Tomaner, og lagde dertil andre Femtusend til Indkiøb af Gildinger. — O, ædelmodige Skytzaand, store Beljører! Ikke formaaer jeg, noksom at takke Dig for din overvættes megen Godhed, udbrød Lykkesbarnet. Nu mangler mig kun en eneste uundværkelig Ting. Udgioterne, til Spise og Klædning for sex Gildinger, kunde jeg umuligen bestride med de to Tomaner, Du dagligen giver mig. Da jeg nu skal behoe et større Huus, er det vel ogsaa nødvendigt, jeg lader dette holdes i behørig Orden. Værelser og Bostab maae være rene; thi Keenlighed er overalt høist nødvendig. Det vilde altsaa ikke ansees som nogen Overflod,

hvis jeg til dette Brug ønskede mig to Slaver. — Nei, sagde Skypsaanden, to Slaver ere vistnok ikke formange. — Ja dette saameget mindre, som mine sex Gildinger skulle faae Nok at gjøre med min Elstes Bevogtelse. Min Familie vil da, naar de to Slaver komme til, udgjøre, i det Hele, ti Personer jeg kan altsaa slet ikke bestribe de nødvendige Udgifter med to Tomaner dagligen. Til en Huusholdning, som min vil blive, ere tyve Tomaner for hver Dag ikke for mange. — Skypsaanden sagde: der har Du 160 Tomaner for otte Dage, samt 200 Tomaner til Anskaffelsen af de to Slaver, der ere Dig saa uundværlige; og næppe havde han faaet disse Ord ud af Munden førend han ihast forsvandt.

Næste Morgen stod Adembai tidligen op, og ilede for, at opsoge Eieren af det Huus, der skulde sælges. Kiøbet blev sluttet, Kontrakten understrevet, og den fløonne Bygning tilhørde nu Adembai. Derefter kiøber han sex Gildinger samt de to Slaver, og ledsaget af disse Personer, iler han hen for, at afhente sin Elste og føre hende ind i en Bolig, hende aldeles værdig. Ogsaa var dette Huus virkelig smukt, ja saare vel indrettet: prægtige Værelser og Sale, bequemme Koffener, lyse og rummelige Stalde, samt en nydelig Side-

bygning, adskilt fra Hovedbygningen, og aldeles
 skiftet til et Harem. Ogsaa Huus = Medskaberne
 samt Møblerne vare smukke og hartad nye, fort:
 Alt onskværdigt var forenet i dette Huus. Lige-
 ledes traf ogsaa Udembai et særdeles behageligt
 Naboskab, der bestod af idel unge, rige og muntre Folk,
 som glæd de sig ved de Nydelser, Livet skienkede
 dem. Disse forsomde ikke at besøge ham, og yttre
 deres levende Glæde over, at finde i ham en saa
 elskværdig Nabo. Han blev da ogsaa snart
 indbudet til at tage Deel i deres Gæstebudde,
 ved hvilke der just ikke herskede Sparksomhed. Disse
 elskværdige Naboeres Koner ønskede at giøre Be-
 fiendtskab med den, ifølge Rygtet, ligesaa skienne
 som talentfulde Urselli, og, efterat Mændene havde
 givet deres Samtykke dertil, beværtede de, den Ene
 efter den Anden, Urselli paa det Prægtigste.

(Fortsættes.)

Extract

af

2det Kvartals Regnskab,

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter,

i Kvartalet, fra 1ste April til ultimo

Juni 1822.

I n d t æ g t.

	Sedler og Tegn.		Rb S
	Rbb.	ß	
Kasse-Beholdningen fra f. N. incl. Restanc.r (see Ugebladet No. 29) var	2070	24	125
A. Ugentlige Indkomster for Ugebla- dets 34te Aargang, fra No. 14 til No. 26 inclusive	458	81	—
B. Qvartals Contingent for 2det Qvar- tal 1822, fra 1ste April til ultimo Juni	616	48	—
C. Laans og Forskuds Afbetaling i dette Qvartal	136	—	74
	Rbbdr.	3281	57
			199

At forestaaende Extract af 2det Qvartals
Skab 1822 er overeensstemmende med Ad-
strationens Control bevidner

Monrath. Lindstorff. Drejer.

U d g i f t.

	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß	Rbd.	ß
De aarlige staaende Udgifter, som: for Ugebladets Trykning, Papiir, sonninger, samt Buddenes 2 pCt. af Incassationen for 1821 ic. .	951	31	30	74
De aarlige Pensionister i dette Qvartal	492	72	—	—
Aan til et af Selskabets Med- lemmer	—	—	150	—
Ulfældige Udgifter i dette Qvartal: Revisions Salair af det Brockste Legats Ragnskab Rbd. 2 30 ß. Den anvist Udgift — — 56 . Qvartal-Restancer hos udgaede Medlemmer af Selskabet	13	14	—	—
Der bliver Casse-Beholdningen (in- f. Restance 1370 Rbd. 14 ß. Sed- og Tegn og 882 Rbd. rede Solv, udstædte, men ej betalte Laans Qvartals Qvitteringer . .	1824	36	1813	71
Rbdlr.	3281	57	1994	49

København, den 30te Juni 1822.

L u n d,
Kasserer.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 40.

Bøverdagen den 5 October 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105

U n n e m e l d e l s e

Til Efterretning for dem af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar maatte ville

ansøge om Paan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Kapitel 20 §. paaligger det enhver Klassifikations Repræsentanterne, at undersøge Ansøgningerne fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning, til Oplysning for samtlige Repræsentanterne, ved de, i General-Forsamlingen, paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maae derfor enhver Ansøgende efter Lovens 19de § godtgjøre sin Værdighed og Trang, og de, som søge Understøttelse, maae derhos anføre deres Alder, saa og om de have u-opdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at de nyde nogen Hielp af offentlige Indretninger, opgive hvori samme bestaaer; og naar den Ansøgende er Enke, maae hun tillige anmelden, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen.

De som efterlade dette eller herom, samt om deres Alder, gjøre u-rigtige Angivelser, skal enten aldeles tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmelden Svagheder, derom, skal lade

medfølge Attest fra en Læge, hvilken maae være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

Tovrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om, at bislægge Ansøgningerne med deres Lovbog, og indlevere samme til Selskabets Bogholder Købke, boende i Frederiksberggade No. 26 paa anden Sahl, alle Formiddage, indtil Klokken 10, Tirsdag og Lørdag undtagne, forinden den 1ste November, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses Selskab.

Monrath. Lindstorff. Dreier.

G. Købke.

A d e m d a i.

(Fortsættelse.)

Næppe vare nu otte Dage forløbne, forend Skytsaanden kom for at see til sin Yndling. Ikke lidet undredes han da ved, at finde Adem dai mørk og nedsunken i dybe Tanker. Hvorfra denne Sorgmodighed? Adem dai! spurgde Skytsaanden, Er Du maastee ikke tilfreds med dit Huuskøb? — D! aldeles tilfreds, svarede Hiin; især har jeg i mine Naboere truffet de meest behagelige Menneffer. Næppe var jeg kommen her, inden disse gave, til Wre for mig, de herligste Fester. — Nu, derover burde Du jo glæde Dig. — Glæde mig? Gode Skytsaand! sig mig dog, om det ikke er nødvendigt, ogsaa at give dem, der overose mig med Gaver, Et og Andet til Giengjæld? — Wisnok, thi dette byder Belanstrændigheden. — Ja, er det ikke ogsaa fornødent, næsten i lige Forhold at giengjælde det, man har modtaget? — Wisnok, i sfige Tilfælde maa ei spares. — Er det da ikke

nødvendigt, at de Folk, der gave mig en saa pragtfuld Beværtning, ogsaa ligeledes bl. ve modtagne i mit Huus? — Dette er hoist nødvendigt; thi finder det ikke Sted, vilde de erklære Dig for en Gnier og haane Dig. — Nu da: Mine Naboere have anrettet for mig prægtige Giestebudde; medens vi spisde, lod sig høre jen tryllende Musik; de behageligste lugtende Røgelses brændte i Guldfade, og fyldte Luften med deres Duft; en magist Dplysning omtryllede Alt; ved Enden af Festen fremstillede sig et Selskab af de smukkeste Danserinder, som med høieste Ynde lode see Prover paa deres Kunstfærdighed: D! hvad skal jeg nu gjøre for, at give mine Naboer en lignende Fest? Har jeg Guldfade? Er jeg rig nok til, at kunne lade brænde de kostbareste Røgelses? Har jeg Tonkunstnere? Har jeg Danserinder? Eier jeg et tilstrækkeligt Antal Slaver til saamange Menneskers Opvartelse? Har jeg en Køl, der forstaaer at tillave de meest udsøgte Spiser? — Ak! Du seer, hvor langt jeg endnu er fra, at besidde alt det Nødvendige. — Ja vel, Du har Ret, sagde Skyttsaanden; vi have Begge ikke tænkt derpaa. Jeg vil ændre det Forglemte; endstjønt ogsaa Du kunne og burde iforveien have betænkt Sligt.

Imorgen skal jeg sende Dig prægtige Guldfade, vellugtende Røg Iser, Tonekunstnere og Danserinder, men fremfør Alt en dueelig Kof. — Godt nok, sagde Ademtai; men vil Du da nu ogsaa give mig ti i strækkelige Penge til, at ernære og betale saamange Mennesker? Hidtil havde jeg kun 20 Tomaner dagligen; men ifremtiden maatte jeg have i det Mindste 50. — Velan, sagde Skytzaanden, Jeg skal give Dig 50 Tomaner til dagligt Underhold.

Næppe fremgryede Morgenstunden, førend Ademtai saae en Mængde Slaver, Danserinder, Tonekunstnere, samt en dueelig Kof, med alle de nødvendige Huusredskaber, forsamlete udenfor sit Huus. Paa det meest Glimrende beværter han nu, efter kort Tids Forløb, sine Venner, og tilbringer atter hele otte Dage under idel glædefulde Giestebudde. Skytzaanden kommer; efter disses Ende, for nu at see sin Yndling fuldkomment lykkeligjort; men finder dog denne mindre lykkelig, end han havde formodet, O, min gode Skytzaand! i Tillid til din Heimodighed, sagde han, rober jeg at tilstaae, hvorlunde, jeg endnu er aldeles fiern fra, at besidde alt det Nødvendige. — Hvorledes? sagde Skytzaanden; jeg ansaae Dig nu for den Lykkeligste af alle Mennesker. — Al, dette er jeg desvære ikke. See engang

hvorlunde mine Naboere og Benner have et stort
 Antal af de smukkeste Koner, medens jeg kalder
 kun en eneste Kvinde min! — Skal jeg troe, Du
 onsker Dig endnu Flere? sagde Skyttaanden. —
 Vilde vel vor store Profet, svarede Adembai,
 have tilladt Fleerkoneri, hvis han ikke havde
 anseet dette som nødvendigt? Kun Menneſker af
 den laveste Folkeklasse maae lade sig nøie med
 een Kone, fordi de ere for fattige til at ernære
 Flere, og det Nødvendige fra alle Sider mangles
 dem. Jeg seer, at Alle, der besidde det Fornødne,
 have Flere, end een Kone. — Hvormange Kones
 ere Dig da vel nødvendige? Mine Naboere og Benner
 have 30 til 40, ja vel endog 80 Koner. Jeg
 troer, at ſkunne hjælpe mig med 20, og da have
 det Nødvendige. — Tyve Koner grændse dog, ſaa-
 vidt mig synes, sagde Skyttaanden, til Overflod.
 En Eneste er ofte tilstrækkelig til Livets Lykke; tyve
 derimod kun til at overmætte Sandſeligheden. Med
 Misnøie mærker jeg, Du er forfængelig. — Ja
 hvo er ikke dette? tog Adembai tilorde. Jeg
 tilſtaaer gierne, at jeg er lidt forfængelig; der-
 for er d. t. ogsaa nødvendigt, at jeg, hvis jeg ſkal
 være lykkelig, maa, ſaavidt muligt, tilfredsſtille
 min Forfæng lighed. — Du maa da altsaa, sagde

Skytsaanden, nødvendigens have 20 Røner? — Ja, og derfor tillige en Forøgelse af mine Indkomster; thi mine Røner maae godt underholdes og smukt klædes, da jeg ellers udsætter mig for mine Venners og Naboers Spot. — Nu vel da, ogsaa dette skal Du faae. Imorg n bringer en Slavehandler Dig 20 smukke Piger, og til Besfridelse af Udgivterne, ved dit Huusvæsen, vil jeg give Dig endnu tregange saa Meget, som Du hidtil har faaet.

(Fortsættes.)

Trykfeil i Numer 39.

Linie 5 og 6, Side 252 femtusehd l. femten-
tusehd

Linie 10, S. 254: Naboe, l. Naboer.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 41.

Løverdagen den 12 October 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

Anneldelse

Til Efterretning for dem af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar maatte ville ansøge om Laan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Kapitel 20 §. paaligger det enhver Klassifikations Repræsentanterne, at undersøge Ansøgningerne fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning, til Dplysning for samtlige Repræsentanterne, ved de, i Generalforsamlingen, paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maae derfor enhver Ansøgende efter Lovens 19de § godtgjøre sin Værdighed og Trang, og de, som søge Understøttelse, maae derhos anføre deres Alder, saa og om de have u-opdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at de nyde nogen Hielp af offentlige Indretninger, opgive hvori samme bestaaer; og naar den Ansøgende er Enke, maae hun tillige anmeldte, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen.

De som efterlade dette eller herom, samt om deres Alder, gjøre u-rigtige Angivelser, skal enten aldeles tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmeldte Svagheder, derom skal lade

medfølge Attest fra en Læge, hvilken maae være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

Tøvrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om, at bislægge Ansøgningerne med deres Lovbog, og indlevere samme til Selskabets Bogholder Koble, boende i Frederiksberggade No. 26 paa anden Sahl, alle Formiddage, indtil Klokken 10, Tirsdag og Onsdag undtagne, forinden den 1ste November, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

C. Koble.

A d e m d a i.

(Fortsættelse.)

D, hvorledes skal jeg kunne noksom takke Dig? Du, min alfor gode Skyttaand! alle mine Duffer opfylder Du; men ogsaa er det langt fra mig, at misbruge din Godhed, og hidtil har jeg endnu ikke begiært noget Overflødigt af Dig. Tillad mig imidlertid blot een Bemærkning. Siden Du har forundt mig 20 Koner, som en Nødvendighed, vil Du vistnok ei heller afslaae mig to Gildinger for Hver. Der gives Mennesker, som bruge et langt større Antal af disse Skabninger, og Den, der har 20 Koner, maa nødvendigvis ogsaa lade disse bevogte — Derimod er ikke Noget at indvende, sagde Skyttaanden; jeg vil sende Dig 20 Koner samt 40 Gildinger, og, siden nu din Familie er bleven saa udvidet, vil jeg give Dig 200 Tomarter dagligen til Uderhold for Dig og Dine. Lev vel!

Skyttaanden holdt Ord. — Kortefter skeede det nu, at alle Ademda's, i Nærheden af ham, boende

Venner forløbe, da den skionne Karstid nærmede sig, deres Boliger i Staden, og drog, med alle Personer, som hørte til deres Familier og Huse, ud paa deres Landsteder nær ved Bagdad. De kom nu, Hver især, til Adembai for at sige ham Farvel. Dette gik ham meget tilhjerter; thi nu maatte han undvære den behagelige Dmgang, hvortil han saameget havde vænnet sig. Ogsaa hans Koner savnede den sælskabelige Underholdning, da Naboerne havde taget deres Haremer med sig paa Landet. Tomhed og Dødstille herskede nu i de Huse, hvor det tilforn havde vrimlet af glade Mennesker.

Adembai kedede sig uufsigeligen; han vidste ikke, hvad han skulde foretage sig den h. le, lange Dag. Det smertede ham, at ikke ogsaa han havde en Land-Besiddelse ei langt fra Bagdad; og da endeligen hans Skyttsaand igien besøgte ham, sagde han til denne: Isandhed, gode Skyttsaand! næsten maa jeg skamme mig ved at bebyrde Dig med et nyt Anliggen; dog — Du er selv Marsag deri; thi Du har jo tilsagt mig alt det Fornødne. Jeg spørger Dig da, om det ikke er nødvendigt, at mine Koner befinde sig vel. — Høist nødvendigt. — Alligevel ere de nærved at

hensmægte, og flere Læger, jeg har spurgt tilraads, erklære enstemmigen, at en renere Luft, kort: Landlivets Herligheder vare dem fornødne. Vel har Du tildeelt en mange Livets Behageligheder; dog, den største af disse er jo Sundheden, og, besværre! føler jeg, at denne meer og meer viger fra mig. Er det ikke nødvendigt, at Mennesket har en Syssel, der opliver og fornøier Det? Bed en saadan haaber jeg igien at oprette min Sundhed. Havde jeg en Land-Eiendom, da vilde jeg kunne skaffe mig den fornødne Bevægelse. Nu er jo Intet nødvendigere for Mennesket, end Virksomhed — og, da Du selv noksom er overbeviist om dette, kan Du vistnok skionne, jeg ikke beder Dig om noget Overflødigt. — Dgsaa heri giver jeg Dig aldeles mit Bifald, sagde Skyttsaanden; de Grunde, Du anfører, ere fortræffelige. Ja isandhed! en Land-Besiddelse er Dig fornøden. — Mine Venner, tog Abembai igien tilorde — stedse omhyggelige for mit Vel, have underrettet mig om, at de kiende en Land-Besiddelse, der vilde særdeles behage mig. Den ligger tre Smaamile fra Bagdad og ved Landeveien til Bassora. I Bygningerne gives der Plads for mange Personer, hvilket ogsaa er nødvendigt, da jeg natur-

ligblis maa medbringe alle mine Koner, Gildinger og andre Slaver, for hvilke jeg har din Godhed at takke. Til denne Eiendom horer et betydeligt Jordbrug, hvis Indbringning er nødvendig til Stedets Vedligeholdelse og Forstiounelse. Alt dette vilde være efter Dnske. Kun er Eiendommen alfor dyr; thi man forlanger 100,000 Tomaner for den. — Skader ikke, sagde Skytsaanden; imorgen skal den tilhøre Dig. — O, store Muhamed! udbrod Adem dai, hvor lykkelig er jeg da ikke! Dog, endnu en Ubetydelighed staaer tilbage for mig at ønske. Naar jeg skal være denne herlige Eiendoms Besidder, maa ieg have et større Antal Slaver. Jeg behøver Folk til at dyrke mine Jorder og passe mine Hauger; jeg maa anskaffe mig Køer og Saar; i det Mindste 30 Heste ere mig uundværlige til, at bidføre mine Koner, Slaver og Gildinger, Huussager og andre Fornødenheder. Alt dette er mig uomgængeligen nødvendigt. — Ja ja, vare Skytsaandens Ord, imorgen skal Du faae de 30 Heste, Slaver og Kreaturer, fort sagt: Alt, hvortil Du trænger.

Dagenæfter ilede Adem dai strax ud af Bagdad for, at sætte sig i Besiddelse af det herlige Landgods. Snart forlod han da, ledsaget af sit Ha-

rem og alle sine Slaver, sin Bolig i Staden. Høi-
 ligen glædede det ham, igien at kunne boe i Nærheden
 af sine Byesvenner, der vistnok vilde gaae ham
 tilhaande med mangt et godt Raad, sigtende til
 saavel at forskionne, som forbedre hans Land-
 Siendom. Efter otte Dages Forløb gjorde han
 en lille Tuur til Bagdad for, at samtale med
 sin Skytzaand, som havde bestilt ham didhen.
 — Nu, Adembai! spurgte denne, nu er Du vel
 i Besiddelse af det Nødvendige? — Næstendeels,
 svarede hiin, dog endnu ikke saa ganske.

(Fortsattes.)

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 42.

Løverbagen den 19 October 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105

U n m e l d e l s e

Til Efterretning for dem af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar maatte ville ansøge om Laan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Kapitel 20 §. paasigger det enhver Klassifikations Repræsentantere, at undersøge Ansøgningerne fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning, til Dplysning for samtlige Repræsentantere, ved de, i General-Forsamlingen, paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maae derfor enhver Ansøgende efter Lovens 19de § godtgjøre sin Værdighed og Trang, og de, som søge Understøttelse, maae derhos anføre deres Alder, saa og om de have u-opdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at de nyde nogen Hielp af offentlige Indretninger, opgive hvori samme bestaaer; og naar den Ansøgende er Enke, maae hun tillige anmelden, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen.

De som efterlade dette eller herom, samt om deres Alder, gjøre u-rigtige Angivelser, skal enten aldeles tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmelden Svagheder, derom skal lade

medfølge Attest fra en Læge, hvilken maae være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

Tovrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om, at tillægge Ansøgningerne med deres Lovbog og indlevere samme til Selskabets Bogholder Købke, boende i Frederiksberggade No. 26 paa anden Sahl, alle Formiddage, indtil Klokken 10, Tirsdag og Lørdag undtagne, forinden den 1ste November, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

G. Købke.

A d e m d a i.

(Fortsættelse.)

Mit Landgods har en særdeles ypperlig Jordbund, og kunde blive af langt betydeligere Værdi; men min Formands Uvidenhed var saa stor, at han dyrkede Riis, hvor han kunde have høstet de herligste Kornsorter. Der findes store Moser, som letteligen kunne omskabes til smilende Enge; øde Strækninger, som ikke vanskeligen lade sig gøres frugtbringende. Sikkerligen vil Du skionne, at, naar Lyk n har tildeelt En et saadant Gods, det da er uomgængeligen nødvendigt, man forbedrer dette; thi kun en Affindig kan unblade at forsøge sin Formue, naar sømmelig Leilighed dertil gives. Min Hauge er vistnok vidtløftig; kun maa der foretages betydelige Forandringer med denne. Den er for nærværende Tid ikke meget frugtbar; men den kan worde dette, især, hvis jeg var i Stand til at faae ditlet det en Flod, som har sit Løb en halv Fierdingvei derfra.

Har man nu engang en Hauge, er det jo nødvendigt, at man gjør den frugtbar: dette indseer Du vistnok selv. — Nu, hvad hindrer Dig da fra at gjøre dette? spurgde Skytzaanden. — Jeg har ikke tilstrækkelige Penge dertil, svarede Adembai; disse forskjellige Forbedringer kunde let koste 20000 Tomaner. — Ogsaa til at hæve disse 20000 Tomaner, gav Skytzaanden ham en Anviisning paa Chalifens Skatkammer.

Efterat Adembai hjerteligen havde takket sin Skytzaand, vendte han tilbage til sit Landgods. Næppe var han kommen did, førend en ubehagelig Nyhed blev ham meddeelt. En af hans Naboere, Eier af en ussel og lille Jordlod, havde anklaget ham for Radies, fordi Græsset paa hans Enge, og Kløveret paa hans Agre vare blevne ødelagte af Adembais Hjorder. Dommeren, efter at have hørt begge Parter, affagde Dom til Fordeel for Adembai; thi den Fattige havde Uret, fordi — han var fattig. Kortefter døde den Ulykkelige, og da han ingen Arving efterlod sig, tilfaldt hans lille Eiendom, ifølge en endnu giældende Lov, Chalifens. Da Adembai erfoer denne Nyhed, ønskede han at tale med sin gode Skytzaand; altsaa reisde han til Bagdad den Dag, han var sikker paa at træffe ham.

Er det ikke sandt, min Velgiører! sagde han, Menne-
 skets Lyve kræver, ei at maatte leve i Professer og evige
 Stridigheder? — Vistnok en stor Nøvendighed for
 Mennesket. — Nu da: Jeg maatte møde for
 Kadien og forsvare mig mod en ussel Naboer.
 Kortefter døde til mit Held denne trættefiære
 Mand, og uden Arvinger. Hans Efterlæden-
 skab: en Hytte og et Stykke Jord, tilfalder Cha-
 lifen Harun al Raschid. Han vil ufølsbarligen
 sælge denne ubetydelige Besiddelse, og jeg maa
 være dens Kjøber; thi, hvis den blev solgt til en
 Anden, hvor let kunde jeg da ikke faae en tvistlysten
 og urolig Naboer. Da Du selv tilstaaer, det er
 en Nøvendighed til Livets rette Nydelse, at leve
 uden Professer: saa fortæner det flertikke at kaldes
 Dragtning efter Overflod, naar jeg vil tilkjøbe mig
 en Genstand, der, i en andens Bold, kan give Anled-
 ning til Profes. — Retmæssigheden af din Begiering
 er mig fuldeligen indlysende, og, idet jeg tillige be-
 undrer dit Skarpsind, er det mig umuligt at ind-
 vende Noget mod saa grundete Årsager. Lad Dig
 imorgen mælde hos Chalifen og forebring der din
 Begiering! Han vil være forberedet paa at lægge
 Mærke til Dit Anliggen, og vistnok gjøre det, jeg
 raader ham. — Særdeles tilfreds tog han Afsked fra

sin Skytsaand og sov derefter roligt, under den faste Overbeviisning, snart at see sig i Besiddelse af sin fattige Naboers efterladte Eiendom. Allerede tidlig stod han op om Morgnen, og ilede afsted til at kunne fremstille sig for Chalifen. — Harun al Raschid sad paa en glændsende Trone; Alt omkring ham glimrede af Guld og Edelstene; Rigets Stormænd og Landets Vise omgave ham. Skælvende nærmede Adembai sig Tronen, hvorpaa de Troendes Beherskers hellige Person havde taget Sæde. Stor var hans Forbauselse og Skræk rystede alle hans Lemmer, idet han løstede sit Blik til Tronen, og erkjendte i Chalifens Person sin Skytsaand, der stedse havde givet ham det Nødvendige, og overøst ham med Belgierninger. Han stod ubevægelig, som en Billedstøtte, og formaadede ei at frembringe et Ord. Endeligen tiltalede ham Harun al Raschid smilende. — „Jeg seer din Forundring, Adembai! og jeg skal hjælpe Dig ud af Drømmen. Du skuer her i min Person En af de Armenianere, hvis Liv Du paa hiin Aften reddede. Jeg foresatte mig at belønne Dig paa en Maade, der var mig værdig, og som passede sig til din høimodsfulde Handling; men jeg vilde skiule for Dig Grunden til min Veldaad, og hemmeligen fryde

mig over det Held, jeg havde foretaget mig at
 kienke Dig. Deraf hiin Forklødning, i hvilken
 jeg forekom Dig som et overjordiskt Væsen, og kaldte
 mig din Skytsaand. Da jeg forstegang gik til
 din lave Hytte, glødede jeg mig ved den Overrasselse,
 jeg vilde aarsage Dig. Jeg saae Dig sidde ganske
 alen ved dit svagtflinnende Lampelys, og lyttede
 til dine Ord i det Dieblik, da Du, under lydelig
 Samtale med Dig selv, yttrede dit Ønske om, at
 have kun det Nødvendigste.

(Fortsættes.)

Trykfeil i Num. 41.

Side 267, L. 14 uufigeligen l. uufsigeligen.

Side 268, L. 4 en l. mig.

Commissionen, som bestyrer Ugebladet,
 samles Eøndagen den 27 October, da Hr.
 Cancellieraad og Archivarius Behrmann med-
 deler sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 43.

Løverdagen den 26 October 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

U n m e l d e l s e

Til Efterretning for dem af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar maatte ville ansøge om Laan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Kapitel 20 §. paa ligger det enhver Klassifikations Repræsentantere, at undersøge Ansøgningerne fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning, til Dplysning for samtlige Repræsentantere, ved de, i Generalsforsamlingen, paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maae derfor enhver Ansøgende efter Lovens 19de § godtgjøre sin Værdighed og Trang, og de, som søge Understøttelse, maae derhos anføre deres Alder, saa og om de have u-opdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at de nyde nogen Hielp af offentlige Indretninger, opgive hvori samme bestaaer; og naar den Ansøgende er Enke, maae hun tillige anmelde, om hun sidder i sin afdøde Mandes Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen.

De som efterlade dette eller herom, samt om deres Alder, gjøre u-rigtige Angivelser, skal enten aldeles tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmelde Svagheder, derom skal lade

medfølge Attest fra en Læge, hvilken maae være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

Søvrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om, at bilslægge Ansøgningerne med deres Lovbog, og indlevere samme til Selskabets Bogholder Koble, boende i Frederiksberggade No. 26 paa anden Sahl, alle Formiddage, indtil Klokken 10, Tirsdag og Onsdag undtagne, forinden den 1ste November, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

C. Koble.

Fædrelands = Sang.

(indsendt.)

Mel. God save the King.

Danmark, mit Fødeland,
 Indigt ved Mark, og Strand,
 Din er min Sang,
 Fra Ost- til Vester-Hav
 Dan Næring, Velstand gav
 Til Hyttens, Borgens Lag,
 Hver Aarets Dag.

"Her stod Din Bugge, Søn!
 Her — lod din Moders Bøn;
 Vær Danmark tro!"
 Har Du Din Moder kjær,
 Frygt Gud, Din Konge ær!
 For Arne, Olding Møe
 Lev, kjæmp og døe!"

"Her fik Du Pleie, Lye,
 I Livets Morgengrye,
 Af danske Mænd.
 Her Troskabs, Sandheds Ord
 Boer hos hver Mand i Nord, —
 Her aldrig Riddingen
 Bli'r Danstes Ven."

Søn, Danmarks Haab og Lyst!
 Lyd mig, prunt i Dit Bryst:
 "Bliv viis og god!..
 Da faaer Du Himlens Løn,
 Huustroe, en dydig Søn:
 Ja, bli'r, ved Borgerdyd,
 Hver Landsmands Fryd!..

, Forfædres høie Dyd
 Være Din Ære, Fryd!
 Sign deres Daad!
 Lign Ranzau, Tordenstjold,
 Kristian den Store, Stjold,
 Hver Dansk, som modigt slog,
 For Daunebrog!

Gud! i Din Baretægt
 Dag Danmarks Kongeslægt!
 Hør Du vor Bon!
 Sign Konning Fredriks Tid,
 I Freds, i Fares Tid!
 Seier i Ledingsfærd
 Giv Kjømpers Sværd!

Mit gamle Danmark staaer,
 styrket i Seclers Aar
 ved Tro og Dyd.
 Ewigt Din Hæder staae,
 Og ei, for Alt, forgaae!
 Sign, Gud! min Fødestavn,
 Mit Danmarks Navn!

U. K. Melbye,
 Krigsraad.

A d e m d a i.

(Sluttet.)

Jeg ønskede da at erfare, hvad Du vel kunde mene med dette Ord; jeg vilde lære at kiende Grændsefkiellet imellem det Nødvendige og Dverflødige: derfor lovede jeg at give Dig det Nødvendige. Nu seer jeg mig nødt til at gienkalde mit overilete Løfte; thi, endskiønt jeg er den Mægtigste iblandt alle Tyrsker, var det mig dog umuligt at tilveiebringe Dig det Nødvendige; ja, om jeg endog overlod Dig min Trone og mine Skatte, formaæde jeg dog ikke dette. — Og nu I, mit Lands lærde og vise Mænd! overtænk nu hos Eder selv, hvad der fortjener at kaldes det Nødvendige, og hvad det Dverflødige! Seer! dette Menneſte har jeg fremtrukket fra den yderſte Armod. Jeg gav ham efterhaanden Mere, end 200,000 Tosmaner, og hans Rigdom er derfor overorden-

ligen stor. Han besidder næsten det smukkeste Palats i Bagdad; et herligt Landgods, kun tre Mile borte fra Staden, er hans Eiendom; tyve af de smukkeste Piger befinde sig i hans Harem; han har et stort Antal Gildinger; Flere, end hundrede Slaver, adlyde hans Bink; halvtredstindstyve Heste eier han i sin Stald, og dog, saaledes overøst med Rigdom, har han endnu ikke faaet det Nødvendige. Jeg seer derfor, at Overflod er kun et Hjernespind, og ikke bleven nogen Dødelig til Deel. Menneskets Nødvendigheder ere Svælg, der kunne opsluge alle Verdensdele, uden derfor at vorde fyldte. — Bortfiern Dig, Adembai! Jeg lader Dig beholde Alt, hvad jeg har givet Dig; Dette være Dig en Belønning for din Riekheds-Daad; men ophøre maae jeg ifremtiden at tildele Dig det Nødvendige; og, da det er godt for Mennesket, ei altid at see sine Dnsker opfyldte, skal Du ikke komme i Besiddelse af den lille Fordeiendom, som fortiden er Genstanden for dit Dnske.”

Saaledes talende Chalifen, Harun al Raschid. Adembai bortfiernede sig og reisde, med et mørkt Sind, tilbage til sit Landgods. Endnu ofte, liggende paa bløde Puder og omdampet af de

kostbareste Kogelser, kastebe han, fra sine pragtfulde Sale, et sorgmodigt Blik til hiin usfle Hytte og udbrod: O Muhamed! hvorfors er da det Nødvendige ikke blevet mig forundt?

K. K. Thoring,

Professor, og Lærer ved det Kongel.
Selskabet's Akademie.

Commissionen, som bestyrer Ugebladet, samles Søndagen den 27. October, da Hr. Cancellieraad og Archivarius Behrmann meddelel sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 44.

Løverdagen den 2 November 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

Hof-Intriguer i Konstantinopel under Karl den XII's Ophold i Tyrkiet.

At Karl den XIIte, efter det fuldkomneste Nederlag ved Pultawa 1709 tog Flugten til Tyrkiet, og anraabte den tyrkiske Keiser ei alene om Beskyttelse, men ogsaa om virksom Hjælp imod sin Fiende, Peter Czar, er almindelig bekjendt. Mindre bekjendt for Bladets Læsere, ere maaskee Midlerne, Parterne betjente sig af, for i Konstantinopel at naae det sigtede Maal. Historieforfatterne have, enten de skreve Peters eller Karls Historie, ei stedse iagttaget den tilberlige Upartisshed. Begge Monarkerne havde to brave og lærde Mænd, og ligesaa sine Politikere i deres Følge,

Karl den polske Greve, Poniatowski, og Peter Fyrsten Kantemir. Begge disse forenede med deres øvrige store Indsigter noie Kundskab om det tyrkiske Riges indre Forfatning, og, ligesom Kantemir, efterat han ved, som Fyrste af Moldau, at gaae over paa Russernes Partie, havde mistet alting, skjøndt rigeligen holdt skadesløs af sin nye Herre, har udgivet det tyrkiske Riges Historie: saaledes har Poniatowski til Voltaires Karl den XII Historie gjort interessante Bemærkninger. Begge vare de Dienvidner og begge lige bekjendte med Hoffet og Leiren. Af deres Sagtagelser uddrage vi for Bladets Læsere følgende.

Saa snart Karl den XII var ankommen til Bender, en Grændsefæstning af det tyrkiske Rige imod Rusland og Polen, gik hans ivrigste Bestræbelser ud paa at bevæge den høie Port til at bryde med Rusland; næsten det eneste Haab, han blev tilovers, da han hverken eiede Penge eller Soldater mere imod Ruslands, allerede dengang, colossaliske Magt. Han sendte derfor, uagtet Everrig havde en egen Resident i Konstantinopel, sin fortrolige Grev Poniatowski derhen for at sætte Planen igjennem.

Den Gang var Achmet III Keiser og Tschurlili Ali Pascha Storvesir, d. e. Premierminister, som tillige maae indstaae for alting og bøde for hvert Uheld med sit Loved, en meget retskaffen Mand, af stor Forstand og, uagtet han ei besad store Kundskaber, af saa stor Betsalenhed, at sjelden nogen kunde staae sig imod ham, men tillige en stor Fiende af Russerne.

Poniatowski gjorde sig al mulig Glid for at bevæge Porten til at erklære Rusland Krig; men Storvesiren lod ham ei alene tilkjendegive: at man ei kunde bryde Freden med Czaren, men lod den endogsaa paa den russiske Gesandt Tolstois Begjæring paa ny bekræfte. For at tilveiebringe dette, skal Tolstoi have brugt de Penge, man fandt i den svenske Krigskasse efter Slaget ved Pultava og som skal have beløbet sig til sex Millioner. Med denne bedrøvelige Efterretning kom Poniatowski første Gang tilbage til Bender.

Karl, som havde sat al sin Lid og alt sit Haab til den høie Port, sendte Poniatowski atter til Konstantinopel for, om muligt, at styrte Storvesiren. Men Sagen var ikke saa let.

Tschurlili var ei alene for sin Klogskab og Maadehold meget afholdt af Rigets Store og for

sin Kjærlighed til Retfærdighed, af Folket, men var endog Keiserens Svoger og besad dennes hele Fortrolighed *). Nødigen paatog Poniatowski

-
- *) Hans fattige Forældre havde i hans Barndom sat ham i Lære hos en Barbeer i Adrianopol. Hændelsesviis blev han her bekjendt med en fornem tyrkisk Minister, en Kapudschis Pascha. Denne tog Drengen til sig og lod, da han bemærkede et godt Hoved paa ham, give ham en omhyggelig Underviisning. Herpaa blev han befordret til en Tjeneste ved Hoffet, og steg høiere og høiere indtil han i Aaret 1705 naaede den høieste Grad. Det er den samme, om hvilken vi have den bekjendte Anekdot: at en Kjøbmand, som havde tabt en Pung med en Sum Guldstykker, lod bekjendtgjøre, han vilde skjænke Finderen Halvdelen, men siden, for at undgaae at betale denne Sum, vilde gjøre den ærlige Finder til Thy, ved at paastaae, at der ogsaa havde været nogle Smaragder i Pungen; thi Bestyrelsen dømte: at, siden Kjøbmanden paastod der havde været Smaragder i Pungen, Finderen derimod, som maatte anses for en ærlig Mand, ei havde fundet andet i samme end disse Penge: saa kunde Pungen ei være den tabte, og Finderen maatte beholde den.

sig derfor dette Vrinde, da han derved udsatte sig selv for den yderste Fare, og endnu nodigere, fordi han ved sit første Ophold i Konstantinopel af Storsvesiren havde nydt mange Beviser paa hans Ven-skab og mange Høfligheder.

Storsvesiren havde paa samme Tid brudt af Dmgang med den svenske Resident ved den høie Port, Neugebauer, men viiste Poniatowski, som han holdt for sin Ven, ved hans Ankomst atter al mulig Agtelse og Dmærksomhed. Imidlertid maatte private Følelser staae tilbage for politiske Hensigter, og med megen Forsigtighed og ved mange Kabaler udvirkede Poniatowski efter nogen Tid Besirens Afsættelse. Vel beholdt han endnu Livet, fordi Keiseren, som nu tillige havde besluttet Krigen med Rusland, havde i Ende at tage ham i sin Tjeneste igjen og benytte sig af hans Klogskab og den Yndest, han stod i hos Folket, ifald Krigen lykkeligen skulde gaae frem. Men da han ideligen besøgte paa sit Forviisningssted, et Slot nærved Hovedstaden, og han vel frit talte om Keiserens umættelige Gjærrighed: saa blev han sendt til Nyttene og kort derefter halshugget.

I den Affattes Sted blev Kijuprili Numan Pascha, hvis Fader, som Storvesir, havde spildt en saa stor og saa hæderfuld Rolle, udnævnt til hans Post. Denne Mand var en overordentlig lærd og retskaffen Mand men ikke duelig til Regjeringsforretninger *). Hans Fader, som

*) Heri ere hans Venner, Fyrst Kantemir og Grev Poniatowski, fjøndt ellers store Antagonister, enige. Den sidste fortæller følgende Exempler paa hans, som Greven kalder det, næsten overdrevne Kjærlighed til Retfærd.

Han var under den forrige Keiser bleven udnævnt til Pascha i Provindsen Erzerum. Paa Reisen dertil mishandlede en af hans Følge en fattig Kone og tog hende en Potte med Melk fra. Konen beklagede sig grædende derover for Paschaen, da det netop var den eneste Føde hun eiede. Paschaen lod Konen forestille hele Følget og da hun havde udpeget Gjerningsmanden, og aflagt sin Eed paa at det var ham, hugge Hovedet af Djeneren og aabne Maven paa ham, hvor endnu Melken fandtes ufortæret.

En Dppeborfelsbetjent i hans Paschalik, havde, fordi han var en Slægning af Muffi, stolende paa dennes Indflydelse paa Storherren, tilladt

af Erfaring vidste, hvilke Farer der var forbundet med Hof- og Stadsembederne i Konstantinopel,

sig mange Uretfærdigheder og Snyderier. Iblandt andet havde han laant 500 Rdlr. af en Armenier, som han ikke vilde betale Creditoren igjen. Denne indkom med en Klage til Paschaen og Oppebørselsbetjenten fik Ordre at betale. Men istedet for Penge lod denne give den stakkels Armenier 500 Stokkeprygl, med den Trudsel at fordoble Untallet, hvis han anden Gang understod sig at klage.

Noget Tid derefter møder Paschaen Armenieren og gjort opmærksom paa, at denne søger at undvige ham, sender han Bud efter ham og lader ham bringe til sig. Armenieren beklænder Marsagen til sin Frygt, Sandheden af hans Udsagn bliver bekræftet, Forbryderen hængt paa Porten af sit Huus og hans Formue til dømt den uskyldig Forsulgte.

En anden Anekdot fortæller Fyrst Kantemir om ham. Da han ved megen Studering og Læsning, især om Ratten, havde svækket sin Helsen, kom han paa den latterlige Grille, at der bestandig sad en Flue paa hans Næse, som vel lod sig kysse bort, men strax derefter igjen satte sig paa samme Sted. I lang Tid kunde

havde bestemt alle sine fire Sønner til den geistlige Stand. Men da Faderen var død og en Slægting af dem havde erholdt den høieste Ministerpost, Storvesiriatatet, drog denne dem ind igjen i Stadsembederne. Dog beholdt vor Numan bestandig en stor Kjærlighed til Læsning og Studering.

ingen Læge hjælpe ham, fordi enhver, som blev spurgt tilraads, nægtede Fluens Tilværelse. Endelig forsikkrede en fransk Læge, at see Fluens. Efterat have forordnet nogle uskadelige Lægemidler, skar han Patienten med en Kniv et let Hul paa Næsen, som om han vilde skjære Fluens ud af sit Sæde og overrakte samme en død Flue, han havde havt i Haanden. "Ja! sandelig! ubraabte Numan Pascha, det er den Flue som saa længe har plaget mig", og fra den Tid af fik han aldrig Fluens mere i Hovedet, paa Næsen vilde jeg siige.

(Fortsættes i næste No.)

Behrmann,

Cancellieraad og Archivarius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 45.

Løverdagen den 9 November 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

Hof-Intriguer i Konstantinopel under Karl den XII's Ophold i Tyrkiet.

(Fortsættelse.)

Under Numan Paschas Bestyrelse begyndte Divanet alvorligen at tage sig af Kongen af Sverrig, skjøndt Storvesiren i Forsningen mere var for at vedligeholde Freden med Rusland. Ei alene beholdt Kongen under Navn af Laan, en Forøring af 800 Punge — hver Pung indeholder 500 Lovedaler — men Krigen imod Rusland blev og fast besluttet og Forberedelserne til samme med Iver satte i Værk. Dillige lod Storvesiren kalde den russiske Ambassadeur, Tolstoi, til sig og erklærede ham:

at Portens Foranstaltninger blot havde til Hensigt, at føre sin høie Gjæst, Kongen af Sverrig, igjennem Polen tilbage til hans Stater, og at det skulde glæde ham, naar Czaren ikke vilde sætte sig derimod. Paa Tolstois Svar: "at hans Herre ikke havde noget at sige i Polen og derfor, for sin Part, vel ikke vilde sætte sig derimod, men at Samme, som Bundsforvandt af Kong August af Polen, var forpligtet til at sende denne 40,000 Mand Tropper til, saasnart han forlangte dem," gjentog Besiren, "han havde selv i Sinde at ledsage Kong Karl med 100,000 Mand og, lagde han til, i det han tog sig om Rinden, naar disse ikke skulde være tilstrækkelige, vilde han tage ligesaa mange tusinde til, som der vare Haar i hans Skjæg.

Denne Divanets Beslutning blev strax meddelt Grev Poniatowski.

Da Storvesiren ønskede, at have duelige Feldtherrer i sit Folge, men Anføreren for Janitscharerne var en Diding og uden Talenter: saa lod han komme en anden fra Asien, og gav ham denne Post. Dette fortrod den Gamle, og for at forebygge sit Fald, beklagede han sig derover hos Storherren og befyldte tillige Numan Pascha

for at skulle have den Hensigt at affætte ham. Derover siudsede Storherren ei lidet, men turde dog ei vove at affætte Ministeren, da han, yndet af alle Stænder, let kunde blive en farlig Mand. En anden Omstændighed gav Keiseren en ønskeligere Leilighed. Han gav nemlig Storvesiren Ordre at paalægge Folket nye Skatter, hvilket denne ikke alene ei vilde indvilge i, da det stred imod Koranen, men gav endog det djærve Svar: "ifald dette ikke behagede Sultanen, maatte han søge en Besir, som bedre forstod at undertrykke Folket."

Numan Paschas Forlangende blev strax tilstaaet og, for med det Gode at blive af med en saa farlig Mand, blev han sendt som Statsholder til Negropont.

Besiriatet blev ikke strax besat igjen, men en vis Soliman, en meget gjerrig Mand med saare indskrænket Forstand, under Navn af Kaïmakan, saa at sige, constitueret. Denne søgte mere sin egen Fordeel end Statens, og, om kjøbt af Rusland, som Poniatsowski paastaer, eller ikke, lod han gaae alting i Staae. Imidlertid satte Poniatsowski's Driftighed, Ginesser, Intriguer og Trudsler det moskowitzke Ministe-

rium i en ikke ringe Forlegenhed og det indsaae tilsidst, at alle dets Bestræbelser vilde være forgjæves, hvis det ikke fik denne Mand enten paa sin Side eller af Veien. Man forsøgte det første, og der blev tilbudt Poniatowski 100,000 Rubler, Generalkapten over det russiske Kavallerie og betydelige Godser i Ukraine, hvis han vilde gaae i Czarens Tjeneste.

Da disse Tilbud bleve afviiste, søgte man at forgive Greven. Man vandt en af hans Tjenere, flyede ham en lille Flaske med Gift og betalte ham Halvdelen af hans Belønning i Forveien. Ved Guds synderlige Forsyn, siger Greven selv, gik Flasken i Stykker i Tjenerens Haand. Førend han fik en anden, gik han i sig og aabnærede sin Herre sit havde onde Forsæt og bad om Naade. Denne beholdt ham, under Løfte af Tilgivelse fra sin og Taushed fra hans Side i sin Tjeneste, for desbedre at komme efter Sagens hele Sammenhæng.

Man skaffede sig ny Forgivt og for at Forøget ei skulde staae Feil anden Gang, gav Tolstoi Grevens Tjener en fortrolig Person til Hjælp, som med egen Haand skulde komme Givten i Kasseen til Poniatowski.

Poniatowski underrettet derom af hans Tjener gjorde Sagen strax anhängig hos Kaimakan Soliman og bad om Undersegelse. Skjendt denne nu ibrigen tog sig af Tolstoi, kaldte Grevens Tolk for en Bagvasker og Forbrøderne selv, efter deres Tilstaaelse, for Løgnere og Bedragerer, blev Sagens Rigtighed dog oplyst, Gjerningsmanden paa 10 Aar domt til Galeierne, men Poniatowskis Tjener frikjendt. Greven, misfornøiet med denne Dom, erklærede sig heftig derimod, forestillede overalt levende, hvilke Folger en saadan Udfærd vilde drage efter sig og hvor liden Sikkerhed der var for Ministre, som elskede Ret og Retfærdighed. Han paastod, at Tolstoi, som uværdig til den Post, han beklædte, ei længere skulde erkjendes som Gesandt. Smidlertid trostede Mustien ham med at en ny Besir allerede var paa Veien til Konstantinopel og at man, efter dens Ankomst, hverken behøvede Tolstoi eller nogen anden. Denne nye Storsvir var Baltadschi Mehmet, Pascha af Syrien *) som allerede engang tilforn havde

*) Denne Mehmet var fra den allersimpleste Post, Lid efter anden steget op til de høieste Hæders-

samme Post. Men da nu Storherren var overbeviist om hans Uduelighed saavel i Stats-

poster. Achmet III. blev nemlig under sin Broders, Mustapha II. Regjering holdt som Statsfange, dog overordentlig mildt; thi han havde ikke alene Lov til at gaae frit omkring i Paladsset, men erholdt endog Besøg af sin Broder, den regjerende Keiser og deres fælleds Moder, Sultaninden Valide. Ved et Besøg, denne engang aflagde hos ham, havde hun sin Statmesterinde, et smukt cirkassisk Fruentimmer, i sit Folge. Prindsen bliver, ved at se hende, saa grandselsløs forelsket i samme, at han forlanger hende af sin Moder, men Begjæringen blev naturlig afflaaet. Ved et Besøg af sin Broder beder han denne om sin smukke Cirkassierinde, og, da Bonnen ei bevilges, bliver han rasende og vil dræbe Keiseren med en Kniv. Denne tilgiver Broderen og raader deres Moder, Valide, for at faae Estridsæblet af Vejen, at gifte hende bort. Denne Plan bifaldes og Valide vælger sin Livlæges Søn til den smukke Piges tilkommende Mand, som en Belønning for Faderens troe Tjenester. Baade Faderen og Sønnen blive ei lidet glade over dette naadige Tilbud — thi flige Jomfruer pleie ellers ikke at

sager som i Krigen, saa gav han ham Desman Aga til Medhjælper, saavel i Stats-

giftes bort uden til Mand med tre Hestehaler eller saadanne, som have lige Rang med dem — og toge imod det med rørt Hjerte. Man gjør Anstalter til Formælingen, og kort derefter bliver Katudsch i — dette var Brudens Navn — med store Foræringer fra Serai ført til Brudgommens Huus, hvor Bryllupsgjæsterne allerede vare forsamlede. Men midt under Glæden kommer et Bud fra Prinds Achmet, som erklærer Svigerfaderen i sin Herres Navn: "at, dersom han kom til Regjeringen, og ikke fandt Tomfru Katudsch i urørt: saa skulde hele hans Familie udryddes uden Naade."

Dette Bud var vor Baltadschi Mehmet, som dengang hos den fangne Prinds beklædte Brænde- og Vandbærerposten. Da Prindsen ei turde tale eller have Omgang med nogen: saa brugte han denne sin Gaardskarl til at lade sig fortælle Hoffets og Byens Nyheder og fattede derved megen Godhed for ham, og ved ham havde han ogsaa erfaret Katudschis nær forestaaende Tab endnu tidlig nok til at kunne forebygges samme.

Den gamle Doctor var ved dette Budstak i illeliden Vaande; thi at overtræde Sultanindens

som i Krigesager, et meget forbeelagtigt Embede.

Ordre turde han ei vove og at handle imod Priadsens Erklæring var ligesaa farligt. Han taug, lod Formælings-Ceremonien fullbyrde og stillede sig glad med sine Gjæster. Men saasnart disse havde forladt Huset, henvendte han sig til det nye Egtepar, forestillede samme den Fare, hvori de svævede og formanede dem til at følge hans Raad; dette skete. Hun beholdt Bærelser i Svigerfaderens Huus og Sønnen erholdt faae Dage derefter et Embede i Smyrna.

(Fortsættes i næste No.)

Behrmann,

Cancellieraad og Archivarius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No. 46.

Lørdagen den 16 November 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Brykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

Hof-Intriguer i Konstantinopel under Karl den XII's Ophold i Tyrkiet.

(Fortsættelse.)

Hvor godt D s man, som før havde været Over-
opsynsmand over Soldintraderne, forstod sig paa
at benytte sig af dette Embede til sin Fordeel,
derom faae vi muligens Bevise siden. De tyr-

Faa Maaneder derpaa blev Sultan Mustapha
af de oprørske Janitscharer affat og Prinds Ach-
met sat paa Tronen. Det første han gjorde
var, at han belønnede sin troe Gaardskarl ved
at gjøre ham til Overstaldmester, og det andet,
at lade Violægen hente og at give Ordre til hans

kiste Udruftninger til Krigen bleve nu fortsatte med største Iver. Stolende paa den sidste Fred, som paa ny igjen var bleven bekræftet, og holdende sig for tryk i sin politiske Stilling, ændser

Henrettelse. Imidlertid ubbeder Rægen sig den Raade endnu at fremsføre for Sultanen sin Retfærdiggjørelse, og hvis det da endnu behagede samme, vilde han gjerne miste sit Liv tilligemed alle sine Sønner. Bønnen bliver tilstaaet og en Undersøgelse anstillet om hendes Uskyldighed som bekræfter Sandheden af Rægens Udsagn. Sultan Achmet, henrykt over at finde sin elskede Katudschî endnu urørt, overfører den gamle Doctor med kostbare Foræringer.

Men Kjærlighed er blind, siger Erfaringen. Dette var ogsaa Tilfældet med Achmet, Kjændt ikke i Henseende til Gjenstanden selv, men blot i Formen. Han paalagde Doctoren, som hidtil saa faderlig havde bevaret hende som en Skat endvidere at tage sig af hende. Strax derefter vilde han tage hende i sit Serail, som sin første Gemalinde; men da det strider imod de tyrkiske Love og Muhameds Religion, at tage et Fruentimmer i Serail, som engang har været gift med en Tyrk: saa fik hans Moder, Cul-

Folstoi flet ikke disse Bevægelser, mindre end, nu søger han ved Foræringer at fremme Fredsbetingelsernes Opfyldelse. Dette holder Storfesiren, der, som næsten alle simple Folk, som faae lidt mere

taninde Valide ham endlig overtalt til at give Slip paa dette Forsæt, fordi han med en saadan Forargelse muligen kunde opvække et nyt Oprør imod sig selv. Kjærlighed er snild. Kan den ikke naaes paa den lige Vej, saa søges den paa en Omvei, om den var nok saa kroget. Dette gjorde Achmet. Han givtede hende bort til sin Yndling, Overstaldmester Mehmet, dog under den Betingelse, at han blot skulde føre Navn af Mand. Om denne Betingelse blev opfyldt eller ei, derom have vi ingen Dokumenter. Først Kantemir fortæller imidlertid, at Konen hos Sultanen har udvirket, at hendes Mand et allene blev hædret med tre Hestehaler, men, som Keiseren udtrykkede sig, i det mindste at ville være Halvpart med Manden, ogsaa inden kort Tid gjort til Kapudan Pascha (Stor-Admiral), som den stakkels Mehmet ikke kunde være tjent med, da han knap kunde styre en Baad. Thi det er en gammel Sædvane hos Tyrkerne, at baade Janitscharene

end de behov til Livets Nødvendighed, var bleven opblæst og dyrkede Plutus, som sin Afgub, for Gjerlighed. Han holder derfor i November 1710 en hemmelig Raadsforsamling med Tartarchanen af Krim og andre Statholdere og Krigen imod Rusland bliver endelig i dette Raad, som Keiseren selv ønskede det, fast bestemt. Den rus-

og Søefolkene ikkun behøve at være sex Maanedet udenfor Konstantinopel.

Den ærgjærige Frue fandt snart en anden Udvei til stedse at beholde sin Mand hos sig. Hun overtalte sin fyrstelige Elsker til at gøre ham til Storvesir og, Gaardskarlen blev Premierminister. Men da han var aldeles udelig til en saa vigtig Post: saa erholdt han paa sin Gemalindes Forbøn først det rige Statholderskab af Erzerum og siden det endnu mere indbringende af Aleppo d. e. Syrien, og det var herfra, han som Storvesir anden Gang blev kaldet til Konstantinopel, fordi Sultanen, som ei selv vilde stille sig i Spidsen for Armeen men ei heller betroe den øverste Kommando til nogen han maatte frygte for, troede ham bedst skikket til denne Post under de daværende Omstændigheder.

fte Minister Tolstoi blev indsperrret i de syv
 Taarne, al hans Eiendom confiskeret og han selv,
 som Bedrager, dømt til Dode. Fra Døden
 frelste ham imidlertid hans Uven, Storfesiren, som
 selv, ved at forestille Keiseren, at han, ved paa denne
 Maade at overtræde Folkeretten, selv vilde sætte den
 største Skamplet paa sin og Nationens Ære. Derpaa
 blev Krigen imod Rusland offentlig erklæret.
 Imidlertid var der ankommen til Konstantinopel
 en overordentlig Gesandt af Kong August af
 Polen (som Karl XII havde betronisert)
 som lod sig anmelde som Ambassadear af
 Kronen og Republiken Polen. Han blev me-
 get høfligen modtaget, fik Audience baade
 hos Storfesiren og Storherren, men udvirkede
 alligevel ikke noget til Fordeel for sin Herre.
 Thi Poniatowski, som langt overgik ham
 i Politik, udvirkede, skjøndt, som han selv til-
 staaer, imod alle Folkerettens Love, at han med
 sit hele Følge blev sendt til Bender til Kongen
 af Sverrigs egen Disposition, hvorved tillige
 under Navn af Laan, atter fulgte 500 Punge,
 endel Heste og andre Foræringer. Imidlertid
 havde man i Konstantinopel ved den bekjendte
 Kosak-Hetmann Mazepa erfaret, at Fyrsten

(Hospodaren) af Wallakiet, Brankovan, havde indgaaet et hemmeligt Forbund med Czaren og ei alene lovet samme en betydelig Understøttelse af Tropper, men endogsaa Levnetsmidler for hans Armeé for flere Aar, naar han kunde trænge igjennem Moldau. For at forebygge Følgerne af dette Forfald, falder Porten Hospodaren af Moldau, Maurocordato, tilbage og ansætter i hans Sted Fyrst Kantemir, hvis Fader selv havde været Hospodar, og som i mange Aar havde levet i Konstantinopel ene for Videnskaberne. Alle, med denne Værdighed forbundne, UdgiFTER, af hvad Navn de end maatte være, bleve Fyrsten estergivne og han erholdt endog det Løfte, at han paa Livstid skulde være Hospodar i Wallakiet. Derimod maatte han forpligte sig til, under hvilket som helst Paaskud, at lokke Brankovan, hans og hans Families mangeaarige Fiende, til sig, og at levere samme død eller levende til Konstantinopel. For ikke at miste sit eget Hoved, som i den tyrkiske Hovedstad falder af Kroppen, lig som Ueblerne hos os af Træerne, ved den mindste, ofte endog uden Blæst, var Kantemir vel nødsaget til at modtage denne tunge Hæderspost.

40,000 Mand Tartarer bleve stillede til hans Disposition for at opholde Russernes Fremtrængen, indtil de tyrkiske Tropper vare komne over Donausfloden, over hvilken han til samme Hensigt havde faaet Ordre til at slaae en Broe. Men neppe var Kante mir ankommen i sit Fyrstedomme, da han allerede erholdt af Storvesirens Medhjælper, D s m a n U g a, en Erindring om, ufortøvet at tilsende Storherren og Storvesiren de ved en Fyrstes Indsættelse sædvanlige Foræringer og Ordre til at foranstalte Tilvæbringelsen af en Mængde Levnetsmidler for den tyrkiske Hær, at fremme Broens Bygning, at skaffe de Svenske og Kosakkerne Vinterquarteer o. s. v. K a n t e m i r, som saaledes saa sig skuffet i de store Lovter, man havde gjort ham, holdt det for raadeligst at undgaae Snaren af et ordlost, bedragerisk Ministerium, fulgte sine Forgjængeres Exempel og gik over til Peter Czar.

Storvesiren, som manglede lige saa meget Mod, som Forstand, havde, skrækket ved falske Rygter om Russernes store Magt — deres Arnee skulde f. Ex. bestaae af 150,000 Mand — pholdt sig over Tiden med hele Hæren ved Udri-
nopol, hvor Tyrkerne havde for Sik, ved at

aabne et Feldtog, at have deres Samlingsplads. Al Umage, Poniatowski gjorde sig for at faae ham til at rykke frem, førend Russerne selv passerede Donau, vare længe forgjæves, men ved aabnbare Beviser om at Rygterne vare ugrundede og ved sit kraftfulde Eprog fik han ham endelig til at bryde op og at marschere med en saadan Hastighed, at Armeen allerede 20 Dage derefter befandt sig paa hiin Side af Donaufloden. Her erfarede Storvesiren ogsaa Kantimers Frafald og, inderlig glad over Poniatowskis Raad, lovede han denne fra Storherrens Side Guld og grønne Skove, som han selv lovede endnu at ville forøge med en kostbar Foræring, han isærdelshed lagde Vægt paa, nemlig to af de smukkeste Slavinder iblandt 60, han havde i sit Harem, for, som han udtrykkede sig, at Greven, ved sin Tilbagekomst i Konstantinopel, kunde hvile sig af Feldtogets Moissommeligheder.

(Fortsættes i næste No.)

Behrmann,
Cancellieraad og Archivarius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 47.

Løverdagen den 23 November 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

Hof-Intriguer i Konstantinopel under Karl den XII's Ophold i Tyrkiet.

(Fortsættelse.)

Imedens Storvesiren gjorde Holdt her og lod udfikbe det grove Ekyts, som var sendt tilføes hertil, reiste Poniatowfski paa hans Anmodning til Bender for at indbyde Kongen af Sverrig til det Krigsraad, som skulde holdes. Poniatowfski fandt Kongen ogsaa tilbøielig uførtøvet at begive sig til den tyrkiske Leier. Dog behagede han, imod Cædvane, først at spørge sin Storkantsler, Müller n, og Pfeiff til Raads. Disse raadte ham fra at lade sig see hos en saa stolt og indbildff Nation, som allene saae paa ubvortes

Glands; uden noget Kjøretøi, som passede sig for hans kongelige Værdighed, eller at stille sig ligesom Volontær, under en fremmed Feldherres Faner.

Poniatowski blev altsaa, skjøndt bister vræd over det feilslagne Haab om at komme i Kongens Selskab tilbage til Keiren, sendt tilbage med, som han selv kalder det, meget ilde anbragte Undskyldninger, og ovenikjøbet med den Ordre at overtale Storvesiren til at gjøre et Besøg hos Kongen i Bender for at aftale en Hoved-Operationsplan.

Med sin Tilbagekomst til Keiren gjorde Poniatowski sig al mulig Flid for at undskylde Kongens Ud-blivelse hos Storvesiren, men maatte, om end med inderlig Harm, dog med rolig Mine, taale, at Vesiren, vendende sig fra ham og til Tartarchanen, sagde: "et saadant Svar har jeg ventet og denne stolte Vantro vil vist aldrig vise os denne Tre."

Fra dette Dieblik af viste Storvesiren sig meget kold imod Poniatowski, dog beholdt han endnu i Feldten al den Indflydelse, Culturen Erfaringen og ualmindelige Indsigter have over Raahed, Uerfarenhed og Uvidenhed, saa længe

disse ere i Fare. Da man havde bragt i Erfaring, at den russiske Hær rykkede frem, raadte han derfor ligeledes at bryde op og gaae dem imøde. Det skete og efter en fem Dages Marsch stod den tyrkiske Armee ved Breden af Pruthfloden, ei langt fra den russiske Leir.

Vi ville ikke opholde os ved at fortælle om Storvesirens Frygt og Angst ved at blive nogle tusinde Mand af de russiske Fortropper vaer, da han aldrig havde seet en fremmed Armee før, ei heller om den Umage og al den Veltalenhed, Poniatowskfi maatte anvende for af samme endog blot at faae Tilladelse at undersøge Fiendens Stilling, men blot bemærke, at, da dette var skeet af Poniatowskfi tilligemed nogle tyrkiske Befalingsmænd, og den første havde sat sit Hoved i Pant for et lykkeligt Udfald, endelig, paa h. le Armeens ivrige Forlangende, et Angreeb paa den fiendtlige Leir blev besluttet. Poniatowskfi stillede sig med Janitschar-Generalen og Doman Aga i Spidsen for Armeen, Storvesiren selv anførte Bagtropperne.

Saa snart Russerne havde erfaret, at Tyrkerne vare i Færde med at bygge Broer over Pruth, havde de paa smaae Fartøier sendt 300

Man ned ad Floden for at tilintetgjøre samme. Disse faldt i Tyrkernes Hænder. Storvesiren, som holdt dette for en passende Anledning til at vise Armeen sin Magt og tillige give den et lille Divertissement, lod strax gjøre Holdt. Poniatowski, forbausket over dette utidige Opholdt, red strax tilbage og fandt Tyrkerne beskæftigede med at kappe Hovederne af disse uheldige Sommermænd. Halvdelen var allerede falden, den anden Halvdeel frelste hans kraftfulde Forestilling om Gjerningens Grusomhed og Utidighed.

Man fortsatte Marschen og, da man blev Fienden nær, skulde Armeen, tæt udenfor den russiske Leir, stilles i Slagorden. Men Janitscharernes Hidslighed var for stor; de gjorde et Angreb med et fræksomt Skrig og vilde i deres første Måserie uden tvivl have trængt ind i Leiren, dersom de ikke vare blevne opholdte ved spanske Ryttere, som Fienden havde opsat til Skytværn. Ved at nærme sig disse erholdt de paa engang en General-Salve af Fienden, som ei allene dæmpede deres Hidslighed, men endog bragte dem til at flygte og selv Anføreren for Janitscharerne og Osman Aga kunde ei forhindre Flugten ved at nedfable de Flygtende. Smidlertid bragte de dog

endelig Armeen til at staae og fornye Angrebet; men med langt ringere Eftertryk, saa de atter maatte trække dem tilbage. Af Fjendens Stilling, idet den havde dannet en Quarree, sluttede den erfarne Poniatowski sig til dens farlige Tilstand. Da Anføreren for Janitscharerne besaarsag beklagede sig for ham, at de vilde tabe Slaget: svarede han: 'intet mindre end det', og lykønskede ham til en sikker Seier, især naar man vilde gaae frem med mere Orden. Der skete, paa hans Raad, et nyt Angreb, men atter med et lige saa uheldigt Udfald.

Paa Poniatowskis Raad blev Armeen i den samme Stilling, som den var, for Morgen derefter at begynde Angrebet med det svære Skjts, som nu først var ankommen i den tyrkiske Leir*). Poniatowski gav derfor det Raad at man skulde indeflutte den fiendtlige Leir ved en Grøfte, hvorpaa man burde arbeide hele

*) Det er altsaa urigtigt, naar Fyrst Kantemir fortæller, at Tyrkerne havde beskudt den russiske Leir med 470 Kanoner, da disse ei endnu vare ankomne.

Natten, indtil man havde erholdt det svære Skjts. Raadet blev fulgt og Dsman Uga gav strax Ordre til Arbeidet. Derpaa begav Generalerne sig, tilligemed Breven, tilbage til Hovedquarteret, hvor de fandt Storbefiren skjælvende af Angst, skjøndt han var langt udenfor et Kanonskud. Poniatowski lagde sig til Hvile i en Barrake, som hans Folk havde opreist nær ved Storbefirens Telt.

Om Natten blev Poniatowski vækket ved Raslen af Karrer, som kjørte i Leiren. Han sendte en af sine Folk ud for at erfare hvad det var og erholdt den Efterretning: at det var moskowitiske Karrer, men at man i Mørke ei havde kunnet see, hvad det var paa dem. I Dagbrækningen gik Poniatowski til Janitschar-Ugaen, for at meddele ham sin Betænkning om disse Karrer, men Ugaen formødede: det vare Bogne, hvorpaa Soldaterne havde bragt deres Bytte til Leiren. Poniatowski indbød ham at ride omkring med sig for at see, hvad det var at gjøre. Ugaen yttrede stor Lyst dertil, men undskyldte sig dog med at han først maatte gjøre Befiren sin Opvartning.

I samme Dieblik blev af Carben en Adju-
tant af den russiske General Scheremetow
fremført, som havde et Brev til Besiren, hvori
man forlangte at underhandle. Storvesiren gjorde
Poniatowfski den Tre at spørge ham til Raads.
Hans korte Svar var: "med Folk, som vare
satte i den Nødvendighed at give sig til fangne,
maatte man ikke underhandle, men heller lade
Artilleriet spille paa dem." Derpaa red han
bort med Generalen, for endnu engang at un-
dersøge Fiendens Stilling. De fandt den yderst
svag, og saae, at endeel af den fiendtlige Hær
stod op til Knæerne i Vand. Desuden havde
Russerne allerede brændt en stor Deel af deres
Bogne og Bagage, havde ingen Foder til Hestene
og Mangel paa Levnetsmidler til dem selv. Al-
lerede havde Generalen paa Poniatowfskis Raad
givet Ordre til Artilleriet paa Engang at be-
gynde forskjellige Angreb, da han pludselig er-
holdt Ordre af Storvesiren, ei at flyde, fordi
Fienden havde forlangt at underhandle og man
hvert Dieblik ventede dens Besuldmægtigede. Dette
var Følgen af de Karrer, paa staaer Poniatowfski,
han hørte om Natten i Leiren. Efter en anden
Mands Efterretning skulde de have medført, for-

uden Katharinas Juveler, 200,000 Dukater. Generalen maatte adlyde Storvesirens Ordre og og red endnu engang med Poniatowski langs med ad de russiske Linier, hvor de paa ny bemærkede Leetheden af at node Fienden til at overgive sig paa Naade og Unaade. Derfra begav de dem tilbage til Storvesirens Telt, hvor denne — ”opblæst af Stolthed, som en Skruptuds,” ere Grevens Ord — spurgte denne: ”om han ikke beundrede det, at han, neppe endnu et Aar Storvesir, allerede havde udrettet saa mange store Ting.”

(Fortsættes i næste No.)

Behrman,
Cancellieraad og Archivarius.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

N° 48.

Løverdagen den 30 November 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

Hof-Intriguer i Konstantinopel under Karl den XII's Ophold i Tyrkiet.

(Fortsættelse.)

Efter en kort Compliment over hans Lykke, lod Poniatowfski sig dog atter forlyde med, at det blot skod til ham, Storvesiren, at see Czaren i sine Hænder og hans hele Armee Krigsfangen. Vesiren forlangte hans Tanker skriftlig. De bleve ham meddelte, Vesiren lod dem læse op for sig og puttede dem i Lommen. Smidlertid ankom de fiendlige Befuldmægtigede, men han lod dem, istedetfor, som det var afgjort, at lade dem møde i Statssecretærens Telt, strax indføre i sin egen, hvor de ei alene paa en høflig men og

paa en forekommende Maade bleve modtagne og behandlede. Efter deres første mundtlige Anbragende og deres Bøn om at maatte opsætte deres Forslag skriftligen, bleve de sendte til Statssecretærens Telt for der at nedskrive dem. Denne Tid betjente Poniatowskfi sig af til at gjøre Besiren haarde og bittre Bebreidelser over sin Fremgangsmaade, og lod ham høre, at han glemte Rigets Hæder og sin Herres Interesse; at han havde 200,000 Vidner til sine Handlinger og at, hvis end ikke een eneste vilde bevidne Sandheden, han alene hos Storherren vilde sætte hans Fremgangsmaade i det rigtige Lys. Han gav og fik igjen stolte, grove Svar og forlod dermed Teltet, uden at agte den Livsfare, han derved udsatte sig for. Han fattede endog en endnu farligere Beslutning, han red omkring hos Janitscharerne og Artilleristerne, som meget godt kjendte ham og kastede et tusinde Ducater ud imellem dem, med den Opmuntring, at angribe Fienden paa ny, imedens det endnu var Tid, da Storvesiren var i Færde med at slutte en skammelig Fred, hvorved der saa mange tusinde brave Karle bleve berøvet flere Millioner, som de allerede havde saa godt, som i deres Eie. Soldaterne

tog Pengene og taug. Alter et Foretagende, hvorved Poniatowski udsatte sig for den sandsynligste Fare, endog paa en lovlig Maade, at miste sit Hoved. Sit Kald troe paa Liv og Død, gjorde han derefter endnu et tredie Skridt for at forhindre Freden eller at udvirke en fordeelagtigere. Han lod sig melde hos Storfesiren, som netop havde ladet sit Divan kaldet sammen. Efter gjensidige Erklæringer om det kort tilforn Forefaldne og Storfesirens Svar: "at, da Freden engang var sluttet, vilde alle hans Forestillinger være forgjæves, og at han bare skulde berolige sig, da der ikke blev forandret en Stavelse i Freden:" fik Greven alligevel Lov til at gøre sine Bemærkninger. Den vigtigste var: hvem der skulde være Garant for Freden, naar Fuglen var sluppen ud af Buret. Derpaa havde Besiren ikke tænkt og blev derfor ved dette Spørgsmaal sat i Forlegenhed. Om dette Spørgsmaal blev der raadslaaet i et hemmeligt Krigsraad. Grundens Rigtighed, som Poniatowski havde fremført imod Freden, indsaaes vel, men alligevel fik han til Svar: "at han havde godt ved at sludde dem noget for og at man for hans Enaks Skyld ei vilde bryde Freden, men

at den Dagen efter skulde underskrives, uden han udsandt andre Midler til at forhindre samme, hvis ikke, skulde han holde sin Mund. Dette Mid- del er snart fundet, svarede Poniatowski, thi naar Fredens Ratifikation tilbageholdes, indtil Kongen af Sverrig ligeledes har sluttet Fred med Czaren: saa kan han være Garant for Freden med Storsultanen, ligesom denne igjen for Fre- den med hiin. Dette Indfald behagede Divanet og han erholdt strax Ordre til at gjøre et Ud- kast til Fredsbetingelserne. Hans Undskyldning, at han dertil hverken var befuldmægtiget eller berettiget, nyttede til ingen Ting, da Divanet ikke kjendte noget til den europæiske Politik. Han lovede derfor at ville arbejde paa samme hele Natten, hvorimod han fik den Forsikring: at man ikke vilde foretage noget uden at tage Kongens Interesse i Betragtning og at man vilde lade ham, Poniatowski, melde, naar de russiske Befuldmægtigede kom tilbage.

Allerede ved Underhandlingernes Begyndelse havde Poniatowski sendt et Tilbud til Bender for at underrette Karl XII. om Tingenes Stilling og ventede nu hans Ankomst. Men, ikke stolende paa Storfyrstens Lovte, lod han ved sine Folk nøie

passer paa, naar de russiske Befuldmægtigede kom tilbage med Czarens Ratifikation. Dette skedte i Dagbrækningen. Greven begav sig strax til Storvesirens Telt og stillede sig bagved hans Stool. Han havde just Pennen i Haanden for at underskrive, da Poniatowfski holdt fast paa hans Haand og erindrede ham om hans Lovte. "Hvor i har begyndt Jeres Krig, kunne I slutte Jeres Fred", svarede Vesiren og underskrev.

Strax derefter gav Storvesiren Ordre at forsyne Russerne med Levnetsmidler, og tillod dem at forlade Leiren, som de i Hobetal benyttede dem af til at besøge den tyrkiske Leir. Under disse Omstændigheder ankom Kongen af Sverrig paa hiin Side Floden og, forbausset over at see Græker og Tyrker fredeligen blandede imellem hinanden, gav han sig ikke Tid til at søge den, tre Miile derfra værende, Broe over Pruth, men, forvoven som han var, styrtede han sig med Hesten i Floden og svømmede over. Uroet red han igjennem den russiske Leir, efterat han havde sendt en Officeer i Forveien, for at melde Poniatowfski sin Ankomst. Denne red ham strax imøde og fortalte ham i Korthed Tingenes Gang og Stilling.

Dgsaa Storvesiren sendte Kongen to Paschaer imøde, lod ham indbyde i sin Leir og tilbyde sin Telt. Han steg selv til Hest med sit Hof fer at modtage Kongen foran Teltet. Ved Ankomsten i samme kastede Kongen sig i en Sopha til høire, Tartarchanen satte sig i Midten og Vesiren i det venstre Hjørne. Denne bød Kongen, paa tyrkisk Maade, fjærkommen og begyndte en Lovtale over sin store Seier og sine herlige Besdrifter i den korte Tid, han havde beklædt denne Post. Paa Kongens Spørgsmaal: "om han ikke var sin Herre ansvarlig for at have forsømt at slutte en fordeelagtigere Fred," svarede han stolt: "Han var Keiserens Vicarius, og denne havde, ved at betro ham sin Armee og sit Rige, gjort ham til Herre over Krig og Fred og at han vistnok vilde ratificere en saa fordeelagtig og hæderlig Fred i eet og alt" Kongen meente, det vilde dog været hans Herre behageligere, at see Czaren i sine Hænder, og søiede det Løfte til, at, hvis Vesiren vilde overlade ham 20,000 Janitscharer: saa vilde han endnu overlevere Czaren til ham. "Gud bevar mig derfor!" gav Vesiren til Svar, "Gud har delet Jorden og givet enhver Tyrste sin Part at regjere over. Hvem skulde

regjere Moskau, naar jeg bortforte dets Fyrste?
desuden er Freden engang sluttet og skal staae.”

Paa dette Svar reisde Kongen sig stolt og steg til Hest, uden at tage Affsked. For ei at benytte sig af Storvesirens tilbudne Telt, lod han sig sætte over Floden og blev Matten over i Tartarernes Leir. Efter forgjæves at have prøvet paa at bevæge Tartarchanen til at fornye Fiendtlighederne, begav han sig atter til sit Smuthul, Bender, men lod Poniatowski, indtil videre Ordre, forblive i Leiren.

I den høieste Grad opbragt over at see sine Forhaabninger saaledes skuffede, talte denne frit om Vesirens slette Udfærd. Denne, som frygtede Poniatowski, baade for hans djærve Sprog og hans udmærkede baade legemlige og Aands-Evner, turde derfor ei vove at lægge Haand paa ham. Havde han kjendt noget til Aqua tofana og Successions-Pulvere, hvormed man i senere Tider skal have expederet Folk baade med den ordinaire og med Extrapost til den anden Verden: saa var han neppe undsluppen derfra.

Vesiren, som nu ligesaa meget habede som frygtede Poniatowski, udfandt en anden Wei til at

formilde dennes Brede og sin egen Fare; han lod ham, ved sin Skatmester (Kihaiia) tilbyde 100 Punge for at forsone ham. Kihaiien, dengang Poniatowffis formeentlige Ven, gjorde sig al mulig Flid for at berolige ham og lovede ham endog, at han hos Storherren ei vilde lade uomtalte de Fortjenester, han havde viist imod Riget, naar han kom til Konstantinopel, hvorhen han var bestemt til at skulle overbringe Fredstraktaten. Poniatowff afflog dette Tilbud, med Uvillie, som han selv mener, men egentlig vel, fordi han var mere hævnjærrig end pengejærrig. Han lod sin Ven vide, at han vel maatte passe paa, at han gav Storherren en sandfærdig Beretning om hele Feldttoget, ellers vilde han, ved at skaane Storvesiren, sikkerlig med Tiden, istedet for en Belønning (som sædvanlig er Statholdereskabet af en af de største Provindsfer) faae en Strik om Halsen.

(Fortsættes i næste No.)

S e h r m a n n ,
Cancellieraad og Archivarius.

Commissionen, som beehrer Bladet, Borgervennens, Udgivelse, forsamles Søndagen den 15 Decbr., hvor Hr. Professor Nyerup leverer sine Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 49.

Løverdagen den 7 December 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

Hof-Intriguer i Konstantinopel under Karl den XII's Ophold i Tyrkiet.

(Fortsættelse.)

Poniatowfski havde forfattet en nøiagtig Beretning om hele Feldttoget, i hvilken de ved Fredsslutningen begaaede Feil især vare satte i Lys. Dette Skrift skulde til Storherren. Men Bestren havde været forsigtig nok til at forbyde alle og enhver Overgangen over Donaufloden uden hans Tilladelse, for at være den første, som sendte Storherren en Beretning om sine Heltegjerninger og den paa saa fordeelagtige Vilkaar sluttede Fred.

Poniatowfski havde iblandt de Janitscharer, som stode i hans Tjeneste, en Karl, som var

ham særdeles hengiven, som havde en Broder, der var Page hos Kihaiæn. Denne Karl kastede sin Janitschaerdragt og gif, som sin Broders Tjener, med til Constantinopel, med Poniatowffis Beretning i Lommen. Da denne i Leiren ei havde havt Leilighed at oversætte sin Relation paa tyrkisk: saa havde han adresseret samme til Secretæren ved det franske Gesandtskab i Konstantinopel, med Anmodning om at besørge Oversættelsen og saa flye samme til Dverbringeren igjen. Dette skete, men derved opholdtes Janitscharen, saa at Besirens skriftlige og Kihaiæns mundtlige, storpralende, Beretninger allerede vare læste af Storherren, da Poniatowffis troligen blev leveret i hans Hænder. Ved at læse samme, studebde Sultanen, og, for at ingen skulde erfare noget derom, lod han Janitscharen kaste i et Taarn, med den Befaling, at ingen maatte tale med ham. Efterat have læst de to indkomne, ganske forskjellig lydende, Beretninger, lod Sultanen kalde Kihaiæn til sig og spurgte ham iblandt andet om Paniatowffi og erholdt til Svar: at denne havde beviist dem store Tjenester. Ikke saa fordeelagtigt lod Vidnesbyrdet om Kongen af Sverrig; thi paa Spørgsmaalet hvad man

havde gjort for samme og om han var kommet til Leiren, var Svaret: "Ja! men at det var en meget grov Fyrste, at han have kastet sig uanstændigt paa Sophæen og at han, efterat Freden allerede var sluttet, endnu havde forlangt 20,000 Janitscharer, for at tage Czaren til Fangen."

Storherren turde dog ei endnu lade sig mærke med noget, da Besiren endnu havde 200,000 Mand under sin Befaling. Han lod til at være meget vel fornøiet med Udfaldet af dette Feldtog og gjorde Kihaiæen til Overstaldmester (istedetfor til Vicekonge af Egypten, som denne havde ventet), med det Løfte, at tænke videre paa ham, naar han først haade faaet udførligere Efterretninger om Storvesirens Bedrifter.

Førend Kihaiæen kom til Konstantinopel, havde Sultanen allerede sendt to Mænd til Leiren for at indhente nøiere Kundskab om Armeens Fremgang og Stilling. Disses Tilbagekomst vilde han først oppebie.

En af disse, som var en god Ven af Poniatski, mødte denne engang i den tyrkiske Leir. Saasnart denne havde erfaret deres Vrensd: istemte han sine sædvanlige Lovtaler over

Storvestrens Conduite, uden, i sin Hidfighed, at betænke, at de vare ei langt fra dennes Telt. Besiren havde lagt Mærke til deres Samtale, havde bemærket Grevens Hidfighed og, mistænkelig derover, lod han, istedetfor at affærdige Gesindterne igjen, lægge dem i Lænker og forbyde al Samquem med dem. Poniatowskis Stilling blev derved endnu farligere og han begyndte inderlig at længes efter at blive kaldet tilbage, som Kongen havde lovet ham.

Besiren, som saae i ham sin ivrigste Modstander og begyndte mere og mere at frygte for sig selv, havde udtænkt et Middel til at rydde ham af Veien. Han havde desaarfsag givet Ordre til den Garde, som paa Storherrens Befaling stod under Grevens Commando og passede paa hans Person, at den skulde trække sig tilbage, og formaaet 12 Janitscharer til imidlertid at begive sig til hans Telt, for, som om de vare beskjenede, anfalde og myrde ham. Greven havde ei alene stedse behandlet disse Folk med megen Høflighed, men ogsaa viist sig overmaade gavmild imod dem. Derved havde han erhvervet sig den Hengivenhed af dem, hvorved denne Fare blev forebygget. En Morgen tidlig indfandt sig

en af disse, en Art Kammerjunker, som var hans Landsmand, men gaaet over til den muhamedanske Troe, hos ham og tiltalte ham, til hans største Forbauselse, — thi han havde hidtil holdt ham for en reen Tyrk — i hans Modersmaal. Denne meddeelte ham nu, under en Strøm af Taarer, den Fare, der forestod ham og bad ham at ville tænke paa sin Frelse. To Timer derefter kom den samme Person tilligemed sin Kammerad og Officieren for Grevens Garde for at tage Afsked efter Besirens Ordre. Poniatowski viste sig ei alene høflig men ogsaa rundhaandet imod dem, uden at lade sig mærke med den ringeste Frygt. Ei engang sine Domestikker meddeelte han det ringeste om hvad der forestod ham, men befalede dem blot, fordi han ventede Besøg, at holde Kaffe, Tobak og Rager i Beredskab, og, i det han stak to Lomme-pufferter i sit Belte, oppebiede han Mordernes Ankomst. Først henimod Middag kom disse tumlende hen til hans Telt. Han lod dem føre ind i samme, modtog dem med den største Artighed og forstilt Glæde, bad dem alle at sidde ned og lod dem strax ved sine Folk byde deres Yndlingsnydelser Tobak og Kaffe. Denne Modtagelse af en Mand,

Som de vare komne for at dræbe, satte dem i en saadan Forlegenhed, at den ene saae paa den anden uden at tale et Ord. Da de saaledes havde sadt lidt, reiste en af dem, formodentlig Formanden, sig pludselig med de Ord paa tyrkisk. "Du er en overordentlig Bantroer!" og dermed gik de igjen.

Hvem kunde vel være gladere end Poniatowski, da han, endnu samme Dag, han lykkeligen var undgaaet denne Livsfare, erholdt Ordre af Kongen at vende tilbage til Bender! Han lod sig strax melde hos Storvesiren og efter nogle gjensidige Complimenter, efter Hofmændsmaneer tog han Afsked og reiste endnu samme Dag.

Vesiren beholdt imidlertid endnu den samme Stilling, indtil Fredsbetingelserne fra russisk Side vare blevne opfyldte. Da dette ei skete saa snart som han havde ventet, blev hans Angst større og, da han endelig erfarede, at Commandanten af Asow havde nægtet at overgive Fæstningen, reen fortvilet, saa meget des mere, da han, paa alle sine Skrivelser til Peter Czar, ikke engang erholdt Svar.

Af denne fortvivlede Stilling haahede han endnu at redde sig ved Kongen af Sverrigs Mellemkomst, da han havde, som Gisler for

Fredens Opfyldelse, de to russiske Generaler Scheremettow og Schafirow, i sin Leir. Da Armeen desuden viiste sig yderst misfornøiet med at camperø saa længe, imedens Flenden allerede var over alle Bjerge og stedse lod høre lydligere Klager over at man ikke havde fulgt Poniatovskies Raad; saa henvendte han sig til Karl XII med Anmodning om, at sende ham Poniatovski til, for endnu at slutte Fred med Czaren. Kongen lod ham vide igjen: han kunde ikke undvære Greven, — som vel heller ikke havde nogen Lyst til at betroe sit Liv i saa farlige Hænder — og at man, siden Omstændighederne dengang vare forsømte, ei kunde haabe fordeelagtige Fredsbetingelser.

Da altsaa og dette Skridt slog ham feil, begik han et voldsommere. Han lod den svenske Resident i Constantinopel, Funk, med Extrapost hente til Leiren. Efter dennes Ankomst befalede han samme: han skulde slutte Fred for sin Konge med de Muskovitiske Befuldmægtigede, (som dog nu ei vare andet end Gisler). Denne undskyldte sig med Mangel paa Instructioner af sin Herre, men lovede, isald det syntes Bestyren for godt, at reise til Bender for at erholde

Fredsbedingungen af Kongen. Dette fandt Besviren unødvendigt, men tillod ham blot at skrive til Kongen, imedens han holdt ham, næsten som en Fanger, i Leiren.

Saa latterlig denne Maade endogsaa var at gjøre Fredsflutninger paa, saa lod Kongen dog alligevel, for sin Residents Skyld, meddele samme en Instruction; men den var, som man kunde forudsee, af den Beskaffenhed, at Underhandlingerne allerede bleve afbrudte ved den første Sammenkomst, og, om de end havde været mildere, vilde de dog ei fundet Sted, da de russiske Gisler hverken vare beordrede eller bemyndigede til at afflutte en Fredetractat med Sverrig.

(Fortsættes i næste No.)

Behrman,
Cancelleraad og Archivarius.

Commissionen, som bestyrer Bladet, Borgers vennemens, Udgivelse, forsamles Søndagen den 15 Decbr., hvor Hr. Professor Nyerup leverer sine Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 50.

Løverdagen den 14 December 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cøhens Enke.

Pilestræde No. 105.

Hof-Intriguer i Konstantinopel under Karl den XII's Ophold i Tyrkiet.

(Sluttet.)

Besiren, som endnu mindre forstod sig paa diplomatiske Forhandlinger, end paa Krigsvæsenet, lod, stødt over dette uheldige Udfald, sætte Funk i Arrest, og soiede sig nu allene efter de russiske Gidslers Raad, da han ene ved deres Medvirkning haabede at see de længe forhalede Fredsbetingelser opfyldte.

Vi have seet ovenfor, at det tyrkiske Divan havde sendt Kong Augusts Gesandt til Kongen af Sverrig i Bender. Da nu alle Forsøg om lykkeligen at slippe fra sit Feldtog, floge ham feil, satte han sit Haab til denne. Han gav

nemlig Paschaen af Bender Ordre til, at bemægtige sig hans Person og at sende ham til Leiren, som var des lettere, da han paa Wresord gik frit omkring i Byen. Gesandten blev greben og sendt til Storfesirens Leir. Med samme Ordre fulgte en anden, nemlig den: ligeledes at bemægtige sig Grev Poniatowffis Person. Dette synes ikke at have behaget Paschaen af Bender, om af personlig Venkab for Greven eller andre Aarsager, tilstaaer denne selv ikke at vide; thi han sendte, efter erholdt Ordre, sin Søn til Poniatowffski og lod ham advare, at han stedse vilde opholde sig hos Kongen, og ei gaae ud alene, endog, at han, hvis Paschaen forlangte at tale med ham, ei maatte lystre; Aarsagen skulde han faae at vide, naar Stormen var forbi. Denne Plan lykkedes altsaa Besiren ikke.

So mere Overleveringen af Usov, som var en af Hovedbetingelserne i Freden, gik i Langdrag, des mere tiltog Storfesirens Angst og han havde nu mere Frygt for Kongen i Bender og Poniatowffski end for sin egen Herre i Constantinopel. Han synes derfor at have holdt det for det sidste og eneste Redningemiddel, at skaffe Kongen ud af Landet. I denne Hensigt sendte

han tre Paschaer med 10,000 Mand til Bender, for at tjene Konge til Escorte, med den Ordre, at han skulde reise strax; hvis ikke, skulde de med Magt sætte ham i en Bogn og føre ham over Grændsen, dog skulde Paschaerne først bekjendtgjøre Kongen denne Storvesirens Ordre.

Kongen, som i Forveien havde faaet Nys om deres Grinde, lod tredive Mand med Bajonet paa Geværet opstille inrellem de to Telte, som Paschaerne skulde gaae forbi, til hans Audientsvarelse. De kom, men førend de kom til Ordet lod han dem ved sin Tolk vide: "at de nøie maatte vide hvad de sagde, thi ved det første Ord, som kunde være imod hans Ære og hans kongelige Værdighed, lod han ved sin Garde svie Skjæget af paa dem. Denne Erklæring bragte Paschaerne saaledes ud af Fatning, at de allerydmigst bukkede dem lige ned til Jorden og forlode Kongen, uden at fremføre et eneste Ord om deres Grinde. Derpaa lod de Vesiren vide, "at han maatte komme selv for at overtale Kongen til at forlade Landet, thi de vare meget forsvage til at true en Fyrste, for hvem hele Verden maatte skjælve," og dermed marscherede de med deres 10,000 Mand tilbage til Leiren.

Ligesaa utaalmodigen, som Storvesiren havde ventet; paa Fredsslutningens Fyldestgjørelse, førend han opløste sin Hær, ligesaa ivrig og utaalmodig havde Storherren drevet paa, at han skulde komme hjem. Vel havde Vesiren endnu en god Ven og Forsvarer ved Hoffet i Kihaiäen, men mistede ogsaa snart denne. Thi da Taleren engang kom paa Kongen af Sverrig og Kihaiäen paastod, det var en Nar: saa forgik Taalmodigheden Storherren i den Grad, at han svarede: "nei ikke Kongen, men Du og Vesiren ere Narre", gav ham egenhændigen en allernaadigst banket Trøst og lod ham kaste i det samme Taarn, hvor Poniatorwskis Janitschar sat Fangen.

Imidlertid var Storvesiren, for dog at synes at lystre sin Herres Ordre, brudt op med Leiren og gaaet med Armeen til Adrianopel, hvor han endelig erholdt Efterretning om Ufos's Overlevering. Storherren var saa vel fornøiet med hans Daad, at han sendte ham en dobbelt Sobel-Pels som et Beviis paa sin Naade, men tillige havde den nye Janitschar-Aga, som overbragte ham samme, Ordre til at hæfte ham.

Storvesiren og hans Ven Kihaiäen mistede deres Hoveder og den nye Aga, Jusuf Pascha,

en indfødt Georgier, som en Janitschar i sin Barn-
dom havde kjøbt for 30 Rd., blev Storvesiir.

Saa snart Kongen af Sverrig havde for-
nummet Besirens Ufsættelse, sendte han Poniat-
owski atter til Konstantinopel for at forsøge
om han kunde formaae den høie Port til atter
at erklære Ruslands Krig. Poniatowski begav sig
strax efter sin Ankomst til Residensen til den
nye Storvesiir, som før havde været hans gode
Ven, endog i den Grad, at han havde betroet ham
sine Intriguer i Seraillet. Med ham kunde
altsaa en saa øvet Hofmand, som Poniatowski,
aldrig troe andet end snart at kunne blive
enig. Men hvor forbauset maatte han ikke blive
da han ved sin første Audients og sin aflagde
Gratulation til hans nye Værdighed, erholdt det
Svar: „Vantro! jeg kjender alle dine Intriguer,
men den første Gang, jeg mærker Du vil fortsætte
dem, lader jeg dig binde en Steen om Halsen
og kaste i Havet!” Greven reed, flukøret, som
han selv tilstaaer, hjem igjen. Neppe var han
kommen hjem, da en Hoflakay bragte ham Ordre
strax at komme op til Bostandschi Pascha,
En Strik om Halsen med en Steen i og Mar-
morhavet var endnu i saa frisk Erindring, at

han lod sig melde upasselig. Sakayen gik fortrædelig bort. En Time derefter kom to, med den samme Ordre, tilføiende: hvis han ei vilde med det Gode, toge de ham med Magt. At flæbes som Forbryder igjennem Konstantinopels Gader taalte hans Stolthed ikke; han fulgte frivilligen, skjondt han allerede syntes at føle Strikken om Halsen. Man førte ham i en Baad lige i en af Seraillets Haver, hvor han fik Ordre at holde sig rolig. Kort derefter kom Wostandschi Pascha selv, og, efter at han havde hilset ham meget høfligen, meddeelte ham den Efterretning: at Storherren, som netop havde seet ud af Vinduet, da han kom fra Storvesiren, havde lagt Mærke til, at han havde en meget nedslagen Mine. Storherren befalede ham oprigtigen at tilstaae, hvad der kunde være Aarsag dertil. Ponia-towski fortalte, hvad der var forefaldet imellem ham og Storvisiren og dermed gik Wostandschi. Imedens han var alene i Haven, som varede et Par Timers Tid, blev han, efter tyrkisk Maneer, opvartet med Kaffe og Rager og behandlet med udmærket Agtelse. Endelig kom Wostandschi tilbage og undskyldte sin lange Udeblivelse med at der først var sendt Bud til Stor-

vesiren, med hvem Storherren havde havt en lang Samtale, som havde endt sig med det Resultat: at den ringeste Fortræd, som modte Grev Poniatowski, skulde Vesiren svare for. Endvidere lod Sultanen Greven vide, at han i hvilkensomhelst Anliggende, skulde henvende sig til Storvesiren, men vel lægge Mærke til dennes Svar for igjen, paa en Wei, som skulde blive ham tilkjendegivet, at meddele Storherren samme.

Blev Mandens, Poniatowskis Hjerte ogsaa, som naturligt, lettet derved, saa blev Hofmandens, Diplomaterens, ikkun des haardere.

Endnu vare Fredsbetingelserne ved Pruths floden ei opfyldte. Greven drev derfor med al sin Hestighed hos Storvesiren stedse paa at forlange, at Betingelserne bleve fyldestgjorte, men fik bestandig enten grove eller upassende Svar. Disse bleve, efter Sultanens Ordre, troligen meddelte samme. Et heelt Halvaar taalte Sultanen denne Comodie, men saa gav han Storvesiren paa engang Ordre til at erklære Rusland Krig og at føre de moffovitiske Gesandtere, siddende paa Wesler i Fængsel. Vesiren, som var moffovittisk findet og ikke vilde udsætte sine

Venner for denne Spot, lod dem ride paa Heste. Denne Ulydighed var en lovlig Aarsag til Storherrens Misfornoielse. Besiren nød endnu samme Aften den Ære at see sig tilsendt en Silkesnor.

Behrman,
Cancellieraad og Archivarius.

Commissionen, som bestyrer Bladet, Borgers vennens, Udgivelse, forsamles Søndagen den 15 Decbr., hvor Hr. Professor Nyerup leverer sine Bidrag.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 51.

Lørdagen den 21 December 1822.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Pilestræde No. 105.

A n n e l d e l s e .

Mandagen den 23de denne Maaned om Eftermiddagen Klokken 5, holdes General-Forsamling paa Prindsens Palai bag Slottet; til hvilken Tid De Herrer Repræsentantere ville behage at møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Drejer.

E. Koble.

Om Forbedringshuse.

Det Nyeste om denne vigtige Materie haves i et, forrige Aar, af Hofraad Spangenberg udgivet Skrift under Titel: Ueber die sittliche und bürgerliche Besserung der Verbrecher mittelst des Poenitentiar-systems.

Af dette Skrift findes i den halliske Literaturtidende for 1822 No. 2 en Bedømmelse, hvoraf vi her ville levere et kort Udtog.

Forbedringstheorien har havt de fleste Tilhængere i Engelland og Nordamerica, og uagtet der i sidstnævnte Stat gaves Mænd, som, efter en lang og upartisk Sagttagelse, ikke altid gave det fordelagtigste Vidnesbyrd om et heldigt Ud-

fatb, saa lode dog de fleste Stemmer gunstige for Systemet.

I England gav Howard Sagen det første Stød fremad, og lad være at Staten ikke hylde dette ny System, saa var der dog nu engang falden en Gnist i Nationen, der efter kort eller lang Tid maatte fænge.

Saalænge Troen paa haarde Straffes Virksomhed prædominerer, er det ikke muligt at faae en bedre Justitspleie. Kun naar ved Straffene sigtes til en veldædig Forandring hos den Afstraffede, ere de retfærdige; altsaa er Straf anvendelig som Middel til at forbedre den Skyldige og til at sætte Staterne i Sikkerhed for gjentagne Forbrydelser. Kun da kan der ventes veldædige Følger af Straffene, naar vi bortstjerne Alt hvad der kan friste til at begaae Forbrydelser, naar vi søge at udrydde Hæng dertil, og naar vi tage oprigtig Del i Forbryderens Vel, og søge at gjøre ham begribeligt, at det Onde ham tilføjes, er en udeblivelig Følge af hans Forbrydelse. Og didhen hører Poenitentsystemet.

Ved at true med haarde Straffe udrettes Intet, Heller maa man stræbe efter at

formindste Anledningerne til Forbrydelser, og gjøre det muligt lettere at opdage dem. Foruden det at haarde Straffe ingen Sikkerhed yde, have de endogsaa en skadelig Indflydelse paa Almuens Karakter.

Til at forebygge Forbrydelser hører at indvirke paa Gemytterne i Ungdommen, at bringe den en moralsk Sindsstemning, vække hos den Følelse for Ære og Skam, og bortfjerne Foranledningerne til at begaae Forbrydelser.

Dødsstraffe, siger Forfatteren, kan under ingen Omstændighed retfærdiggjøres; allerminst Dødsstraf for at have forgrebet sig paa Ejendomsretten.

Der lader sig Meget sige for det Forslag som gjøres af Forfatteren, at sætte Morderen i en saadan Forfatning, som dels forhindrer ham igjen at begaae en lignende Forbrydelse dels vedvarende ydmyger og fornædret ham.

I Kapitlet med Overtskrift om corporlige Straffe og Fængsler, forkastes rent de første, ligeledes badles Fængslernes Beskaffenhed. Den Fejl, at Forbryderne ikke stilles

fra hinanden, at Staten berøver Fangerne sund Næring og ren Luft, og den Omstændighed, at i Fængslerne Forbryderen mister sin Sundhed og hvad han endnu havde tilbage af Moralitet, alt det skriger om en Reform.

I America maa vi søge Oprindelsen til et Straffesystem der er ganske modsat det hidtil antagne europæiske. Hiint var vel fra første Færd af ringe og tarveligt; men det blev siden uddannet, og er endelig bleven sat i Virksomhed i den videste Omfang.

Den pensylvaniske Lovgivning gjennemgik adskillige Gradationer. Lovbogen af 1786 nævner endnu Dødsstraffe og Raggpistning. Benj. Rush foranledigede, at 1790 oprettedes i Philadelphia det saa kaldte Penitentiary (s: Bod- og Besdrings-Hus) og sattes under Overopsyn af en Committee bestaaende af 12 Personer, hvis Pligt det var at visiterer Fængslet og have Tilsyn dermed. Allerede 1791 udstædte Committeeen en Beretning som i Henseende til Fangernes Forbedring var meget fordelagtig. Derpaa indrettedes et lignende Fængsel i N.York. 1796 indførtes den ny Criminallovgivning, som affaf-

fedes Ragsfrygning og Boeslods Fortabelse, og Livs Straf indskrænkedes til Straf for Mord og Landsforræderi.

I Aaret 1817 satte man Commissarier til strænge at undersøge Fængslerne. Man opdagede da mange Misbrug, en Forværrelse som havde sin Grund i, at den uegennyttige Omhu for Plejen, som de første Stiftere havde udvist, fra Tid til Tid tabte sig. Ogsaa fandtes Mangel ved Localet, da det faldt vanskeligt, at have Forbryderne adskilte fra hinanden. Resultatet er, at de amerikanske Forbedringsinstituters ikke glædelige Forsatning ligger ikke i Forbedringsstyremet selv, men i uvæsentlige og tilfældige Omstændigheder.

Som bekjendt, har det været Skik i Engelland at fæste sig af med Forbrydere ved at sende dem til Ny-Syd-Wales. Men i Anledning deraf fandt de styggeste Misbrug Sted, og Regeringen har siden truffen andre Anstalter, saa at Forbrydere nu føres til Woolwich, Sheerness, og Portsmouth.

Kun de Personer, som ere straffskyldige, men om hvem der rimeligvis kan hav. s den Forhaab-

ning, at de ere susceptible for den tilsigtede Forbedring, høre hen til Bods- og Bedringshuset; men derimod paa ingen Maade de Forbrydere som ere dømte derhen paa Livstid eller paa lang Tid.

Enhvert Lem i Forbedringshuset maa have sit eget Afslukke til at sove i; derimod maa der være fælleds Arbejdsstale, i hvilke Lemmerne især maa ansføres til frivilligt Arbejde.

En Committee maa derved føre et strengt Opsyn; men ingen Anordninger ovenfra og ingen Politivælde.

Det er Almenaand og Retfærdighed hos det borgerlige Selskabs Medlemmer som maa være Grundvolden for slige Instituter. Især maa Drift til Arbejdsomhed vækkes, og Værdien af deres Arbejde, efter nødvendigt Afdrag, anvendes til Fængens egen Fordel. Forbryderens Forbedring maa være Bevæggrund, Gjenstand og Maalet for Virksomhed.

Retfærdig Dabel træffer de gruelige Fængsler i Tydskland, den i dem saa afgjorte Haan af alle Menneskerettigheder, den langsomme Marter, og Sundhedens planmæssige Undergravelse,

samt Tilintetgjørelse af Levningerne af nogle gode Grundanlæg hos den Fængne

Harde Tilhængerne af Forbedringstheorien endog ingen videre Fortjeneste, saa var det allerede en, at de kraftlig har skildret vore Fængselsers Fulhed, og paataalt deres Forandring. o. s. v.

Borger = Bennen.

Fire og tredivte Aargang.

No 52.

Lørdagen den 28 December 1822.

Fotlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke.

Wisestræde No. 105.

A n m e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 23de denne Maaned blev fremlagt General-Regnskabet for forrige Aar, med Dhrr. Revisorers Cancellieraad Thornams og Grosserer Fæsters Bemærkninger ved samme, hvilke bleve besvarede af Administrationen, og efter Revisionen tilkommer Selskabets Kassierer i Gotgiørelse 12 p. Tegn. Regnskabet blev dernæst efter Lovens 4 Cap. 57 § quitteret af de tilstædeværende Herrer Repræsentanter.

I Anledning af, at min, Monraths Administrations Tid var udløben, foreslog Administrationen efter Lovens 4 Cap. 45 § et Medlem af hver Klassifikation, for af disse at vælge en nye Administrator i mit Sted; men efter Dhrr. Repræsenteres Ønske, paatog jeg mig endnu at vedblive Administrationen i 3 Aar.

I samme Forsamling blev fremlagt Kassererens Extrakt af dette Aars 3die Quartals Regnskab, som hermed følger.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Lindstorff. Drejer. Monrath.

C. Røbbe.

Politilovene,

som de ere i Tydskland.

Politilovenes Beskaffenhed i Tydskland lærer man at kjende af Entwurf eines Polizey-gesetzbuchs, som Professore Harl i Erlangen i indeværende Aar har udgivet i Trykken. I Mangel af denne Bog erfarer man dog Udskilligt om det benævnte Omne af sammes Bestemmelse i halliske Litteraturtidende for 1822 No. 25,

Bedømmerens Eragning skal her blive anført.

Det ligger i Politilovenes Natur, at de maa indskrænkes til et vist Land eller Folk, da der vel gives almindelige Grundsetninger for Politilovgivning men saare faae almindelige Politianordninger. Derfor har Forf. i sit Ud-

Last ogsaa især havt Indskland for Dje. Hans Forslag er forsterkedelen tagne af Forordninger som allerede i forskjellige Stater have Lovs Kraft. Forfatteren angiver først Grundsetninger for Politilovgivning ialmindelighed, og sætter Politiets Djemød i at vedligeholde offentlig og privat Sikkerhed i Statens Indvortes. Det maa følge sig forebygge og afvende alle Farer og Ulykker, som true enten det Heles eller Enkeltes Sikkerhed, og indstaae Alle for, at deres Person og Ejendom beskyrmes. — Denne almindelige Grundsetning kunde vel dog være udsat for Misforstaaelse og urigtig Anvendelse, hvis den ikke indskrænkes til, at hin Sikkerhed ifkun var Gjenstand for Politi-omhu: 1) naar Privatkrafter ikke allerede ere tilstrækkelige til, lettere og bedre at fremme hinc Djemød, end Politiet. 2) naar de Midler, som Politiet betjener sig af, ikke maaeste er et større Onde, end det som skal afkaffes; og 3) naar den Kraftanstrængelse, det koster, staar i rigtigt Forhold til det udkommende Resultat.

(Fortsættes i næste No.)

E x t r a c t

af

3die Quartals Regnskab,

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter,

i Quartalet, fra 1ste Juli til ultimo

September 1822.

I n d t æ g t e r.

	Sedler og Tegn.		Rbd.
	Rbd.	/	Rbd.
Kasse-Beholdningen fra f. N. in- clusive Restancer (see Ugebladet No. 39) var	1824	36	1813
A. Ugentlige Indkomster for Ugebla- dets 34te Uargang fra No. 27 til No. 39 inclusive	437	25	—
B. Quartals Kontingent for 3die Quartal 1822 fra 1ste Juli til ultimo September	627	50	—
C. Laans og Forffuds Afbetaling i dette Quartal	70	—	742
	Rbd.	2959	15
			2555

At forestaaende Extract af 3die Quartals Regnskab er
er Dvereensthemmende med Administrationens Con-
bevidner

Lindstorff. Monrath. Drejer.

G. Røbt

U d g i f t e r.

	Sedler og Tegn.		Rebe Solv.		
	Rbd.	ß	Rbd.	ß	
De aarlige staaende Ugifter, som: Ugebladets Trykning, Papiir, og Lønninger	748	30	—	—	
De aarlige Pensionister i dette Quartal	473	48	—	—	
Tilfældige Ugifter i dette Quar- tal: for $\frac{1}{2}$ Aargang af Collegial- Tidenden	3	32	—	—	
Saldo bliver Casse-Beholdningen, Rbd. 1288. 43 ß. Sedler og Tegn & Rbd. 1068. = ß. rebe Solv, for udstødte Laans og Quartals-Quitteringer, som ei endnu ere betalte	1734	I	2555	7I	
	Rbd.	2959	I5	2555	7I

København den 30 September 1832.

P u n d,
Kassierer.

